

1963 28
IZBA PRZEMYSŁOWO-HANDLOWA W KATOWICACH

2512 II

Sprawozdanie

Izby Przemysłowo-Handlowej
w Katowicach

z a r o k

1936

Izba Przemysłowo-Handlowa w Katowicach

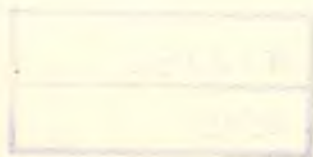
Sprawozdanie

Izby Przemysłowo-Handlowej
w Katowicach

za rok

1 9 3 6

W. Tyłk. mapa

141

Druk : Księgarnia i Drukarnia Katolicka Sp. Akc. w Katowicach

4963
38

2512.1936

II

Dar
Twa Przyjaciel Nauk we Wlaski
Katowice 30 XI 1938

50.000,-

X-3292	
2512/	II
1936	

*O*ddając nasze sprawozdanie za rok 1936 do druku składamy podziękowanie wszystkim organizacjom i firmom naszego okręgu, które okazały nam pomoc w gromadzeniu materiałów do opracowania charakterystyki sytuacji gospodarczej Śląska w roku 1936.

Retrospektywna ocena dodatnich i ujemnych objawów sytuacji gospodarczej naszej dzielnicy, śledzenie z uwagą dokonywujących się przemian w tej dziedzinie, pozwala niewątpliwie na pogłębienie wniosków, w jakim kierunku ma zmierzać na przyszłość działalność Izby, mająca na celu rozwój jej okręgu gospodarczego. Dlatego też współpraca z Izłą organizacyj gospodarczych i firm przy opracowywaniu jej sprawozdania rocznego jest dobrze spełnionym w interesie ogólnym obowiązkiem.

*Inż. Julian Cybulski,
Prezes Izby.*

*Marian Drozdowski,
Dyrektor Izby.*

THE INDIAN CYCLOPEDIA
PUBLISHED BY

Część I.

Sprawozdanie
ze stanu gospodarczego
przemysłu i handlu

1

Case I.

Spontaneous

of the human body

in the state of health

I. Uwagi wstępne.

Zbrojenia, które już w r. 1935 przyczyniły się do poważnego ożywienia przemysłowego w wielu państwach świata, w r. 1936 nie tylko się nie zmniejszyły, lecz nawet, można powiedzieć, w wielu wypadkach pęd zbrojeń wzmógł się. To też, podobnie jak i w poprzednim roku, wskaźniki produkcji przemysłowej większości państw europejskich doznały dalszej zwyżki i w wielu krajach poziom tej produkcji, biorąc pod uwagę jako podstawę porównawczą produkcję z r. 1928, przewyższył poziom produkcji przemysłowej z okresu tak zw. koniunktury gospodarczej.

Z państw europejskich, które swój wskaźnik opierają na podstawie produkcji z r. 1928, szczególnie silne ożywienie w przemyśle wykazują Niemcy, których wskaźnik ogólny w r. 1936 równał się 107,8 (95,4 w r. 1935) i Włochy, których wskaźnik ogólny równał się 100,2 (88,3 w r. 1935). Wskaźniki produkcji innych państw oparte są na innych okresach porównawczych, jednakże również wskazują stosunkowo wysokie różnice między rokiem 1936 a r. 1935. Pewne osłabienie produkcji przemysłowej zanotowano tylko w Szwecji i niejako zastój w rozwoju przemysłu w Szwajcarii i Danii.

O ile chodzi o sytuację przemysłu w Polsce, to według danych ogłoszonych w „Koniunkturze Gospodarczej“ na podstawie badań Instytutu Badania Koniunktur Gospod. i cen wskaźnik przeciętnej produkcji przemysłowej za r. 1936 przy podstawie r. 1928 = 100 równał się 72,0 (66,4). Wskaźnik produkcji dóbr wytwórczych osiągnął 71,2 (61,2), natomiast wskaźnik produkcji dóbr spożycia równał się 74,5 (71,9).

O ile chodzi o produkcję przemysłową ważniejszych gałęzi przemysłu w Polsce, to wskaźnik wydobywania dziennego węgla kamiennego wynosił przeciętnie w całym roku 72,3 (70,1), jednakowoż trzeba powiedzieć, że wskaźnik przeciętny był niższy, i to znacznie, od wskaźnika wydobywania węgla w ostatnim kwartale

r. 1936, który w październiku równał się 76,9, w listopadzie 74,2, a w grudniu 78,2.

Wskaźnik produkcji ropy naftowej w r. 1936 nieco się obniżył w porównaniu z wskaźnikiem r. 1935, wynosił bowiem 68,8 (69,5).

Wydobycie rud żelaznych w Polsce znacznie się zwiększyło, przeciętnie wskaźnik tego wydobycia dla roku 1936 wynosił 66,5 (47,6), ale wskaźnik w grudniu doszedł nawet do 87,7. Ten rodzaj górnictwa, wobec polityki cennikowej Rządu, utrzymującej ceny gotowego produktu-żelaza na zadekretowanym w roku 1935 poziomie, mimo wzrostu cen tworzywa — złomu żelaznego i rud zagranicznych, — rozwijał się bardzo silnie, gdyż huty żelaza musiały wobec zwiększonej produkcji zdobywać jak najwięcej surowca, na którego cenę mogły wywrzeć większy wpływ.

Wydobycie rudy cynkowej i ołowianej również wzrosło w porównaniu z r. 1935 i wskaźnik jego wynosił 31,2 (28,6), przy czym w grudniu wskaźnik wydobycia rud cynkowych podniósł się nawet do 34,2. Wydobycie tych rud wzrosło wskutek poprawy cen cynku na giełdach światowych.

Wskaźnik produkcji hutnictwa żelaznego za r. 1936 wynosił przeciętnie 79,5 (64,1), przy czym najwyższy wskaźnik produkcji przypadł na grudzień i równał się 97,7. Niezawodnie wskaźnik produkcji hutnictwa byłby jeszcze wyższy, gdyby stan techniczny zakładów, zdewastowanych w ciągu długoletniego kryzysu, pozwolił na większą produkcję, ponieważ, w związku ze wzmożonym zapotrzebowaniem na żelazo na świecie, coraz częstsze zapytania o oferty nadchodziły do hut śląskich z zagranicy.

Wskaźnik produkcji przemysłu cynkowego za r. 1936 równał się 57,2 (52,4), w niektórych miesiącach, jak np. we wrześniu wskaźnik ten dochodził do 61,4 lub przekraczał 59, jak np. od października do grudnia.

Tak samo wskaźniki przemysłów przetwórczych, opracowane na podstawie przepracowanych robotniko-godzin, wskazują na ogół na poprawę zatrudnienia w całym nieomal przemyśle przetwórczym.

O ile chodzi o przemysł metalowy i maszynowy, to wskaźnik jego produkcji przemysłowej, a raczej przepracowanych robotniko-godzin, równał się w 1936 r. 74,9 (61,1). Wskaźnik ten w grudniu doszedł nawet do 83,7.

Wskaźnik przepracowanych robotnikogodzin w przemyśle chemicznym wynosił w r. 1936 przeciętnie 91,8 (86,8), w grudniu nawet doszedł do 96,5.

Wskaźnik przepracowanych robotnikogodzin w przemyśle mineralnym równał się 73,3 (64,8), dochodząc maksymalnie w listopadzie do 79,7. O ile chodzi o ten rodzaj przemysłu, to trzeba powiedzieć, że produkcja szeregu zakładów np. cegielń na Śląsku, została całkowicie wyprzedana, a nawet w ostatnich miesiącach zaczęto odczuwać brak gotowych wyrobów wobec wyprzedania składów i nieprzygotowania zakładów, pracujących sezonowo, do produkcji, co pociągnęło za sobą tendencję zwyżkową cen.

Wskaźnik przepracowanych robotnikogodzin w przemyśle drzewnym równał się przeciętnie 73,2 (67,2). Najwyższy wskaźnik przypadł na miesiąc wrzesień i wynosił 87,6. Dodać trzeba, że ożywienie w przemyśle drzewnym szło w parze z bardzo silnym wzrostem cen surowca drzewnego, natomiast ceny przetworów nie zawsze dorównywały we wzroście wzrostowi cen surowców.

W przemyśle budowlanym wskaźnik przepracowanych robotnikogodzin za r. 1936 równał się 32,4 (25,6), największy zaś okres zatrudnienia w tym przemyśle przypada na grudzień, w którym wskaźnik przepracowanych robotnikogodzin doszedł do 38,2. O ile chodzi o ten rodzaj przemysłu, to ożywienie w nim nie nastąpiło jednakowo we wszystkich okręgach, a nawet w okręgu Izby najsilniejszy ruch budowlany zanotowano we właściwym obwodzie przemysłowym, głównie zaś w Katowicach i ich najbliższej okolicy. Ruch ten był tak duży w niektórych miejscowościach, że przyrównywano go do ruchu w dobie wysokiej koniunktury z roku 1929.

Wskaźnik przepracowanych robotnikogodzin w przemyśle włókienniczym równał się 70,0 (71,1) i wynosił maksymalnie w listopadzie 75,8. Przepisy dewizowe, wprowadzone w r. 1936, w wielu wypadkach ograniczyły możliwości produkcyjne zakładów przemysłu włókienniczego, ponieważ przemysłowcy nie mając możliwości zakupywania większych partii surowca na skład, nie mogli w wielu wypadkach składać wiążących ofert, co w okresie zwyżkowej koniunktury utrudniało zawieranie transakcji.

Wskaźnik produkcji przemysłu odzieżowego, biorąc przeciętną dla całego roku, wynosił 71,6, ale tak niski stan zatrudnienia tłumaczy się tym, że w ciągu miesięcy letnich zatrudnienie

w tym przemyśle było poważnie zmniejszone i np. wskaźnik w czerwcu równał się tylko 55, a w lipcu 58,9.

W przemyśle skórnym wskaźnik produkcji wynosił przeciętnie w r. 1936 — 97,2 (95,7). Tym nie mniej trzeba zaznaczyć, że ta gałąź przemysłu pracowała, o ile chodzi o jej stan zatrudnienia, w warunkach zbliżonych do okresu przedkryzysowego, gdyż nawet w marcu, listopadzie i grudniu wskaźnik produkcji wynosił ponad 101, dochodząc do 106,4 w grudniu.

W przemyśle spożywczym przeciętny wskaźnik produkcji równał się 69,4 (65,5), maksymalnie zaś wskaźnik przepracowanych robotnikogodzin wynosił 72,2 i przypadł na sierpień.

Wskaźnik przepracowanych robotnikogodzin w przemyśle papierniczym wynosił 100,5 (92,8), przy czym jest rzeczą charakterystyczną, że od lipca począwszy wskaźnik ten stale przekracza 100, dochodząc do 107,2 w grudniu. Można zatem powiedzieć, że przemysł papierniczy w r. 1936 wyszedł całkowicie z okresu kryzysu, a w każdym razie, że sytuacja jego była stosunkowo lepszą od sytuacji innych gałęzi przemysłu w Polsce.

Wskaźnik przepracowanych robotniko-godzin w przemyśle poligraficznym równał się 86,0 (84,4) i doszedł w grudniu do 91,0.

Wskaźnik zbytu produktów przemysłowych podniósł się w r. 1936 przeciętnie do 75,8 (69,8), chociaż w ostatnim kwartale wskaźnik ten był nawet jeszcze większy i doszedł do 78,7.

Wskaźnik zbytu dóbr konsumcyjnych na rynku wewnętrznym wynosił przeciętnie 89,2 (84,2), maksymalnie zaś w ostatnim kwartale równał się 92,5.

Wskaźnik dóbr inwestycyjnych wynosił przeciętnie 60,9 (49,5), przy czym najwyższy wskaźnik w ostatnim kwartale w roku 1936 równał się 63,9.

Przy zwykłej tendencji zbytu jest rzeczą naturalną, iż następuje wzrost cen. To też, jak widać z osobnej tablicy, wskaźnik ogólny cen hurtowych za rok 1936 z 52,1 podniósł się do 56,9. Jest rzeczą charakterystyczną, że wskaźnik cen żelaza nie doznał zmian, zaś wskaźnik cen paliwa mineralnego tylko nieznacznie się podwyższył w porównaniu z początkiem roku. Tak samo nieznacznie wzrosły ceny hurtowe tkanin i w ogóle artykułów nabywanych przez rolników. Natomiast ceny drewna i różnych innych metali, jak też ceny surowców i półfabrykatów przemysłowych i artykułów rolnych krajowych tudzież materiałów budowlanych zwyżkowały.

Wskaźniki cen hurtowych za rok 1936 (1928 r. = 100,0).

Grupy	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Wskaźnik ogólny	52,1	52,2	52,1	53,0	53,7	53,9	53,6	53,9	54,7	55,5	56,1	56,9
Paliwo mineralne	77,3	77,3	77,3	77,3	77,3	77,3	77,3	77,3	77,3	78,1	78,3	78,3
Żelazo	70,9	70,9	70,9	70,9	70,9	70,9	70,9	70,9	70,9	70,9	70,9	70,9
Inne metale	48,4	48,6	48,6	49,0	49,0	49,0	49,4	49,9	50,3	50,7	53,6	60,1
Drewno obrobione	40,2	40,6	40,3	41,4	41,7	42,2	42,5	43,4	44,2	46,8	48,3	50,7
Tkaniny	56,1	55,8	55,6	55,6	55,4	55,7	56,7	56,9	57,0	57,0	57,2	57,2
Żywność i użytki	48,0	48,2	48,1	50,2	51,4	51,3	49,9	50,3	51,6	53,0	52,9	53,2
Artykuły przemysłowe	56,0	56,0	55,9	55,7	55,9	56,5	57,2	57,3	57,5	57,8	59,1	60,4
Surowce i półfabrykaty przem.	54,0	54,1	54,1	53,9	54,4	55,1	56,0	56,2	56,4	56,8	58,6	60,7
Materiały budowlane	49,1	49,0	48,4	48,3	48,7	49,0	49,4	49,6	49,5	50,5	51,3	52,1
Artykuły nabyw. przez rolników	64,7	64,6	64,4	64,0	63,7	64,0	64,4	64,8	64,9	65,1	65,0	65,2
Artykuły rolne krajowe	42,3	42,5	42,4	44,9	46,3	45,9	44,5	45,0	46,4	48,0	48,0	48,4

Wkłady w bankach prywatnych i państwowych w r. 1936 wzrosły z 1.809,4 miln. zł do 1.963,4 miln. zł. Natomiast obieg pieniężny zwiększył się z 1.345,2 miln. zł do 1.432,2 miln. zł. Stopy procentowe od wkładów utrzymywały się na poziomie 3,8 do 6,5% w bankach prywatnych i od 0,5 do 4% w P. K. O. Stopa dyskontowa wahała się od 4½ do 9½% w styczniu, zaś od 5—9½% w innych miesiącach r. 1936.

Jeżeli chodzi o warunki rynku pieniężnego na Śląsku, to można stwierdzić na podstawie posiadanych cyfr, że obroty czekowe oddziału katowickiego P. K. O. za rok 1936 podniosły się ze 169,4 miln. zł do 216,1 miln. zł w październiku i po pewnym spadku w listopadzie doszły znów do 214,8 miln. zł w grudniu. Szczegółowe zestawienia zawiera tablica specjalna.

Obroty czekowe Oddziału Katowickiego P. K. O. za r. 1936.

M i e s i a c	Liczba kont z końcem miesiąca	Stan w mil. zł	O b r ó t			
			Ogółem		w tym bezgot.	
			w mil. zł		%	
Styczeń	6 636	14,1	169,4	132,1	78,0	
Luty	6 642	13,3	149,9	115,3	76,9	
Marzec	6 669	15,2	181,0	141,6	78,2	
Kwiecień	6 716	15,9	177,0	136,5	77,1	
Maj	6 754	15,7	179,5	137,6	76,7	
Czerwiec	6 784	15,6	173,7	134,4	77,4	
Lipiec	6 743	15,0	191,5	147,1	76,8	
Sierpień	6 681	17,4	185,9	144,3	77,6	
Wrzesień	6 713	15,8	201,4	153,6	76,3	
Październik	6 757	15,7	216,1	162,7	75,3	
Listopad	6 789	17,2	202,2	154,5	76,4	
Grudzień	6 818	17,1	214,8	164,2	76,4	

Zródło: Wiadomości Statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego.

Wkłady oszczędnościowe w Komunalnych Kasach Oszczędności na Śląsku w ciągu r. 1936 i salda na rachunkach bieżących, których stan w grudniu 1935 r. na ostatni dzień tego miesiąca wynosił ok. 124 miln. zł, wykazywały zwyczaję do lutego r. 1936. Od marca tego roku stan wkładów w Komunalnych Kasach Oszczędności na Śląsku wykazuje spadek, przy czym najniższy stan wkładów wszelkiego rodzaju w tych kasach przypada na październik r. 1936, gdy suma wkładów wynosiła 121.546.316,21 zł. Spadek wkładów w tych instytucjach związany był częściowo, w okresie wprowadzenia zarządzeń dewizowych, z niepewnością walutową, częściowo zaś wkłady z Komunalnych Kas Oszczędności

Wkłady oszczędnościowe w Komunalnych Kasach Oszczędności na Górnym Śląsku.

Stan na ostatni dzień w złotych.

M i e s i ą c		Wkłady oszczędnościowe złożone na książeczkach oszczędnościowych.		Salda kredyt. rków bieżą- cych i rków otwartych kredyt.		R a z e m w k ł a d y		
		Powiatowe	Miejskie	Powiatowe	Miejskie	Powiatowe	Miejskie	Miejskie i Powiatowe
Grudzień	1935	38 777 935,43	77 904 895,92	3 691 837,92	3 514 098,75	42 469 773,35	81 418 994,67	123 888 768,02
Styczeń	1936	39 716 044,57	80 454 063,37	3 541 065,91	3 563 098,61	43 257 110,48	84 017 161,98	127 274 272,46
Luty	„	41 040 933,16	82 449 714,99	3 688 328,72	4 146 082,76	44 729 261,88	86 595 797,75	131 325 059,63
Marzec	„	41 045 778,64	82 423 826,54	3 648 346,25	4 053 049,53	44 694 124,89	86 476 876,07	131 171 000,96
Kwiecień	„	40 037 274,35	80 749 347,26	3 209 696,67	4 002 033,78	43 246 971,02	84 751 381,04	127 998 352,06
Maj	„	39 198 561,48	78 767 105,79	3 182 818,40	3 967 559,28	42 381 379,88	82 734 665,07	125 116 044,95
Czerwiec	„	39 469 777,34	79 062 625,21	3 119 259,37	4 175 992,21	42 589 036,71	83 238 617,42	125 827 654,13
Lipiec	„	39 240 812,81	79 290 323 71	3 368 097,44	4 237 528,76	42 608 910,25	83 527 852,47	126 136 762,72
Sierpień	„	38 688 379,77	78 590 470,60	3 355 685,99	3 918 751,79	42 044 065,76	82 509 222,39	124 553 288,15
Wrzesień	„	38 673 170,06	78 184 032,30	4 320 295,35	4 282 193,37	42 993 465,41	82 466 225,67	125 459 691,08
Październik	„	38 067 248,48	75 601 167,34	3 893 990,53	3 983 909 86	41 961 239,01	79 585 077,20	121 546 316,21
Listopad	„	38 185 417,93	76 434 841,05	4 168 923,80	4 144 085,17	42 354 341,73	80 578 926,22	122 933 267,95
Grudzień	„	38 089 865,03	76 780 413,96	3 998 335,97	3 435 980,53	42 088 201,00	80 216 394,49	122 304 595,49

Źródło: Związek Komunalnych Kas Oszczędności Woj. Śl.

były wycofywane przez deponentów, którzy przeprowadzali w tym roku budowę domów, a w tym celu uruchomiali wszelkie posiadane zapasy kapitałów.

O ile chodzi o wypłacalność klienteli w roku 1936, to pewnie tylko dane cyfrowe zawarte są w statystykach protestów weksli, opracowywanych przez Główny Urząd Statystyczny, jednakowoż statystyki te nie zupełnie prawdopodobnie odzwierciedlają stan faktyczny, ponieważ nie wszystkie weksle są protestowane, mimo, że wystawcy nie uścili się ze swych zobowiązań. Ilość weksli protestowanych w roku 1936 na Śląsku wynosiła 69.500, czyli w porównaniu z r. poprzednim wzrosła o 15.800. Wartość natomiast sum wekslowych zaprotestowanych weksli wynosiła 10.900.000 zł, czyli była wyższą zaledwie o 100.000 zł od wartości takichże sum za rok 1935. Szczegółowe zestawienie zawiera poniższa tablica:

Protesty weksli na Śląsku i w Katowicach w r. 1936.

M i e s i a c		I l o ś ć w tys. sztuk		S u m a w mil. zł	
		Śląsk	Katowice	Śląsk	Katowice
Grudzień	1935	5,4	2,1	0,9	0,4
Styczeń	1936	5,8	2,1	0,9	0,4
Luty	„	4,9	1,9	0,8	0,3
Marzec	„	5,3	1,9	0,9	0,3
Kwiecień	„	5,6	2,0	0,9	0,4
Maj	„	5,7	2,0	0,9	0,3
Czerwiec	„	5,7	2,0	0,9	0,3
Lipiec	„	5,9	2,0	0,9	0,3
Sierpień	„	5,5	1,9	0,8	0,3
Wrzesień	„	5,8	2,1	0,9	0,3
Październik	„	6,4	2,1	0,9	0,4
Listopad	„	6,1	2,1	0,9	0,4
Grudzień	„	6,8	2,3	1,2	0,4
Ogółem 1936		69,5	24,4	10,9	4,1
Ogółem 1935		54,8	20,9	10,8	4,6

Źródło: Śląskie Wiadomości Statystyczne.

Z zestawienia tego wynikałoby, że do protestu w r. 1936 kierowane były weksle na stosunkowo niższe sumy niż w r. 1935.

O ile chodzi o wnioski w sprawie postępowania układowego na Śląsku, to ogółem wniosków takich było 17, otwarto zaś postępowanie układowe w 11 wypadkach. Wniosków o otwarcie postępowania upadłościowego zgłoszono 25, przy czym postępowanie upadłościowe wdrożono do 12 przedsiębiorstw.

II. Przemysł węglowy.

Dalsze ożywienie w przemysłach zbrojeniowych Europy i związane z tym zwiększone zapotrzebowanie przemysłów metalurgicznych na węgiel sprawiło, że wydobycie tego minerału w większości państw wzrastało, jedynie tylko wydobycie węgla w Austrii i Francji spadło poniżej wydobycia z roku 1935. Jeżeli chodzi o stopień wzrostu wydobycia, to wzrost ten w Polsce, w której podniosło się ono w r. 1936 do 29.747.867 t, czyli o 4,2%, był stosunkowo słabszy niż w innych państwach europejskich, w szczególności zaś był niższy niż w Niemczech, Czechosłowacji, Holandii, Belgii i Rosji Sow. Poprawa zatem w polskim przemyśle węglowym następowała w tempie powolniejszym, niż w innych przemysłach węglowych Europy.

Jeżeli chodzi o wydobycie węgla na Śląsku, to według danych Unii Polskiego Przemysłu Górniczo-Hutniczego wynosiło ono 22.085.967 t, stanowiąc 74,26% ogólnego wydobycia węgla w Polsce. Według danych ogłoszonych w Śląskich Wiadomościach Statystycznych, które obejmują także kopalnie nie należące do Polskiej Konwencji Węglowej, wydobycie węgla w roku 1936 wynosiło okragło 22.091 tys. t, czyli, w porównaniu z wydobyciem z r. 1935, wynoszącym 21.132 tys. t, wzrosło o 4,54%. Rozwój wydobycia węgla na Śląsku w poszczególnych miesiącach roku 1936 w porównaniu z analogicznymi miesiącami roku poprzedniego podajemy w zestawieniu tabelarycznym.

Mies. cyfry wydob. węgla na Śląsku wg danych PKW (w tonach)

Miesiąc	Wydobycie ogólne w r. 1936	Wydobycie ogólne w r. 1935	Wydobycie średnie na dzień roboczy 1936	Wydobycie średnie na dzień roboczy 1935
Styczeń	1 898 282	1 992 009	75 931	76 616
Luty	1 662 249	1 645 727	66 490	71 553
Marzec	1 606 014	1 705 047	61 770	65 579
Kwiecień	1 549 058	1 562 203	61 962	62 488
Maj	1 552 986	1 504 455	62 119	60 178
Czerwiec	1 548 136	1 537 680	67 310	69 895
Lipiec	1 746 757	1 785 278	64 695	66 121
Sierpień	1 773 174	1 738 024	68 199	66 847
Wrzesień	1 953 802	1 853 162	75 146	74 126
Październik	2 244 115	2 057 093	83 115	76 189
Listopad	2 230 292	1 813 136	89 212	72 525
Grudzień	2 210 588	1 845 515	96 112	80 240

Zródło: P. K. W., dane tymczasowe.

Z powyższego zestawienia widzimy, że po krótkim stosunkowo okresie spadku wydobywania, który trwał od lutego do czerwca roku sprawozdawczego, od lipca nastąpiła poprawa, przy czym wydobywanie w ostatnich miesiącach roku sprawozdawczego było z górą o 300 tys. t wyższe, niż w analogicznych miesiącach roku poprzedniego, wzgl. w styczniu roku sprawozdawczego.

Wydajność robotnika w przemyśle węglowym na Śląsku w kopalniach węgla w r. 1936 także była wyższa niż w roku 1935, przy czym, jak wynika z poniższego zestawienia, wydajność ta szczególnie silnie wzrosła w okresie od września do grudnia roku 1936. Dla porównania podamy, że przeciętna roczna wydajność robotnika na dniówkę na Śląsku w r. 1936 na dole wynosiła 2.988 kg, gdy w r. 1935 równała się 2.934 kg, zaś przeciętna wydajność wszystkich robotników kopalnianych na dniówkę w r. 1936 równała się 2.073 kg, gdy w r. 1935 wynosiła 2.026 kg. W porównaniu z wydajnością robotnika na dniówkę w r. 1913, wydajność robotnika w przemyśle węglowym wzrosła o 67,6% na dole, względnie o 72,5%, gdy obliczy się wydajność całej załogi. Tak silny wzrost wydajności, obliczanej w stosunku do całej załogi, wskazuje na silniejsze stosunkowo zmechanizowanie urządzeń kopalnianych na powierzchni, niż w podziemiach.

Wydajność robotnika na dniówkę na Śląsku w kopalniach węgla w r. 1936.

Miesiąc	kg	1913 = 100%	kg	1913 = 100%
	Załoga na dole		Cała załoga	
Styczeń	2996	167,5	2089	173,8
Luty	2969	166,0	2057	171,1
Marzec	2962	165,6	2034	169,2
Kwiecień	2965	165,7	2027	168,6
Maj	2971	166,1	2017	167,8
Czerwiec	2946	164,7	2007	167,0
Lipiec	2935	164,1	2009	167,1
Sierpień	2978	166,5	2048	170,4
Wrzesień	3041	170,0	2112	175,7
Październik	3036	169,7	2125	176,8
Listopad	3077	172,1	2151	179,0
Grudzień	3039	169,9	2133	177,5
Przeciętna roczna . .	2998	167,6	2073	172,5

Dane Unii P. P. G. H.

Według danych Unii Polskiego Przemysłu Górn.-Hutniczego zużycie własne kopalń węgla w Polsce wynosiło w roku 1936 2.573.118 t, czyli w porównaniu z rokiem 1935, spadło o 5,08%. Analogiczne zużycie kopalń śląskich obniżyło się w r. 1936 do 1.704.024 t (1.826.302 t),*) czyli o 6,70%. Jeżeli chodzi o zbyt węgla, to w skali ogólnopolskiej, według danych cyfrowych Unii Polsk. Przem. Górn.-Hutn., wynosił on 27.424.333 t (26.064.006 t), czyli w porównaniu z r. 1935 zwiększył się o 9,6%, natomiast zbyt śląski równał się 20.598.095 t (19.534.750 t), czyli wzrósł o 5,44%. Pod tym względem, można powiedzieć, zagłębie śląskie w mniejszym stopniu odczuwa poprawę sytuacji gospodarczej w Polsce od innych zagłębi węglowych.

Jeżeli chodzi o zbyt węgla na rynku wewnętrznym, to wynosił on dla całej Polski w 1936 r. 18.598.170 t (16.889.160 t), czyli był wyższy o 10,12%, natomiast zbyt węgla śląskiego wzrósł do 13.082.793 t (11.710.784 t), czyli o 11,66%. Zbyt węgla śląskiego na rynku wewnętrznym wynosił w 1936 r. 63,51%, gdy w r. 1935 równał się 59,55% całego zbytu, pod tym więc względem zbyt węgla śląskiego nieco się poprawił, albowiem, normalnie biorąc, ceny węgla na rynku krajowym kształtują się korzystniej niż na rynkach eksportowych.

Jeżeli chodzi o eksport węgla, to według danych Unii Polskiego Przemysłu Górn.-Hutn. ogólnopolski eksport węgla w r. 1936 wynosił 8.826.163 t, (9.174.846 t), czyli obniżył się o 3,80%, natomiast eksport węgla śląskiego spadł do 7.515.302 t, czyli biorąc pod uwagę analogiczną cyfrę za rok poprzedni 7.823.966 t, obniżył się o 3,94%. Jednocześnie trzeba zaznaczyć, że zapasy węgla na zwalach obniżyły się w całej Polsce do 790.013 t, czyli o 30,98% w porównaniu ze stanem z r. poprzedniego, na Śląsku zaś spadły do 409.968 t (697.157 t), czyli o 41,29%.

Jeżeli chodzi o szczegółowe dane co do rozpowszechnienia węgla według poszczególnych województw, to w oparciu o cyfry

*) Według danych statystycznych, ogłoszonych w Śl. Wiadomościach Stat., zużycie własne wszystkich kopalń śląskich, a nie tylko objętych statystykami Unii względnie P. K. W., wynosiło 1.704 tys. t (1.831 tys. t), czyli o 7,24% mniej, niż w r. 1935, zbyt w kraju równał się 13.083 tys. t (12.430 tys. t), czyli o 5,25% więcej niż w roku 1935; wywóz do Gdańska równał się 287 tys. t (284 tys. t), czyli o 1,06% więcej i zbyt za granice celne R. P. 7.229 tys. t (7.540 tys. t), czyli o 4,24% mniej.

miesięczne, zbierane przez Polską Konwencję Węglową. podajemy poniżej zestawienie dot. zbytu węgla w kraju według poszczególnych województw w tonach:

Zbyt węgla w kraju wg województw w tonach.

Województwo	Rok 1936	Rok 1935	Różnica w % w porównaniu z r. 1935
Miasto st. Warszawa . . .	566 457	519 956	+ 8,94
Wojew. Warszawskie . . .	508 187	438 647	+ 15 85
„ Łódzkie . . .	1 000 966	938 129	+ 6,70
„ Kieleckie . . .	559 999	464 356	+ 20,60
„ Lubelskie . . .	164 854	123 486	+ 33,50
„ Białostockie . . .	104 942	74 033	+ 41,75
„ Wileńskie . . .	63 780	46 058	+ 38,47
„ Nowogródzkie . . .	6 270	4 711	+ 33,09
„ Poleskie . . .	14 511	9 825	+ 46,57
„ Wołyńskie . . .	56 945	38 850	+ 46 57
„ Poznańskie . . .	1 261 315	1 121 343	+ 12,48
„ Pomorskie . . .	411 568	376 680	+ 9,26
„ Śląskie . . .	5 473 411	4 832 546	+ 13,26
„ Krakowskie . . .	481 179	394 154	+ 22,08
„ Łwowskie . . .	307 040	273 629	+ 12,21
„ Stanisławowskie . . .	62 312	44 161	+ 41,11
„ Tarnopolskie . . .	88 626	58 795	+ 50,73
	11 132 302	9 759 359	+ 14,10

Uwaga: Dane P. K. W., wyłączone są dostawy dla kolei.

Z powyższego zestawienia widzimy, że w r. sprawozdawczym, w przeciwieństwie do sytuacji obserwowanej w roku poprzednim, zbyt węgla śląskiego we wszystkich województwach wykazał zwyżkę. Zwyżka ta szczególnie silną była w województwach wschodnich, które na ogół słabiej są uprzemysłowione od województw zachodnich. Wskazywałoby to na pewien rozwój przemysłowy tych województw wzgl. na ożywienie w zatrudnieniu drobnych warsztatów, które wobec poprawy sytuacji klienteli rolniczej przystąpiły do większych niż w latach poprzednich prac. Pozwalamy sobie tutaj wspomnieć o rozpoczętym także przez grupę kopalń śląskich eksperymencie — organizacji sprzedaży węgla i propagandy jego spożycia w szeregu ośrodków wiejskich, — eksperymencie, który pozwolił narazie na stwierdzenie, że konsumpcja węgla na wsi przy odpowiednim podejściu ze strony sprzedawcy może być zwiększoną, jednakowoż zwiększenie to musi być poparte odpowiednią propagandą i reorganizacją sprzedaży w niektórych okręgach.

Jeżeli chodzi o zbyt węgla kamiennego ze Śląska według grup poszczególnych odbiorców na rynku wewnętrznym, to odnośne zestawienie tabelaryczne, ogłoszone przez nas na podstawie danych Unii Polskiego Przemysłu Górn.-Hutn., wskazuje, że spożycie węgla na cele przemysłowe wzrosło w r. 1936 do 8.047.793 t (6.828.277 t), czyli o 17,85% w porównaniu z rokiem 1935.

Zbyt węgla kamiennego ze Śląska w roku 1936 wg. grup i odbiorców.

Rodzaj odbiorców	Rok 1936		Rok 1935		Różnica w % w porówn. z r. 1935
	t	%	t	%	
Przemysł hutniczy żelazny	883 952	6,76	767 996	6,56	+ 15,09
Przemysł hutniczy innych metali	359 328	2,75	337 242	2,88	+ 6,55
Koksownie	2 166 481	16,56	1 868 351	15,96	+ 15,96
Brykietownie	163 924	1,25	188 888	1,61	— 13,22
Gazownie	272 209	2,08	256 749	2,19	+ 6,02
Przemysł górniczy bez wła- snego węgla	56 188	0,43	51 597	0,44	+ 8,99
Przemysł naftowy	48 984	0,37	50 424	0,43	— 2,86
Przemysł solny	20 576	0,16	11 695	0,10	+ 75,95
Przemysł cementowy i cera- miczny, cegielne i wapien. Przemysł przetwórczy, meta- lowy i inne	672 159	5,14	480 426	4,10	+ 39,91
Przemysł chemiczny	74 742	0,57	66 285	0,57	+ 12,75
Przemysł garbarski	354 755	2,71	289 157	2,47	+ 22,69
Roln. i przetw. rolne, bro- wary, młyny i gorzelnie	30 650	0,23	29 076	0,25	+ 5,41
Przemysł cukrowniczy	497 634	3,80	438 358	3,74	+ 13,52
Przemysł papierniczy	289 380	2,21	271 808	2,32	+ 6,46
Przemysł włókienniczy	252 479	1,93	189 188	1,62	+ 33,45
Inne gałęzie przemysłu	542 488	4,15	460 547	3,93	+ 17,79
1 361 864	10,41	1 070 490	9,14	+ 27,21	
Razem przemysł	8 047 793	61,51	6 828 277	58,31	+ 17,85
Koleje żelazne	1 834 814	14,02	1 854 078	15,83	— 1,04
Żegluga	4 390	0,03	9 512	0,08	— 53,85
Instytucje miejskie oprócz gazowni	346 031	2,64	312 810	2,67	+ 10,62
Wojskowość	183 673	1,40	192 793	1,65	— 4,73
Instytucje państwowe	93 626	0,72	58 266	0,50	+ 60,69
Opał domowy	1 188 736	9,09	1 021 044	8,72	+ 16,42
Pośrednicy	1 383 730	10,59	1 434 005	12,24	— 3,51
Razem inni odbiorcy	5 035 000	38,49	4 882 507	41,69	+ 3,12
Razem w kraju	13 082 793	100,00	11 710 784	100,00	+ 11,71

Źródło: Unia Polsk. Przem. G. H.

Największy wzrost w porównaniu z r. 1935 wykazało spożycie przemysłów solnego, ceramicznego, papierniczego i różnych drobnych gałęzi przemysłu osobno nie wymienionych. Natomiast spożycie brykietowni i przemysłu naftowego w roku 1936 było słabsze niż w roku poprzednim. Odbiór węgla przez inne grupy odbiorców poza przemysłem wynosił 5.035 tys. t (4.882.507 t), czyli wzrósł o 3,12%. Pozwalamy sobie przy tym zwrócić uwagę na to, że zapotrzebowanie żeglugi, kolei żelaznych, wojska, jak też różnych pośredników obniżyło się w porównaniu z rokiem poprzednim, przy czym szczególnie silny spadek zanotowano w pozycji żeglugi. Poważnie wzrosła natomiast pozycja zbytu dla instytucji państwowych, w mniejszym stopniu zaś zwiększył się zbyt węgla na opał domowy i na podobne cele dla instytucji państwowych. Zaznaczyć trzeba, że zbyt węgla opałowego doznał poprawy dopiero w ostatnim kwartale roku sprawozdawczego, gdy nastąpił nagły spadek temperatury, a poza tym, gdy zachodziły obawy wybuchu strajku w górnictwie węglowym w związku z wysuniętym przez związki robotnicze żądaniem skrócenia czasu pracy do 6 godzin dziennie. Strajk zapowiedziany na 15 listopada nie doszedł do skutku, ale jego zapowiedź przyczyniła się do ożywienia zamówień na węgiel opałowy.

Jeżeli chodzi o zbyt węgla na rynku wewnętrznym według sortymentów, to zwiększył się szczególnie silnie zbyt w dziale miału i sortymentów średnich. Jest rzeczą ciekawą, że poprawa zbytu nastąpiła głównie w zakresie sortymentów drobniejszych, tj. tych, których cena w czasie ostatniej przymusowej zniżki cen bądź w ogóle, jak np. miału, nie doznała zmian, bądź została zniżona w mniejszym stopniu niż cena sortymentów grubych. Wskutek tego też przeciętny utarg wobec znacznie większej zniżki cen węgla grubego w r. 1936 pogorszył się na rynku krajowym w porównaniu z rokiem 1935.

Zbyt węgla na rynkach zagranicznych w roku 1936 w porównaniu z r. 1935 podajemy w osobnym zestawieniu tabelarycznym, opartym o dane cyfrowe Unii Polskiego Przemysłu Górno-Hutn. Wynika z niego, że ogółem eksport śląskiego węgla łącznie z wywozem do Gdańska równał się w 1936 r. 7.515.302 t (7.823.966 t), czyli w porównaniu z rokiem poprzednim spadł o 3,94%.

Eksport węgla kamiennego wg krajów.

Nazwa kraju	1936	%	1935	%	Różnica w % w porówn. z r. 1935
1. Rynki objęte statutem P. K. W.					
Austria	678 824	9,03	806 881	10,31	— 15,88
Czechosłowacja	25 291	0,34	172 564	2,21	— 85,35
Gdańsk	286 655	3,81	283 781	3,63	+ 1,01
Niemcy	87	—	6 478	0,08	+ 99,87
Węgry	11 615	0,16	5 726	0,07	+ 102,85
Razem	1 002 472	13,34	1 275 430	16,30	— 21,40
2. Rynki objęte konwencją eksportową.					
Belgia	481 644	6,41	312 884	4,00	+ 53,93
Dania	234 040	3,12	371 651	4,75	— 37,03
Estonia	1 480	0,02	9 805	0,12	— 84,91
Finlandia	241 001	3,21	197 341	2,52	+ 22,12
Francja	765 945	10,19	617 930	7,90	+ 23,95
Holandia	173 363	2,31	117 023	1,50	+ 48,14
Islandia	10 392	0,14	21 950	0,28	— 52,66
Łotwa	50 488	0,67	40 855	0,52	+ 23,58
Norwegia	389 566	5,18	451 390	5,77	— 13,69
Szwecja	1 783 533	23,73	1 823 178	23,31	— 2,17
Włochy	1 016 344	13,52	1 423 372	18,19	— 28,60
Razem	5 147 796	68,50	5 387 379	68,86	— 4,45
3. Inne rynki europejskie					
Grecja	97 189	1,29	79 172	1,01	+ 22,76
Hiszpania	4 750	0,06	4 200	0,05	+ 13,10
Irlandia	—	—	46 190	0,59	—
Jugosławia	13 790	0,18	74 060	0,95	— 81,38
Malta	37 100	0,49	22 155	0,28	+ 67,46
Portugalia	4 190	0,06	2 030	0,03	+ 106,40
Rumunia	7 107	0,10	6 745	0,09	+ 5,37
Szwajcaria	152 148	2,03	90 862	1,16	+ 67,45
Razem	316 274	4,21	335 414	4,16	— 5,71
4. Rynki pozaeuropejskie					
Ameryka Południowa	5 410	0,07	—	—	—
Ameryka Środkowa	9 333	0,12	—	—	—
Afryka	6 000	0,08	9 775	0,13	— 38,62
Algier	37 320	0,50	69 236	0,89	— 46,10
Argentyna	259 065	3,45	132 602	1,69	+ 95,37
Brazylia	28 050	0,37	—	—	—
Egipt	55 310	0,73	83 250	1,06	— 33,56
Marokko	—	—	—	—	—
Australia	—	—	—	—	—
Palestyna	30	—	115	—	— 73,91
Syria	12 725	0,17	—	—	—
Tunis	4 590	0,06	—	—	—
Wenezuela	2 950	0,04	—	—	—
Poza Kanałem Sueskim	7 280	0,10	10 785	0,14	— 32,50
Razem	428 063	5,69	305 763	3,91	+ 40,00
5. Węgiel okrętowy	620 697	8,26	529 980	6,77	+ 17,12
Razem eksport	7 515 302	100,00	7 823 966	100,00	— 3,94

Dane Unii P. P. G. H.

Rozpatrując zbyty węgla śląskiego na poszczególne rynki zagraniczne, widzimy, że wywóz węgla na bliskie rynki, do których zaliczone są Austria, Czechosłowacja, Gdańsk, Niemcy i Węgry, w roku sprawozdawczym osiągnął 1.002.472 t (1.275.430 t), czyli spadł o 21,40%, przy czym jedynie zbyty węgla do Gdańska i na Węgry wykazał wzrost. Zbyty węgla do innych krajów wykazywał mniejsze lub większe niżki. Jeżeli chodzi o rynek austriacki, to wywóz węgla do tego kraju, który był swego czasu jednym z podstawowych rynków zbytu dla węgla polskiego, i to rynkiem, ze względu na swe położenie geograficzne, na którym można było uzyskiwać korzystne ceny, wykazuje już od pewnego czasu stałą niżkę odbioru. Wprawdzie traktat handlowy gwarantuje Polsce pewne minimum odbioru węgla, ale postanowienia jego, szczególnie jeżeli się weźmie pod uwagę, że dodatkowo Austria zażądała wydzielenia pewnej ilości węgla, którego dowóz może być uskutecz- niony tylko w drodze kompensaty, nie wystarczają, aby można było utrzymać eksport ze Śląska na odpowiednio wysokim poziomie wobec bardzo silnej konkurencji Niemiec, operujących w szerokim zakresie transakcjami kompensacyjnymi. Eksport węgla do Czechosłowacji już od r. 1935, w którym wygasła dawna umowa kompensacyjna, odbywał się wyłącznie na zasadach kompensaty za dostarczony koks karwiński. Straty, poniesione na rynkach austriackim i czeskim, są tym bardziej bolesne, że rynki te należą do grupy rynków wolnych w myśl porozumienia polsko-brytyjskiego.

Wywóz do Węgier odbywał się w ramach transakcyj kompensacyjnych i oczywiście ze względu na stosunkowo małe możliwości w tej dziedzinie, zwyczajka wywozu, nawet stosunkowo duża w porównaniu z rokiem poprzednim, nie mogła wyrównać strat na innych rynkach, zaliczonych do tej grupy.

Rynek niemiecki stracił już dawno na znaczeniu i wskutek tego trudno się było spodziewać zmian korzystnych w eksporcie tego paliwa do Niemiec.

Jeżeli chodzi o t. zw. rynki objęte konwencją eksportową, to ogólnie biorąc, jak wynika z cyfr przytoczonej tabeli eksportu węgla, wynosił on w r. 1936 — 5.147.796 t (5.387.379 t), czyli o 4,45% mniej niż w roku poprzednim. Spadek zbytu w tej grupie rynków zanotowano na wszystkich rynkach państw skandynawskich, co jest wynikiem porozumienia eksportowego polsko-brytyjskiego i działalności kopalń niemieckich. Szczególnie silny nacisk węgla niemieckiego odczuwał się na rynku szwedzkim,

gdzie nawet z okazji rewizji traktatu handlowego przemysł węglowy polski musiał zgodzić się na kompensacyjny zakup granitowej kostki szwedzkiej, podobnie silnie zaangażował się przemysł niemiecki w dostawach do Danii, przy czym w okresie letnim wywóz węgla polskiego do Danii był nawet mocno zagrożony i dopiero w końcu sierpnia udało się zawrzeć układ kontyngentowy, przewidujący kontyngent importowy dla węgla polskiego do tego kraju w wysokości 300.000 t. Tak samo spadek eksportu do Norwegii tłumaczy się konkurencją węgla niemieckiego. Eksport do Finlandii wzrósł wobec poprawy koniunktury gospodarczej w tym kraju. Tak samo zwiększył się eksport na Łotwę.

O ile chodzi o zwyczaję zbytu węgla w Belgii, Francji, Holandii, to jest on związany z jednej strony z brakiem dostaw pewnych sortymentów węgla z Anglii, co się zresztą dało odczuć także i na rynkach skandynawskich, jak też z wprowadzeniem skróconego czasu pracy we Francji, i, o ile chodzi specjalnie o Holandię, podniesieniem ilości wysyłek węgla bunkrowego do portów hollenderskich.

Spadek eksportu węgla do Włoch jest skutkiem tego, że Polska należała do krajów sankcyjnych i Włochy nie zakupywały przez czas dłuższy węgla dla potrzeb rynku prywatnego. Po zawarciu w maju specjalnego porozumienia pomiędzy rządami włoskim i polskim, które przewidywało, że włoski monopol węglowy zakupi w Polsce 1.400.000 t węgla, przemysł węglowy nie mógł w dość szybkim czasie wysłać odpowiednich ilości na poczet tej kwoty, gdyż skutek wojny hiszpańskiej i zatrudnienia dużej części floty włoskiej w transportach do Afryki, jak też dużego ruchu między portami Ameryki Południowej i Północnej, które zatrudniały także sporą ilość statków, ilość tonażu na przewóz węgla z Gdyni-Gdańska do portów włoskich była niewystarczająca.

Wywóz węgla na inne rynki europejskie wynosił 316.274 t (335.414 t), czyli spadł o 5,71%. Spadek ten, jeżeli się zauważy, że do szeregu krajów wywóz nadal się zwiększył, jest wynikiem bardzo poważnego zmniejszenia się wysyłek do Jugosławii, dokąd eksport możliwy był tylko w ramach transakcyj kompensacyjnych i gdzie skutek tego węgiel polski ustępował miejsca węglowi niemieckiemu.

Zbyt węgla do Szwajcarii poprawił się dopiero pod koniec roku w związku ze wzrostem zapotrzebowania na węgiel w państwach zachodnich, przy czym trzeba zwrócić uwagę także i na to,

że przez pewien okres czasu Szwajcaria nie przydzielała dewiz na zapłatę za węgiel polski na skutek wprowadzenia przez Polskę ograniczeń dewizowych, które przyczyniły się do unieruchomienia części należności szwajcarskich w Polsce.

Wzrost wywozu węgla do Grecji wywołany był zarówno zwiększeniem się wywozu węgla na cele okrętowe, jak też zwiększonym zapotrzebowaniem przemysłu greckiego, który również zmuszony był uzupełniać braki w zaopatrzeniu w węgiel, powstałe wskutek większego zapotrzebowania węgla na rynku angielskim.

Zbyt węgla na rynkach pozaeuropejskich zwiększył się do 428.063 t (305.763 t), czyli o 40%, przy czym w r. 1936 poważnie zwiększyły się wysyłki do Argentyny i rozpoczęto eksport do różnych krajów Ameryki Środkowej i Ameryki Południowej jak też Syrii, Tunisu i krajów położonych za Kanałem Sueskim. Oczywiście, wysyłki te dokonywane były przez przemysł węglowy w celu umożliwienia kopalniom utrzymywania zatrudnienia na możliwie wysokim poziomie, ponieważ ze względu na odległość ceny węgla, uzyskiwane w tych krajach, nie mogły być kalkulowane na poziomie pozwalającym na ich rentowność.

Zbyt węgla okrętowego osiągnął 620.697 t (529.980 t), czyli zwiększył się o 17,12%. Zwyżka ta jest wynikiem specjalnej polityki biur sprzedaży przemysłu węglowego, faworyzującej zaopatrywanie się okrętów w węgiel polski, albowiem węgiel okrętowy w myśl porozumienia polsko-brytyjskiego nie obciąża t. zw. kwoty polskiej.

O ile chodzi o gatunki węgla sprzedawane na eksport, to i w tym wypadku zanotowano spadek eksportu gatunków grubych, natomiast zwiększyły się wysyłki gatunków średnich i w mniejszym stopniu miału. Ceny eksportowe węgla pod koniec roku miały tendencję mocną, albowiem zapotrzebowanie na węgiel wzrastało, a jeden z głównych kontrahentów przy dostawach na rynki eksportowe — Wielka Brytania —, wobec wzmożonego zapotrzebowania rynku wewnętrznego, nie mógł dostarczać odpowiednich ilości towaru w pożądanym dla odbiorców terminach.

Według danych ogłoszonych przez p. Hałgasa w Przeglądzie Gospodarczym przeciętna cena 1 tony węgla eksportowanego z Polski wynosiła w r. 1936 — 15,53 zł (14,73), czyli wzrosła w stosunku do roku 1935 o około 5%. Mimo to cena ta jest jeszcze o 37% niższa niż cena uzyskiwana w r. 1931, w którym wynosiła 24,38 zł.

Eksport węgla z kopalń górnośląskich wg rodzaju przewozu drogą lądową i morską.

Rodzaj przewozu	Rok 1936		Rok 1935		Różnica w porów- naniu z r. 1935
	t	%	t	%	
Eksport ogółem	7 228 647	100,00	7 659 673	100,00	— 6,93
Drogą lądową	717 770	9,93	1 054 167	13,76	— 30,97
Przez porty rzeczne	9 800	0,14	—	—	—
Drogą morską p. Gdynię	5 128 941	70,95	5 138 597	67,08	— 0,96
Drogą morską p. Gdańsk	1 372 136	18,98	1 463 209	19,10	— 6,22
Razem drogą morską	6 501 077	89,93	6 605 506	86,24	— 1,58

Obliczono na podstawie danych miesięcznych P. K. W.

Jeżeli chodzi o eksport węgla według rodzajów przewozu, to w dalszym ciągu stwierdzamy przesuwanie się eksportu drogi lądowej na drogę morską, przy czym spadek eksportu drogą lądową wynosił około 30,97 %, zaś drogą morską 1,58 %. W dodatku eksport przez Gdynię spadł w porównaniu z r. 1935 tylko o 0,96 %, a przez Gdańsk o 6,22 %. Widzimy więc z tego, że eksporterzy węgla w większym stopniu wykorzystali Gdynię, niż Gdańsk. Obliczenia procentowe, które tu podajemy, oparte są o dane cyfrowe prowizoryczne, więc oczywiście mogą nie być zbyt ścisłe, ale w przybliżeniu odpowiadają rzeczywistym stosunkom.

Zatrudnienie i zarobki w kopalniach węgla na Śląsku.

Miesiąc	Liczba robotników z końcem miesiąca	Przeciętne zarobki dzienne	Przeciętne zarobki miesięczne
Styczeń	45.303	8,72	191,74
Luty	44.392	8,65	173,78
Marzec	44.055	8,66	172,69
Kwiecień	43.847	8,65	166,92
Maj	43.719	8,58	168,85
Czerwiec	43.918	8,61	167,82
Lipiec	43.851	8,46	187,11
Sierpień	43.741	8,58	184,88
Wrzesień	43.998	8,59	197,80
Październik	44.584	8,60	216,00
Listopad	45.919	8,49	203,83
Grudzień	47.203	8,77	201,93

Źródło: Wiadomości Statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego.

Jeżeli porównamy liczby zatrudnionych robotników w r. 1936 z analogicznymi liczbami w r. 1935, to właściwie stwierdzić musimy, że liczba zatrudnionych w górnictwie węglowym na Śląsku w r. 1936 była, biorąc przeciętnie, niższą niż w roku poprzednim. Według danych Związku Pracodawców przeciętny stan załóg w roku sprawozdawczym wynosił 44.579, gdy w roku poprzednim wynosił 44.827. Można zatem powiedzieć, że ilość zatrudnionych spadła przeciętnie o 0,55% w porównaniu z rokiem poprzednim. Tym niemniej ze względu na większe możliwości zbytu i zwiększoną produkcję robotnicy w przemyśle węglowym byli stosunkowo lepiej zatrudnieni wskutek mniejszej ilości świątówek i także wskutek tego wzrosło przeciętne wynagrodzenie robotników. Według danych Związku Pracodawców Przemysłu Górn.-Hutniczego suma wypłat z tytułu zarobków w kopalniach węgla, zrzeszonych w wymienionym Związku, w r. 1936 wynosiła 100.098.490 zł (98.819.001 zł), czyli była o 1,29% wyższą niż w roku poprzednim.

Według danych, ogłoszonych dla 38 kopalń śląskich, liczba straconych dniówek z powodu braku zbytu, która wynosiła w styczniu 1936 r. 121.010, w ostatnim kwartale roku tego wykazuje poważny bardzo spadek, dochodząc w grudniu do 8.385 dniówek.

Tym niemniej, jak zwykle w okresach zwykłej koniunktury, przemysł węglowy śląski w r. 1936 przeżył okres zatargów o warunki pracy i płacy. Już w końcu grudnia 1935 r. została wypowiedziana przez pracobiorców i pracodawców tabela zarobków w górnictwie węglowym, przy czym przemysłowcy zażądali obniżki zarobków w kopalniach o 15%, gdy związki zawodowe zażądały albo 10% podwyżki płac, albo wprowadzenia 6-cio godzinnego dnia pracy przy utrzymaniu zarobków na dotychczasowym poziomie. Ponadto związki zawodowe wysunęły szereg postulatów dodatkowych, m. in. żądania zniesienia pogotowia pracy jak też uregulowania sprawy wynagrodzenia inwalidów. Spór w tej sprawie oparł się w końcu o Komisję Pojednawczą i Arbitrażową, która 19 lutego 1936 r. wydała orzeczenie, przedłużające ważność tabeli płac do 31 lipca 1936 r. Inne punkty sporne zostały przekazane do dalszych bezpośrednich rokowań między stronami, względnie załatwienie ich zostało odroczone. Orzeczenie Komisji zatwierdził Minister Opieki Społecznej 3 marca 1936 r.

Z końcem września roku sprawozdawczego związki zawodowe wysunęły ponownie sprawę skrócenia czasu pracy i wypowiedziały umowę taryfową dotyczącą kopalń węgla, domagając się zmiany

postanowień o długości czasu pracy. Przy pertraktacjach parytetycznych przemysłowcy w dniach 24 i 26 października złożyli oświadczenie, że nie mogą się zgodzić na skrócenie czasu pracy, dopóki kraje węglowe, konkurujące z Polską na rynkach międzynarodowych, nie przeprowadzą u siebie podobnej reformy.

Jednocześnie ze sprawą skrócenia czasu pracy związki zawodowe wysunęły postulaty trwałego usanowania finansów Spółki Brackiej, dalszego rozszerzenia uprawnień urlopowych i generalnego uregulowania zarobków w poz. 32 i 60 tabeli płac. W celu poparcia swych postulatów, związki zawodowe proklamowały strajk generalny na dzień 19 listopada 1936 r. Strajk ten nie doszedł do skutku wskutek oświadczenia P. Premiera, że Sejmowi będzie przedłożony projekt ustawy, upoważniającej Rząd do skracania czasu pracy w górnictwie. Załatwienie pozostałych spraw przesunięto na rok następny.

Niezależnie od większych zatargów w roku 1936 zanotowano kilka strajków, związanych z okupacją kopalni. Jak wynika z danych, ogłoszonych w Śląskich Wiadomościach Statystycznych, z powodu strajków stracono w marcu 433 dniówek, w kwietniu 237 dniówek, w maju 866 dniówek, w lipcu 6.445 dniówek, w sierpniu 1.997 dniówek, w październiku 7.439 dniówek, w listopadzie 1.812 dniówek, i w grudniu 229 dniówek. Strajki odbywały się na kopalni Szyby Jankowice, na kopalni Niemcy (dwukrotnie), na kopalni Łagiewniki, na kopalni Wujek, na kopalni Radzionków. Poza tym strajkowały niektóre załogi różnych kopalń w kwietniu w dowód protestu przeciwko wypadkom krakowskim. Strajki wybuchały najczęściej na tle ekonomicznym względnie wobec istnienia zamiarów unieruchamiania warsztatów pracy lub wprowadzania świętówek. Powyższe strajki okupacyjne, zaostrzone nieraz przez głódówkę, wybuchały zwykle niespodziewanie i podczas strajku strajkujący wysuwali szereg postulatów natury ekonomicznej, nie mających nic wspólnego z właściwą przyczyną strajku.

Ze względu na to, że w roku 1936 bardzo poważnie podrożały niektóre materiały niezbędne przy eksploatacji kopalń, m. innym drzewo, natomiast, jak widać z poprzednich ustępów niniejszego rozdziału, ceny węgla za wyjątkiem cen eksportowych, nie doznały zmian, a wskutek zwiększonych wysyłek węgla średnich i drobnych gatunków, których ceny były niższe od cen węgla grubego, utargi przeciętne nie mogły odpowiednio się zwiększyć, sytuacja finansowa kopalń ulegała pogorszeniu. Kopalnie śląskie w celu pod-

niesienia wydajności pracy, aby zmniejszyć koszty wydobycia, ograniczały się w wielu wypadkach do eksploataowania bardziej wydajnych złóż, nie mogąc pokrywać kosztów prac inwestycyjnych i przygotowawczych do dalszej racjonalnej eksploatacji kopalń.

Jeżeli przemysłowi węglowemu nie zostanie przywrócona swoboda kalkulacji cen pozwalająca na dostosowanie ich do kosztów wytwórczości i pokrycie kosztów przygotowawczych do dalszej eksploatacji, trudno wróżyć jemu poważniejszego rozwoju w przyszłości.

III. Przemysł brykietowy.

Z 6 istniejących na Śląsku brykietowni w r. 1936 czynnych było według danych Polskiej Konwencji Węglowej cztery. Produkcja brykietów w tym roku wynosiła 166.107 t (180.943 t w roku 1935),*) czyli w porównaniu z produkcją roku poprzedniego spadła o 8,20 %.

Zbyt brykietów węglowych na rynku krajowym w roku 1936 według danych P.K.W. równał się 156.489 t (168.949 t), czyli w porównaniu ze zbytem z roku poprzedniego odbniżył się o 7,36 %.

Do W. M. Gdańska wysłano w roku 1936 ogółem 4.696 t brykietów (5.094 t), czyli o 7,81 % mniej niż w roku 1935.

Wywóz brykietów za granice celne R. P. i W. M. Gdańska w roku 1936 był wprawdzie w dalszym ciągu niezbyt wielki, ponieważ wynosił tylko 5.652 t brykietów (5.082 t), ale w porównaniu z takimże wywozem z roku poprzedniego wykazał wzrost 11,22 %.

Biorąc ogólnie łączny zbyt brykietów z węgla kamiennego wynosił w roku 1936 — 166.837 t, czyli w porównaniu ze zbytem w roku 1935, który równał się 179.125 t, spadł o 6,86 %.

*) Nadmienimy w tym miejscu, że statystyki P.K.W. w roku 1936 nie odbiegają w tak silnym stopniu, jak w roku 1935, od statystyk ogłaszanych w Śląskich Wiadomościach Statystycznych. Według tych ostatnich produkcja brykietów na Śląsku w roku 1936 wynosiła 167.000 t, czyli była niższa o 33,02%, zbyt w kraju równał się 158.000 t, czyli spadł o 22,71%, zbyt do Gdańska wynosił 4.600 t, czyli o 9,80% mniej niż w roku 1935, a zbyt za zagranicę celne R. P. i W. M. G. 5.700 t, czyli o 11,76% więcej niż w roku 1935. Różnice pochodzą stąd, że w roku 1935 czynną była jedna brykietownia, zbywająca swe wyroby niemal wyłącznie na rynku krajowym, nie należącą do P. K. W.

Jeżeli się uwzględni ponadto rozchód brykietów w postaci zużycia własnego tych zakładów i deputatów pracowniczych, które wynosiły łącznie 542 t (299 t w roku 1935), to stwierdzić można, że ogólny rozchód brykietów w roku sprawozdawczym wynosił 167.379 t (179.424 t), czyli był niższy, niż w roku 1935 o 6,71 %.

Zapasy brykietów w ciągu roku 1936 wykazały spadek z 1.532 t do 260 t, czyli 83,00 %.

Statystyki P.K.W. pozwalają na bardziej szczegółową analizę zbytu brykietów. Poniżej podajemy w postaci osobnego zestawienia tabelarycznego porównawcze dane zbytu brykietów na rynku krajowym według rodzaju odbiorców tego gatunku paliwa.

Zbyt brykietów w kraju wg rodzaju odbiorców.
(w tonach)

Rodzaj odbiorcy	Rok 1936	Rok 1935	Różnica w % w porównaniu z r. 1935
Przemysł hutniczy żelazny	420	225	+ 86,67
Koksownie	30	65	— 53,85
Przemysł obróbczy (metal. i inny)	5	15	— 66,7
Przem. cement., ceramiczny, cegielnie i wapienniki	15	15	—
Przem. rolniczy (przetworów rolnych, browary, młyny i gorzelnie)	256	165	+ 55,15
Przemysł cukrowniczy	15	20	— 25,00
Inne przemysły	318	1 102	— 71,14
Koleje żelazne	134 199	156 180	— 14,07
Instytucje miejskie	15	55	— 72,73
Wojsko	525	534	— 1,69
Instytucje państwowe	107	—	—
Opał domowy	14 016	3 932	+ 256,45
Pośrednicy	6 568	6 641	— 1,10
Razem odbiorcy krajowi	156 489	168 949	— 7,38

Z powyższego zestawienia wynika, że wciąż jeszcze głównym odbiorcą brykietów węglowych są nasze koleje żelazne, chociaż niewątpliwie ten rodzaj paliwa coraz bardziej zaczyna zyskiwać prawo obywatelstwa jako opał domowy, przy czym trzeba zaliczyć częściowo rubrykę zbytu pośrednikom także na poczet zbytu na opał domowy.

Jeżeli chodzi o geograficzne rozmieszczenie zbytu brykietów w roku 1936, to widocznym ono jest z poniższego zestawienia, opartego na danych cyfrowych P.K.W.

Zbyt brykietów wg województw w tonach.
(Dostawy dla kolei są wyłączone).

Województwo	Rok 1936	Rok 1935	Różnica w % w porównaniu z r. 1935
M. St. Warszawa	108	55	+ 96,36
Wojew. Warszawskie	160	90	+ 77,77
Wojew. Łódzkie	40	35	+ 14,29
Wojew. Kieleckie	420	450	— 6,67
Wojew. Lubelskie	20	—	—
Wojew. Poznańskie	16 157	6 303	+ 156,34
Wojew. Pomorskie	2 252	1 470	+ 53,20
Wojew. Śląskie	3 043	4 331	— 29,74
Wojew. Krakowskie	45	15	+ 200,00
Wojew. Lwowskie	45	20	+ 125,00
Wojew. Stanisławowskie	—	—	—
Razem województwa	22 290	12 769	+ 74,56

Z tabeli tej widać, że główni odbiorcy brykietów węglowych znajdują się na terenach dawnego zaboru pruskiego, częściowo zaś w województwie kieleckim. Województwo lubelskie w ogóle w roku ubiegłym niejako zaznajomiło się z tą formą opalu, a w województwie stanisławowskim nie znajduje on jeszcze zbytu.

Zbyt brykietów po za granice celne R. P., jak to widać z poniższego zestawienia, skierowany był głównie na rynek austriacki. Zbyt do pozostałych nielicznych krajów nosi cechy zbytu próbnego lub przypadkowego.

Eksport brykietów śląskich za granicę (w tonach).

Kraj przeznaczenia	Rok 1936	Rok 1935	Różnica w % w porównaniu z r. 1935
Austria	5 250	4 831	+ 8,67
Niemcy	2	—	—
Finlandia	—	1	—100
Argentyna	100	250	— 60,00
Tunis	200	—	—
Węgiel okrętowy (bunkrowy)	100	—	—

Razem eksport za granicę 5 652 | 5 082 | — 11,22

Uwaga: Obliczone na podstawie tymczasowych cyfr miesięcznych.

Załogi brykietowni śląskich w związku ze zmniejszoną produkcją brykietów zmalały w porównaniu ze stanem z roku 1935, gdyż w brykietowniach śląskich w roku 1936 pracowało przeciętnie 110 ludzi miesięcznie, gdy w roku 1935 przeciętnie zatrudnienie wynosiło 142 ludzi. Spadek ilości zatrudnionych w bry-

kietowniach równa się 22,54%. Wypłaty zarobków załogom brykietowni wynosiły w roku 1936 według danych Unii P. P. G. H. 266.395,— zł (332.672,— zł), czyli spadły o 31,95%.

Ceny brykietów na rynku krajowym utrzymywały się na poziomie ustalonym przez Polską Konwencję Węglową, czyli dorównywały cenom grubych gatunków węgla.

IV. Przemysł koksowy.

Wzrost zapotrzebowania na koks ze strony przemysłu hutniczego i przemysłów przetwórczych jak też ożywienie na rynkach eksportowych, wywołane wzmożoną działalnością przemysłów zbrojeniowych w państwach, które były głównymi dostawcami tego artykułu, wskutek czego dotychczasowi ich odbiorcy zmuszeni byli szukać nowych dostawców, sprawiły, że przemysł koksowy, istniejący w Polsce tylko na Śląsku (koks z gazowni nie nadaje się bowiem w wielu wypadkach do użytku przemysłowego), mógł dość silnie zwiększyć swoją wytwórczość, która w roku 1936 równała się 1.615.597 t (1.386.718 t w roku 1935), czyli w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła o 16,51%. Przeciętna dzienna produkcja koksowni w roku 1936 wynosiła 4.414 t (3.799 t) przy wyzyskaniu wszystkich baterii zdolnych do produkcji tego artykułu. Mimo to, jak też mimo zmniejszenia zużycia własnego koksowni do 904 t (1.036 t) w roku 1935), czyli o 12,14%, ogólny rozchód koksu wynoszący w r. sprawozdawczym 1.744.082 t (1.401.239 t) nie tylko był o 24,53% wyższy niż w roku poprzednim, ale także przewyższał znacznie produkcję tego artykułu w Polsce, przyczym właściwy zbyt koksu po za koksownie wynosił 1.744.082 t — (1.400.203 t), czyli o 24,56% więcej niż w roku 1935.

W tym stanie rzeczy zapasy koksu na zwalach zaczęły maleć i spadły z 207.741 t do 78.243 t, czyli o 62,34%, a nawet w niektórych okręgach i przemysłach Polski, których zamówienia były wykonywane w pewnej kolejności zależnie od stopnia ich znaczenia w gospodarce państwowej, zaczęto odczuwać pewne braki wskutek spóźnionego wykonywania zamówień.

Zbyt koksu na rynku krajowym wynosił w 1936 r. 1.342.110 t (1.062.624 t), czyli w porównaniu z r. 1935 wzrósł o 26,30%.

Zmiany w zbycie koksu dla poszczególnych grup odbiorców podajemy w poniższym zestawieniu, opartym na danych statystyki P.K.W.

Zbyt koksu wg rodzaju odbiorców.

Rodzaj odbiorcy	Zbyt w r. 1936 w t	Zbyt w r. 1935 w t	Różnica w % w stosunku do r. 1935
Przemysł żelazny	628 641	408 922	+ 53,73
Przemysł innych metali	93 029	89 608	+ 3,82
Koksownie	—	—	—
Gazownie	3 440	4 325	— 20,46
Przem. górn. bez własn. węgla	714	1 719	— 58,46
Przemysł naftowy	135	142	— 4,93
Przemysł solny	105	120	— 12,5
Przem. cementowy, ceramicz., ceglarnie i wapienniki	15 807	13 586	+ 16,35
Przemysł przetwórczy (metal. i inne)	25 189	18 825	+ 33,81
Przemysł chemiczny	72 467	78 150	— 7,27
Przemysł garbarski	256	152	+ 68,42
Przemysł rolniczy (krochm., młyny, browary itp.)	53 741	43 870	+ 22,50
Przemysł cukrowniczy	14 959	14 178	+ 5,51
Przemysł papierniczy	684	313	+ 118,53
Przemysł włókienniczy	3 638	3 538	+ 2,82
Inne przemysły	26 336	14 873	+ 77,07
Razem przemysły	939 141	692 321	+ 35,65
Koleje żelazne	20 993	21 772	— 3,58
Instytucje miejskie	19 190	18 920	+ 1,43
Wojsko i instytucje państwowe	56 339	49 308	+ 14,26
Opał domowy	218 011	204 468	+ 6,62
Pośrednicy	88 436	75 835	+ 16,62
Razem inni odbiorcy	402 969	370 303	+ 8,82
Razem zbyt w kraju	1 342 110	1 062 624	+ 26,30

Źródło: P. K. W.

Z powyższego zestawienia widzimy, że największy wzrost zapotrzebowania koksu wykazują zakłady przemysłowe, zbyt do których wzrósł w porównaniu ze zbytem w roku 1935 o 35,65% do 939.141 t. Z poszczególnych grup przemysłu najpoważniej zwiększyły swe zapotrzebowanie przemysł żelazny, przemysł metalowo-przetwórczy, przemysł papierniczy, garbarnie i różne inne drobniejsze gałęzie przemysłu osobno nie wymienione w zestawieniach. W mniejszym stopniu zwiększyły w porównaniu z rokiem poprzednim swe zapotrzebowanie hutnictwo innych metali, przemysły ceramiczne wszelkiego rodzaju, przemysły rolnicze z wyjąt-

kiem cukrowni, których zapotrzebowanie było większe, oraz przemysł włókienniczy. Jest rzeczą ciekawą, że zamówienia przemysłu chemicznego na koks były w roku sprawozdawczym mniejsze, niż w roku 1935. Spadły również zamówienia gazowni, zakładów przemysłu górniczego, które nie posiadały własnych koksowni, przemysłów naftowego i solnego.

Spożycie innych grup odbiorców koksu w roku 1936 wzrosło do 402.969 t, czyli o 8,82%. Największą pozycję w tej grupie przedstawia pozycja opału domowego, ale wzrost spożycia koksu na ten cel był stosunkowo niski w porównaniu z rokiem 1935, bo wynosił 6,62%. Poważnie natomiast zwiększyły się dostawy dla pośredników i instytucji wojskowych i państwowych, spadło natomiast zapotrzebowanie kolei.

Zbyt koksu w kraju wg województw.

Województwo	Zbyt w r. 1936 w t	Zbyt w r. 1935 w t	Różnica w % w stosunku do r. 1935
M. st. Warszawa	80 811	81 566	— 0,93
Warszawskie	43 152	36 312	+ 18,84
Łódzkie	65 716	60 215	+ 9,14
Kieleckie	209 789	122 432	+ 71,35
Lubelskie	16 416	12 534	+ 30,97
Białostockie	6 536	4 783	+ 36,65
Wileńskie	3 366	2 909	+ 15,71
Nowogródzkie	738	760	— 2,89
Poleskie	3 193	2 540	+ 25,71
Wołyńskie	3 718	3 272	+ 13,63
Poznańskie	90 987	77 208	+ 20,44
Pomorskie	37 951	31 308	+ 21,22
Śląskie	648 665	499 458	+ 29,87
Krakowskie	71 030	70 362	+ 0,95
Lwowskie	28 964	27 079	+ 6,96
Stanisławowskie	5 701	4 238	+ 34,52
Tarnopolskie	4 384	3 878	+ 13,05
Razem województwa	1 321 117	1 040 852	+ 26,93

Źródło: P. K. W.

Jak widać z osobnego zestawienia, w którym nie są uwzględnione dostawy koksu dla kolei, najpoważniejszymi odbiorcami koksu śląskiego były województwa śląskie i kieleckie, na terenie których znajdują się wszystkie prawie huty metali, przy czym zapotrzebowanie koksu w kieleckim województwie wzrosło silniej stosunkowo, niż na Śląsku. Najłabszą jest konsumpcja koksu

w województwie nowogrodzkim oraz w województwach poleskim, wołyńskim, tarnopolskim i stanisławowskim. Jest rzeczą ciekawą, że w roku 1936 spadł nieznacznie zbyt koksu w obrębie st. miasta Warszawy i w województwie nowogrodzkim, gdy zapotrzebowanie innych województw się zwiększyło.

Należy także mieć na względzie, że ze względów technicznych przemysł polski musi częściowo sprowadzać niektóre gatunki koksu, który nadchodzi głównie z zagłębia karwińskiego w Czechosłowacji. *)

Koksownie śląskie dostarczały koksu nie tylko na potrzeby rynku wewnętrznego Polski, ale także eksportowały ten rodzaj paliwa za granicę. Wywóz koksu za granicę i do Gdańska równał się w 1936 roku 401.972 t (336.979 t), czyli zwiększył się w porównaniu z wywozem z roku poprzedniego o 19,29%. Wywóz koksu do Gdańska wynosił w 1936 roku 41.678 t (36.216 t), czyli był o 15,08% wyższy, niż w roku poprzednim, natomiast wywóz koksu na inne rynki zagraniczne poza Gdańskiem wzrósł do 360.294 t (300.763 t), czyli o 19,79%.

Szczegółowy podział eksportu koksu wg poszczególnych rynków podajemy w osobnym zestawieniu na str. 35.

Ze szczegółowego zestawienia eksportu koksu widać, że głównym rynkiem odbiorczym w roku ubiegłym była Szwecja, której odbiór w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększył się o 58,56%. Drugim poważnym odbiorcą koksu śląskiego jest Austria, jednakowoż pojemność tego rynku wzrosła tylko o 5,26%. Trzecim co do wielkości odbiorcą zagranicznym koksu śląskiego jest Gdańsk. Czwarte miejsce przypada Norwegii, dokąd eksport wzrósł o 75,66%; piąte miejsce zajmują Włochy, których import jednak z Polski, wskutek sankcyj, zmalał w porównaniu z rokiem 1935 o 78,19%; za Włochami idzie Grecja, a za nią Rumunia.

*) Według danych, ogłoszonych w Roczniku Handlu Zagranicznego R. P. i W. M. Gdańska, wydany przez G. U. S., przywóz koksu z zagranicy do obszaru celnego Polski i Gdańska w roku 1936 wynosił łącznie 65.658 t (61.159 t w roku poprzednim) wartości 2.333.000 zł (2.152.000 zł). W tym koksu z Czechosłowacji przywieziono 44.993 t (39.820 t), z Niemiec zaś 20.665 t (18.060 t). Przez Gdańsk nadesłano 20.499 t (18.324 t).

Eksport koksu śląskiego za granicę.

K r a j	Eksport w r. 1936 w t	Eksport w r. 1935 w t	Różnica w % w stosunku do r. 1935
Austria	55.082	52.331	+ 5,26
Niemcy	140	112	+ 25,00
Czechosłowacja	62	40	+ 55,00
Węgry	1.570	870	+ 80,5
Anglia	100	—	—
Islandia	460	1.110	— 58,56
Szwecja	216.861	138.406	+ 56,69
Norwegia	31.438	4.155	+ 75,66
Finlandia	1.591	2.700	— 41,07
Francja	1.000	150	+566,66
Grecja	10.443	10.299	+ 1,40
Irlandia	2.500	—	—
Portugalia	505	—	—
Włochy	15.300	70.146	— 78,19
Jugosławia	2.300	3.065	— 24,96
Szwajcaria	18	15	+ 20,00
Rumunia	10.089	10.969	— 8,02
Malta	5	200	— 99,75
Palestyna	—	305	—
Argentyna	3.400	510	+566,66
Kanada	—	3.880	—
Tunis	250	—	—
Egipt	400	1.500	— 73,33
Stany Zjednoczone	3.460	—	—
Syria	200	—	—
Brazylia	50	—	—
Łotwa	3.070	—	—
Razem	360.294	300.763	+ 19,79
W. M. Gdańsk	41.678	36.216	+ 15,08
Razem	401.972	336.979	+ 19,29

Źródło: P. K. W.

Niestety eksport do Rumunii w roku 1936 nie tylko nie uczynił postępów, ale przeciwnie spadł o 8,02%, co trzeba położyć na karb trudności w wyszukaniu odpowiednich towarów rumuńskich w handlu wymiennym i trudności dewizowych. Wysyłki koksu na inne rynki są stosunkowo niezbyt duże i w wielu wypadkach, o ile chodzi o zbyt zamorski, mogą być traktowane jako wysyłki próbne lub w ogóle transakcje dorywcze.

Przeważną część koksu wysłano za granicę drogą morską, przy czym, jak widać z poniższego zestawienia, w roku 1936 silniej wykorzystano przy przeładunku koksu, niż w roku poprzednim,

urządzenia portu Gdańskiego, chociaż w każdym razie eksport przez Gdynię był kilkakrotnie wyższy niż przez Gdańsk.

Eksport koksu drogą lądową i morską.

R o k	Ogółem eksport	Drogami lądowymi	Przez Gdynię	Przez Gdańsk	Droga morską razem
1936 . . .	360 294	67 291	306 740	53 504	346 517
1935 . . .	301 363	72 673	201 856	26 834	228 690
Różnica					
w % . . .	+ 19,55	— 7,68	+ 51,96	+ 99,39	+ 50,93

Bez wywozu do Gdańska. Obliczenia oparte na danych miesięcznych.

Cena koksu grubego i innych gatunków na rynku krajowym utrzymywała się na niezmiennym poziomie. Stosunkowo duży popyt na koks na rynku krajowym sprawił, że z dniem 1 grudnia rozwiązała się Konwencja Koksowa, gdyż wskutek wzmożonego popytu odpadła konieczność utrzymywania cen koksu na odpowiednim poziomie przy pomocy porozumienia konwencyjnego. Ceny na rynkach eksportowych kształtowały się również pomyślniej, gdyż wielu dostawców koksu nie mogło sprostać zamówieniom i poszczególni importerzy coraz częściej zwracali się do polskich producentów koksu z prośbami o złożenie ofert.

Intensywne zatrudnienie koksowni w roku 1936 sprawiło, że przeciętna ilość robotników, zatrudnionych w tych zakładach, według danych Unii Polskiego Przemysłu Górniczo - Hutniczego, wzrosła do 2057 ludzi (1898), czyli o 8,38 %, a suma wypłaconych zarobków zwiększyła się do 6.539.389 zł (5.330.000 zł), czyli o 22,69%. W roku tym wypłacono tytułem zarobków na koksowniach 6.539.389,— zł (5.330.020,— zł), czyli o 22,69% więcej niż w roku 1935.

Według danych wymienionego zrzeszenia w ciągu roku sprawozdawczego zanotowano tylko 1 strajk na koksowni w Łagiewnikach, w którym wzięło udział 150 robotników. Strajk ten trwał od 5—10 września i wybuchł na tle zatargu o wysokość zarobków i ubezpieczenia robotników. Strajk ten połączony był z okupacją zakładu.

V. Przemysł produktów węglopochodnych.

Produkcja uboczna koksowni wobec zwiększonej produkcji koksu także wykazała w roku 1936 wzrost w porównaniu z produkcją z roku 1935.

W szczególności zwiększyła się produkcja smoły surowej do 80.590 t (71.178 t), czyli o 13,22%. Smoła surowa stanowiła podstawowy produkt dla dalszej produkcji różnego rodzaju węglopochodnych i wskutek tego cały jej zbyt, wynoszący w 1936 r. 79.548 t (71.074 t), większy o 11,92% od zbytu poprzedniorocznego, skierowany był wyłącznie na rynek wewnętrzny — do destylarni smoły węglowej, które wydobywały z takiej smoły dalsze produkty. Mimo zwiększonego zbytu zapasy smoły surowej w ciągu roku 1936 wzrosły do 2451 t, czyli o 74,02%.

Produkcja paku wzrosła na koksowniach do 623 t (533 t), czyli o 16,88%. Zbyt tego artykułu zwiększył się do 726 t (435 t), czyli o 66,95%. Pak sprzedawano z koksowni również wyłącznie na rynku krajowym, chociaż w roku 1935 był jeszcze dość duży eksport paku zagranicę. Wobec dużego zbytu zapasy paku na koksowniach w ciągu roku spadły z 110 do 7 t, czyli o 93,64%.

Produkcja surowego benzolu na koksowniach osiągnęła w 1936 r. 26.309 t (23.166 t), czyli wzrosła o 13,57%, zbyt zaś benzolu równał się 26.431 t (22.814 t), czyli zwiększył się o 15,85%. Benzol surowy konsumowano częściowo w kraju, gdzie go zbyto 18.492 t (16.440), czyli o 12,48% więcej, niż w roku poprzednim, częściowo zaś wysyłano do Niemiec. Eksport benzolu surowego w roku 1936 równał się 7939 t ((6374 t), czyli wzrósł o 24,43%. Zapasy benzolu surowego na koksowniach, które na początku roku 1936 wynosiły 817 t, obniżyły się do 694 t. Spadek zapasów benzolu surowego na koksowniach wynosił 15,06%.

Również produkcja siarczanu amonu wykazuje wzrost. Wynosiła ona w 1936 r. 22.411 t (19.790 t), czyli o 13,24% więcej, niż w roku poprzednim. Natomiast zbyt siarczanu amonu nie dopisał. Wprawdzie zbyt na rynku krajowym podniósł się do 5806 t (1704 t), czyli o 240,72%, ale za to eksport spadł do 15.508 t (21.545 t), czyli o 28,05%. Wskutek tego łączny zbyt siarczanu amonu ze Śląska obniżył się do 21.308 t (23.249 t), czyli o 9,1% a przez to zapasy siarczanu amonu wzrosły z 1977 do 3080 t, czyli o 55,79%. Spadek eksportu siarczanu amonu wywołany był wypadkami

hiszpańskimi, gdyż w ostatnim czasie Hiszpania była głównym rynkiem importowym tego artykułu.

Produkcja surowej naftaliny wynosiła 1093 t (990 t), czyli wzrosła o 10,5%. Zbyt naftaliny surowej z koksowni wynosił 1127 t (960 t), z których nic nie wysłano za granicę. Zbyt naftaliny surowej w porównaniu z 1935 r. wzrósł o 17,4%. Zapasy surowej naftaliny z 115 t spadły do 81 t, czyli o 29,57%.

Jeżeli chodzi o produkcję destylarni smoły i fabryk benzolu, to była ona bardziej różnorodna, niż produkcja węglowodórnych na koksowniach.

Produkcja smoły preparowanej i zgęszczonej w roku 1936 spadła w porównaniu z produkcją z roku poprzedniego i wynosiła 17.937 t (18.774 t). Spadek produkcji tej smoły równał się 4,47%. Zbyt smoły preparowanej i zgęszczonej wprawdzie także obniżył się w porównaniu z rokiem 1935 do 18.202,6 t (18.286,7), czyli o 0,46%, ale przekraczał jeszcze produkcję tego artykułu. Jest rzeczą ciekawą, że zbyt smoły preparowanej na rynku wewnętrznym spadł o 0,55%, natomiast na rynkach zagranicznych zwiększył się o 107,33%.

Wytwórczość olejów smołowych wszelkich rodzajów, za wyjątkiem benzolu, w roku 1936 wynosiła 17.890,9 t (20.427,3 t), czyli była niższa, niż w roku poprzednim o 12,42%. Zbyt tego rodzaju olejów równał się ogółem 18.947,3 t (27.930 t), czyli obniżył się o 32,16%. Zaznaczyć trzeba, że zbyt tych olejów na rynku wewnętrznym spadł w porównaniu ze zbytem w roku poprzednim o 1,59%, zaś eksport obniżył się o 83,71%.

Paku wyprodukowano w 1936 r. 38.434,3 t (34.714,2 t), czyli o 10,72% więcej, niż w roku poprzednim. Zbyt paku równał się 37.626,9 t (26.735,5), czyli wzrósł o 40,72%. Zbyt na rynku krajowym zwiększył się o 7,27%, natomiast eksport wzrósł o 1973%.

Produkcja surowej naftaliny w destylarniach smoły węglowej spadła do 1286,2 t (2277,3 t), czyli o 47,32%. Zbyt jej równał się 1031,7 t (3099 t), czyli spadł o 66,71%, przy czym zbyt na rynku krajowym obniżył się o 65,63%, a eksport o 66,78%.

Produkcja naftaliny czystej wynosiła 1181,8 t (802,2 t), czyli wzrosła o 47,32%. Zbyt naftaliny czystej wzrósł do 1678,2 t (849,1 t), czyli o 97,64%. Zbyt tego rodzaju naftaliny na rynku krajowym zwiększył się o 53,77%, natomiast eksport wzrósł o 982,79% i prawdopodobnie mógłby jeszcze się zwiększyć, gdyż

do Izby bardzo często kierowane były zapytania interesentów zamorskich o adresy dostawców tego artykułu, ponieważ na rynkach światowych odczuwał się brak towaru. Z zestawienia cyfr produkcji i zbytu naftaliny wynika, że zdolność wytwórcza zakładów polskich na Śląsku była przekroczona i dostawy częściowo musiały być dokonywane z dawniejszych zapasów.

Produkcja zasad pirydynowych wynosiła 85,9 t (79,7 t), wzrosła przeto w porównaniu z produkcją z roku 1935 o 7,78%. Zbyt ogólny zasad pirydynowych wynosił 87,1 t (101,4 t), czyli obniżył się o 14,10%. Zbyt tego rodzaju artykułów w kraju zwiększył się co prawda o 12,47%, ale za to wysyłki eksportowe obniżyły się o 28,79%.

Produkcja fenoli (kwasu karbolowego i krezoli) obniżyła się do 634,2 t (817,1 t), czyli o 22,38%. Zbyt tych artykułów spadł do 618,6 t (826,7 t), czyli o 25,14%. I tutaj obserwujemy, że zbyt na rynku krajowym zwiększył się o 73,18%, natomiast eksport spadł o 56,03%.

Produkcja benzoli gotowych wszelkiego rodzaju równała się w roku sprawozdawczym 15.024 t (14.869 t), czyli wzrosła o 1,04%, zbyt zaś ich wynosił 15.082,2 t (14.719 t), a zatem był większy o 2,47% od poprzedniorocznego. I w tym wypadku zbyt na rynku krajowym zwiększył się o 30,64 %, natomiast eksport spadł o 25,47%. Spadek eksportu benzoli jest w dużym stopniu związany z polityką dewizową Niemiec, do których głównie wysyłano benzole na eksport. Ta sama uwaga stosuje się po części także do szeregu innych przetworów smoły węglowej.

Produkcja siarczanu amonu w destylarniach smoły surowej wynosiła 202,5 t (188,8 t), wzrosła zatem o 7,26%, zbyt zaś siarczanu amonu wynosił 182,5 (209,8 t), obniżył się zatem o 13,02%, i odbywał się wyłącznie w kraju.

Wytwórczość innych osobno niewymienionych gotowych wyrobów destylarni smoły węglowej równała się 1394,8 t (1100,4 t), wzrosła wobec tego w porównaniu z rokiem 1935 o 26,75%. Zbyt tych wyrobów równał się 1378,5 t (1153,4 t), zwiększył się przeto o 19,52%. Zbyt tych artykułów na rynku wewnętrznym zwiększył się o 34,31%, a eksport spadł o 29,8%.

Załoga destylarni smoły węglowej wynosiła przeciętnie 351 robotników i robotnic, zwiększyła się zatem o 3 osoby.

VI. Przemysł hutniczo-żelazny

Rok 1936 w polskim hutnictwie żelaznym cechuje poważny wzrost zapotrzebowania na wytwory tego przemysłu i to zarówno na cele związane ze sprawą dozbrojenia, która nie mogła być odwlekana ze względu na rozpoczęty już w roku poprzednim a przybierający w roku 1936 na sile wyścig zbrojeń w świecie i u sąsiadów bezpośrednich Polski, jak też na cele zaopatrzenia rynku prywatnego, którego chłonność po latach kryzysu, w ciągu których wyczerpały się zapasy surowca żelaznego w fabrykach, jak też zapasy w handlu, była w dalszym ciągu bardzo poważna. Przy tym trzeba podkreślić, że światowy wyścig zbrojeń sprawił, że Polska, jako eksporter wytworów hutnictwa żelaznego, wobec niemożności sprostania zamówieniom przez szereg przemysłów zachodnio-europejskich, stała się jednym z pożądanych dostawców żelaza na eksport, który się odbywał zresztą w ramach przyznanych Polsce kontyngentów kartelowych.

Według danych Syndykatu Polskich Hut Żelaznych ogólny zbył żelaza, dokonywany za pośrednictwem tej organizacji, wynosił w 1936 r. 369.036 t, czyli wzrósł w porównaniu z rokiem poprzednim o 109.347 t, czyli o 42,1%. Wzrost ten co prawda tylko częściowo zaliczyć można na karb poprawy koniunkturalnej, gdyż częściowo powstał on wskutek tego, że w roku sprawozdawczym wykonano poważną część zamówień rządowych z roku 1935. Poza tym w tym roku również zostały wykonane zlecenia odbiorców prywatnych, które napłynęły szczególnie intensywnie od tych wszystkich odbiorców, którzy wstrzymali się z zamówieniami w ostatnim kwartale 1935 r. w oczekiwaniu na oficjalnie zapowiadaną obniżkę cen żelaza.

Poprawa ilościowa zbytu żelaza w dużej mierze wywołaną została poprawą sytuacji rolnictwa, które dzięki wyższym cenom jego wytworów przystąpiło do pokrywania swych niedoborów w dziedzinie maszyn rolniczych i innych artykułów, potrzebnych w rolnictwie, przy których produkcji żelazo stanowi półfabrykat lub surowiec podstawowy. Ponadto też duży stosunkowo wpływ wywarł na zapotrzebowanie wytworów hutnictwa żelaznego dość silny ruch inwestycyjny, zwłaszcza zaś w zakresie budownictwa mieszkaniowego.

Zwiększone zapotrzebowanie na wytwory przemysłu hutniczo-żelaznego sprawiło, że produkcja surówki żelaznej wielko-

piecowej na Śląsku w roku 1936 wzrosła do 387.432 t (299.631 t), czyli o 29,30%. Mimo to udział Śląska w produkcji ogólnopolskiej surowki żelaznej w roku 1936 spadł do 66,58% (76,03%).

Produkcja stali surowej wzrosła na Śląsku do 788.321 t (606.957 t), czyli o 24,94%, i stanowiła 66,26% (64,17%) produkcji ogólnopolskiej stalowni.

Produkcja walcowni śląskich wzrosła do 544.879 t (433.725 t), czyli o 25,63%, stanowiąc 52,5% ogólnopolskiej produkcji tego działu hut.

Produkcja rurowni na Śląsku według tychże danych wynosiła 38.212 t (37.659 t), wzrosła zatem o 1,47%, stanowiąc 62,21% (62,61%) produkcji ogólnopolskiej.

Jest rzeczą zrozumiałą, że przy wzroście produkcji hutniczej przemysł hutniczy musiał zwiększyć zapotrzebowanie na surowce, przy czym wobec coraz bardziej przejawiających się trudności w zakresie dostaw żelastwa (złomu), które szereg krajów, z których Polska je sprowadzała, poddał specjalnej reglamentacji wywozowej lub w ogóle zakazał wywozu, hutnictwo zmuszone było do stopniowego podnoszenia produkcji surowki wielkopiecowej. W związku z tym liczba czynnych wielkich pieców na Śląsku, jak to wynika z danych cyfrowych, ogłoszonych w czasopiśmie „Hutnik“, która w styczniu równała się 5 piecom, w marcu i lutym podniosła się do 6 pieców czynnych, a w pozostałych miesiącach roku sprawozdawczego doszła do 7 wielkich pieców. Liczba pieców martinowskich z 12 czynnych w lutym podniosła się do 15 w marcu, w kwietniu i maju wynosiła 17 pieców, w czerwcu liczba ta obniżyła się do 15, w lipcu nastąpił znowu wzrost produkcji stali martinowskiej i liczba pieców podniosła się do 17, dochodząc w sierpniu do 20. Liczba czynnych pieców martinowskich we wrześniu wynosiła 18, w październiku 15, w listopadzie 18 i w grudniu 16.

Tak samo liczba uruchomionych pieców elektrycznych, których w pierwszym kwartale 1936 r. było czynnych 4, podniosła się w kwietniu i w maju do 5. Po przejściowym obniżeniu się liczby czynnych pieców elektrycznych do 4 w czerwcu i lipcu, liczba czynnych pieców elektrycznych w okresie od sierpnia do grudnia wynosiła 5.

Przeciętna wydajność dzienna wielkiego pieca na Śląsku wynosiła w tonach: od 157,6 t (styczeń) do 191,4 t (w czerwcu).

Wydajność pieca martinowskiego wahała się od 149,4 t (styczeń) do 173 t (maj).

Jak wynika z danych, ogłoszonych w miesięcznikach „Handel Zagraniczny R. P. i W. M. Gdańska“, dowóz rud żelaznych na potrzeby całego hutnictwa polskiego wynosił w 1936 r. 413.338,6 t (304.273,4 t), czyli zwiększył się o 35,84%. Rud manganowych dowieziono 56.705,7 t (63.431 t), czyli o 10,6% mniej niż w roku poprzednim. O ile chodzi o dowóz surówki specjalnej, to wynosił on łącznie 2412,8 t (1986 t), czyli wzrósł o 21,49%, przy czym przywóz surówki krzemionkowej obniżył się do 41,4 t (130 t), czyli o 68,16%, zaś przywóz surówki żelazomanganowej zwiększył się do 917 t (73,9 t), czyli wzrósł o 1140,87%. Dowóz stopów żelazofosforowych i żelazoaluminiowych wynosił 275,8 t (262 t), czyli wzrósł o 5,27%. Żelazochromu przywieziono 152,5 t (127 t), czyli o 20,8% więcej, zaś różnych innych stopów żelaza 755,1 t (779,6 t), czyli o 3,14% mniej.

Import złomu żelaznego równał się 451.183,6 t (360.079,5 t), czyli wzrósł o 25,30%.

Przerób rud surowych na Górnym Śląsku w roku 1936 na brykiety i aglomeraty na podstawie danych Związku Polskich Hut Żelaznych podajemy w poniższym zestawieniu:

Przerób rud żelaznych na Górnym Śląsku w r. 1936.

Miesiąc	Brykiety z rudy żelaznej w t	Aglomeraty w t
Styczeń	1.586	5.330
Luty	1.456	4.960
Marzec	1.672	7.340
Kwiecień	1.648	7.840
Maj	1.530	8.940
Czerwiec	1.734	9.330
Lipiec	1.850	10.600
Sierpień	1.810	11.300
Wrzesień	1.860	7.700
Październik	1.592	10.750
Listopad	1.815	9.950
Grudzień	1.904	7.525
Razem	20.457	101.565
Rok 1935	19.558	61.004
Różnica w % w porównaniu z rokiem 1935	+ 4,60	+ 66,49

Źródło: Dane Związku Polskich Hut Żelaznych.

Wynika z powyższego zestawienia, że produkcja brykietów z rudy żelaznej w roku sprawozdawczym wzrosła o 4,60%, natomiast produkcja aglomeratów zwiększyła się o 66,49% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Szczegółowe dane cyfrowe, dotyczące produkcji hut żelaznych województwa śląskiego w roku 1936 według danych Związku Polskich Hut Żelaznych podajemy w osobnej tablicy na str. 44.

Tak samo w osobnym zestawieniu podajemy na podstawie danych Związku Polskich Hut Żelaznych dane o zużyciu i zbycie wyrobów żelaznych w roku 1936 z podziałem na zbyt w kraju i za granicę. Zestawienie to podajemy na str. 45.

Jeżeli chodzi o zbyt żelaza, sprzedawanego za pośrednictwem Syndykatu na rynku krajowym, to według danych Syndykatu Polskich Hut Żelaznych udział poszczególnych kategorii odbiorców w ogólnej ilości zleceń przydzielonych hutom w roku 1936 w porównaniu z rokiem 1935 przedstawia się następująco:

Kategorie odbiorców	Rok 1936 t	Rok 1935 t	Różnica w % w porównaniu z r. 1935
Przedsiębiorstwa handlowe . .	148 077	120 706	+ 22,67
Górnictwo	1 883	1 055	+ 78,48
Przemysł metalowy	27 488	24 081	+ 14,15
Fabryki śrub	9 950	6 532	+ 52,33
Fabryki drutu	43 824	40 146	+ 9,16
Cynkownie blachy	14 948	9 078	+ 64,66
Prywatne przedsiębior. komun. .	542	595	— 8,91
Przemysł budowlany	8 905	9 317	— 4,41
Przemysł drzewny	53	58	— 8,63
Cukrownie	91	229	— 60,22
Pozostałe gałęzie przemysłu .	1 913	1 499	+ 27,62
Różni odbiorcy	11	62	— 82,26
Samorzady	2 262	1 856	+ 21,87
Zamówienia rządowe	105 485	41 298	+ 155,42
Huty	3 604	3 177	+ 13,44
	369 036	259 689	+ 42,11

Wytwórczość hut żelaznych województwa śląskiego w r. 1936 (w tonach).

Miesiące	Surówka odlew. w gęsiach	Surówka martin. i bessemer.	Błoki martin.	Błoki z pieców elektrycznych	Odwlewy stalowe nieobrobione	Inne odlewy żeliwne	Półwytwór walc. razem	Żelazo i stal walc. razem	Blachy żelazne i stalowe	Materiał naw. kolejowej	Działy dalszej obróbki	Wyroby walc. i ciągn. na zimno	Rury spawane i ciągnione
Styczeń . . .	2 232	16 229	31 578	1 684	350	864	2 427	23 329	6 669	2 419	7 700	1 908	2 778
Luty . . .	170	21 707	44 550	1 656	289	721	2 986	33 828	10 816	2 975	9 129	1 744	3 124
Marzec . . .	5 229	23 179	52 997	1 461	340	863	4 497	40 470	11 440	5 761	9 462	1 815	2 529
Kwiecień . . .	5 245	23 499	63 204	941	310	733	6 493	45 736	11 862	8 026	9 601	1 849	2 609
Maj . . .	4 405	29 135	71 861	1 861	362	1 384	7 296	52 084	11 863	10 759	9 409	1 901	2 753
Czerwiec . . .	4 440	30 124	61 830	1 280	415	1 159	4 951	46 492	10 363	8 809	9 753	1 785	3 038
Lipiec . . .	790	27 941	71 017	1 638	470	1 581	7 809	54 858	13 399	7 373	10 170	2 045	2 497
Sierpień . . .	6 304	20 988	66 849	1 729	354	1 447	6 982	49 772	12 629	7 025	9 101	1 938	2 739
Wrzesień . . .	4 603	24 572	71 595	1 907	404	1 399	6 832	55 206	13 497	3 957	9 986	2 098	2 664
Październik . .	5 270	29 467	70 828	1 978	412	1 603	6 114	53 154	14 789	5 565	11 772	2 404	3 535
Listopad . . .	4 660	25 983	65 260	2 234	452	1 509	7 843	46 446	13 542	3 371	11 697	2 347	3 234
Grudzień . . .	7 563	23 184	57 007	2 692	510	1 708	8 471	43 504	13 018	8 101	11 651	2 199	3 152
1936 r. . .	50 911	296 008	728 576	21 061	4 668	14 971	72 701	544 879	143 887	74 141	119 431	24 033	34 652
1935 r. . .	29 556	219 502	585 192	16 314	4 330	16 125	47 119	433 725	97 957	78 239	107 031	20 277	32 888
Różnica % . .	+72,25	+34,85	+24,50	+29,10	+7,81	-7,16	+54,29	+25,63	+46,89	-5,24	+11,59	+18,52	+5,36

Źródło: Dane Związku Polskich Hut Żelaznych.

Zużycie i zbył wyrobów żelaznych w hutach żelaznych woj. śląskiego w r. 1936 (w tonach).

	Zużycie własne hut			Wysyłka w kraju (łącznie z wysyłką do innych hut)			Zbył w kraju (bez wysyłki do innych hut)			Wywóz za granicę w obrocie zwykłym ¹⁾		
	Rok 1936	Różnica w porównaniu z r. 1935		Rok 1936	Różnica w porównaniu z r. 1935		Rok 1936	Różnica w porównaniu z r. 1935		Rok 1936	Różnica w porównaniu z r. 1935	
	t	t	%	t	t	%	t	t	%	t	t	%
1. Żel. surowe .	347 277	+ 88 449	+ 34,17	95 134	— 3 594	— 3,64	57 983	— 3 920	— 6,33	8,130	+ 78	+ 0,97
2. Bloki i odle- wy stalowe .	775 399	+ 146 227	+ 23,24	144 707	+ 20 107	+ 16,14	8 655	+ 7 165	+ 480,87	—	—	—
3. Półwytwór walcowni .	17 171	+ 9 556	+ 125,49	67 953	+ 23 471	+ 52,77	1 047	— 7 289	— 87,44	721	+ 721	+ 100,00
4. Wyroby go- towe walcow. 5. Wyroby go- towe działów dalszej ob- róbki . . .	76 911	+ 7 672	+ 11,08	309 032	+ 75 756	+ 32,47	279 694	+ 76 305	+ 37,52	156 183	+ 14 248	+ 10,04
	10 254	— 886	— 7,95	89 233	+ 21 938	+ 32,60	88 601	+ 22 344	+ 33,72	20 981	— 8 646	— 29,18

6. Ogólny zbył gotowych wy- robów żelaznych: 2) a) łącznie z półwytworem . b) bez półwytworu	Razem z wysyłką do in- nych hut krajowych			Bez wysyłki do innych hut krajowych		
	Rok 1936 ¹⁾	Różnica w porównaniu z r. 1935		Rok 1936 ¹⁾	Różnica w porównaniu z r. 1935	
	t	t	%	t	t	%
	644 103	+ 127 488	+ 24,68	547 227	+ 97 683	+ 21,73
	575 429	+ 103 296	+ 21,88	545 459	+ 104 251	+ 23,63

Źródło: Dane Związku Polskich Hut Żelaznych.

1. W obrocie uszlachetniającym wywieziono w 1936 r. 29.849 t wytworów walcowniczych (wobec 24.286 t w r. 1935) i 127 t wyrobów dalszej obróbki (wobec 61 t).

2. Bez obrotu uszlachetniającego.

Jeżeli chodzi o zmiany zapotrzebowania poszczególnych rejonów zbytu żelaza w Polsce, to przedstawiały się one na podstawie danych Syndykatu Polskich Hut Żelaznych następująco:

Zbyt żelaza w Polsce wg rejonów sprzedaży.

Rejon	Rok 1936	Rok 1935	Różnica w % w porównaniu z r. 1935
Górny Śląsk	19 729	16 956	+ 16,35
Śląsk Cieszyński	10 494	7 077	+ 48,27
Rejon Dąbrowski	46 000	35 781	+ 28,56
Kraków miasto	16 016	15 055	+ 6,38
Wojew. Krakowskie	13 486	10 634	+ 26,82
Lwów miasto	6 785	4 175	+ 62,51
Wojew. Lwowskie	6 233	4 325	+ 44,12
Wojew. Stanisławowskie	4 680	2 213	+ 111,48
Wojew. Tarnopolskie	3 083	1 812	+ 70,14
Poznań miasto	9 192	8 115	+ 13,27
Bydgoszcz miasto	3 557	3 577	— 0,56
Wojew. Poznańskie	2 562	1 421	+ 80,30
Wojew. Pomorskie	5 005	4 154	+ 20,49
Gdańsk	9 501	8 325	+ 14,13
Warszawa miasto	36 983	42 651	— 13,29
Wojew. Warszawskie	10 944	9 443	+ 15,89
Łódź miasto	11 884	9 886	+ 20,21
Wojew. Łódzkie	3 036	2 611	+ 16,28
Wojew. Lubelskie	7 948	5 377	+ 47,81
Rejon Radomski	7 588	4 465	+ 69,94
Wojew. Białostockie	6 022	4 425	+ 36,09
Wojew. Wileńskie	3 633	2 484	+ 46,25
Wojew. Nowogródzkie	4 805	3 491	+ 37,36
Wojew. Poleskie	3 646	1 979	+ 84,23
Wojew. Wołyńskie	4 873	2 926	+ 66,54
Razem zamówienia prywatne	257 685	213 358	+ 20,77

Z zestawienia tego wynika, że procentowo największe wzmożenie zbytu wystąpiło w rejonach, w których przeważa ludność rolnicza; ciekawym też jest również, że rejon miejski Warszawy i w drobnym stopniu rejon miasta Bydgoszczy wykazały ubytek zleceń. O ile chodzi o wzrost tonażu w stosunku procentowym do tonażu zakupionego w roku poprzednim, to największy wzrost przypada na rejon: cieszyński, dąbrowski i radomski.

Ciekawe są też cyfry podziału zamówień według kategorii odbiorców w rejonach należących terytorialnie do okręgu Izby Katowickiej. W szczególności, o ile chodzi o rejon górnośląski, to zamówienia handlu w roku 1936 wzrosły do 13.695 t (13.084 t), czyli o 4,67%. W porównaniu z przeciętną dla całej Polski w tej

kategoriі odbiorców, która, jak wynika z poprzednio omówionej tabeli, wynosi 22,67%, wzrost zamówień handlu w rejonie górnośląskim jest bardzo mały. Inaczej natomiast sprawa przedstawia się w cieszyńskim, gdzie zamówienia handlu równały się 3574 t (2339 t), i wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim o 52,80%.

Jeżeli chodzi o górnictwo w okręgu górnośląskim, to zamówienia jego w roku 1936 osiągnęły 1129 t (653 t), czyli wzrosły o 72,89%. W okręgu cieszyńskim zamówienia zakładów górniczych wzrosły do 53 t (20 t), czyli o 165%.

Wzrost zamówień przemysłu metalowego w okręgu górnośląskim, z którego zlecenia w roku 1936 wynosiły 3422 t (2324 t), równał się 47,25%, w cieszyńskim zaś zamówienia przemysłu metalowego wzrosły do 1226 t (1177 t), czyli o 4,16%. W tym wypadku możemy stwierdzić, że zamówienia przemysłu metalowego w rejonie górnośląskim wzrosły procentowo powyżej przeciętnego wzrostu zamówień tej gałęzi przemysłu całej Polski. Zamówienia prywatnych przedsiębiorstw komunikacyjnych Górnego Śląska wynosiły 34 t (97 t), czyli spadły o 64,95%, w cieszyńskim zaś równały się 2 t (16 t), czyli spadały o 80,80%.

Zamówienia przemysłu budowlanego na Górnym Śląsku wynosiły w 1936 r. 1037 t (587 t), czyli wzrosły o 76,66%, w cieszyńskim zaś równały się 153 t (192 t), czyli spadły o 20,31%. Jest rzeczą ciekawą, że zapotrzebowanie przemysłu budowlanego całej Polski spadło o 4,41%. Można więc sądzić, że ruch budowlany w rejonie górnośląskim był stosunkowo silniejszy, niż w innych rejonach i budownictwo śląskie w większym stopniu korzystało z materiałów budowlanych, wytwarzanych przez huty żelaza.

Spożycie żelaza przez zakłady pozostałych gałęzi przemysłu wynosiło na Górnym Śląsku 412 t (210 t), czyli wzrosło o 96,19%, zaś w cieszyńskim wynosiło 19 t (20 t), czyli spadało o 5%.

Ogólnie biorąc, zapotrzebowanie przemysłowe na Górnym Śląsku na żelazo sprzedawane za pośrednictwem Syndykatu Polskich Hut Żelaznych, wynosiło 6034 t (3872 t), czyli wzrosło o 55,84%, zaś w rejonie cieszyńskim równało się 6920 t (4738 t), czyli wzrosło o 46,05%.

Ceny zasadnicze żelaza i dopłaty wprowadzone rozp. Min. Przem. i Handlu z dnia 4 grudnia 1935 r. pozostały w ciągu okresu sprawozdawczego bez zmian, mimo że pod wpływem

zwiększonego popytu na surowce hutnicze, a w szczególności rudy żelazne, bez importu których produkcja hutnicza w Polsce byłaby niemożliwą, gdyż rudy krajowe są stosunkowo biedne, ceny rud a także i złomu żelaznego zwyżkowały. Można zatem powiedzieć, że hutnictwo śląskie przeżywało koniunkturę ilościową, ale nie mogło wykorzystać jej w dostateczny sposób wobec niemożności przystosowywania cen swych wyrobów do własnych kosztów produkcji.

Mimo poważnego wzrostu zapotrzebowania na żelazo na rynku krajowym, hutnictwo śląskie nie zaniedbywało także eksportu, albowiem eksport hutniczy pozwalał hutnictwu zawsze na pewne regulowanie programu produkcyjnego poszczególnych działów hut, a utrzymywanie kontaktu z odbiorcami zagranicznymi jest rzeczą niezbędną, o ile chce się mieć możność zwiększania zbytu w okresach, w których zbyt na rynku krajowym bywa mniejszy.

Hutnictwo żelazne na całym świecie w roku 1936 przeżywało okres zwyżkowy koniunktury, było ono w znacznym stopniu skartelizowane, przy czym w r. 1936 nastąpiło znaczne wzmocnienie organizacyjne istniejących karteli, albowiem wciągnięto do porozumienia w zakresie eksportu i importu żelaza także Anglię i rozszerzono międzynarodową kartelizację na blachy cienkie i ocynkowane. W roku 1936 zawarto także „gentlemen agreement“ kontyngentowo-cennikowy z Unią Połudn. Afryk., Kanadą i Finlandią. Poza kartelami było tylko hutnictwo Japonii, rosyjskie i Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Wobec silnego rozwoju hutnictwa żelaznego w tych krajach eksport do nich dotychczasowych dostawców musiał zmaleć. Najwięcej skurczył się eksport francuski, niemiecki i belgijsko-luksemburski. Z drugiej strony eksport polski utrzymywał się w ciągu ostatnich trzech lat prawie na jednakowym poziomie. Wskazuje to na fakt poważnych wysiłków, uwieńczonych sukcesami hutnictwa polskiego na polu eksportowym. Z drugiej strony wypadki na Dalekim Wschodzie sprawiły, że Japonia prawie się całkowicie wycapała jako eksporter żelaza, Niemcy zaś wobec swej polityki dewizowej nie mogły tak rozwijać swej działalności jak poprzednio, i dlatego też w końcu grudnia 1936 r., dokładnie od 17 grudnia, po dłuższym okresie (6-cioletnim) spadek cen na rynku międzynarodowym nie tylko że został wstrzymany, ale przy silnym wzroście zapotrzebowania na żelazo rozpoczęła się mocna tendencja zwyżkowa. Oczywiście

na tę wyższkę cen wpłynęły nie tylko ograniczenia eksportowe Niemiec i wycofanie się z rynku Japonii, ale także zapotrzebowanie angielskie, wywołane zwiększonymi zbrojeniami, jak też większa konsumpcja rynków krajowych państw przeprowadzających dozbrojenia.

Eksport polskiego hutnictwa żelaznego w roku 1936 wynosił z całej Polski 201.487 t wyrobów walcowanych (190.090 t), czyli o 6% więcej niż w roku 1935, w czym artykułów objętych umowami międzynarodowymi 197.142 t (176.216 t). Eksport zatem w ramach umów kartelowych zwiększył się o 11,88%. Wynika z tego, że eksport wyrobów nieskartelizowanych, tj. stali szlachetnej, osi, zestawów kołowych i drobniejszych wyrobów spadał.

O ile chodzi o eksport wyrobów walcowanych i dalszej obróbki hut górnośląskich, to podajemy go na podstawie statystyki Związku Eksportowego Polskich Hut Żelaznych w osobnej tabeli z podziałem na eksport do poszczególnych krajów. (Zestawienie patrz str. 50 i 51.)

Z powyższego zestawienia widzimy, że największym odbiorcą żelaza ze Śląska były w roku ubiegłym Niemcy, za nimi zaś idą Z. S. R. R., Argentyna, Holandia, Brazylia, Chiny, Norwegia, Finlandia, Bułgaria, Jugosławia, Egipt, Grecja, Palestyna, Szwecja, Urugwaj itd.

O ile chodzi o zbyt rur z hut górnośląskich, to wykazał on w roku 1936 spadek, przy czym spadek ten w okresie, gdy nie istniał rozwiązany w roku 1935 kartel międzynarodowy, spowodowany był ograniczonymi funduszami, które mogły być przeznaczone przez hutnictwo polskie na pokrywanie strat eksportowych, wynoszących przy wymiarach handlowych ok. 163 zł na tonie, zaś przy rurach wiertniczych ok. 139 zł na tonie.

Statystykę wywozu rur ze Śląska podajemy w osobnym zestawieniu na str. 52.

Eksport rur żelaznych odbywał się łącznie do 38 krajów, z których największym odbiorcą w roku ubiegłym były Indie Brytyjskie, Argentyna, Szwecja, Japonia i bliżej nieokreślone kraje Ameryki Południowej, tudzież Rumunia i Norwegia, jak też Związek Południowo-Afrykański.

Dzięki konkurencji cennikowej zbyt rur polskich w Rumunii, która jest najbliższym rynkiem zbytu dla naszego hutnictwa, obniżył się w porównaniu z rokiem 1935; wzrost zaś zbytu rur

**Eksport wyrobów walcowanych i dalszej obróbki z hut
górnosławskich (w tonach).**

Nazwa kraju	Rok 1935	Rok 1936	Różnica w % w porównaniu z r. 1935
Afryka Południowa	299,4	—	— 100
Afryka Wschodnia	—	45,6	—
Afryka Zachodnia	—	78,4	—
Anglia	0,01	0,9	+ 8 900
Abisynia	40,1	—	— 100
Argentyna	10 043,4	14 880,4	+ 48,16
Austria	0,4	—	— 100
Boliwia	97,2	32,0	— 67,08
Brazylia	12 263,9	9 185,3	— 25,1
Bułgaria	1 486,0	5 635,1	+ 279,21
Ceylon	25,9	—	— 100
Chile	0,01	—	— 100
Chiny	10 790,6	7 132,6	— 33,9
Costarica	10,3	207,3	+ 1 912,63
Cypr	27,1	—	— 100
Czechosłowacja	14,8	15,9	+ 7,43
Dania	43,5	—	—
Egipt	2 981,7	3 673,2	+ 23,19
Estonia	65,7	604,7	+ 820,48
Filipiny	17,2	15,2	— 21,63
Finlandia	1 329,0	5 807,8	+ 336,95
Francja	0,01	10,8	+ 107,90
Grecja	324,6	3 228,2	+ 894,51
Guatemala	4,5	24,7	+ 848,89
Hiszpania	20,3	—	— 100
Holandia	20 646,7	13 738,2	— 33,46
Indie Brytyjskie	2 293,1	1 296,2	— 43,47
Indie Holenderskie	21,1	—	— 100
Irak	104,7	210,6	+ 101,15
Italia	387,7	36,6	+ 844,03
Iran	1 142,9	476,1	— 58,34
Irlandia	1,0	—	— 100
Japonia	570,1	964,1	+ 69,11
Jugosławia	2 694,3	3 759,3	+ 39,53
Kenia Uganda	—	39,0	—
Kolumbia	796,6	1 351,2	+ 69,63
Łotwa	6 533,7	—	— 100
Malajskie Wyspy	657,4	1 196,9	+ 82,07
Mandżuria	36,7	98,7	+ 168,94
Marokko Hiszpańskie i Tanger	1 434,6	502,4	+ 64,98
Wyspy Maurycego	16,8	—	— 100
Malta	—	59,1	—

	Rok 1935	Rok 1936	Różnica w % w porównaniu z r. 1935
Meksyk	—	3,7	—
Niemcy	38 186,4	45 072,3	+ 18,03
Norwegia	3 656,4	5 938,7	+ 62,42
Nigeria	—	200 7	—
Palestyna	6 801,6	2 725,0	— 59,94
Peru	18,4	10,4	— 43,48
Portugalia	510,5	1 082,0	+ 109,09
Panama	—	84,7	—
Rumunia	84,5	85 2	+ 0,83
Siam	38,0	26,0	— 31,58
Syria	1 218,0	1 548,6	+ 27,03
Szwajcaria	195,3	520,8	+ 66,26
Szwecja	465,6	2 495,2	+ 435,92
Tanganika	61,4	342,90	+ 458,47
Turcja	734,1	—	— 100
Urugwaj	264,0	2 474,0	+ 837,13
Stany Zjedn. Am. Północnej	—	155 8	—
Wenezuela	60,7	133,6	+ 119,12
Węgry	5,6	—	— 100
Z. S. R. R.	19 637,6	23 504,7	+ 19,69
Razem	149 161,22	160 710,8	+ 7,74

w innych krajach związany był w poważnym stopniu ze stratami ze względu na odległości transportowe i konieczność wytrzymania konkurencji europejskiej, z której najbardziej silne były konkurencja niemiecka i belgijsko-luksemburska.

Ceny eksportowe żelaza w roku 1936 wzrosły, jak to wynika z zestawień, ogłoszonych przez p. Czechowicza, dość poważnie. W szczególności cena żelaza sztabowego fob Antwerpia osiągnęła w £. zł 5.0.0 za tonę, czyli wzrosła o 53,9% w porównaniu z ceną z roku poprzedniego. Cena żelaza formowego w tym czasie wzrosła do 4.7.6 £. zł, czyli o 43,3%, żelazo taśmowe notowano po 5.2.6 £. zł, czyli o 28,1% wyżej niż w roku poprzednim, cena blach w 5-cio mm osiągnęła 6.17.6 £. zł, czyli wzrosła o 41%, najmniejszy wzrost zanotowano przy szynach kolejowych, wynosił on bowiem 4,5% i cena szyn wynosiła 5.15.0 £. zł.

Ceny powyższe ze względu na konieczność pokrywania droższego frachtu z Polski nie odpowiadają ściśle cenom uzyskiwanym

Eksport rur z hut górnośląskich (w tonach).

K r a j	Rok 1936	Rok 1935	Różnica w % w porównaniu z r. 1935
Ameryka Południowa	847,0	1 400,1	— 39,5
Arabia	12,7	723,5	— 91,75
Austria	57,1	883,4	— 93,54
Argentyna	2 897,1	1 811,1	+ 59,96
Albania	4,3	—	—
Boliwia	25,6	—	—
Belgia	1,7	52,3	— 96,75
Brazylia	—	3 169,6	— 100 0
Chiny	15,0	106,0	— 85,85
Dania	124,0	312,3	— 60,29
Egipt	6,1	40,8	— 85,5
Estonia	2,2	31,0	— 92,9
Finlandia	211,0	339,3	— 37,81
Grecja	252,7	—	—
Holandia	319,4	296,1	+ 7,73
Indie Brytyjskie	6 932,3	1 726,9	+ 301,47
Indie Holenderskie	710,7	248,0	+ 186,57
Irlandia	17,5	—	—
Japonia	1 509,2	1 040,3	+ 43,06
Jugosławia	—	54,6	— 100 0
Kenia Uganda	—	23,1	— 100 0
Malajskie Wyspy	—	25,3	— 100,0
Malta	—	2,4	— 100,0
Mandżuria	50,3	—	—
Marokko	—	2,0	— 100,0
Meksyk	15,8	—	—
Norwegia	697,4	135,5	+ 374,69
Palestyna	21,1	154,6	— 85,36
Portugalia	50,7	11,0	+ 360,91
Rumunia	911,1	1 524,3	— 40,23
Siam	—	7,8	— 100,0
Syria	54,0	—	—
Szwajcaria	184,3	110,1	+ 67,39
Szwecja	1 914,7	1 147,6	+ 66,84
Urugwaj	—	4,7	— 100,0
Wenezuela	—	7,5	— 100,0
Z. S. R. R.	—	6,792,1	— 100,0
Związek Połudn. Afrykański	507,8	—	—
Razem	18 352,8	21 935,3	— 16,33

przez hutnictwo polskie, nie mówiąc o tym, że są to ceny zasadnicze, od których stosowano jeszcze pewne rabaty. Ceny rur kształtowały się w ogóle bardzo niepomysłnie.

Dodać trzeba, że eksport hutniczy był w dziedzinie obrotu dewizowego w okresie od czerwca roku 1936 aktywny, dając nadwyżkę eksportu nad importem wynoszącą ok. 2.861.000 zł w obrocie wolnodewizowym. Byłoby więc pożądanym zwiększanie eksportu na rynku wolnodewizowym, jednakże na przeszkodzie temu

stoi fakt coraz to częstszego wprowadzania handlu kompensacyjno-clearingowego przez poszczególne państwa.

Ożywienie w hutnictwie pociągnęło za sobą w przeciwnieństwie do ożywienia w górnictwie węglowym wzrost ilościowy zatrudnionych. Miesięczne zestawienia osób zatrudnionych w hutnictwie i przeciętnych zarobków podajemy w osobnej tabeli.

Przeciętne zarobki i zatrudnienie w hutach żelaznych na Śląsku.

Miesiąc	Liczba zatrudnionych	Przeciętny zarobek dzienny	Przeciętny zarobek miesięczny
Styczeń	19.372	10,80	235,83
Luty	19.283	10,88	251,50
Marzec	19.315	11,04	277,19
Kwiecień	19.614	11,12	269,75
Maj	19.880	11,12	279,80
Czerwiec	20.136	11,20	266,48
Lipiec	22.718	10,64	279,49
Sierpień	22.783	10,72	268,25
Wrzesień	22.953	10,64	270,73
Październik	23.013	10,64	281,54
Listopad	23.189	10,72	265,25
Grudzień	23.264	10,72	254,12

Źródło: Śląskie Wiadomości Statystyczne.

Według danych Unii Polskiego Przemysłu Górn.-Hutniczego, przeciętnie zatrudnionych w hutach żelaza na Śląsku było w roku 1936 — 22.156 osób (20.839), czyli przyrost zatrudnionych wynosił 6,32%.

O ile chodzi o wypłacone zarobki, to według danych tejże organizacji wypłacono zarobków na hutach żelaza 70.129.014 zł (64.145.187 zł), czyli o 9,33% więcej niż w roku poprzednim. Mimo większej ilości zatrudnionych w roku 1936 nie obywało się jeszcze bez świątówek, albowiem w niektórych działach zatrudnienie nie mogło być utrzymane przez cały rok na jednakowym poziomie. Największa liczba świątówek przypada na styczeń, w którym stracono 59.647 dniówek, najmniejsza zaś ilość straconych dniówek z powodu świątówek przypada na maj, gdy ilość tego rodzaju dniówek wynosiła 6611. Począwszy od czerwca ilość straconych dniówek z powodu świątówek zaczęła wzrastać silniej podniosła się w lipcu, sierpniu oraz we wrześniu, w październiku wynosiła już 15.648, a w grudniu doszła do 28.201. Jednocześnie, o ile chodzi o stracone dniówki z powodu strajków, to ilość ich była stosunkowo nieznaczna, mianowicie w lutym zanotowano

takich dniówek 82, w kwietniu 407, w maju 282, we wrześniu 15, w październiku 36, w listopadzie 260 i w grudniu 47.

Można więc powiedzieć, że ruch strajkowy nie był zbyt silny w roku 1936 w hutnictwie żelaznym.

Mimo ilościowej poprawy zbytu w hutnictwie stan finansowy tej gałęzi przemysłu nie był jeszcze pomyślny.

VII. Przemysł cynkowy i ołowiany.

Jeżeli rozpatrując sytuację gospodarczą poszczególnych gałęzi wielkiego przemysłu śląskiego stwierdzamy w roku 1936 poprawę ilościową produkcji i zbytu, to w wypadku przemysłów cynkowego i ołowianego musimy zwrócić uwagę na tę okoliczność, że w roku tym została po raz pierwszy przełamaną panująca na rynkach światowych tendencja zniżkowa cen metali półszlachetnych i że ceny tych metali, wskutek wyższej konsumpcji, niż mogła być pokryta bieżącą produkcją, zaczęły zwyżkować. Według danych Amerykańskiego Biura Statystyk Metalowych światowa produkcja cynku osiągnęła w roku 1936 1.497.089 t (1.348.645 t w roku 1935), czyli zwiększyła się o 11,01%. Natomiast światowa konsumpcja cynku według danych tejże instytucji wzrosła do 1.529.100 t, a zatem była wyższą od produkcji o 32.022 t. Więcej nawet, konsumpcja światowa cynku w roku 1936 była wyższą od konsumpcji tego metali w roku 1929 o 64.700 t, chociaż rok ten uchodził za rok rekordowy w okresie przedkryzysowym. W dodatku Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, które w roku 1929 były poważnym eksporterem cynku, nie mogąc pokryć własnego zapotrzebowania nawet swoją zwiększoną produkcją, przekształciły się w ciągu ostatnich dwóch lat w importera tego metalu. Zało jeden z niedawnych poważnych odbiorców przemysłu cynkowego śląskiego — Rosja Sowiecka — w roku 1936 stała się samowystarczalną w dziedzinie produkcji i konsumpcji cynku. W związku z takim rozwojem sytuacji produkcja cynku we wszystkich krajach miała tendencję zwyżkową i Polska pod tym względem nie było odosobnioną.

Zanim przystąpimy do omawiania cyfr produkcji i zbytu cynku, przedstawimy stan zaopatrzenia przemysłu w rudę cynkową. Według danych statystyki Ministerstwa Przemysłu i Handlu wydobywanie rud cynkowych na Śląsku odbywało się w roku 1936

w czterech kopalniach. Rud surowych wydobyto 345.469 t (316.393 t w roku poprzednim), czyli o 3,19% więcej niż w r. 1935. Rud użytkowych wydobyto 143.305 t (137.853 t), czyli o 3,96% więcej. Produkcja tlenków cynku równała się 31.905 t (26.118 t), czyli wzrosła o 22,16%. Ponieważ rudy cynkowe krajowe nie wystarczają normalnie do pokrycia zapotrzebowania hut cynku, przeto podobnie, jak i w latach poprzednich sprowadzano rudy, szczególnie wysokoprocentowe, z zagranicy. Według danych G. U. S. dowieziono rud cynkowych z zagranicy w postaci blendy i innych gatunków rudy 73.067 t, czyli o 14,12% więcej, niż w roku 1935.

Produkcja cynku surowego i elektrolitycznego na Śląsku w roku 1936 wynosiła według danych ogłoszonych w Śląskich Wiadomościach Statystycznych 92.600 t (84.800 t), czyli o 9,2% więcej, niż w roku poprzednim. Według danych Unii Polskiego Przemysłu Górniczo-Hutniczego produkcja ta wynosiła 92.583 t (84.852 t), czyli o 9,11% więcej, niż w roku 1935. Nawiasem mówiąc produkcja cynku elektrolitycznego w roku 1936 spadała do 18.621 t (20.607 t), czyli o 9,64%, chociaż w świecie raczej panowała tendencja do zwiększania produkcji tego rodzaju cynku. Cynku rafinowanego wyprodukowano według danych ogłoszonych w Śl. W. St. 10.400 t (12.800 t), czyli o 18,75% mniej, niż w roku poprzednim.

Dane o zbycie cynku znajdujemy tylko w urzędowych statystykach. Według Śl. W. St. zbyt cynku wszelkiego rodzaju, t. j. surowego, elektrolitycznego i rafinowanego w roku 1936 wynosił łącznie na rynku krajowym 20.100 t (22.300 t), czyli był mniejszy, niż w roku poprzednim o 9,46%. Według tychże danych zbyt cynku analogicznych gatunków zagranicę w roku 1936 równał się 62.100 t (54.500 t), czyli wzrósł o 13,94%. Zbyt cynku według danych, ogłoszonych w „Handlu Zagranicznym R. P. i W. M. Gdańska“, na podstawie obliczeń G. U. S. w roku 1936 równał się 61.567 t (54.638 t), czyli eksport tego artykułu zwiększył się w porównaniu z eksportem na rok poprzedni o 12,68%, przy czym wartość eksportowanego cynku wzrosła do 24.176.000 zł (21.215.000 zł), czyli o 13,96%.

Eksport cynku w gąskach, prętach i płytach lanych nie obrobionych za granicę do poszczególnych krajów przeznaczenia wynosił według danych statystyki handlu zagranicznego G. U. S. następujące ilości ton: do Anglii 2883 t (0), do Argentyny 923 t

(1390 t), do Austrii 4497 t (5271 t), do Brazylii 827 t (284 t), do Bułgarii 560 t (195 t), do Chile 49 t (0), do Chin 118 t (225 t), do Czechosłowacji 8482 t (7228 t), do Danii 140 t (249 t), do Egiptu 52 t (0), do Finlandii 20 t (0), do Grecji 47 t (0), do Hiszpanii 31 t (0), do Holandii 50 t (0), do Indyj Brytyjskich 1220 t (1751 t), do Japonii 3206 t (2507 t), do Jugosławii 67 t (143 t), do Niemiec 27.873 t (22.896 t), do Rumunii 978 t (877 t), do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej 960 t (1007 t), do Szwajcarii 31 t (0), do Szwecji 5506 t (5851 t), do Turcji 245 t (0), do Urugwaju 60 t (0), do Węgier 2727 t (2585 t), i do Z. S. R. R. 18 t (0). Z powyższych cyfr widać wyraźnie, że polski przemysł cynkowy, który ściśle biorąc koncentruje się nieomal wyłącznie na Śląsku, w roku ubiegłym zwiększył swój zbyt nie tylko dzięki zwiększonej chłonności rynku niemieckiego, który był rynkiem o ograniczonych możliwościach zbytu ze względu na politykę samowystarczalności Rzeszy, ale także dzięki wyszukaniu nowych rynków odbiorczych, co prawda nieraz dość odległych i wskutek tego oczywiście mniej rentownych, gdyż cynk polski nie tylko musiał wytrzymać konkurencję cynku belgijskiego pod względem wysokości ceny, ale również musiał płacić wyższe stawki za przewóz morzem z Gdyni wzgl. Gdańska, ponieważ porty te w myśl postanowień Konferencji Żeglugowych nie były traktowane za porty zasadnicze i wskutek tego obowiązywały w stosunku do przewozów z tych portów specjalne dodatki, tzw. range additional.

Bezpośredni eksport tych gatunków cynku morzem przez porty polskie w roku 1936 wynosił 16.058 t (15.653 t), z czego przez Gdańsk przeszło 4004 t (1921 t), a przez Gdynię 12.054 t (13.732 t). Można zatem powiedzieć, że przez porty polskie w roku 1936 przeszło około $\frac{1}{4}$ całego eksportu cynku polskiego w gąskach, prętach i płytach lanych nie obrobionych.

Następnym artykułem produkowanym i zbywanym przez huty cynku jest pył cynkowy, którego produkcja według danych miesięcznych Unii P. P. G. H. równała się w 1936 r. 3775 t (4920 t) czyli spadała w porównaniu z produkcją z roku poprzedniego o 23,27%. Produkt ten znajdował również zbyt po części na rynku krajowym, na którym według danych Śl. W. St. umieszczono w liczbach zaokrąglonych 700 t (300 t), czyli o 133,33% więcej, niż w roku poprzednim, zaś około 3500 t (4500 t) eksportowano za granicę. Eksport tego artykułu zmalał zatem w porównaniu z rokiem poprzednim o 22,22%. Według danych statystyki handlu

zagranicznego G. U. S. ogólny eksport pyłu cynkowego z Polski w roku 1936 równał się 3419 t (4615 t)- wartość zaś eksportowanego pyłu cynkowego wynosiła w tymże roku 1.316.000 zł (1.720.000 zł). Pył cynkowy eksportowano do Niemiec w ilości 2008 t (1906 t), do Czechosłowacji 616 t (472 t), do Anglii 319 t (1245 t), do Węgier 223 t (0), do Francji 127 t (278 t), do Z. S. R. R. 50 t (0), do Chin 36 t (0), do Austrii 29 t (0). Tak samo i w tym wypadku widzimy, że przemysł szukał wszelkich możliwości zbytu dla tego produktu i umieścił pewne jego ilości na rynkach, na których dotąd go nie sprzedawał bezpośrednio.

Eksport pyłu cynkowego przez porty polskie w roku 1936 wynosił ogółem 1200,7 t (2767,6 t), przy czym przez Gdańsk przeszło 1140,1 t (2114,9 t), a przez Gdynię 60,6 t (652,7 t). Widzimy więc, że w tym wypadku eksport przez Gdańsk był stale wyższy, niż przez Gdynię, jak też możemy stwierdzić, że wogóle przewóz pyłu cynkowego przez porty polskie w r. 1936 wynosił około 30% całego eksportu.

Produkcja blachy cynkowej na Śląsku na podstawie miesięcznych danych Unii P. P. G. H. równała się w 1936 roku 15.512 t (13.035 t), czyli wzrosła w porównaniu z produkcją 1935 r. o 19%. Zbyt blachy cynkowej na rynku krajowym równał się w cyfrach okrągłych na podstawie danych Śl. W. St. 8200 t (6700 t), czyli wzrósł o 22,39%, natomiast zbyt za granicę według tegoż źródła równał się 7400 t (5900 t), czyli zwiększył się o 25,42%. Na podstawie danych G. U. S. eksport blachy cynkowej w roku 1936 wynosił (nie uwzględniając wywozu blach polerowanych i uszlachetnionych) ogółem 7756 t (6417 t) wartości 3.636.000 zł (2.799.000 zł). Eksport blach cynkowych, dokonywany za pośrednictwem wspólnego biura sprzedaży blachy „Blacha Cynkowa“ Sp. z o. o. skierowany był do następujących krajów: do Japonii wysłano 3827 t (3033 t), do Danii 530 t (648 t), do Chin 516 t (532 t), do Bułgarii 419 t (0), do Indyj Bryt. 350 t (0), do Związku Połudn. Afrykańskiego 304 t (152 t), do Anglii 278 t (319 t), do Turcji 276 t (0), do Mozambiku 208 t (0), do Indyj Holenderskich 154 t (0), ponadto w wykazie krajów, do których w roku 1936 eksportowano blachę cynkową z Polski, figurują: Argentyna, Austria, Australia, Brazylia, Czechosłowacja, Egipt, Finlandia, Francja, Grecja, Holandia, Wyspy Malajskie- Palestyna, Portugalia, Siam, Szwajcaria, Szwecja i Węgry, z których większość w ogóle dotąd nie figurowała w Rocznikach Handlu Zagranicznego R. P.

i W. M. Gdańska, jako kraje odbioru blachy cynkowej z Polski. Rozwój tego eksportu możliwy był po części dzięki pomocy uzyskanej za pośrednictwem Izby Katowickiej przez odnośny przemysł śląski względnie jego organizację zbytu.

Eksport blachy cynkowej odbywał się do krajów zamorskich przeważnie przez porty polskie, możliwie na statkach regularnych linii łączących Gdynię z portami poszczególnych części świata. Można wyrazić nawet przypuszczenie, że właśnie dzięki tym liniom dokonano szeregu transakcyj pionierskich. Ogółem przewieziono blachy cynkowej przez porty polskie w 1936 r. 7487,8 t (5888,3 t), z czego przez Gdynię wyszło 7088,2 t (5676,1 t), a przez Gdańsk 399,6 t (212,2 t). Widzimy z tego, że przez Gdynię przeszło około 90% całego wywozu blachy cynkowej z Polski. Osiągnięcie tego wysokiego procentu przewozu przez Gdynię jest także skutkiem tego, że cały eksport skoncentrowany był w roku ubiegłym w ręku jednej organizacji zbytu, kierowanej przez Polaków.

Produkcja uboczna hut cynku, jaką jest produkcja kadmu, w roku 1936 także wykazała wzrost. Wydobyto go 154,4 t (120 t), czyli o 28,67% więcej, niż w roku poprzednim. Sądząc z danych G. U. S., według którego eksport kadmu w roku 1936 równał się 140 t (143,5 t), wartość zaś eksportowanego kadmu wynosiła 1.248.000 zł (767.000 zł), większość wyprodukowanego kadmu została wywieziona za granicę po znacznie wyższych cenach, niż w roku poprzednim. Głównymi rynkami zbytu kadmu były: Francja 43 t, Austria 31 t, Z. S. S. R. 14 t, Niemcy 11 t, Anglia 11 t, Stany Zjednoczone Ameryki Półn. 10 t. Ilość krajów, do których wysyłano kadm w roku sprawozdawczym, znacznie wzrosła.

Jako dalsze produkty uboczne, uzyskiwane w związku z produkcją cynku w prażalniach rud, otrzymuje się kwas siarkowy i siarkawy różnych koncentracji. Produkcja kwasu siarkowego według danych miesięcznych Unii P. P. G. H. w przeliczeniu na kwas 50°Bé równała się w roku sprawozdawczym 128.331 t (123.849 t), czyli wzrosła o 3,62% w porównaniu z produkcją z roku poprzedniego. Kwas ten był sprzedawany przeważnie na rynku krajowym, wobec czego w oficjalnych statystykach handlu zagranicznego w rubryce wywozu jego z Polski figuruje 0, jako znak drobnych bardzo ilości. Produkcja bezwodnego płynnego kwasu siarkawego równała się w 1936 r. 4206 t (6716 t), czyli spadła o 37,37%. Eksport tego kwasu do Rumunii był także minimalny, prawie całą produkcję jego zbyto na rynku krajowym.

Rozwój sytuacji na rynkach światowych cynku w roku 1936 sprawił, że notowania cynku, szczególnie w ostatnich miesiącach, jak widak z zestawień przeciętnych cen cynku na giełdzie londyńskiej, podanych w poniższej tabeli, były na ogół wyższe, niż w 1935 r. Notowania cen cynku przy sprzedaży na rynku krajowym oparte były naogół na notowaniach londyńskich z uwzględnieniem pewnej dopłaty. Ceny te podajemy w części tabelarycznej sprawozdania.

Ceny cynku wg notowań giełdy londyńskiej za r. 1935 i 1936.

Miesiące	Rok 1935		Rok 1936	
	Za 1 tonę ang. w funt. złotych	Przeliczone na zł	Za 1 tonę ang. w funt. złotych	Przeliczone na zł
Styczeń . . .	7 £ 4 s 11,8588d	314.48	8 £ 16 s 1,1377d	381.95
Luty . . .	7 „ 1 „ 9,2859„	307.51	9 „ 3 „ 11,9227„	399.09
Marzec . . .	7 „ — „ 10,9175„	305.64	9 „ 13 „ 10,5606„	420.53
Kwiecień . . .	7 „ 13 „ 3,7018„	332.53	9 „ 4 „ 1,3574„	399.35
Maj . . .	8 „ 14 „ 1,9572„	377.77	8 „ 17 „ 8,9505„	385.54
Czerwiec . . .	8 „ 6 „ 2,8718„	360.58	8 „ 11 „ 7,5069„	372.26
Lipiec . . .	8 „ 10 g 4,7831„	369.60	8 „ 7 „ 7,6836„	363.62
Sierpień . . .	8 „ 19 „ 7,7409„	389.66	8 „ 7 „ 6,6584„	363.43
Wrzesień . . .	9 „ 7 „ 0,4817„	405.70	8 „ 12 „ 8,9054„	374.68
Październik . . .	9 „ 18 „ 7,6472„	430.85	8 „ 15 „ 10,9648„	381.56
Listopad . . .	9 „ 15 „ 9,4693„	424.67	9 „ 16 „ 2,4061„	425.56
Grudzień . . .	9 „ 2 „ 10,3473„	396.63	10 „ 16 „ 5,9501„	469.59

Dane Unii P. P. G. H.

Hutnictwo ołowiu na Śląsku pracowało w roku ubiegłym nieco słabiej niż w roku 1935. Czynną była zresztą tylko jedna huta, podobnie jak w roku poprzednim. Dowóz rud ołowianych z zagranicy spadł do 276 t (9477 t), czyli o 70,9%. Produkcja rud ołowianych prażonych według danych Unii P. P. G. H. na Śląsku wynosiła 19.961 t (29.358 t), czyli o 32,01% mniej, niż w roku poprzednim, zaś produkcja tlenków ołowiu według danych M. P. i H. spadła do 5543 t (6111 t), czyli o 9,29%.

Produkcja surowego ołowiu według danych Unii wynosiła w 1936 r. 15.021 t (18.819 t), czyli o 20,18% mniej, niż w roku poprzednim, a produkcja ołowiu rafinowanego 10.115 t (12.785 t), czyli o 20,88 t mniej, niż w roku poprzednim.

Zbyt ołowiu na rynku krajowym w cyfrach okrągłych na podstawie danych Śl. W. St. wynosił w 1936 roku 7200 t (5800 t), czyli wzrósł o 24,14%, natomiast zbyt za granicę spadł do 1800 t

(3600 t), czyli o 50%. Według danych G. U. S. eksport z Polski ołowiu miękkiego równał się w 1936 r. 1804 t (1912 t). Głównym odbiorcą tego rodzaju ołowiu była Czechosłowacja, do której wysłano 1278 t (890 t). Drugim co do wielkości odbiorcą byli Niemcy, dokąd wysłano 361 t (789 t), trzecim zaś Bułgaria — 92 t (0). Mniejsze ilości wyszły do Węgier i Brazylii. Eksport ołowiu twardego, który był dość duży w roku 1935, spadł w roku sprawozdawczym do nikłych ilości. Wartość eksportowanego ołowiu wynosiła 956.000 zł (1.439.000 zł w r. 1935).

Wskutek tego, że, jak wynika z obliczeń Amerykańskiego Biura Statystyk Metali, światowa produkcja ołowiu wzrosła do 1.493.387 t (1.418.730 t), czyli o 5,26%, a konsumpcja światowa tegoż metalu zwiększyła się w tym samym czasie do 1.596.700 t (1.431.000 t), powstała nadwyżka konsumpcji nad produkcją, wynosząca około 103.313 t, która przyczyniła się do wzrostu cen na giełdach światowych. Poniżej podajemy zestawienie tabelaryczne cen ołowiu, notowanych przeciętnie w roku ubiegłym na giełdzie londyńskiej. Ceny ołowiu dla odbiorców krajowych podane są w części statystycznej niniejszego sprawozdania.

Ceny ołowiu wg notowań giełdy londyńskiej.

Miesiące	Rok 1935		Rok 1936	
	Za 1 tonę ang. w funt. złotych	Przeliczone na zł	Za 1 tonę ang. w funt. złotych	Przeliczone na zł
Styczeń . . .	6 £ 4 s 9,8415d	270.74	9 £ 6 s 2,9931d	403.98
Luty . . .	6 „ 2 „ 9,3198„	266.31	9 „ 13 „ 11,1066„	420.63
Marzec . . .	6 „ 8 „ 6,0369„	278.73	10 „ 1 „ 1,4595„	436.24
Kwiecień . . .	7 „ 5 „ 5,7770„	315.56	9 „ 15 „ 0,8040„	423.11
Maj . . .	8 „ 5 „ 8,6917„	359.46	9 „ 8 „ 9,3091„	409.46
Czerwiec . . .	8 „ 5 „ 11,3245„	359.94	9 „ 6 „ 4,7296„	404.30
Lipiec . . .	8 „ 14 „ 8,3904„	378.93	9 „ 14 „ 7,0479„	422.06
Sierpień . . .	9 „ 11 „ 2,7993„	414.79	10 „ 6 „ 6,1227„	447.93
Wrzesień . . .	9 „ 16 „ 4,3492„	425.92	11 „ 1 „ 5,6826„	480.38
Październik . . .	10 „ 18 „ 5,2645„	373.80	11 „ — „ 4,9441„	478.08
Listopad . . .	10 „ 15 „ 8,0459„	467.80	12 „ 19 „ 3,4354„	562.40
Grudzień . . .	10 „ 2 „ 6,0894„	439.25	15 „ 6 „ 2,5316„	664.18

Dane Unii P. P. G. H.

Z innych wytworów hutnictwa ołowiu wymienimy blachę ołowianą, której produkcja na podstawie danych miesięcznych Unii w roku 1936 równała się 586 t (341 t), czyli wzrosła o 71,85%, jak też inne wyroby z ołowiu (śrut, drut, rury), których

produkcja spadła do 417 t (619 t), czyli o 32,63%. Artykuły te zbywano wyłącznie na rynku krajowym.

Ponadto w roku 1936 wyprodukowano 742 t (1734 t) glejty ołowianej (57,21%) i 827 t (657 t) minii. Produkcja minii wzrosła o 25,88%. Artykuły te były częściowo zbywane na rynku krajowym, częściowo zaś eksportowano je za granicę. W szczególności eksportowano 94,4 t (140,4 t) glejty za 79.000 zł (87.000 zł) i 41 t (70,1 t) minii za 33.000 zł (44.000 zł). O ile glejtę wywożono do Niemiec i Czechosłowacji, to minię wysyłano do Niemiec i Szwecji. Z drugiej strony należy stwierdzić, że mimo eksportu tych artykułów statystyki handlu zagranicznego notują nawet większy jeszcze przywóz tych towarów do Polski. Między innymi przemysł szkła kryształowego sprowadzał minię łotewską, gdyż minia polska nie mogła być z powodu jakichś wad użytą przy produkcji szkła ołowianego. Przed odnośnym przemysłem polskim stoi zatem zadanie przystosowania produkcji minii do potrzeb i wymagań rynku polskiego, a w szczególności hutnictwa szkła kryształowego.

Przy produkcji ołowiu wydobyto także 1882 t (1005 t) srebra, czyli o 87,26% więcej, niż w roku poprzednim.

Na zakończenie niniejszego przeglądu sytuacji przemysłów cynkowego i ołowianego nadmienimy, że na Śląsku w roku 1936 czynne były ogółem 4 kopalnie rud cynkowych i ołowianych. Poniżej podajemy zestawienie ilości zatrudnionych i ich zarobków na kopalniach rud.

Zatrudnienie i zarobki w kopalniach rudy cynkowej i ołowianej.

Miesiąc	Liczba robotników w końcu miesiąca	Przeciętne zarobki dzienne	Przeciętne zarobki miesięczne
Styczeń	1280	8,57	183,66
Luty	1310	8,44	175,61
Marzec	1328	8,59	187,42
Kwiecień	1633	7,94	165,84
Maj	1623	7,90	159,95
Czerwiec	1624	7,88	151,27
Lipiec	1628	7,77	175,57
Sierpień	1622	7,93	164,54
Wrzesień	1623	7 84	169,73
Październik	1302	8,32	187,89
Listopad	1294	8,58	178,71
Grudzień	—	—	—

Źródło: Śląskie Wiadomości Statystyczne.

Hut cynku i ołowiu czynnych było według danych, ogłoszonych w Śl. W. St., 8. Szczegółowe dane o ilości zatrudnionych w tych hutach i ich zarobkach podajemy w osobnym zestawieniu.

Zatrudnienie i przeciętne zarobki w hutach cynku i ołowiu.

M i e s i ą c	Liczba robotników w końcu miesiąca	Przeciętne zarobki dzienne	Przeciętne zarobki miesięczne
Styczeń	3957	9,22	216,78
Luty	3950	9,03	210,65
Marzec	3867	9,14	221,70
Kwiecień	4004	9,07	215,87
Maj	3891	9,15	219,39
Czerwiec	4238	9,24	213,09
Lipiec	4010	8,87	224,59
Sierpień	4161	9,16	225,81
Wrzesień	4114	9,7	225,57
Październik	4146	9,05	229,15
Listopad	4290	9,20	222,42
Grudzień	4272	9,41	230,20

Źródło: Śląskie Wiadomości Statystyczne.

Według danych Unii P. P. G. H. w roku 1936 wypłacono tytułem zarobków w hutach metali, należących do tego zrzeszenia, 11.813.801 zł (11.502.529 zł), czyli o 11,4% więcej, niż w roku poprzednim, chociaż przeciętna ich załoga wzrosła do 4327 ludzi, czyli o 0,46%. Wynika z tego, że zatrudnienie było bardziej regularne niż w roku 1935. W ciągu roku zanotowano jeden strajk okupacyjny na hucie cynku w Welnowcu z powodu czasu trwania urlopów turnusowych. Strajkowało 500 robotników w okresie od 5—7 października.

Poprawa cen, jaka nastąpiła w roku sprawozdawczym, i zwiększenie zbytu wytworów hutnictwa cynku i ołowiu nie mogły jednak odrazu wyrównać strat, poniesionych przez zakłady tego przemysłu w ciągu kilku lat kryzysu. Toteż nie można przypuszczać, że wyniki finansowe przedsiębiorstw tej gałęzi przemysłu zawsze pozwolą na zamknięcie bilansów bez strat.

VIII. Przemysł włókienniczy i Konfekcyjny.

W ciągu całego roku utrzymywała się mocna tendencja cen surowców włókienniczych, pociągająca za sobą znaczny wzrost cen. Ceny półfabrykatów podążały za zwykłą cen surowców, nato-

miast ceny wyrobów końcowych bądź utrzymały się na niezmiennym poziomie, bądź też się podniosły nie w tej wysokości, która odpowiadałaby podwyżce cen surowca. Stosunki zarobkowe szerokich kół konsumentów nie uległy bowiem jeszcze znaczniejszej poprawie i konsument, jak dawniej, szukał towaru taniego, odpowiadającego jego zdolnościom nabywczym i nie godził się na zwyżkę cen. Wytworzyło to trudną sytuację dla wytwórcy, który zmuszony był do wydatnego obniżenia kosztów produkcji, do racjonalniejszego przerobu surowców i odpowiedniego ich doboru.

Wetna.

Zapasy wełny w krajach, produkujących ten surowiec, oraz w państwach europejskich i zamorskich, przetwarzających wielkie ilości wełny i handlujących tym surowcem, uległy znacznemu zmniejszeniu. Równocześnie ujawniająca się groźba wybuchu zbrojnych komplikacyj w Europie i na Dalekim Wschodzie oraz intensyfikacja zbrojeń wywołały zwiększenie popytu na wełnę zwłaszcza gatunków średnich i krzyżówki, ponadto odczuwać się daje poprawa koniunktury gospodarczej, która w niektórych państwach osiąga wysokie natężenie. Wywołuje to bardzo mocną tendencję cen wełny, które wzrastają z miesiąca na miesiąc, poprawiając wydatnie rentowność hodowli owiec w krajach zamorskich.

Wzrost cen wełny surowej, czesanej i przędzy ilustrują znakomicie wskaźniki ogłaszane przez bradfordzkie czasopismo „Weekly Wool Chart“, — obliczone w złocie, biorąc za podstawę ceny z lipca 1914 r. jako 100. Wskaźniki te kształtowały się następująco:

Rok 1936	Wełna surowa	Wełna czesana	Przędza
Styczeń	51	53	64
Luty	52	55	64
Marzec	54	57	65
Kwiecień	54	57	65
Maj	52	56	65
Czerwiec	52	56	65
Lipiec	53	56	65
Sierpień	55	57	66
Wrzesień	55	57	66
Październik	55	57	66
Listopad	61	64	71
Grudzień	64	68	77

Ceny wełny pranej pochodzenia zagranicznego, notowane w złotych loco Bielsko za 1 kg, kształtowały się następująco:

Gatunek	Styczeń	Maj	Październik	Grudzień
Austral. Merino A	7.05	7.60	7.70	8.95
Ameryk. B. Aires Supra AA . .	8.90	9.70	9.85	11.10
" " Prima A . .	6.95	7.50	7.50	8.75
" " Secunda B . .	6.60	7.—	7.—	8.20
" " Grossbr. C . .	5.65	6.20	5.90	7.50
" " Grossbr. D . .	4.30	4.85	4.65	6.05
" " Grossbr. E . .	3.35	3.80	3.50	5.—

Porównując ceny ze stycznia i grudnia stwierdzamy wzrost od 24,24 do 49,25 %.

Tak samo mocną tendencję miały ceny wełny krajowej i poziom ich stale utrzymywał się wysoko, powyżej nawet cen rynku światowego.

Ceny wełny krajowej pranej za 1 kg wynosiły:

Gatunek	Styczeń	Grudzień
Wełna polska prana Prima A . .	10,— do 11,50	11,50 do 13,—
" " " Secunda B .	8,50 „ 10,—	10,50 „ 12,—
" " " Krzyżówka C	7,— „ 8,50	8,50 „ 10,—
" " " Krzyżówka D	5,— „ 7,—	6,— „ 7,50
" " " Krzyżówka E	3,50 „ 4,50	4,50 „ 6,—

Okręg Izby nabywał znaczne ilości wełny krajowej, poszukując wełny długiej gatunków A i B oraz dobrych długich krzyżówek. Podaż takiej wełny była niedostateczna, zazwyczaj w bardzo małych partiach. Zachodzi pilna konieczność przystosowania hodowli owiec i ustalenia terminu strzyży do potrzeb przemysłu. Na bardzo krótką (5—6 miesięczną) wełnę Merino, która była przedmiotem podaży, przemysł nie miał zapotrzebowania. Zaopatrzenie przemysłu przetwórczego w wełnę i odpadki wełniane było niezadowolające, zwłaszcza w połowie r. 1936, gdy wzrosło zapotrzebowanie na wełnę w związku z produkcją tkanin na sezon zimowy. Skutkiem braku wełny wzmógł się import przędzy zgrzebnej zwłaszcza pochodzenia angielskiego.

W ślad za wzrostem cen wełny podążały ceny przędzy wełnianej chesankowej, które utrzymywały się na stosunkowo wysokim po-

ziomie, tak, iż kalkulowało się importować przędzę wełnianą czesankową pochodzenia zagranicznego, tym więcej, iż dostawcy zagraniczni przyznawali dogodniejsze warunki kredytowe.

Izba notowała następujące ceny przędzy wełnianej czesankowej krajowego i zagranicznego pochodzenia loco Bielsko za 1 kg w złotych:

Gatunek		Styczeń	Grudzień
Przędza wełn. czes.	2/40 A I kraj.	13.65	16.—
" "	2/56 A I kraj.	14.45	16 70
" "	2/40 A I zagr.	13.60	15 10
" "	2/56 A I zagr.	14.50	—
" "	1/20 A I zagr.	11.80	13.80
" "	2/22 A I zagr.	12.40	14.10

Produkcja przędzy wełnianej czesankowej w okręgu Izby osiągnęła 498 ton, wartości 5.799.998 złotych.

Przedzalnice zgrzebne zatrudnione były nieco lepiej, niż w latach ubiegłych na skutek wzrostu wytwórczości tkanin wełnianych zgrzebnych, które, jako tańsze, cieszyły się nieco większym zbytem. Okręg Izby posiadał w r. 1936 zainstalowanych 37.836 wrzecion zgrzebnych, z tego uruchomionych 20.786 sztuk. Produkcja przędzy wełnianej zgrzebnej wynosiła 776 ton, wartości 4.677.564 złotych. Przeciętna cena 1 kg przędzy wełnianej wynosiła 6 zł, co wykazuje, iż przędza ta wytwarzana była głównie z żywej nowej wełny.

Produkcja tkanin wełnianych wzrosła w porównaniu z r. 1935. Objętych statystyką Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie 59 zakładów wytworzyło 1.461 ton tkanin wełnianych czesankowych i zgrzebnych, wartości 38.081.139 złotych. Kwotę tę podnieść należy co najmniej o 10—15% z uwagi na okoliczność, iż statystyką nie objęto kilkadziesiąt małych tkalni, które w ciągu całego roku były dobrze zatrudnione.

Sezon sprzedaży towarów letnich dał wyniki zadowalające, warunki płatności były na ogół dobre i przy końcu sezonu na składach fabrycznych pozostały nieznaczne ilości niesprzedanego

towaru. Sezon zimowy przyniósł znaczne ożywienie. Zamówienia na tkaniny zimowe napływały w zwiększonych ilościach, i, co ważniejsza, odbiorcy krajowi odebrali cały zamówiony towar. Jest to zjawisko nie spotykane w przemyśle wełnianym od dłuższego czasu. Również zamówienia dodatkowe w toku sezonu sprzedaży dały wynik zadowalający, umożliwiając produkcję w okresie posezonnym. W licznych wypadkach wzrost ten przypisać należy ucieczce handlu do wartości rzeczowej w obawie przed ewentualną dewaluacją pieniądza. Odbiorcy bardzo często bowiem po nadejściu płatności czynili starania o uzyskanie prolongaty lub też nadsyłali towar z powrotem. Zwroty te nieznane były dotychczas w okręgu bielskim.

Z okręgu bielskiego wywieziono za granicę w roku 1936 tkanin wełnianych czesankowych i zgrzebných 67.573 kg, wartości 1.620.207,— złotych. W porównaniu z rokiem 1935 wzrósł wywóz ilościowo o 42%, zaś co do wartości o 24,8%. Koniunktura w zbycie na rynkach zagranicznych była niezbyt pomyślna. Ceny tkanin wełnianych utrzymywały się na poziomie bardzo niskim, a nawet dalej niżkowały, mimo, że ceny surowców wełnianych wykazywały w ciągu całego roku tendencję mocną. Podaż tkanin wełnianych na rynkach światowych była nadmierna i korzystała często z nadzwyczajnych udogodnień w postaci clearingu, kontyngentów, preferencji w przydziale dewiz itp. Odbiorcy zagraniczni niechętnie nabywali większe partie towarów, w okresie bowiem kryzysu utracili część swoich kapitałów obrotowych, ponadto co pewien czas pojawiały się na rynku partie bardzo taniego towaru, co zmuszało odbiorców do daleko posuniętej ostrożności przy zakupach. Z tych względów bielscy eksporterzy tkanin wełnianych otrzymywali przeważnie zamówienia małe, z krótkimi terminami dostawy. Wykonanie tych zamówień było możliwe dzięki czynnemu obrotowi uszlachetniającemu, na zasadzie którego odprawiali eksporterzy warunkowo wełnę i przędzę, niezależnie od istniejącej reglamentacji przywozowej. Fabryki sukna i tkalnie wełny czyniły wysiłki celem zdobycia nowych rynków zbytu, to też zwiększyła się liczba państw, do których kierował się w roku 1936 eksport tkanin wełnianych z okręgu bielskiego. Tkaniny wełniane wywożone były do następujących państw:

1. Anglia	70	kg, wartości	1.355	zł
2. Argentyna	9.195	„ „	230.309	„
3. Austria	3.379	„ „	93.098	„
4. Belgia	50	„ „	405	„
5. Boliwia	271	„ „	6.109	„
6. Brazylia	46	„ „	1.286	„
7. Bułgaria	70	„ „	2.006	„
8. Chiny	644	„ „	12.116	„
9. Czechosłowacja	185	„ „	5.642	„
10. Egipt	1.434	„ „	16.600	„
11. Estonia	87	„ „	2.425	„
12. Filipiny	167	„ „	1.680	„
13. Finlandia	1.400	„ „	32.555	„
14. Francja	5	„ „	225	„
15. Grecja	321	„ „	5.237	„
16. Indie Brytyjskie	4.468	„ „	46.326	„
17. Indie Holend.	5	„ „	181	„
18. Irak	1.340	„ „	20.300	„
19. Iran	5.999	„ „	90.472	„
20. Japonia	737	„ „	9.264	„
21. Jugosławia	18.552	„ „	531.051	„
22. Kanada	2	„ „	35	„
23. Łotwa	20	„ „	601	„
24. Mandżuria	19	„ „	265	„
25. Maroko	714	„ „	18.214	„
26. Meksyk	64	„ „	1.990	„
27. Niemcy	12	„ „	307	„
28. Norwegia	191	„ „	4.813	„
29. Palestyna	187	„ „	5.030	„
30. Panama	2	„ „	43	„
31. Portugalia	33	„ „	894	„
32. Rosja	238	„ „	6.660	„
33. Stany Zj. A. P.	32	„ „	654	„
34. Syria	5.794	„ „	100.202	„
35. Szwajcaria	2.187	„ „	58.491	„
36. Szwecja	1283	„ „	31.183	„
37. Węgry	8.366	„ „	282.075	„
38. Włochy	4	„ „	108	„

67.573 kg, wart. 1.620.207 zł

Głównym rynkiem zbytu była Jugosławia, następnie Węgry, a z krajów zamorskich Argentyna, Syria i Iran. Przeszło 50% wywozu tkanin wełnianych kierowane było do państw clearingowych, co ze względów dewizowych jest zjawiskiem mało pożądanym. Nie stanowi to jednakowoż obciążenia dla gospodarki dewizowej, gdyż przetwarzaną była głównie przędza wełniana czesankowa pochodzenia austriackiego, nabywana w clearingu.

Len i konopie.

Ceny lnu miały tendencję mocną i utrzymywały się w ciągu całego roku na poziomie wysokim. Tak samo ceny konopia surowego i pakul pod koniec roku 1936 ujawniły tendencję mocniejszą i wyższowały. W dziale produkcji lnianej nastąpił wzrost liczby zainstalowanych wrzecion i krosien skutkiem uruchomienia z siedzibą w Kamienicy koło Bielska nowej przędzalni i tkalni lnu, w następstwie czego wzrosła również ilość wyprodukowanej przędzy i tkanin lnianych. Z końcem roku 1936 uruchomionych było w okręgu Izby 12.602 wrzecion lnianych oraz 168 krosien mechanicznych, ponadto przędza lniana przerabiana była na krosnach konopnych i jutowych. Przemysł lniany w ciągu całego roku wykazywał dobre zatrudnienie, pracując zwłaszcza w przędzalni na dwie zmiany. Zwiększenie podaży przędzy lnianej i tkanin wpływało na kształtowanie się cen wyrobów lnianych na poziomie umiarkowanym, przy skłonności do lekkiej zniżki cen, aczkolwiek ceny lnu trzepanego na rynkach światowych miały tendencję mocną. Produkcja przędzy lnianej osiągnęła 1.114 ton, wartości 3.574.612 złotych, a tkanin lnianych 709 ton, wartości 5.096.373 zł. Przeważną część produkcji zbywano na rynku wewnętrznym.

Wzrost produkcji przędzy i tkanin lnianych i niemożność ulokowania całej ich ilości na rynku wewnętrznym skłoniły przemysł lniany do podjęcia wysiłków celem umieszczenia większych ilości przędzy lnianej w państwach Europy Środkowej oraz tkanin lnianych w krajach zamorskich. Wysiłki te nosiły charakter przeważnie eksportu pionierskiego, który, o ile chodzi o stronę ilościową, dał korzystne wyniki. Z okręgu Izby wywieziono przędzy lnianej 159.196 kg, wartości 401.786 złotych. Ceny eksportowe utrzymywały się na poziomie bardzo niskim, liczyć się jednakowoż należy, iż nastąpi z czasem podwyżka cen, gdy eksport przędzy lnianej się ustabilizuje i nawiązany zostanie trwały kontakt handlowy z odbiorcami zagranicznymi. Tkanin lnianych wywieziono

za granicę 38.053 kg, wartości 132.312 złotych, przy czym eksport ten kierował się do Afryki Południowej, Stanów Zjednoczonych A. P. oraz do Anglii i Norwegii. Ponadto z okręgu Izby wywieziono pakul lnianych 266.460 kg, wartości 268.193 zł, i odpadków lnianych 7.925 kg, wartości 3.560 złotych.

Przemysł konopny posiadał zadowalający napływ zamówień i pracował prawie wyłącznie na rynek wewnętrzny.

W wyrobach konopnych koniunktura eksportowa była nadal niekorzystna, ceny bowiem przędzy konopnej i wyrobów konopnych utrzymywały się na poziomie niskim, nie zapewniając zwrotu kosztów zmiennych. Istnieją liczne i tanie namiastki włókna konopnego, konkurujące z powodzeniem z wyrobami konopnymi. To też wywóz wyrobów konopnych był nieznaczny, wynosił zaledwie 7.962 kg, wartości 10.666 złotych.

Juta.

Ceny juty surowej nie wykazywały większych odchyleń. Surowiec ten bowiem używany jest głównie do wyrobu opakowania, na które konsument niechętnie wyklada większe kwoty. Ponadto w licznych państwach popierane było używanie zastępczych środków do opakowania, celem zmniejszenia importu juty. Przemysł jutowy wykorzystywał niedostatecznie swoje urządzenia techniczne i z braku przydziału surowca zmuszony był do ograniczenia ruchu. W okręgu Izby wyprodukowano: 3.736 ton przędzy jutowej, wartości 4.231.136 złotych. Przędza ta przetworzoną została przeważnie na tkaniny, których wytworzono 3.202 ton, wartości 5.122.899 złotych.

W pierwszym półroczu r. 1936 z okręgu Izby wywieziono za granicę 971.986 kg tkanin i worków jutowych, wartości 873.150 złotych, a mianowicie do Argentyny, Stanów Zjednoczonych A. P. i Turcji. W II półroczu roku gospodarczego wywóz ustał zupełnie, ceny wyrobów jutowych obniżone zostały przez przemysł jutowy w Indiach Brytyjskich do poziomu poniżej kosztów zmiennych, skutkiem czego wywóz wyrobów jutowych na rynki światowe połączony był ze znaczną stratą i musiał być zaniechany.

Według danych statystyki zatrudnienia w przemyśle włókienniczym zatrudnionych było w roku 1936 od 6854 (6798) do 7945 (7950) robotników miesięcznie.

Konfekcja.

Fabryki kapeluszy w ciągu całego roku posiadały koniunkturę pomyślną, mając dobry napływ zamówień na stożki i kapelusze zarówno na rynek wewnętrzny jak i dla zagranicy. Okresy zastoju międzysezonowego fabryki wypełnić mogły produkcją na eksport. Warunki płatności nie uległy zmianie.

Wyrób odzieży i bielizny utrzymał się na poziomie z roku ubiegłego, przy czym podobnie jak w latach dawniejszych, wytwarzana była odzież i bielizna średnich i lepszych jakości. Warunki płatności były niezbyt korzystne, gdyż odbiorcy krajowi stale wywierali nacisk na przedłużanie terminów płatności, co powodowało dużą ciasnotę kapitałów obrotowych.

W okręgu Izby wytwarzaną była ponadto wata: 101 t, wartości 250.224 zł, watelina: 42,5 t, wartości 64.692 zł, przędza do wyrobu dywanów, kilimów. Specjalnością okręgu bielskiego jest wyrób dywanów wiązanych na sposób wschodni, wedle wzorów orientalnych, staropolskich i nowoczesnych. W roku 1936 wytworzono 7781 m² dywanów wiązanych, wartości 428.367 zł

Z wyrobów konfekcyjnych produkowano ponadto ceratę, głównie na rynek wewnętrzny. Nieznaczne ilości, a mianowicie 5.601 kg, wartości 13.201 zł, wywieziono do Egiptu, Holandii, Syrii i Szwajcarii. Wywóz ten utrzymał się na poziomie z lat ubiegłych.

Wytwarzane były również wyroby pasmanteryjno-sznuklerskie, których wytwórczość wynosiła 34.446 kg, wartości 903.560 zł, (tasiemki, wstążki bawełniane oraz taśmy gumowe półjedwabne). Zbyt tych artykułów ograniczony był do rynku krajowego.

Eksport stożków i kapeluszy wełnianych rozwijał się pomyślnie, napływały większe zamówienia na stożki z Anglii, Holandii oraz krajów zamorskich, co przyczyniło się do lepszego zatrudnienia fabryk kapeluszy okręgu bielskiego. W roku 1936 wywieziono następujące ilości stożków i kapeluszy wełnianych:

1. Anglia	62.858 kg,	wartości	777.011 zł
2. Afryka Południowa	362 „ „		5.383 „
3. Belgia	1.797 „ „		24.933 „
4. Dania	94 „ „		1.330 „
5. Egipt	450 „ „		6.070 „
6. Estonia	287 „ „		4.178 „
7. Finlandia	296 „ „		4.813 „
8. Francja	740 „ „		8.489 „

9. Holandia	5.865 kg, wartości	103.778 zł
10. Indie Brytyjskie	156 „ „	1.598 „
11. Kanada	694 „ „	6.372 „
12. Norwegia	33 „ „	1.079 „
13. Nowa Zelandia	10.391 „ „	118.817 „
14. Palestyna	21 „ „	314 „
15. Stany Zjedn. A. P.	705 „ „	420.075 „
16. Szwajcaria	320 „ „	4.196 „
17. Szwecja	701 „ „	15.347 „

Razem: 125.770 kg, wartości 1.503.783 zł

Eksport wzrósł wartościowo o około 35% w porównaniu z rokiem 1935. Na pierwsze miejsce w eksporcie wysunęła się Anglia, która okazała się pojemnym i korzystnym rynkiem zbytu. Wzrósł ponadto wywóz do państw zamorskich oraz do krajów europejskich.

IX. Różne przemysły przetwórcze.

Dane cyfrowe dotyczące produkcji i zbytu przedsiębiorstw tak zwanych przemysłów przetwórczych na Śląsku znajdują się w części tabelarycznej niniejszego sprawozdania, dokąd odsyłamy osoby bliżej interesujące się tymi sprawami. W niniejszym rozdziale ograniczymy się do przedstawienia w zarysach ogólnych ich sytuacji na podstawie danych statystyki zatrudnienia, obejmującej zakłady, zatrudniające ponad 20 robotników. Odnosne cyfry zaczerpnięte zostały z miesięcznika „Śląskie Wiadomości Statystyczne“, wydawanego w Katowicach przez Śląskie Biuro Statystyczne.

Przemysły przetwórcze na Śląsku odgrywają, ogólnie biorąc, mniejszą rolę, gdyż łączne zatrudnienie wszystkich zakładów, objętych omawianymi statystykami w roku 1936, równało się w chwili największego ruchu tych zakładów, czyli we wrześniu, liczbie 44.063 robotników, gdy sam przemysł węglowy śląski zatrudniał ilość ludzi większą od przytoczonej. Zapewne, że nie są tu uwzględnione liczby zatrudnionych w przemyśle drobnym, ale faktem jest, iż zarobki w przemyśle tym nie są tak wysokie, by można było powiedzieć, że przemysł przetwórczy na Śląsku dorównuje pod względem znaczenia przemysłom surowcowym. Zatrudnienie zakładów przemysłu przetwórczego w roku 1936 było wyższe, niż w roku poprzednim, w którym największa ilość za-

trudnionych przypadła również na miesiąc wrzesień i wynosiła 40.082 robotników. Jeżeli przełączymy dane za poszczególne miesiące, to stwierdzimy, że, biorąc liczby w zaokrągleniu, we wszystkich prawie miesiącach roku sprawozdawczego przemysł przetwórcze zatrudniał o około 4 tysiące ludzi więcej, niż w analogicznych miesiącach roku poprzedniego. Najmniejszą ilość zatrudnionych w tych przemysłach zanotowano w styczniu r. 1936, gdy wynosiła ona 32.800 (29.320 w styczniu r. 1935). Tak samo liczba czynnych w r. 1936 zakładów przemysłowych była większa, niż w roku poprzednim, wynosiła bowiem od 406 do 501 miesięcznie, gdy w roku 1935 odnośne cyfry wahały się od 380 do 496 miesięcznie. Wreszcie i regularność zatrudnienia wzrosła, co wynika z wzrostu ilości osób zatrudnionych przez pełnych 6 dni w tygodniu. Ilość tego rodzaju zatrudnionych we wszystkich zakładach przemysłowych wahała się w roku 1936 od 21.076 do 31.356 ludzi miesięcznie, gdy w roku poprzednim odnośne cyfry zatrudnionych obracały się w granicach od 18.361 do 28.446 robotników miesięcznie.

Jeżeli chodzi o sytuację poszczególnych grup zakładów przemysłu przetwórczego na Śląsku, to przedstawiała się ona według danych statystyki zatrudnienia następująco:

Przemysł mineralny w swych zakładach, których ilość wahała się od 50 (luty) do 111 (wrzesień) zakładów czynnych miesięcznie, zatrudniał od 2.029 (1.634 w analogicznym miesiącu roku poprzedniego) do 6.296 (5.415) robotników miesięcznie. Największy okres zatrudnienia w tym przemyśle, którego produkcja w większości wypadków idzie na pokrycie potrzeb przemysłu budowlanego, gdyż przeważnie obejmuje on cegielnie, wapienniki, cementownie, przypada na czas między majem i wrześniem, gdy możliwym jest prowadzenie większości robót budowlanych. Okres ten w roku sprawozdawczym cechuje specjalnie wyższy stan zatrudnienia, ale także i w innych miesiącach było ono wyższe, niż w analogicznym czasie w roku poprzednim, zaś, jak o tym wiadomo z innych źródeł, szereg przedsiębiorstw wyprzedał całkowicie swe zapasy, jak np. cegielnie, wskutek czego po raz pierwszy od dłuższego czasu zanotowano zwykłą tendencję cen na wyroby tego przemysłu. Regularność zatrudnienia w tych zakładach była stosunkowo bardzo wysoka, gdyż na ogólną ilość robotników, zajętych przy produkcji, wynoszącą od 1.843 do 5.867 robotników miesięcznie, pracowało przez pełnych 6 dni

w tygodniu od 1.494 do 4.722 robotników miesięcznie. Procent robotników zatrudnionych w tym przemyśle poniżej 6 dni w tygodniu wahał się od 11,7% do 28,1% miesięcznie. Procent ten naogół był niższy, niż w analogicznych miesiącach roku poprzedniego.

Zatrudnienie w przemyśle metalowym, który w swoich zakładach według danych statystyki zatrudnienia dawał pracę od 8.441 (7.729) do 10.291 (8.680) robotnikom miesięcznie i w którym czynnych było od 92 do 97 zakładów pracy, wzrosło w porównaniu z rokiem poprzednim. I w tym wypadku również stwierdza się większą regularność zatrudnienia, przy czym jest rzeczą ciekawą, iż o ile w roku poprzednim ilość robotników w poszczególnych miesiącach wykazywała wahania w dół, to w roku 1936 stan zatrudnienia od marca począwszy w tym przemyśle wykazuje nieprzerwaną zwykłą, przy czym maximum zatrudnienia przypada na miesiąc grudzień, który w roku 1935 był miesiącem słabszym od listopada. Jest również rzeczą ciekawą, że liczba pracujących poniżej 6 dni w tygodniu w tym przemyśle spadła z 21,4% ogółu zatrudnionych w styczniu do 10,8% ogółu zatrudnionych w grudniu. Jak wynika z enuncjacji związków przemysłowców, przemysł metalowo-przetwórczy, a przede wszystkim żelazo-przetwórczy, odczuł wyraźniej poprawę koniunktury dopiero od drugiej połowy roku 1936. Przemysł ten, który pracował przed wojną na pokrycie zapotrzebowania przeważnie przemysłu ciężkiego, po wojnie znalazł konkurenta w postaci zakładów dalszej obróbki, utworzonych przez spółki, prowadzące przedsiębiorstwa górnicze i hutnicze, które korzystały nieraz z surowca, zakupywanego po niższych cenach, niż go mógł dostać przemysł niezależny, a które rozpoczęły produkcję tych samych wyrobów. W okresie kryzysu, gdy działalność inwestycyjna kopalń i hut zmalała lub nawet zamarła, konkurencja ta doprowadziła do znacznego obniżenia cen wyrobów przemysłu metalowo-przetwórczego i wskutek tego szereg zakładów musiał się zlikwidować. Od połowy roku 1936 tendencja spadkowa cen wyrobów przemysłu metalowo-przetwórczego została przerwana. Szereg przemysłów innych gałęzi, np. papierniczy i chemiczny, zaczął przeprowadzać poważniejsze inwestycje, a także i kopalnie węgla rozpoczęły odnawianie swych urządzeń, które, jak się okazało, wskutek długoletniego braku poważniejszych czynności konserwacyjnych, nie pozwalają nieraz na zwiększenie produkcji do norm przedkryzy-

74
sowych. Modernizacja kopalń sprawia, że przemysł metalowy na Śląsku przystąpił do budowy maszyn górniczych na podstawie licencji zagranicznych. Mimo to przemysł ten sam potrzebuje przeprowadzić w swych zakładach pewną ilość prac inwestycyjnych i bardzo byłby rad, gdyby przyznano mu ulgi podatkowe z tytułu inwestycji przemysłowych. Ciemną stroną w tym przemyśle jest to, że z chwilą zaznaczenia się poprawy koniunktury przedstawicielstwa robotnicze zażądały podwyżki płac do poziomu z roku 1928/29, czyli okresu najlepszej koniunktury. Nagła i tak znaczna podwyżka płac mogłaby pociągnąć za sobą przykre skutki dla tych wszystkich przedsiębiorstw, które zawarły umowy, ofiarując dostawę swych wyrobów po cenach, których kalkulacja oparta była ściśle na stawkach płac robotniczych, obowiązujących zakłady przed podwyżką.

Przemysł metalowy Śląska eksportował część swych wyrobów za granicę. W szczególności ze Śląska wysłano do Francji i Szwajcarii 597 t blachy ocynkowanej na sumę 218.136 zł, do Palestyny 9,5 t okuć budowlanych wartości 9361 zł.

Napływ zamówień zagranicznych na maszyny i urządzenia dla przemysłu włókienniczego utrzymał się na poziomie z roku ubiegłego, wywieziono za granicę: 1.152.780 kg maszyn włókienniczych, wartości 2.270.478 zł, stanowi to 55% wartości wywozu maszyn za rok 1934 a około 35% wartości eksportu maszyn włókienniczych za rok 1929. Eksport maszyn włókienniczych kierował się do następujących państw:

1. Afryka Południowa .	100.076 kg,	wartości	183.517 zł
2. Anglia	30.666 „	„	47.973 „
3. Argentyna	174.691 „	„	349.059 „
4. Austria	47.721 „	„	100.489 „
5. Belgia	244 „	„	1.138 „
6. Brazylia	45.706 „	„	88.636 „
7. Bułgaria	37.816 „	„	71.144 „
8. Chile	14 „	„	83 „
9. Czechosłowacja . .	122.635 „	„	194.269 „
10. Dania	24.200 „	„	41.276 „
11. Egipt	24.105 „	„	84.496 „
12. Estonia	3.777 „	„	9.884 „
13. Finlandia	789 „	„	2.164 „

14. Francja	46.666	kg, wartości	75.445 zł
15. Grecja	55.010	„ „	121.021 „
16. Holandia	6.501	„ „	17.789 „
17. Indie Brytyjskie	1.879	„ „	5.444 „
18. Jugosławia	112.675	„ „	245.793 „
19. Litwa	948	„ „	3.917 „
20. Łotwa	926	„ „	3.073 „
21. Meksyk	1.813	„ „	5.364 „
22. Niemcy	42	„ „	163 „
23. Norwegia	63.383	„ „	113.415 „
24. Persja	18.096	„ „	29.940 „
25. Portugalia	87.139	„ „	176.165 „
26. Rumunia	4.575	„ „	23.646 „
27. Szwajcaria	72.582	„ „	115.632 „
28. Szwecja	1.917	„ „	6.916 „
29. Turcja	479	„ „	2.206 „
30. Węgry	65.621	„ „	149.944 „
31. Włochy	88	„ „	477 „

Razem: 1,152.780 kg, wartości 2.270.478 zł

Odbiorcami były głównie kraje rozbudowujące u siebie przemysł włókienniczy, jak Argentyna, Jugosławia, Afryka Południowa, Portugalia, Węgry, Grecja. Ceny osiągnęte w eksporcie bardzo często nie zapewniały zwrotu kosztów zmiennych. Niski poziom cen spowodowany został ostrą konkurencją, zwłaszcza niemiecką, która dzięki clearingowi i pomocy eksportowej była w stanie oferować maszyny po cenach wyjątkowych.

Wzrost uruchomienia w przemyśle włókienniczym wpłynął korzystnie na zbyt zgrzebel i taśm zgrzeblnych. W roku 1936 wywieziono za granicę:

zgrzebel i taśm zgrzeblnych 41.712 kg, wartości 691.601 zł.

Eksport ten kierował się głównie do państw Europy Środkowej oraz krajów zamorskich.

Ponadto eksportowano za 13.725 zł tub metalowych i za 18.518 zł zamknięć błyskawicznych.

W przemyśle chemicznym okręgu Izby czynnych było w roku 1936 ogółem od 34 do 36 zakładów miesięcznie. Ilość ta w niektórych miesiącach była wyższą, w innych zaś niższą, niż w analogicznych miesiącach roku poprzedniego. Ilość robotników,

zatrudnionych w przemyśle chemicznym na Śląsku, wahała się od 5.431 (6.013) w styczniu do 6.633 (5.879) w grudniu — robotników miesięcznie. I w tym wypadku mamy do zanotowania stały prawie wzrost zatrudnienia w zakładach, albowiem jedynie tylko w lipcu zanotowano pewną niższą ilość zatrudnionych. Liczby zatrudnionych są też wyższe od liczb zatrudnionych w roku 1935. Tak samo regularność zatrudnienia w tej gałęzi przemysłu wzrosła. Wprawdzie odsetek zatrudnionych w czasie krótszym, niż 6 dni, w tygodniu w pierwszych miesiącach roku sprawozdawczego wynosił do 29,5% ogółu robotników przy produkcji, czyli nieco nawet więcej niż w lutym roku poprzedniego, ale następnie odsetek ten wykazał spadek i w listopadzie doszedł do 18,2% (25,9% w roku poprzednim). Natomiast w grudniu, chociaż regularność zatrudnienia nieco spadła i odsetek ten wzrósł do 22%, był on jeszcze niższy, niż w roku 1935.

Po za produktami chemicznymi, wydobywanymi przy produkcji koksu i cynku oraz ołowiu, o których mówiliśmy w osobnych rozdziałach, przemysł chemiczny Śląska reprezentuje kilka wytwórni chemicznych, pracujących samoistnie. W szczególności czynne są na Śląsku fabryki materiałów wybuchowych i środków zapalczych, dostarczające swych wyrobów na użytek kopalń węgla i rud, a częściowo także i innych gałęzi przemysłu i na eksport za granicę. Sytuacja tych zakładów w roku 1936, mimo zwiększonego zbytu na rynku krajowym i zwiększenia eksportu spłonek górniczych uległa pogorszeniu, gdyż mimo wzrostu, nieraz bardzo poważnego, cen surowców, używanych w tym przemyśle na rynkach zagranicznych, ceny gotowych materiałów zostały obniżone z ważnością od 15 lutego w drodze przymusu administracyjnego przeciętnie o 6—8%. Jedna z fabryk rozpoczęła produkcję artykułów pirotechnicznych, ale zbyt ich nie był tak wielki, by mógł odegrać poważniejszą rolę.

W przemyśle elektrochemicznym zanotowano dalszy rozwój produkcji. Zbyt karbidu w kraju zwiększył się o około 20%, a eksport jego utrzymał się wskutek prolongowania porozumienia między przemysłem polskim i Międzynarodowym Syndykatem Karbidowym prawie na niezmienionym w porównaniu z rokiem 1935 poziomie. Zbyt żelazokrzemu dla hut polskich zwiększył się o około 35%, a i eksport wzrósł o ca. 44% w ramach porozumienia międzynarodowego. W przeciwieństwie do tego zbyt żelazochromu wzrósł tylko na rynku krajowym, natomiast spadł

jego eksport, gdyż po dewaluacji franków na jesieni roku ubiegłego poziom cen tego artykułu na rynkach zagranicznych znacznie się obniżył. Rozpoczęto także produkcję żelazofosforu z zawartością 20—25 % P z surowca krajowego. W tym wypadku przemysł śląski na rynku polskim spotyka towar zagraniczny, oferowany po cenach dumpingowych. Zwiększył się również zbył cementów, a w szczególności cementu glinowego, i siarczanu glinu. Zbył korundu, produkowanego na Śląsku, dotąd jest nieznaczny, chociaż jakość jego odpowiada jakości produktu importowanego z zagranicy. O ile zbył alunu chromowego wzrósł, o tyle zbył alunu potasowego wykazał pewien spadek. Tak samo obniżyła się z powodu braku surowca produkcja smoły wylewnej.

Przemysł mydlarski, mimo trudności w dziedzinie zaopatrzenia w surowce, zwiększył na ogół swą produkcję i zbył w dziale mydeł zwykłych i toaletowych, natomiast w dziale proszków mydlanych nie mógł się utrzymać w poprzednich rozmiarach wobec konkurencji wytwórni, opartych o licencje zagraniczne.

Produkcja gazu świetlnego wzrosła nieznacznie.

W przemyśle naftowym czynną była przeważnie jedna tylko rafineria ropy naftowej, której produkcja zbywaną była na rynku krajowym i częściowo za granicę. Produkcja benzyny, nafty, olejów smarowych i parafiny wzrosła, natomiast innych produktów zmalała. Eksport produktów naftowych wynosił 6.938 t wartości 1.143.486 zł.

Pogorszenie nastąpiło, jeżeli wziąć pod uwagę rozmiary produkcji, w olejarniach, co spowodowane było trudnościami w otrzymywaniu surowca zagranicznego i walką z olejarniami, należącymi do koncernu Schichta.

W dziale perfumeryjno-kosmetycznym i produktów aptecznych sytuacja wykazuje poprawę w porównaniu z rokiem poprzednim.

W przemyśle nawozowym wzrosła produkcja siarczanu amonu, supertomasyny, superfosfatów, saletrzaku i wapnamonu, natomiast produkcja innych nawozów była w roku 1936 niższa, niż w roku poprzednim.

W przemyśle farb i lakierów zanotowano nieznacznąwyżkę produkcji pokostów, lakierów i politory, natomiast produkcja farb olejnych spadła.

Produkcja kwasów i gazów przemysłowych także wykazuje wzrost.

Przemysł papierniczy był jednym z przemysłów, w którym pomyślny rozwój koniunktury zaznaczył się może najwyraźniej i który w roku sprawozdawczym przystąpił do przeprowadzenia inwestycji, mających na celu zwiększenie i urozmaicenie produkcji. Stan zatrudnienia zakładów tej gałęzi przemysłu, którą w statystykach zatrudnienia reprezentowało miesięcznie 13 do 15 zakładów, nie wykazywał większych zmian w porównaniu z rokiem poprzednim. Ogółem w tych zakładach pracowało od 2.115 (2.099) robotników — w lutym — do 2.280 (2.120) robotników — w sierpniu. Regularność zatrudnienia w zakładach tej gałęzi przemysłu była na ogół większa, niż w roku poprzednim, odsetek bowiem zatrudnionych poniżej 6 dni w tygodniu wahał się od 9,6% (16,3%) w maju do 15,7% (15,3%) w lipcu, gdy w roku poprzednim odsetek ten dochodził w niektórych miesiącach do cyfr wyższych, jak np. 19,2 i 19,6% w czerwcu i lutym roku 1935. Jak widać z cyfr, ogłoszonych w części tabelarycznej niniejszego sprawozdania, produkcja celulozy, tektury, popieru i waty papierowej (ligniny) w roku sprawozdawczym wykazały wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim, jedynie tylko produkcja masy drzewnej nieco spadła. Ceny papieru i celulozy uregulowane były umowami. Przemysł papierniczy eksportował celulozę sodową, papier i tekturę szarą i białą. Wśród krajów, które importowały wytwory przemysłu papierniczego Śląska figurują: Stany Zjednoczone, Anglia, Egipt, Czechosłowacja i Holandia.

Przetwórnictwo papieru, w szczególności fabryki torebek i opakowań papierowych, przez pewien czas również były związane umową kartelową. Jednakowoż umowa ta została przez Rząd rozwiązana. Sytuacja tej gałęzi przemysłu zależy w dużym stopniu od sytuacji przedsiębiorstw handlu detalicznego, które są odbiorcami wyrobów tego przemysłu. Ze względu na zwiększone obroty w handlu zapotrzebowanie na opakowania nieco wzrosło.

W przemyśle skórzanym zatrudnienie było również większe, niż w roku poprzednim, przy czym ilość czynnych zakładów, objętych statystykami zatrudnienia, wynosiła od 10 do 11 miesięcznie. Liczba zatrudnionych w tych zakładach robotników wynosiła od 656 (669), do 1.025 (843) miesięcznie, przy czym najmniejsza ilość zatrudnionych przypada na czerwiec, a największa na wrzesień. O ile chodzi o regularność zatrudnienia, to trzeba powiedzieć, że w drugiej połowie roku była ona nieco mniejsza, niż w pierwszej, ponieważ odsetek robotników, pracu-

jących poniżej sześciu dni w tygodniu, który w pierwszym półroczu wahał się od 2,7% do 11,4%, w drugim półroczu wynosił od 8,4% do 16,3%.

Ceny skór surowych miały naogół tendencję mocną, natomiast ceny skór garbowanych, wprawdzie z konieczności, wobec wyższych cen surowca, musiały zwyżkować, to tym nie mniej zwyżki te były stosunkowo słabsze, gdyż odbiorcy bardzo niechętnie zgadzali się na podnoszenie cen. Eksport skór i odpadków garbarskich za granicę, zapoczątkowany w roku 1935, był kontynuowany w roku sprawozdawczym. Ponadto eksportowano 1.806 kg artykułów technicznych ze skóry wartości 57.019 zł.

Przemysł drzewny stał pod znakiem zwyżki cen na rynkach eksportowych i zwyżki surowca drzewnego, pochodzącego w dużej części z lasów państwowych, do których to cen dostosowywali się właściciele lasów prywatnych. Tak samo zwiększony ruch budowlany przyczyniał się do zwiększonego zapotrzebowania tarcicy na rynku krajowym, a wzmożone wydobywanie węgla i kopalnictwo rud żelaznych i innych sprawiły, że wzrosło zapotrzebowanie na kopalniaki, których ceny poszły poważnie w górę.

Według danych statystyki zatrudnienia w przemyśle drzewnym na Śląsku w roku 1936 zatrudnionych było miesięcznie od 1.754 do 2.068 robotników. Analogiczne cyfry w roku poprzednim w tych samych miesiącach równały się 1.232 i 1.801. Mamy więc różnicę od 253 do 522 robotników miesięcznie na korzyść roku sprawozdawczego. W dodatku trzeba podkreślić, że ilość zatrudnionych w drugim półroczu wprawdzie była nieco niższą, niż w miesiącach czerwcu i lipcu, w których zanotowano największą ilość zatrudnionych, ale stale była bliską 2.000. Odsetek zatrudnionych poniżej 6 dni w tygodniu wahał się od 9,2% do 12,8%, gdy w roku poprzednim odnośne wahania odbywały się w granicach od 12 do 26,9%. Już to samo zestawienie cyfr wskazuje, że zatrudnienie zakładów przemysłu drzewnego w roku 1936 było regularniejsze, niż w roku poprzednim.

Jak wynika z cyfr, zawartych w części tabelarycznej niniejszego sprawozdania produkcja tartaków na Śląsku, chociaż zebrano dane od mniejszej ilości tartaków, niż w roku poprzednim, była wyższa o około 10%, natomiast jej wartość wzrosła wskutek zwyżki cen o blisko 30%. Zwiększyła się również wytwórczość mebli, zarówno stolarskich, jak też i giętych, przy czym ostatnie

stanowiły przedmiot, podobnie, jak i w roku poprzednim, ożywionego eksportu.

Napływ zamówień zagranicznych na meble gięte wykazuje w r. 1936 znaczną poprawę, co pozwoliło na wydatniejsze wykorzystanie urządzeń technicznych przemysłu i wpłynęło na obniżenie kosztów wytwórczych, co jest tym ważniejsze, iż przemysł mebli giętych okręgu Izby pracuje w 85% na eksport. W roku sprawozdawczym wywieziono za granicę z okręgu Izby 593 ton mebli giętych, wartości 942.182 zł, głównie do krajów zamorskich we wszystkich częściach świata.

W przemyśle spożywczym liczba zatrudnionych wahała się od 2.442 (2.330) do 3.551 (3.530) robotników miesięcznie. Przemysł ten stosunkowo słabiej odczuł poprawę koniunktury na Śląsku, co prawdopodobnie można wytłumaczyć tym, że nie posiada on na miejscu dostatecznych ilości surowca i wskutek tego nieraz nie może konkurować z analogicznymi wyrobami, nadchodzącymi z innych okolic Polski. Regularność zatrudnienia w zakładach, których dotyczą statystyki zatrudnienia, których ilość wahała się od 40 do 42 czynnych w miesiącu, sądząc z odsetka robotników, pracujących poniżej 6 dni w tygodniu, nie była zbyt duża. Odsetek ten wahał się od 28,6 do 47,4% osób zatrudnionych ogółem przy produkcji, gdy w roku poprzednim odnośne odsetki wahały się w granicach od 27,8 do 49%. Jeżeli zwrócimy się do tabel produkcji niektórych zakładów przemysłu spożywczego, ogłoszonych w części tabelarycznej sprawozdania, to stwierdzimy, że produkcja browarów i słodowni w roku sprawozdawczym była niższa, niż w roku 1935. Przemiał zbóż w młynach śląskich także nie wykazuje specjalnej poprawy, nawet przemiał żyta był mniejszy niż w roku poprzednim. Wzrosła tylko produkcja konserw rybnych i ryb wędzonych oraz makaronu i surogatów kawy.

Przemysł odzieżowy, jeżeli nie zaliczyć doń warsztatów krawieckich i szewskich, jest jednym z najsłabiej rozwiniętych na Śląsku. Statystyki zatrudnienia, opracowane dla tego przemysłu, dotyczą przeważnie 12 do 14 zakładów czynnych w poszczególnych miesiącach roku sprawozdawczego. W przemyśle odzieżowym pracowało od 327 do 450 osób miesięcznie. W roku poprzednim odnośne liczby wahały się od 320 do 507 robotników. Odsetek zatrudnionych poniżej 6 dni w tygodniu wynosił w roku sprawozdawczym od 20 do 48,2% miesięcznie, gdy w roku po-

przednim równał się od 12 do 50%. Można by więc przypuszczać, że sytuacja tego przemysłu nie doznała właściwie żadnej poprawy. W dodatku w okręgu bielskim przemysł ten nawiedzony był falą strajków, połączonych z okupacją zakładów, jak np. w fabrykach stożków i kapeluszy.

Zato przemysł budowlany przeżywał w roku sprawozdawczym okres wybitnie pomyślnej koniunktury, przy czym w niektórych miejscowościach poprawa sytuacji w budownictwie była tak poważna, że odzywały się głosy, iż ma się do czynienia z ruchem budowlanym o rozmiarach nie ustępujących rozmiarom ruchu budowlanego w okresie przedkryzysowym lat 1928/29. Według danych statystyki zatrudnienia ilość zatrudnionych w przemyśle budowlanym wahała się od 810 (521) do 4.432 (3.604) robotników miesięcznie, przy czym najsłabszymi miesiącami były styczeń i luty, najsilniejsze zaś zatrudnienie przypada na sierpień do października włącznie. Ruch budowlany w listopadzie i grudniu oczywiście zmalał, ale mimo to w grudniu w przemyśle budowlanym czynnych było jeszcze 2.028 ludzi, czyli blisko o 600 ludzi więcej, niż w grudniu roku poprzedniego i o ponad 1.100 ludzi więcej, niż w styczniu roku sprawozdawczego. Odsetek robotników zatrudnionych poniżej 6 dni w tygodniu wahał się w roku 1936 od 17 do 30,2% miesięcznie, gdy analogiczny odsetek w roku poprzednim wynosił od 22,7 do 51,3%. Regularność zatrudnienia zatem w tym przemyśle w roku sprawozdawczym była znacznie wyższa, niż w roku poprzednim.

Ostatnim z przemysłów, zaliczonych w statystykach zatrudnienia do grupy przemysłów przetwórczych, jest przemysł graficzny. Zatrudniał on w roku sprawozdawczym od 697 do 830 ludzi miesięcznie, gdy w roku poprzednim liczba zatrudnionych w zakładach graficznych wahała się od 673 do 837 ludzi miesięcznie. Przeważnie czynnych było 19 zakładów na 20 objętych dochodzeniami statystycznymi. Odsetek osób, pracujących poniżej 6 dni w tygodniu, w tym przemyśle wahał się od 3,4 do 10,2% miesięcznie. W roku poprzednim odnośne odsetki obracały się w granicach od 4,8 do 13,1%. Można zatem stwierdzić pewną, nieznaczną co prawda, poprawę w tym przemyśle, który jednak jest stosunkowo za silnie rozbudowany, jak na potrzeby lokalne, tym bardziej, że po za zakładami, których dotyczą omawiane statystyki, istnieje na Śląsku cały szereg drobnych zakładów graficznych, prowadzonych nie zawsze przez fachowców, które utrud-

nają egzystencję zakładom większym, obowiązującym do przestrzegania wszystkich umów zbiorowych i ponadto mającym w ogóle wyższe koszty handlowe.

X. Sytuacja w handlu.

Zwiększona ilość osób zatrudnionych w przemyśle i górnictwie na Śląsku, zmniejszona ilość świętówek i stosunkowo lepsza sytuacja w rolnictwie, którego utargi wskutek zwykłych cen zboża wzrosły, zwiększając jego siłę nabywczą, sprawiły, że w handlu śląskim na ogół obroty się zwiększyły. Zwyżka obrotów obserwowana była w przedsiębiorstwach wszystkich nieomal gałęzi handlu, najsłabsze może stosunkowo wyniki, jako całość, wykazały gałęzie spożywcza i t. zw. towarów mieszanych. W gałęziach tych niejednokrotnie nawet zanotowano nie tylko brak zmian w wysokości obrotów poszczególnych przedsiębiorstw, ale nawet ich spadek.

Jak donoszą poszczególne zrzeszenia kupieckie, po raz pierwszy w roku ubiegłym zanotowano pomyślny objaw, że w niektórych rodzajach przedsiębiorstw klientela zaprzestała poszukiwań wyłącznie za najtańszym towarem, lecz że coraz więcej konsumentów zaczęło poszukiwać towaru lepszej jakości, co jest wskaźnikiem pewnego podniesienia się dobrobytu części przynajmniej ludności.

Mimo wzrostu obrotów rentowność przedsiębiorstw w wielu wypadkach nie zwiększyła się, albowiem w licznych przedsiębiorstwach zanotowano wzrost kosztów handlowych.

Oczywiście sytuacja w poszczególnych gałęziach handlu nie wykazuje jednolitego rozwoju.

Jeżeli chodzi o handel węglem i środkami opałowymi, to przedsiębiorstwa tej gałęzi handlu na ogół wykazują zwykłą obrotów, chociaż w miejscowościach nieuprzemysłowionych, a w dodatku, w których ludność ma możliwość korzystania z drzewa opałowego, obroty nawet się nie zwiększyły w porównaniu z r. 1935. Ceny węgla na rynku krajowym utrzymywały się mniej więcej na jednolitym poziomie, gdyż ceny zasadnicze węgla ustalone zostały w drodze dekretu z r. 1935 i najwyżej mogły być notowane pewne wahania cen w związku z rabatami, udzielanymi hurtownikom i większym odbiorcom. Wahania w cenach detalicznych właściwie nie dały się odczuć. W dodatku w r. 1936 mniej odczuwało się

na rynku konkurencję dzikiego kopalnictwa, które było zwalczane przez organa policji. Ponadto zaś po obniżeniu cen węgla z kopalń głębokich rozpiętość cen między gatunkami kopalnianymi a węglem z bieda-szybów zmalała, wskutek czego obniżyła się atrakcyjność węgla z kopalń dzikich, na ogół jakościowo gorszego..

W handlu żelazem i towarami żelaznymi obroty na ogół wzrosły w większości przedsiębiorstw, przy czym wzrost ten wahał się przeważnie w granicach 10 do 20%. Oczywiście były wypadki, gdzie wzrost był nieco wyższy wzgl. niższy, a nawet, sądząc z niektórych, nielicznych coprawda, informacji, zdarzały się wypadki utrzymania się obrotów zaledwie na poziomie z roku 1935 lub nawet spadku obrotów. Zwyżka obrotów wywołana była przeważnie wzmożoną działalnością przemysłu budowlanego, która pociągnęła za sobą nie tylko wzrost zbytu dźwigarów i innych gatunków żelaza budowlanego, ale odbiła się nawet na wysokości zbytu naczyń dla gospodarstwa domowego, ponieważ przy zwiększonej ilości mieszkań powstała potrzeba wyekwipowania w nie nowych gospodarstw rodzinnych. Trzeba zwrócić uwagę na to, że w roku 1936 w niektórych miejscowościach Śląska składnicy wyprzedawali towary, zakupione po dawniejszych, wyższych cenach i przez to zysk przez nich osiągnięty był stosunkowo nieduży, tym bardziej, że kupcy mniejsi mogli czynić swe zakupy wyłącznie za pośrednictwem hurtowników, nie mogli więc otrzymywać większych rabatów.

Ruch budowlany, który wpłynął w poważnym stopniu ożywiająco na sytuację w handlu żelazem tym bardziej przyczynił się do wzrostu obrotów w przedsiębiorstwach specjalizujących się w sprzedaży artykułów budowlanych. Ceny cegły, wapna, cementu i innych artykułów budowlanych zwyżkowały.

Obroty w handlu metalami półszlachetnymi także wzrosły przy zwyżkujących cenach.

Handel starym żelazem (złomem) przeżywał okres ożywienia koniunkturalnego, ale uskarżał się na sztywne ceny zakupu, dyktowane mu przez Centralę Zakupu Złomu, wskutek czego jakoby nie można było wydobyć większych ilości żelaza z środowisk rolniczych. Handel ten zwraca uwagę na to, że, o ile w Niemczech krajowa podaż złomu oparta jest na żelazie pochodzenia przemysłowego, to w Polsce zbiórka musi odbywać się po wsiach i wskutek tego jej kosztą są odpowiednio wyższe, gdyż zachodzi konieczność

gromadzenia drobnych stosunkowo ilości, rozrzuconych po dość odległych terenach.

Handel drzewem przeżywał może okres najlepszej koniunktury w porównaniu z innymi przemysłami. Wprawdzie handel śląski stosunkowo mniej był zainteresowany w handlu eksportowym do Anglii, gdzie nastąpiła najpoważniejsza zwyżka cen drzewa, ale w każdym razie odczuł poważną poprawę wskutek ich wzrostu. Natomiast tenże handel odczuł ujemnie skutki dewaluacji guldena holenderskiego, która nastąpiła na jesieni roku 1936, gdyż kupcy holenderscy nie byli skłonni do ugodowego załatwienia sporów o wysokość należnych z tytułu dawniej zawartych w guldenach transakcyj. Eksport do Niemiec odbywał się tylko w miarę posiadanych kontyngentów wywozowych, przy czym eksporterzy śląscy partycypowali w ogólnopolskim kontyngencie kwotą około 4,5% tegoż. Zważywszy na to, że przemysł i handel śląski były dotąd nastawione przeważnie na rynek niemiecki, ten kontyngent wywozowy należy uznać za bardzo szczupły. Obroty drzewem na rynku wewnętrznym zwiększyły się również wskutek żywszego ruchu budowlanego. Obroty w tej gałęzi handlu wzrosły przeciętnie od 15 do 25%, przy czym szczególnie silny ich wzrost notowano w przedsiębiorstwach podkatowickich, gdzie ruch budowlany był stosunkowo silniejszy, niż w innych miejscowościach na Śląsku. Mimo wzrostu cen surowca, przeważnie nabywanego w lasach państwowych, ceny tarcicy na Śląsku nie wykazały odpowiedniego wzrostu. Można powiedzieć, że rozwój cen na rynku śląskim był dość chaotyczny, ponieważ wskutek dużej konkurencji wzajemnej składów drzewa i zapasów towaru na składzie, zakupionego w dawniejszym czasie, składy sprzedawały towar po cenach, które przy podwyższonych cenach surowca nie mogą wystarczyć na zakupienie takich samych ilości towaru. Wzrost cen drzewa wahał się w poszczególnych przedsiębiorstwach w dość szerokich granicach. Najczęstszą notowaną zwyżką była zwyżka 15%, ale bywały zwyżki dochodzące i do 40%.

W gałęzi handlu meblami wskutek wykończenia licznych nowych budowli mieszkalnych rok 1936 cechuje nieomal powszechny wzrost obrotów, przy czym wysokość tej zwyżki waha się od 20 do 30%. Oczywiście wzrost ten zanotowano tylko w miejscowościach, gdzie rzeczywiście zwiększył się ruch budowlany. Natomiast sprawozdania firm położonych w kilku mniejszych miejsco-

wościach Śląska wskazują na brak zmian w sytuacji, a nawet w jednym wypadku na pewien spadek obrotów.

W handlu ziemiopłodami rok 1936 był również lepszym od roku poprzedniego, gdyż ceny wzrosły, a eksport rozwijał się pomyślnie. Tym nie mniej brak dostatecznych kapitałów obrotowych, silna konkurencja oraz pokrywanie części zapotrzebowania ze źródeł o charakterze społecznym hamowały poprawę. Obroty Katowickiej Giełdy Zbożowo-Towarowej na ogół wzrosły. Większość transakcyj giełdowych dotyczyła zapotrzebowania rynku wewnętrznego, transakcje eksportowe za pośrednictwem giełdy katowickiej odbywały się w stosunkowo skromnych rozmiarach. Szczegółowe dane cyfrowe podajemy w części statystycznej sprawozdania, tu ograniczymy się do stwierdzenia, że szczególnie silnie wzrosły obroty mąką żytnią oraz żytem, słabiej nieco mąką pszenną, natomiast obroty pszenicą, jęczmieniem, owsem i ziemniakami w roku 1936 były niższe, niż w roku poprzednim.

W handlu artykułami włókienniczymi w większości wypadków stwierdzono zwyczajki obrotów w porównaniu ze stanem z roku poprzedniego. W niektórych jednak miejscowościach kupcy stwierdzili, że wzrost cen towarów spożywczych wobec braku podwyżek zarobków sprawił, iż popyt na towary włókiennicze nie rozwinął się tak, jak tego można było się spodziewać na podstawie informacji o ogólnej poprawie. Wytwórcie towarów włókienniczych stwierdziły, że w roku 1936 szereg kupców zamówił więcej towarów, niż je mogli sprzedać, gdyż pod koniec roku kupcy nadsyłali do fabryk stosunkowo większe ilości zwrotów przed zapadłością terminów wekslowych. Ceny artykułów wełnianych i bawełnianych w II półroczu zwykowały o 5—8%.

W handlu konfekcją w większości wypadków stwierdzono zwiększenie się obrotów, aczkolwiek stopień ich zwyczajki wykazuje bardzo duże rozpiętości, co jest prawdopodobnie w związku z odpowiednimi zmianami w sile nabywczej ludności robotniczej w poszczególnych miejscowościach. W kilku wypadkach nawet zanotowano pewne osłabienie obrotów, rzekomo pod wpływem lokalnego wzrostu bezrobocia.

W handlu firankami, dywanami, linoleum, tapetami, ceratą rok 1936 był lepszy od roku poprzedniego do 20%, albowiem poza zamianą tych przedmiotów w starych mieszkaniach zwiększyły się dostawy do mieszkań w nowowynbudowanych

domach. Przedsiębiorstwa tej gałęzi handlu uskarżały się na konkurencję handlu domokrażnego, który szczególnie silnie zajmował się sprzedażą kilimów i dywanów.

W handlu obuwiem sytuacja nie wykazała większych zmian, choć w licznych wypadkach odpowiedzi na ankietę w sprawie sytuacji gospodarczej wskazują na pewien (do 5%) wzrost obrotów. Wobec zwwyżki cen surowca ceny obuwia w zakupie nieco zwyżkowały, ale ceny w detalu prawie się nie zmieniły.

W handlu hurtowym towarami aptecznymi obroty wzrosły ilościowo, jednak nie zawsze wzrost ilościowy odpowiadał wzrostowi wartości sprzedanych towarów, gdyż firmy trudniące się sprzedażą specyfików farmaceutycznych, których ceny zostały w ciągu roku w drodze przymusowej obniżone, wykazują nawet niższe wartościowo obroty. Obroty w aptekach na ogół się zwiększyły, chociaż apteki uskarżały się na ograniczenia w przepisywaniu lekarstw przez lekarzy kas chorych.

W handlu drogeryjnym zwiększyły się obroty w dziale sprzedaży farb i lakierów, natomiast zbyt innych towarów nie zawsze dopisywał z powodu dużej konkurencji, wskutek której sprzedawcy zadowalali się bardzo małym zyskiem. Szczególnie silnie uskarżali się drogerzyści na konkurencję domów towarowych w Chorzowie, poza tym były skargi także na prowadzenie niektórych artykułów drogeryjnych przez przedsiębiorstwa innych gałęzi handlu w mniejszych miejscowościach. Wskutek tego obroty niektórych drogerij były nawet nieco niższe, niż w roku poprzednim.

W handlu piwem wzrosły obroty tylko w większych ośrodkach konsumcyjnych, natomiast w innych utrzymały się na niezmiennym poziomie, a w niektórych okręgach rolniczych, jak n. p. w lublinieckim, konsumcja piwa nawet się cofnęła.

W handlu winami obroty na ogół wzrosły, natomiast w dziale sprzedaży wódek zwiększył się zbyt głównie wódek monopolowych, gdyż wskutek wysokich kosztów produkcji ceny wódek gatunkowych nie mogły być odpowiednio obniżone.

W handlu czekoladowo-cukierniczym sytuacja nie przedstawiała się jednolicie, gdyż wiele odpowiedzi na ankietę zawiera informacje nawet o pewnym spadku obrotów. Ceny towarów tej branży, mimo wzrostu cen surowców i podwyższenia wskutek

tego cen przez niektóre fabryki, wskutek bardzo silnej konkurencji nie były w wielu wypadkach podnoszone w sprzedaży detalicznej, co odbiło się na rentowności przedsiębiorstw.

W handlu bydłem i nierogacizną obroty nieco się zwiększyły, natomiast w handlu mięsem i wędlinami, za wyjątkiem obrotów w miastach okręgu przemysłowego, obroty przeważnie były niższe, niż w roku poprzednim, przy czym odnośni przedsiębiorcy nieraz się uskarżają na dowóz mięsa i wyrobów z mięsa z Małopolski.

W handlu cukrem obroty w roku 1936 wzrosły według danych Banku Cukrownictwa, który jest dostawcą hurtowym tego artykułu, o ca 9,8%, przy czym sam Bank sprzedał za pośrednictwem swych składnic 26.530 t cukru. W roku sprawozdawczym obowiązywała hurtowa cena cukru 96 zł za 100 kg, zaś w detalu pobierano 1,— zł. Tym samym cukier był artykułem, którego sprzedaż, podobnie jak sprzedaż soli, była dokonywana tylko dla wygody stałej klienteli przedsiębiorstw handlu spożywczo-kolonialnego.

Obroty w przedsiębiorstwach branży spożywczej i spożywczo-kolonialnej w roku 1936 na ogół wzrosły, chociaż i w tej branży spotyka się często informacje, że obroty przedsiębiorstw w poszczególnych miejscowościach nie wykazały zmian w porównaniu z obrotami za rok poprzedni, lub nawet wskutek zwiększonej konkurencji, wywołanej powstaniem nowych składów, wykazały zniżkę. Niejednokrotnie jako przyczynę spadku obrotów podają kupcy z mniejszych miejscowości śląskich konkurencję założonych przy pomocy finansowej różnych zakładów fabrycznych spółdzielni spożywców i handlu targowego. Ceny szeregu towarów sprzedawanych przez przedsiębiorstwa tej branży w hurcie zwyżkowały, natomiast detal utrzymywał na ogół ceny na mniej więcej jednakowym poziomie wobec silnej konkurencji między przedsiębiorstwami. Ujemny wpływ na kształtowanie się cen towarów kolonialnych miała reglamentacja przywozu utrudniająca zakupy na dogodnych warunkach.

Branża t. zw. towarów mieszanych, do której należą przedsiębiorstwa położone przeważnie po wioskach i w miasteczkach, jak można sądzić z odpowiedzi na ankietę Izby, jest tą, która może najsłabiej odczuła poprawę koniunktury z wszystkich branż handlu śląskiego. Rzadko spotyka się bowiem informacje

o wzroście obrotów, najczęściej stwierdzono utrzymanie się ich na niezmiennym poziomie, a w wielu wypadkach nawet zniżkę. Powodem tego jest powstawanie nowych przedsiębiorstw, zakładanych przez osoby, które straciły pracę, konkurencja spółdzielni, handlu targowego i domokrażnego, który, jak można sądzić, specjalnie silnie daje się we znaki przedsiębiorstwom tej gałęzi.

W handlu futrami obroty w roku 1936 wzrosły od 25 do 47%. Sprzedaż futer, które są towarem raczej luksusowym, wzrosła nie tylko z powodu ogólnej poprawy koniunktury, ale także na wyższą ich zbytu wpłynęły wypadki zanotowane na rynku walutowym, gdyż część publiczności skierowała swe oszczędności na zakup futer.

W branży kapeluszniczej obroty w roku 1936 były również wyższe, niż w roku poprzednim.

W handlu zegarkami i artykułami jubilerskimi obroty wykazały 30—50% wzrost, chociaż sytuacja przedsiębiorstw hurtowych tej branży wobec wprowadzenia prywatnego systemu kompensaty była w dużym stopniu utrudniona, gdyż hurtownicy polscy z trudem wyszukiwali odpowiednich eksporterów polskich, którzy byli skłonni do zawarcia transakcji z firmami szwajcarskimi. Ceny zegarków nie wykazały istotnych zmian.

W handlu maszynami i urządzeniami biurowymi obroty wzrosły, przy czym na rynku pojawiło się sporo maszyn pochodzenia niemieckiego, dotąd na nim nie spotykanych. Ceny tych maszyn nieraz były niższe od cen maszyn innego pochodzenia i przyczyniły się do obniżenia cen także maszyn innych marek.

W handlu artykułami technicznymi obroty wzrosły, przy czym szczególnie duży wzrost zanotowano w przedsiębiorstwach prowadzących artykuły gumowe. Natomiast sprzedaż maszyn górniczych i hutniczych nie dopisała.

Handel chemikaliami na ogół cechuje wzrost obrotów.

Zwiększony ruch samochodowy sprawił, że wzrosły obroty stacji benzynowych i przedsiębiorstw sprzedających przetwory naftowe.

W dziale handlu samochodami i motocyklami zaznaczył się w roku 1936 ożywiony ruch założycielski nowych przedsiębiorstw, stare zaś przedsiębiorstwa tej branży wykazały na ogół zwiększone obroty. Rynek śląski wchłonął sporą ilość

samochodów pochodzenia niemieckiego, które zakupione zostały na zasadzie kompensaty za eksport polski.

W dziale handlu aparatami radiowymi zwiększyła się ilość placówek sprzedaży tych aparatów, wskutek czego obroty poszczególnych przedsiębiorstw tej gałęzi handlu nie wykazały nieraz wzrostu, choć ogólnie zbyt aparatów wzrósł o 20 do 30 %. Konkurencja między składami sprawiła, że towar sprzedawano na bardzo długi kredyt ratalny, szczególnie zaś uskarżano się na działalność agentów firmy Philipps.

W handlu rowerami obroty zwiększyły się, ale kupcy uskarżali się na pogorszenie się sytuacji z powodu wejścia na rynek agentów sprzedaży rowerów P. W. U., które dostarczano na bardzo dogodnych warunkach spłat ratalnych robotnikom większych zakładów przemysłowych.

W branży elektrotechnicznej zwiększyły się obroty w działach elektrycznych materiałów instalacyjnych. Ceny szeregu artykułów, w skład których wchodzi miedź, zwiększały się.

W handlu artykułami sportowymi sytuacja nie przedstawiała się jednolicie. Niektóre przedsiębiorstwa zwiększyły swe obroty, w innych natomiast stwierdzono ich spadek.

W handlu szkłem, porcelaną, galanterią, wyrobami z fajansu obroty na ogół wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim.

Obroty skórami surowymi w roku 1936 na ogół ożywiły się i były wyższe od analogicznych obrotów za rok poprzedni o około 20 %. Ceny skór surowych zwiększały się. Tak samo wzrosły ceny skór garbowanych, którymi obroty kształtowały się jednak niejednolicie.

W handlu nabiałem obroty na ogół zwiększyły się lub w najgorszym razie nie wykazały zmian w porównaniu z rokiem poprzednim. W dalszym ciągu napływały skargi na zbytne rozpowszechnienie się handlu okrężnego mlekiem, który, nie ponosząc tych ciężarów, jakie musi ponosić handel osiadły, i nie stosując się do przepisów rozporządzenia o dozorcze nad mlekiem stwarzał silną konkurencję mleczarniom i zlewniom mleka.

W handlu księgarskim i artykułami piśmiennymi tudzież papierem nastąpiła w roku 1936 poprawa, chociaż określenie jej wysokości jest rzeczą trudną.

W handlu jelitami obroty przedsiębiorstw na ogół spadły, choć ceny wzrosły.

Różne przedsiębiorstwa.

Sprzedaż gazet w roku 1936 nie wykazała zmian w porównaniu z rokiem poprzednim.

Obroty przedsiębiorstw spedycyjnych na ogół były nieco wyższe, niż w roku poprzednim, ale niektóre z nich, nastawione na spedycję towarów zagranicznych, wskutek ograniczeń w obrotach, wykazały zmniejszone obroty.

W przedsiębiorstwach branży gastronomicznej stwierdzono pewien spadek obrotów w zakładach położonych na wsiach.

Sytuacja oddziałów towarzystw ubezpieczeń, działających na Śląsku nie przedstawiała się jednolicie, aczkolwiek szereg instytucyj tego rodzaju stwierdził pewien wzrost obrotów, inne natomiast zakomunikowały informacje o pogorszonej wypłacalności klienteli i spadku obrotów. Jedno z towarzystw zaznaczyło, że cechą charakterystyczną minionego roku był bardzo znaczny wzrost szkód.

Obroty większości instytucyj bankowych na Śląsku w r. 1936 były wyższe, niż w r. 1935.

Z okręgu Izby wysłano w roku 1936 włosa za 90.800 zł, w czym za 22.800 zł wysłano do Niemiec, a za pozostałą kwotę do Węgier i do Czechosłowacji.

Eksport jelit, pęcherzy i żołądków cielęcych w roku 1936 przedstawiał wartość 235.000 zł, z czego za 30.000 zł wysłano do Niemiec, a na pozostałą kwotę składa się wywóz do Francji, Austrii i Szwajcarii.

Eksport skór surowych i niektórych gatunków skór garbowanych (wysyłanych do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej) przedstawiał wartość około 780.000 zł.

Wywóz jagód świeżych, wysyłanych z okolic leśnych północnej części Województwa Śląskiego względnie przez firmy w tej części Województwa Śląskiego mające siedziby, przedstawiał w roku 1936 wartość 610.075 zł, z czego do Niemiec wysłano za 166.075 zł, a do Anglii i Szwajcarii za 444.000 zł. Nadmienić możemy, iż, ściśle biorąc, głównym importerem jagód świeżych była Anglia, ponieważ część wywozu skierowanego do Niemiec również była reeksportowaną.

Wreszcie z okręgu Izby wywieziono za 4612 zł trawy leśnej i 19 kg szczeciny.

Część II

Sprawozdanie z czynności Izby

I. Zebrania plenarne.

W roku sprawozdawczym odbyło ogółem 4 zebrania plenarne, w tym 1 nadzwyczajne.

Pierwsze zebranie odbyło się pod przewodnictwem Prezesa Izby inż. J. Cybulskiego w dniu 31 marca w obecności 50 radców, w tym 29 z sekcji przemysłowej i 21 z sekcji handlowej.

Na zebraniu tym Prezes Izby scharakteryzował sytuację gospodarczą okręgu Izby za rok 1936 na tle sytuacji gospodarczej Polski w przemówieniu, które podaje się poniżej:

„W krótkim moim przemówieniu chcę Panom scharakteryzować sytuację gospodarczą Śląska na tle sytuacji gospodarczej Polski. W roku 1935 daje się zauważyć pewne polepszenie sytuacji gospodarczej światowej. Przypisać to należy niewątpliwie temu, że prawie cały świat stał pod znakiem wzmożonych zbrojeń w związku z zerwaniem przez Niemcy klauzul wojсковych Traktatu Wersalskiego, jak też w związku z przygotowaniami wojennymi Włoch i rozpoczęciem przez nie kampanii abisyńskiej. Zbrojenia te wpłynęły dodatnio na zatrudnienie szeregu przemysłów w różnych krajach, które pracowały nad dostarczeniem broni oraz sprzętu i umundurowania. To też Biuletyn Statystyczny Międzynarodowego Instytutu Handlowego w Brukseli wykazuje, że w większości krajów, których statystyki ogłasza ta instytucja, wskaźnik produkcji w roku 1935 wzrasta w niektórych wypadkach nawet poważnie. Tak przeciętny wskaźnik produkcji Niemiec wzrósł do 95,4, czyli o 15,4%, takież wskaźnik Belgii osiągnął 91,7, czyli 6,5% więcej niż w roku poprzednim. Wskaźnik Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej wynosił średnio 90, czyli 11% więcej, wskaźnik Węgier — 113,6, czyli 12,6% więcej, Włoch — 88,3, czyli 7,8% więcej, Japonii — 153,9, czyli 14,9% więcej, Wielkiej Brytanii — 113,5, czyli 7,4% więcej, zaś wskaźnik Polski, obliczony przez Instytut Badania Konjunktur Gospodarczych i cen — 66,4, czyli 3,6% więcej. Z cytowanych krajów najsłabsze ożywienie przemysłu notujemy w Polsce. Jeżeli jeszcze do tego zważymy, że poprzednio cytowane przeze mnie wskaźniki są średnimi dla całego roku, a w wielu krajach wzrost wskaźnika rozpoczął się w silniejszym tempie dopiero w drugim półroczu i na przykład w Niemczech w ostatnich miesiącach wskaźnik przemysłowy wynosił 101—103,4, w Belgii około 106, w Stanach Zjednoczonych około 97, we Włoszech też około 100, w Japonii ca. 180, na

Węgrzech 127,6, w Wielkiej Brytanii 120,5, a w Polsce 68,4, to dopiero wtedy zauważymy, jak słabsze było polepszenie koniunktury w naszym kraju.

Mimo wzrostu wskaźnika produkcji w poszczególnych krajach wartość obrotów międzynarodowych w złocie, według danych statystycznych Ligi Narodów, wzrosła, po raz pierwszy od roku 1929 do 34,7% wartości obrotów w roku 1929, gdy w roku 1934 wartość ta wynosiła 33% wartości obrotów w roku 1929. Wzrost ten jest w porównaniu ze wzrostem wskaźników produkcji stosunkowo nieduży, gdyż w dalszym ciągu świat podzielony był na szereg samodzielnych jednostek gospodarczych, które przy pomocy zarządzeń dewizowych względnie restrykcji importowych utrudniały w znacznym stopniu obroty między państwami. Utrudnienia te uniemożliwiły w wielu wypadkach zwiększenie obrotów gospodarczych Polski, w których obwód naszej Izby partycypuje w bardzo poważnym stopniu, i tym samym utrudniły wyzyskanie przez Polskę i Śląsk koniunktury międzynarodowej. Po podpisaniu umowy kompensacyjnej polsko-niemieckiej obroty między tymi krajami bynajmniej nie wzrosły, a wręcz przeciwnie okazało się, że wskutek polityki walutowej Niemiec eksport Polski nie znajdował odpowiednika w imporcie z Niemiec, których towary okazywały się zbyt drogimi z braku premii walutowej dla odbiorców polskich. Wskutek tego, wobec ograniczania plafonów eksportowych, eksport śląski korzystający częściowo z kont ASKI, również w niektórych wypadkach nie mógł się odbywać w rozmiarach, w jakich by należało sobie tego życzyć. Ograniczenia dewizowe i importowe krajów, odbierających nasz węgiel i koks, uniemożliwiły w wielu wypadkach zwiększenie zbytu tego artykułu, który uregulowany był ponadto znaną Panom umową polsko-angielską.

Sytuacja skarbowa Polski w roku 1935 nie była przez dłuższy czas zadawalająca i dopiero po dojściu do władzy Rządu Premiera Kościłkowskiego z wicepremierem Kwiatkowskim deficyty skarbowe, wskutek podwyższenia podatków, zmalały. Jednakowoż Bank Polski, chroniąc walutę, nie mógł rozwinąć poważnie kredytu, a оголоcony z gotówki rynek prywatny nie dostarczał zbyt dużych wkładów do instytucji bankowych, przy pomocy których bez konieczności uciekania się do redyskonta w instytucji emisyjnej, mogłyby one w wystarczającym stopniu finansować produkcję i handel prywatny. Jeżeli zważymy, że Rząd prowadził w dalszym ciągu politykę deflacyjną, jest rzeczą zrozumiałą, że wskaźnik cen hurtowych w Polsce, mimo, że wskaźnik cen w złocie na rynku międzynarodowym, jak widać z danych Międzynarodowego Instytutu Handlowego w Brukseli, wskazywał stopniową zwyżkę, podnosząc się z 36,0 w styczniu do 38,4 w listopadzie 1935 r., nie wykazał analogicznych tendencji. Wskaźnik ten, wynoszący według Wiadomości Statystycznych w styczniu roku ubiegłego 52,7, w grudniu tegoż roku, po pewnych wahaniach w ciągu letnich miesięcy, opadł do styczniowego poziomu. Jest rzeczą ciekawą, że gdy wskaźnik cen artykułów przemysłowych obniżył się z 57,1 do 56,1, to wskaźnik surowców, uzależnionych od zagranicy, wzrósł do 43,5, gdy w styczniu wynosił 41,7. Obserwujemy więc, że w Polsce ceny gotowych wyrobów przemysłowych miały tendencję niżkową, mimo, że surowce zagraniczne, bez których nie może się obyć szereg przemysłów polskich, między innymi przytoczę chociażby przemysł wełniany i jutowy bielski, miały tendencję zwyżkową. W takim

wypadku można zrozumieć, że przemysł nie może zyskiwać na konkurencyjności oraz że w ogóle trudno mówić o tym, aby jego sytuacja finansowa doznawała poprawy. Wiemy, że wskutek akcji rządowej zostały obniżone ceny szeregu artykułów, których produkcja jest skartelizowana. Niektóre artykuły nie zostały obniżone w drodze dekretów względnie rozrządów z przedstawicielami poszczególnych karteli, lecz spadły wskutek rozwiązania odnośnych porozumień kartelowych. Ściśle biorąc, wśród licznych karteli, rozwiązanych przez Rząd, właściwie nie ma karteli śląskich. Jest to dowodem, że władze rządowe nie zapatrują się bezkrytycznie na znaczenie i wartość porozumień kartelowych w różnych gałęziach gospodarki społecznej i najwidoczniej uważają, że niektóre kartele są ze względów gospodarczych potrzebne. Podkreślam to z tego powodu, że nagonka prasowa na kartele w ogóle wytworzyła pewnego rodzaju nastrój antykartelowy, który przeniknął nawet do grona uczestników poszczególnych porozumień kartelowych i utrudnia w znacznym stopniu prawidłową pracę tych organizacji. Dodam, że akcja rządowa obniżek cen w przemysłach śląskich, która przeprowadzona została w ostatnich miesiącach roku sprawozdawczego, przyczyniła się, wobec braku skoordynowania akcji cennikowej z akcją obniżki taryf kolejowych i innych kosztów handlowych, do tego, że sytuacja np. na rynku węglowym i kokсовым oraz żelaznym doznała pogorszenia. Odbiorcy obawiali się czynienia większych zakupów w nadziei na dalsze potanieńanie towarów. Z drugiej strony obniżka cen licznych artykułów, produkowanych na Śląsku sprawia, że przychody przemysłu śląskiego, o ile ilościowo nie zmienia się w porównaniu z rokiem ubiegłym, doznają spadku, które nie mogą być skompensowane ewentualnymi zyskami z tytułu obniżki niektórych taryf kolejowych i cen artykułów pomocniczych, używanych w tych przemysłach.

Obecnie omówię w krótkich zdaniach sytuację ważniejszych gałęzi przemysłu śląskiego w roku ubiegłym.

Produkcja węgla na Śląsku w cyfrach okrągłych wynosiła 21.130.000 t (21.961.000 t), notujemy więc tu nieznaczny spadek produkcji, aczkolwiek w zagłębiach kieleckim i krakowskim produkcja nieco wzrosła. Spadek ten tłumaczyć trzeba spadkiem eksportu węgla śląskiego do Gdańska, gdzie w roku ubiegłym pojawił się węgiel niemiecki, jak też na rynki zagraniczne. Eksport do Gdańska obniżył się do 284.000 t (301.000 t), zaś wywóz na inne rynki do 7.540.000 t (8.556.000 t). Cyfry te wyjęte są z Śląskich Wiadomości Statystycznych. Spadek eksportu wywołany był po części wynikami umowy polsko-angielskiej, po części zaś ograniczeniami dewizowymi a następnie sankcjami we Włoszech, jak też restrykcjami importowymi w krajach sąsiednich, ponieważ poza Węgrami i Rumunią, do których eksport naszego węgla dawno obniżył się do minimalnych stosunkowo ilości, również w ostatnich miesiącach roku ubiegłego radykalnie ograniczyła import węgla polskiego Czechosłowacja, a także zresztą zupełnie świeżo, bo już w roku bieżącym notujemy poważny spadek eksportu naszego węgla do Austrii, która jest największym odbiorcą w grupie krajów, do których dostarczamy węgiel drogą lądową. Sytuacja eksportu węgla śląskiego, jak też zresztą w ogóle sprawa zwiększenia jego zbytu, musi siłą rzeczy zaj-

mować dużo uwagi Izby. Muszę tutaj dodać, że wobec istnienia tendencji do różnorodnego traktowania pod względem taryfowym przewozów węgla śląskiego i węgla innych zagłębi po dokonanej w ubiegłym roku obniżce cen, Izba nasza wysłała protest telegraficzny przeciwko tego rodzaju dyskryminacji węgla zagłębia śląskiego, które poważną część zbytu lokuje na rynkach eksportowych, na których ceny są znacznie niższe, niż w kraju i automatycznie obniżają średni przychód za tonę węgla kopalniom śląskim. Nie możemy zapominać, że górnictwo węglowe na Śląsku w końcu ubiegłego roku zatrudniało zaledwie 46.076 robotników, a mimo to jest gałęzią przemysłu, stojącą na pierwszym miejscu pod względem ilości zatrudnionych. Gdyby zbyt węgla śląskiego w kraju w r. 1935 nie zwiększył się do 11.711.000 t (11.035.000 t), produkcja śląska musiałaby obniżyć się w stopniu większym, niż się obniżyła w rzeczywistości, a wskutek tego musiałaby także spaść liczba zatrudnionych w tym przemyśle.

Sytuacja w przemyśle żelaznym w roku 1935, biorąc ogólnie, nieco się poprawiła. Wprawdzie produkcja surówki żelaznej nieco spadła, wynosząc 302.100 t (306.200 t), ale produkcja stali zwiększyła się do 607.000 t (579.400 t), zaś produkcja walcowni wzrosła do 433.700 t (415.100 t). Jeszcze bardziej zwiększyła się produkcja wyrobów dalszej obróbki, która wynosiła 104.700 t (86.400 t). Dodać muszę, że produkcja innych zagłębi również wzrosła, w niektórych wypadkach stosunkowo nawet więcej, niż na Śląsku.

Zbyt wyrobów hutnictwa żelaznego śląskiego również był większy, niż w roku poprzednim, przy czym jest rzeczą pociesającą, że odbiorcy prywatni zakupili 463.700 t wyrobów żelaznych, czyli o 62.800 t więcej, niż w roku 1934, a instytucje rządowe 51.300 t, czyli o 20.500 t więcej. Wskutek pogłosek prasowych o obniżce cen w drodze dekretu, jak też następnie o obniżce taryfy kolejowej, przemysł hutniczy przeżył ciężko ostatnie miesiące roku ubiegłego i pierwsze miesiące roku 1936, albowiem odbiorcy, szczególnie wobec zbliżającego się sezonu martwego w branży żelaznej, nadsyłali minimalne ilości zamówień, oczekując możliwości nabycia żelaza po tańszej cenie. Eksport żelaza na Śląsku w r. 1935 był niższy w dziale surówki i w dziale wyrobów walcowanych, natomiast nieznacznie wzrósł eksport wyrobów dalszej obróbki. Liczba zatrudnionych w przemyśle hutniczo-żelaznym śląskim wynosiła w grudniu 1935 r. 19.540 ludzi. Przemysł żelazny polski należał w r. 1935 do Międzynarodowego Kartelu Szyn, do Międzynarodowego Syndykatu Walcówki i Międzynarodowego Kartelu Stali. Porozumienia te ułatwiły mu uzyskiwanie lepszych cen na rynkach eksportowych i przyczyniły się do zapewnienia hutnictwu ciągłości pracy i trwałych podstaw.

Produkcja cynku surowego i elektrolitycznego na Śląsku wynosiła, według Śląskich Wiadomości Statystycznych 84.600 t (92.900 t), czyli obniżyła się w porównaniu z r. 1934. Hutnictwo cynkowe śląskie prowadziło w ciągu roku ubiegłego stałą walkę o rynki zbytu wobec ograniczeń importu jego produktów do Niemiec, które uruchomiły nową hutę w Magdeburgu.

Zbyt cynku na rynku wewnętrznym polskim zwiększył się o około 5000 t, ale zato zbyt zagraniczny, mimo wyszukania rynków zastępczych,

spadł o około 6000 t, ponieważ w wielu wypadkach koszt przewozu i konkurencja belgijska utrudniały eksport tego artykułu. Ceny cynku na rynku międzynarodowym miały aż do końca listopada tendencję zwyżkową i według notowań londyńskich wynosiły 16,0.7½ funtów za tonę w dniu 29 listopada 1935 r., w grudniu jednak nastąpiła pewna niższa cen i 27 grudnia cena cynku w Londynie wynosiła 14,9.4½ funt. Analogiczną tendencję cen obserwujemy na rynkach: niemieckim i belgijskim.

Produkcja blachy cynkowej wzrosła do 13.100 t (11.000 t), a jej zbył zarówno na rynku wewnętrznym, jak i zagranicą zwiększył się łącznie o 1.600 t. Eksport blachy cynkowej w dużej części kierował się na rynki zamorskie. Przy tej sposobności nadmienię, że ogólnie biorąc, produkcja cynku w świecie wykazuje zwyżkę 13,2% w porównaniu z r. 1934. Najwyższa zwyżka produkcji cynku została zanotowana w Niemczech.

Produkcja ołowiu surowego wzrosła do 18.800 t, czyli o 8400 t. Zbył tego artykułu na rynku wewnętrznym zwiększył się o około 500 t, eksport zaś, który w roku poprzednim był minimalny, osiągnął w 1935 roku 3.600 t.

Hutnictwo cynku i ołowiu na Śląsku zatrudniało w grudniu 3955 ludzi.

Sytuacja przemysłu włókienniczego na Śląsku w roku 1935 była, jeżeli brać pod uwagę ilość produkcji i liczbę zatrudnionych, lepsza niż w roku 1934. Cyfry zatrudnionych w tej gałęzi przemysłu przekraczają analogiczne cyfry z roku poprzedniego o ca. 1000 ludzi. W niektórych miesiącach zatrudnienie w tym przemyśle było bliskie 8000 ludzi, gdy w roku poprzednim najwyższe liczby zatrudnionych wahały się około 7000.

Eksport tkanin wełnianych z okręgu bielskiego (Biała i Bielsko) wzrósł ilościowo o około 7%, wartość zaś jego, wskutek uzyskiwania niższych cen, spadła o 11%.

W przemyśle lnianym i konopnym, wskutek zwyżki cen surowca, wywołanej stosunkami we Włoszech, które były dostawcą konopi dla wielu krajów, sytuacja się nieco skomplikowała. Tak samo, wobec zwyżki cen juty surowej o ca 3 funty w ciągu roku, konkurencja przemysłu jutowego na rynkach zagranicznych była w wielu wypadkach uniemożliwiona i eksport jego wyrobów spadł. Natomiast w przemyśle kapeluszniczym, szczególnie w miesiącach, gdy znikła, wskutek sankcyj, konkurencja włoska, zapanował okres koniunktury eksportowej i eksport stożków i kapeluszy wzrósł w r. 1935 o przeszło 300% w porównaniu z r. 1934.

Wskutek zwiększonej produkcji koksu, która wywołana była zwiększoną działalnością hut żelaznych, wzrosła produkcja smoły surowej, paku, benzolu, naftaliny, obniżyła się natomiast nieco produkcja siarczanu amonu. Zbył większości tych artykułów również wzrósł.

Stan zatrudnienia w większości przemysłów przetwórczych zwiększył się w porównaniu z r. 1934, niektóre jednak zakłady odczuwały, podobnie jak w przemyśle włókienniczym, trudności w zaopatrywaniu się w surowce. W szczególności niektóre zakłady mydlarskie były przez szereg tygodni nieczynne wskutek braku olejów, z drugiej strony ożywienie w przemyśle budowlanym, które niespodziewanie nastąpiło w jesieni ubiegłego roku, sprawiło, że na rynku katowickim odczuło brak cegły, ponieważ cegielnie,

nieprzygotowane na wzrost zapotrzebowania, nie posiadały już zapasów. W rezultacie tego zanotowano dość znacznąwyżkę cen cegły.

Przechodząc do oceny sytuacji w handlu, muszę stwierdzić, że niechęć przedsiębiorstw handlowych do ujawniania swych obrotów, jak też brak odpowiedniej statystyki skarbowej, która mogłaby na podstawie materiałów wymiarowych tego rodzaju dane uwzględniać, utrudnia w wysokim stopniu prawidłową ocenę sytuacji. Wobec zniżek cen i tendencji obniżania marży zarobków wskutek ostrej konkurencji między przedsiębiorstwami, wartość obrotów w handlu prawdopodobnie w wielu wypadkach była niższą niż wartość obrotów z roku 1934. Biedniejąca ludność częstokroć przechodziła do pokrywania swych potrzeb artykułami średniej i gorszej jakości, co również wpływało na wysokość obrotów w sensie ujemnym. Podwyżka podatku dochodowego od uposażeń dała się odczuć, szczególnie w okresie świątecznym tak, że w szeregu branż stwierdzono, iż zbyt towarów nie dopisał i pozostały duże zapasy. Sądząc z danych o wykupionych świadectwach przemysłowych, liczba przedsiębiorstw handlowych w r. 1935 cokolwiek spadła, względnie niektóre z nich prowadziły swe zakłady na podstawie kart rejestracyjnych, których liczba wzrosła o ca 300. Natomiast zwiększyła się ilość przedstawicieli i agentów handlowych.

O ile chodzi o wypłacalność w handlu, to statystyki oficjalne upadłości i nadzorów prawdopodobnie odbiegają od rzeczywistości. Liczba upadłości, ogłoszonych przez Sąd Okręgowy w Katowicach, wynosiła 10 (w roku ubiegłym 11), zaś liczba nadzorów sądowych 2 (17). Liczby protestowanych weksli, według danych Głównego Urzędu Statystycznego, wynosiły na Śląsku 54.800 w r. 1935, zaś 49.900 w r. 1934, natomiast wartość sum wekslowych zaprotestowanych weksli równała się 10.800.000 zł w r. 1935, zaś 14.300.000 zł w r. 1934, czyli ilość weksli protestowanych wzrosła, wartość zaś ich spadła. Wskazuje to na częstsze wydawanie weksli na drobniejsze kwoty. Jest to również do pewnego stopnia wskazówką, że wartość obrotów w handlu w wielu wypadkach musiała się obniżyć. Poza tym na spadek obrotów wskazuje fakt wykupienia mniejszych ilości świadectw przemysłowych kategorii II-ej i III-ej handlowej, gdyż wynika z tego, że przedsiębiorstwa w drodze ulgowej wskutek mniejszych obrotów wykupywały niższe świadectwa przemysłowe, niż przewidziane w taryfie.

Na zakończenie chcę przypomnieć Panom, że Izba nasza przedłożyła w listopadzie ub. roku szereg postulatów, zmierzających do ułatwienia działalności przemysłowej i handlowej przedsiębiorstw jej okręgu Komisji Dyr. Martina. Niektóre sprawy dotyczące specjalnie przemysłu węglowego poruszone były w czasie pobytu na Śląsku Komisji Dyr. Pechego, wreszcie ostatnio braliśmy udział w Naradzie Gospodarczej, gdzie Dyr. Drozdowski w swym referacie specjalnie poruszył sprawy eksportowe, które Śląsk szczególnie interesują. Mam nadzieję, że przy poparciu samorządu gospodarczego i w ogóle wszystkich obywateli Rząd nasz potrafi opanować całkowicie sytuację skarbową, a jednocześnie wprowadzając w życie uchwały Narady Gospodarczej, jak też postulaty sfer gospodarczych, zgłaszane poszczególnym Komisjom, pozwoli na polepszenie warunków pracy w przemyśle i handlu, a tym samym będzie można na przyszłość spodziewać się większej poprawy koniunktury gospodarczej."

Z kolei nawiązując do odbytych narad szeregu komisji, m. in. komisji Dyr. Martina, Dyr. Pechego oraz odbytej narady gospodarczej, którym Izba przedłożyła wyczerpujące postulaty, zmierzające do ułatwienia działalności przemysłowej i handlowej przedsiębiorstw swojego okręgu, oraz przyjmując pod uwagę obecne nastawienie naszej polityki traktatowej, plenarne zebranie uchwaliło następujące 2 rezolucje:

1. „Zważywszy, że w ciągu ubiegłych miesięcy sfery gospodarcze, reprezentowane przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Katowicach, miały możliwość wielokrotnie i wyczerpująco dać wyraz postulatom dotyczącym potrzeb gospodarczych swego okręgu oraz poglądom na wytyczne polityki gospodarczej, w szczególności w toku narad z Komisją Eksportową pod przewodnictwem p. Dyr. Turskiego w sierpniu, z Komisją p. Dyr. Martina w listopadzie ub. roku, z Komisją p. Dyr. Pechego w styczniu b. r. oraz w czasie Narady Gospodarczej w Warszawie w miesiącu marcu — Plenarne Zebranie Izby zwraca się do Rządu z prośbą o jak najszybsze i najwszechstronniejsze zrealizowanie zakomunikowanych mu w toku tych narad życzeń i postulatów Izby w tym przekonaniu, że przyczyni się to do przyśpieszenia procesu likwidowania skutków kryzysu i przywrócenia rentowności w przemyśle i handlu.“

2. „Plenarne Zebranie Izby Przemysłowo-Handlowej w Katowicach stwierdza, iż obecne nastawienie naszej polityki traktatowej, wyrażające się w równaniu na rolnictwo i preferowaniu postulatów eksportowych tej gałęzi produkcji, często z pominięciem interesów przemysłu, prowadzi do automatycznego osłabienia naszej przemysłowej ekspansji eksportowej, w zakresie której obserwować już można nie tylko wycofywanie się, ale nawet zupełną utratę niektórych rynków zbytu.

Zważywszy, że zarówno z bardzo ważnych względów socjalnych, jakoteż z punktu widzenia interesów obrony kraju oraz zagadnienia niskich cen zachodzi konieczność utrzymywania produkcji przemysłowej na możliwie wysokim poziomie, przekraczającym w wielu gałęziach produkcji potrzeby konsumcyjne rynku wewnętrznego, co ma miejsce w szczególności w odniesieniu do najgłówniejszych artykułów wytwórczości śląskiej, jak węgla, żelaza, cynku i artykułów przemysłu przetwórczego — Plenarne Zebranie Izby wypowiada się za rewizją obecnego nastawienia naszej polityki traktatowej.

Wysiłki tej polityki, zdaniem Plenarnego Zebrania Izby, winny być skierowane co najmniej na równorzędne traktowanie interesów produkcji tak rolniczej jak i przemysłowej, a to tym więcej, że w pewnych gałęziach wytwórczości przemysłowej, eksport stanowi jeżeli nie naturalny warunek ich istnienia, to w każdym razie umożliwia utrzymanie minimum produkcji, tak niezbędne do zachowania w ogóle zdolności wytwórczej warsztatów przemysłowych.“

Poza tym zebranie przyjęło do wiadomości sprawozdanie z działalności biura Izby za rok 1935, sprawozdanie z wykonania

budżetu, zatwierdziło kredyty dodatkowe w budżecie Izby na rok 1935 w wysokości 6750 zł oraz zamknięcia budżetowe, majątkowe i funduszu emerytalnego Izby za rok ubiegły. Ponad to na skutek wniosku Komisji Rewizyjnej plenarne zebranie uchwaliło absolutorium dla Zarządu i Prezesa Izby. Również plenarne zebranie Izby na podstawie § 43 pkt. 3 statutu Izby część I, zgodnie z postanowieniami § 43 pkt. 4 statutu Izby część I uchwaliło kooptować resztę członków Izby w ilości 3-ch. W wyniku przeprowadzonego głosowania zostali kooptowani na radców Izby:

do sekcji przemysłowej:

1. Inż. Bronisław Kowalski, zarządca przymusowy Dóbr i Zakładów Przemysłowych ks. von Pless, Katowice, obecnie prezes Zarządu Wspólnoty Interesów Katowickiej Sp. Akc. dla Górnictwa i Hutnictwa i Górnośl. Zjedn. Hut Król. i Laury,
2. Inż. Michał Bajer, dyrektor Unii Polskiego Przemysłu Górniczo-Hutniczego w Katowicach oraz członek Zarządu firmy M. Łempicki, przedsiębiorstwo górniczo-wiertnicze, Sp. z o. o., Katowice.

do sekcji handlowej:

Mgr. Mieczysław Soliński, właściciel Apteki pod Orłem w Katowicach oraz prezes Ogólno-Polskiego Związku Aptekarzy. Woj. Śl. w Katowicach.

Wyżej wymienieni radcowie na podstawie § 23 statutu Izby część II wybrani zostali do komisji stałych Izby jak następuje:

- p. inż. Bajer — do Komisji Socjalnej i Podatkowej,
- p. inż. Kowalski — do Komisji Prawnej,
- p. mgr. Soliński — do Komisji Podatkowej i Szkolnictwa zawodowego.

Drugie posiedzenie, t. j. nadzwyczajne plenarne zebranie, któremu przewodniczył Prezes Izby, odbyło się dnia 9 maja 1936 r. w obecności 35 radców, a mianowicie 19 z sekcji przemysłowej i 16 z sekcji handlowej.

Na posiedzeniu tym uchwalono statut służbowy oraz statut emerytalny urzędników Izby oraz upoważnienie dla Zarządu Izby do przeprowadzenia ewentl. zmian w statucie emerytalnym, o ile zmiany takie w trakcie zatwierdzenia statutu okazałyby się konieczne. Statuty wymienione wraz z uchwałą zebrania plenarnego

przesłane zostały p. Ministrowi Przemysłu i Handlu do zatwierdzenia.

Trzecie zebranie plenarne, któremu przewodniczył wiceprezes sekcji przemysłowej, inż. J. Dangel, odbyło się dnia 26 czerwca 1936 r. w obecności 37 radców, a mianowicie 19 z sekcji przemysłowej i 18 z sekcji handlowej.

Na posiedzeniu tym przewodniczący złożył sprawozdanie z działalności Izby, które podaje się poniżej:

„Od chwili naszego ostatniego plenarnego Zebrania, na którym omawialiśmy ogólną sytuację gospodarczą, upłynęło niecałe 3 miesiące. Jest to okres czasu w normalnych warunkach życia niedługi i normalnie też w ciągu takiego okresu nie zachodzi zazwyczaj dużo wydarzeń, które wprowadzają istotne zmiany w sytuacji ogólnej.

Jednakowoż żyjemy w czasach stojących pod znakiem szybkich i nieraz nieprzewidzianych zmian sytuacji. Gdy omawialiśmy położenie gospodarcze świata i Polski oraz Śląska w marcu bieżącego roku, byliśmy jeszcze w okresie, gdy Rząd w programie swoim nie tylko miał doprowadzenie do równowagi budżetu, lecz staliśmy wobec kontynuowanej polityki deflacyjnej, mającej na celu utrzymanie waluty przy pomocy środków, normalnie przy tego rodzaju polityce stosowanych. Z góry narzucone obniżki cen przemysłowych, restrykcje kredytowe, podwyższanie podatków i t. d. miały doprowadzić do osiągnięcia celów nakreślonych przez Rząd.

W końcu kwietnia sfery gospodarcze zostały zaskoczone wprowadzeniem reglamentacji dewizowej, przy czym jako powód jej wprowadzenia czynniki oficjalne podały konieczność zapobieżenia odpływowi dewiz z kraju, wywołanemu nie potrzebami, wynikającymi z konieczności gospodarczych, powstałych na tle obrotów towarowych z zagranicą, lecz zbyt dużym popytem na złoto i dewizy, skupywane przeważnie w celach tezauryzacyjnych przez obywateli, pod wpływem rozpoczynających się szerzyć pogłoski o niepewności waluty polskiej. Faktem jest, że w kwietniu zanotowano nienormalny odpływ wkładów oszczędnościowych i że również Bank Polski zanotował bardzo duży ubytek dewiz, tak że pokrycie statutowe biletów bankowych naszej instytucji emisyjnej spadło z 40,42% w końcu marca do 33,73% w końcu maja br., aczkolwiek obieg biletów bankowych wzrósł z 978,8 mln. zł do 1.061,1 mln. zł w tym samym czasie.

Musimy przyjąć, że wprowadzenie gospodarki dewizowej w Polsce podyktowane było istotnymi koniecznościami. W ostatnich latach Polska była oazą wśród państw środkowo- i południowo-europejskich, utrzymująca wolne obroty dewizowe, chociaż nie należała do krajów zasobnych w kapitały gotówkowe i posiadających wierzytelności za granicą, od których mogłaby otrzymywać bez trudności należne odsetki. Była natomiast w dużym stopniu związana ścisłymi stosunkami handlowymi z całym szeregiem krajów, prowadzących bardzo restrykcyjną gospodarkę dewizową, jak np. Rzeszą Niemiecką, Austrią, Czechosłowacją, Rumunią, Węgrami, Jugosławią i t. p. Faktem jest, że ograniczenia dewizowe zastały nasze sfery gospodarcze

w stanie nieprzygotowanym i, co zwykle w takich wypadkach bywa, musiały się odbić niekorzystnie na czynnościach przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, przy czym oczywiście dotknięte zostały nimi głównie przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe, bardziej zaangażowane w handlu zagranicznym. Izba nasza natychmiast po wydaniu rozporządzeń dewizowych zajęła się akcją zaznajomienia z nimi jak najszerszych sfer przemysłowo-handlowych swojego okręgu zarówno w drodze komunikatów prasowych, jak też specjalnych konferencji, przy czym jednocześnie zebrała w drodze ankiet i wywiadów informacje, dotyczące tych wszystkich spraw, których uregulowanie ze względu na położenie województwa śląskiego i stosunki, jakie łączą przemysł i handel śląski z życiem gospodarczym międzynarodowym, w sposób ułatwiający i możliwie zgodny z interesami gospodarczymi Polski okazało się koniecznym. Po pierwszych zarządzeniach dewizowych wysunęliśmy projekt zdecentralizowania władz dewizowych w celu przyśpieszenia i ułatwienia ich czynności tak, aby nie hamować obrotu międzynarodowego. Postulat ten nie został dotąd zrealizowany.

Przywiązując specjalną wagę do zagadnień dewizowych, Izba weszła jako członek stały do utworzonego przy Związku Izb komitetu dla spraw dewizowych, aby móc czynnie współpracować i w drodze jak najbardziej bezpośredniej uzyskiwać rozstrzygnięcia w interesujących okręg Izby i stąd wyłaniających się zagadnieniach natury postulatowej lub interpretacyjnej.

Ograniczenia dewizowe musiały w konsekwencji doprowadzić do całkowitej reglamentacji obrotów towarowych z zagranicą, zarówno po stronie eksportu jak i importu. Nieuniknioną ich konsekwencją okazał się brak w dostatecznych ilościach surowców przemysłowych, po części hamujący normalny rozwój koniunktury.

Niewątpliwie obserwujemy w szeregu dziedzin produkcji a także w handlu pewne ożywienie, będące dalszym rozwojem obserwowanej już poprzednio poprawy koniunktury. Tym niemniej nie można przemilczeć, że na Śląsku jako skutek polityki deflacyjnej dały się odczuć w jednej z najważniejszych gałęzi produkcji — w węglu — poważne trudności.

Z ostatnich oświadczeń Rządu wynika, że Rząd w chwili obecnej zaniechał kontynuowania polityki deflacyjnej i mimo wprowadzenia gospodarki dewizowej, zamierza dalej utrzymać wartość złotego na niezmiennym poziomie. Wprowadza to niewątpliwie poważne uspokojenie i wartościowy czynnik stabilizacji w życiu gospodarczym. Z drugiej strony widać, że zamierzony jest szerszy program robót inwestycyjnych w ciągu 4-let. Inwestycje mają posłużyć jako czynnik ożywienia życia gospodarczego. Z oświadczeń Ministra Przemysłu i Handlu na zjeździe Izby Przemysłowo-Handlowych wynika, że Ministerstwo Przemysłu i Handlu dąży do stworzenia możliwie stałych warunków bytu i rozbudowy przemysłu i handlu, aby mogły one kalkulować na nieco dłuższą metę, przy czym warunek rentowności produkcji przemysłowej podkreślony jest jako uznana i nieodzowna konieczność.

W tych warunkach na czoło obecnej sytuacji wysuwa się znów zagadnienie eksportu.

Wprowadzenie nadwyżek eksportowych może jedynie zapewnić dostateczną podaż dewiz dla zaspokojenia zapotrzebowania przemysłowego na surowce i umożliwić normalną progresję w rozwoju produkcji.

Należy stwierdzić, że rozwój eksportu, a zwłaszcza jego wzrost, możliwy jest jedynie przy zastosowaniu bądź ścisłych powiązań importowo-eksportowych, bądź przy wydatnej pomocy. Zagadnienia polityki handlowej, związane z tymi problemami, niewątpliwie zadecydują o dalszym rozwoju sytuacji gospodarczej w Polsce.

Waga, jaką Izba nasza przykładła do sprawy usprawnienia eksportu oraz stan rzeczy, jaki wytworzył się w zakresie spraw związanych z umożliwieniem lub utrzymaniem eksportu szeregu artykułów wytwarzanych przez przemysł okręgu Izby sprawiły, że celem załatwienia szeregu spraw związanych z eksportem tych towarów, Izba wysłała specjalną delegację do Pana Ministra Przemysłu i Handlu, która mu przedstawiła konkretne wnioski.

Z ważniejszych wydarzeń na odcinku polityki traktatowej, jakie w międzyczasie miało miejsce, podnieść należy wypowiedzenie traktatu handlowego polsko-francuskiego z jednoczesnym podjęciem rokowań o nową umowę z Francją, w których to rokowaniach bierze udział prezes naszej Izby w charakterze delegata Rady Traktatowej Samorządu i Organizacyj Gospodarczych, następnie wejście na drogę całkowitego clearingu z Austrią i Hiszpanią. Nie posunęła się naprzód natomiast skądinąd specjalnie doniosła dla Śląska sprawa uregulowania naszych stosunków handlowych z Rumunią, będącą poważnym odbiorcą produkcji śląskiej. To samo powiedzieć można o Szwajcarii, z którą zanoszi się również na pełny clearing. Poważniejszych zastrzeżeń nie nasuwa jedynie kształtowanie się stosunków naszych z Niemcami, obroty z którymi rozwijają się raczej pomyślnie w myśl założeń, przewidzianych w zawartej w dniu 6 listopada ub. roku umowie gospodarczej.

W chwili obecnej do najbardziej poważnych a zarazem aktualnych prac Izby, wykonywanych w ramach Związku Izb, zaliczyć należy prace nad opracowaniem planu przywozu surowców na potrzeby rynku wewnętrznego, jak również planu przydziału dewiz na te surowce. O ile chodzi o rynek wewnętrzny, życzeniem naszej Izby jest umożliwienie zbytu wyrobów jej okręgu w jak najszerszych rozmiarach i po cenach, które nie tylko umożliwiłyby pokrycie najniezbędniejszych kosztów produkcji, lecz pozwalały na normalną amortyzację i odbudowę zniszczonych urządzeń i minimalną przynajmniej rentowność przedsiębiorstw. Z tym łączy się oczywiście sprawa zmiany naszego ustawodawstwa socjalnego i tu muszę podkreślić, że Izba nasza w roku bieżącym podjęła się przeprowadzenia specjalnych studiów na terenie Czechosłowacji i Austrii, na podstawie wyników których będzie można łatwiej opracować wnioski, zmierzające do odpowiednich zmian w tej dziedzinie.

Sprawa przetargów i dostaw dla Sarbu Państwa była przedmiotem obrad jednego z posiedzeń naszej Komisji Polityki Gospodarczej, w wyniku którego Izba przesłała szereg wniosków, dotyczących zmian w projekcie rządowym odnośnego rozporządzenia.

Według zapowiedzi p. Ministra Romana, sprawa wydania tego rozporządzenia ma wkrótce doczekać się realizacji. Wspomnę tu jeszcze o tym,

że Izba nasza pracuje w tej chwili nad zagadnieniem podatku korporacyjnego oraz przepisów wykonawczych do ordynacji podatkowej.

Dużą wagę przywiązujemy do nawiązania ostatnio kontaktu pomiędzy poszczególnymi odłami samorządów gospodarczych — przemysłowo-handlowego, rolniczego i rzemieślniczego. Możliwość uzgadniania wspólnych poglądów przedstawicieli tych trzech odłamów życia gospodarczego na najistotniejsze zagadnienia polityki gospodarczej niewątpliwie odda interesowi ogólnemu poważne usługi.

W szczególności przywiązujemy dużą wagę do rozpoczętych właśnie wspólnych prac Międzysamorządowej Komisji Handlu Wewnętrznego, mającej zastanowić się nad uzdrowieniem i umocnieniem aparatu dystrybucyjnego.

Na tle nakreślonych wyżej najważniejszych okoliczności gospodarczych minionego okresu praca Biura Izby i jej organów rozwijała się ze stale wzrastającą intensywnością, powodowaną rosnącymi komplikacjami i utrudnieniami aktualnego życia przemysłowego i handlowego.

Z kolei plenarne zebranie zatwierdziło uchwałę zarządu Izby z dnia 10 czerwca 1936 r. dot. dodatkowych kredytów w budżecie Izby na rok 1936 w globalnej sumie 45.000 zł, ponadto plenarne zebranie uchwaliło przenieść przejęte przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Katowicach: a) fundusz pensyjny urzędników i służby byłej Izby Handlowej i Przemysłowej w Bielsku w wysokości 95.362,18 zł oraz b) fundusz emerytalny urzędników b. Izby Handlowej w Katowicach w wysokości 79.132,68 zł, t. j. razem 174.494,86 zł na rzecz tworzącego się funduszu emerytalnego pracowników Izby Przemysłowo-Handlowej w Katowicach, pieniądze te ulokować w parceli i czynszowym domu, który na tej parceli ma się wybudować. Na cele wyżej wymienionej budowy uchwalono nabyć plac budowlany oraz zaciągnąć w Śląskim Funduszu Gospodarczym pożyczkę do kwoty 125.000 zł. W końcu plenarne zebranie uchwaliło uruchomić w Cieszynie od nowego roku szkolnego Jednoroczną Szkołę Przysposobienia Kupieckiego, oraz dokonało wyboru komisji rewizyjnej dla zbadania zamknięcia rachunkowego Izby za rok 1936 w składzie pp. radców: inż. Norberta Krotowskiego i inż. Leopolda Szefera z sekcji przemysłowej oraz Tomasza Kowalczyka i Henryka Kleina z sekcji handlowej.

Czwarte zebranie plenarne odbyło się pod przewodnictwem Prezesa Izby dnia 16 listopada 1936 r. w obecności 45 radców, w tym 23 z sekcji przemysłowej i 22 z sekcji handlowej. Na zebraniu tym, po wprowadzeniu w urząd radcy Izby, p. inż. Włodzimierza Schaetzla, dyrektora Zjednoczonych Fabryk Związków

Azotowych w Mościcach i w Chorzowie, Fabryka w Chorzowie III, który wszedł na miejsce opróżnione przez wicepremiera Kwiatkowskiego, Prezes Izby złożył sprawozdanie o sytuacji gospodarczej okręgu oraz z ważniejszych prac Izby według poniższego brzmienia:

„Na dzisiejszym Zebraniu Plenarnym nie będę Panom czasu zabierał na wysłuchanie sprawozdania o biegu prac w biurze. Sprawozdanie to pozostawiam do posiedzenia, zamykającego okres roczny; krótko jedynie oświadczyć mogę, że wobec coraz bardziej skomplikowanych stosunków gospodarczych praca w Izbie z miesiąca na miesiąc się wzmacza i personel staje się coraz mniej wystarczającym.

Przechodzę do ogólnej sytuacji gospodarczej w ostatnim okresie czasu. Jak wynika z obliczeń badania Instytutu Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen, produkcja przemysłowa w Polsce wykazuje wzrost, przy czym wskaźnik ogólny tej produkcji, przyjmując rok 1928 za sto, osiąga we wrześniu 74,7, czyli podnosi się o 3,7 w porównaniu z majem, gdy we wrześniu roku ubiegłego odnośny wskaźnik równał się 69,0.

Z najważniejszych na Śląsku przemysłów w przemyśle węglowym od maja b. r. ustaje spadek zbytu węgla. Zbyt ten wynosił w maju b. r. 1.421.841 t, gdy w maju roku poprzedniego równał się 1.361.857 t. Za cały okres 9 miesięcy roku bieżącego zbyt węgla osiągnął 14.019.851 t, gdy w roku poprzednim w tym samym okresie czasu równał się 13.982.006 t. Minimalnawyżka ta powstała głównie wskutek zwiększonego zbytu węgla na rynku wewnętrznym. Odpowiednio do zbytu z pewnymi odchyleniami kształtuje się także wydobycie węgla. Natomiast poważniejsze ożywienie w przemysłach metalowych i wyższa produkcja niż w roku ubiegłym w hutnictwie przyczyniają się do wyższości zapotrzebowania na koks, którego zbyt w ciągu 9 miesięcy roku bieżącego podniósł się do 1.186.849 t, czyli o 191.955 t w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego. Zbyt koksu podnosił się nie tylko na rynku krajowym, ale także na rynkach gdańskim i zagranicznych. Przemysł koksowy polski bierze obecnie udział w porozumieniu tymczasowym europejskich producentów koksu, z którymi toczą się dalsze pertraktacje o sfinalizowanie umowy ostatecznej.

Z wzrostem produkcji koksu idzie także wzrost produkcji smoły węglowej i węglopochodnych.

Produkcja hut żelaznych na Śląsku w ciągu 9 miesięcy roku bieżącego w dziale wielkopieczowym wynosi 298.000 t, czyli o 85.000 t więcej niż w tym samym okresie roku poprzedniego, produkcja stalowni osiąga 555.000 t, czyli o 92.000 t więcej niż w tym samym okresie roku ubiegłego, wytwórczość wyrobów walcowanych osiągnęła 402.000 t, czyli o 73.000 t więcej niż w analogicznym czasie roku poprzedniego. Zbyt żelaza walcowanego na rynku krajowym w ciągu 8 miesięcy b. r., za które są ogłoszone statystyki zbytu produkcji hutniczej śląskiej, osiągnął 203.400 t, czyli poziom o 49.600 t wyższy niż w roku poprzednim w analogicznym okresie czasu. W nieco mniejszym stopniu wzrósł zbyt stali surowej i wyrobów dalszej

obróbki, jednakże zbyt żelaza za granicę jest niższy niż w analogicznym okresie roku poprzedniego.

We wszystkich tych trzech działach produkcji — węgla, koksie i żelazie — zaczyna występować bardzo charakterystyczne zjawisko, że wskutek braku wszelkiej rentowności i niemożności utrzymania warsztatów na odpowiednim poziomie technicznym, przedsiębiorstwa są u kresu swej wydajności. Nawet niezbyt znaczne powiększenie licencji Konwencji Węglowej wprowadza szereg przedsiębiorstw w trudności przy wykorzystaniu swych kontyngentów. Program zbytu koksu na rok 1937 wykazuje niedobór produkcji, który bez poważniejszych i kosztownych inwestycji byłby bardzo znaczny w roku 1938. To samo zjawisko obserwuje się w hutnictwie żelaznym. Palącą staje się sprawa wynalezienia środków na te konieczne inwestycje, gdyż przedsiębiorstwa przy daleko idącym ograniczeniu cen nie mogą same wygospodarować tych środków.

W przemyśle cynkowym produkcja cynku w ciągu 9 miesięcy b. r. osiąga 68.000 t, czyli o 6000 t więcej niż w ciągu trzech kwartałów roku poprzedniego. Produkcja ołowiu surowego natomiast (wskutek całkowitego unieruchomienia w ciągu z górą jednego miesiąca wytwórczości tego metalu) w ciągu trzech kwartałów bieżącego roku równa się 10.000 t, czyli jest o 4000 t niższa niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Ceny cynku na rynku londyńskim od marca b. r. miały tendencję zniżkową, dochodząc do 13.10.5 £ pap. za tonę angielską w sierpniu, jednakowoż już od września cena cynku wzrasta do 13.17.3 £ za tonę, a notowania z początków listopada przekraczają 16.1.3 £ za tonę. Jest to objaw pomyślniejszy dla rozwoju sytuacji tej gałęzi naszego przemysłu. Ceny ołowiu również zwyżkują.

Ze statystyk zatrudnienia w przemysłach przetwórczych na Śląsku, z których najważniejszymi są przemysły włókienniczy, metalowy, chemiczny i papierniczy, nastąpiła dalsza poprawa. Przy tej sposobności muszę wspomnieć o jednym nieprzychylnym dla rozwoju sytuacji w przemyśle okręgu bielskiego zjawisku — strajkach okupacyjnych, dzięki którym niejednokrotnie koniunktura nie mogła być wyzyskana. Strajki te utrudniają w bardzo poważnym stopniu przeprowadzanie transakcji eksportowych, gdyż wskutek niedostarczenia towarów w umówionych terminach szereg odbiorców zagranicznych już cofnął udzielone zamówienia.

Działalność inwestycyjna w Polsce, jak wynika z wskaźników ogłoszonych w „Koniunkturze Gospodarczej“, w trzecim kwartale b. r. wykazała dalszy wzrost, przy czym wskaźnik ogólny budownictwa podniósł się w tym czasie do 66,0 czyli o 3,5 w porównaniu z wskaźnikiem za kwartał II b. r. W ostatnim czasie Izba nasza przeprowadziła ankietę specjalną co do przyczyn, które wpłynęły na Śląsku na poważne ożywienie w przemyśle budowlanym. Ożywienie to w niektórych okręgach Śląska było tak wielkie, iż porównywano je z ożywieniem w okresie przedkryzysowym roku 1929. Ankietą Izby wykazała, że rozróżnić należy ruch budowlany wielkomiejski w miastach okręgu przemysłowego, a ściślej w okręgu Wielkich Katowic, wywołany przede wszystkim ulgami podatkowymi, jak też dość wysoką rentownością nowych budowli mieszkalnych wskutek wciąż jeszcze panującego w stolicy naszego województwa głodu mieszkaniowego, i ruch budow-

lany podmiejski wzgl. w okręgach wiejskich, gdzie wznoszone są małe domki. Budownictwo drobne ożywiło się zarówno wskutek ulg podatkowych, jak też w dużym stopniu wskutek chęci lokowania w budynkach swoich oszczędności. Dużą pomoc w rozwoju budownictwa okazywały pożyczki ze Śląskiego Funduszu Gospodarczego. Ankieta Izby wykazała niezbicie, że utrzymanie nadal w mocy dotychczasowych ulg podatkowych przy inwestowaniu kapitału w budowę mieszkalną powinno przyczynić się do podtrzymania intensywności ruchu budowlanego w okręgu przemysłowym i podtrzymania zanotowanego wskutek tego ożywienia koniunktury. Oprócz wymienionej ankiety Izba zajmowała się projektem dekretu o popieraniu ruchu inwestycyjnego, wysuniętym przez Rząd, który był przedmiotem dyskusji na posiedzeniach Zarządu Izby i Komisji Specjalnej. Wspomniany projekt likwidował w znacznym stopniu ulgi dla nowowzniesionych budowli i niewątpliwie groził zahamowaniem poprawy gospodarczej, której promotorem był ruch budowlany. Wymieniony projekt nie przewidywał żadnych ulg dla tak kluczowego przemysłu, jak węglowy, a czynił to jedynie w bardzo wąskim zakresie dla przemysłów żelaznego i chemicznego. To też Izba wypowiedziała się jak najkategoryczniej przeciw podobnemu zamierzeniu zarówno na posiedzeniu Związku Izb P.-H. jak i w formie odpowiednio zredagowanych depesz, skierowanych do p. Wicepremiera i p. Ministra Przemysłu i Handlu.

Ożywienie gospodarcze pociąga za sobą zawsze, o ile odbywa się w normalnych warunkach, wzrost cen hurtowych. To też wskaźnik cen hurtowych, który w maju b.r. wynosił 53,7, po pewnej zniżce przejściowej w lipcu zaczyna od sierpnia wzrastać i dochodzi w sierpniu do 54,6. Wskaźnik cen artykułów przemysłowych podnosi się z 55,9 w maju do 57,5 we wrześniu. Wskaźnik cen surowców wzrasta do 56,1 głównie dzięki wzrostowi cen drewna surowego i surowców włókienniczych, gdy jednocześnie ceny węgla pozostają na niezmiennym poziomie. Wskaźnik cen półfabrykatów podnosi się z 54,0 do 56,6 głównie z powodu wzrostu cen przędzy i drewna obrobionego, po części zaś wzrostu cen mineralnych materiałów budowlanych, gdy ceny żelaza pozostają na niezmiennym poziomie. Ceny artykułów rolniczych miały również tendencję wzrostową, ich wskaźnik ogólny podniósł się z 37,2 do 39,2, przy czym wzrost wskaźnika cen zbóż jest cokolwiek większy. Ceny zbóż na giełdach wzrastają również w październiku, wywołując tym samym wzrost cen szeregu artykułów żywnościowych powszedniego użytku, pochodzących z przemiału zbóż. Ponieważ tu i ówdzie pod wpływem wzrostu cen wymienionych artykułów zanotowano również wydatniejszą wzrost cen także innych towarów, przeto p. Minister Spraw Wewnętrznych wydał okólnik, nakazujący władzom administracyjnym przeciwdziałanie w oparciu o istniejące przepisy prawne nieuzasadnionym wzrostom cen. Wobec tego, że akcja administracyjnego zwalczania cen w okresie wzrostowej koniunktury mogłaby, w razie niewłaściwego stosowania zarządzeń przez niższe organy policyjne, doprowadzić do niezamierzonych przez p. Premiera wyników, Izba nasza w dniu 24 października zwołała konferencję kupiectwa swego okręgu, na której ustaliła, w porozumieniu z przedstawicielem Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego, spis artykułów, których ceny bezwzględnie powinny być umieszczone w cennikach, jak też

zwróciła się z apelem do kupiectwa o przestrzeganie postanowień odnośnych ustaw, obowiązujących w tej dziedzinie w obu częściach Śląska. Muszę podkreślić, że sfery handlowe śląskie na ogół nie poddały się nastrojom spekulacyjnym i że skarg na zbyt ostre stosowanie przepisów cennikowych przez władze administracyjne Izba prawie nie otrzymała, a we wszystkich wypadkach, które doszły do jej wiadomości, zwracała się do Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego z prośbą o usunięcie zauważonych niewłaściwości, który, co muszę tu podnieść, wykazał całkowite zrozumienie dla potrzeb naszego handlu i uwzględniał słuszne postulaty kupiectwa.

Następnym bardzo ważnym problemem jest zagadnienie 6-ciogodzinnego dnia pracy w górnictwie. Sprawa ta doszła w pewnym momencie do tego stopnia zaozgonienia, iż groziła strajkiem. Trzeźwe ujęcie sprawy wobec delegacji związków zawodowych przez pp. Premiera i Wicepremiera zapobiegło strajkowi, z całym jednak naciskiem stwierdzić musimy, iż byłaby to, jak to już ujął w swym przemówieniu p. Wicepremier, głęboko sięgająca reforma nieodpowiednia w obecnej sytuacji gospodarczej Polski. Wprowadzenie krótszego dnia pracy w Polsce niż w Anglii i sąsiednich państwach uniemożliwiłoby nam z powodu podrożenia kosztów produkcji konkurencję przede wszystkim na rynkach zagranicznych i wpłynęłoby na powiększenie bezrobocia.

Mówiąc o kosztach produkcji muszę poruszyć sprawę ubezpieczeń społecznych. W dziedzinie tej Izba bierze udział we wszystkich pracach specjalnej Komisji przy Ministrze Opieki Społecznej, mającej na celu uproszczenie techniki ubezpieczeń. Rozumiejąc jednak, że uproszczenie techniki ubezpieczeniowej jest jedynie wycinkiem z całości i że konieczną jest zasadnicza reforma ubezpieczeń społecznych, obniżająca ich kosztą, Izba nasza postawiła wniosek na posiedzeniu Związku Izb P.-H. o szybkie zakończenie prac Międzyizbowej Komisji Socjalnej i opracowanie przez nią projektu zasadniczej reformy ubezpieczeń społecznych.

Po dokonanej w końcu września wzgl. w początkach października dewaluacji franków szwajcarskiego, francuskiego, guldena holenderskiego, korony czechosłowackiej i liry włoskiej Izba przyjęła z zadowoleniem oświadczenie Rządu o niezmienności dotychczasowej polityki walutowej i utrzymaniu kursu złotego na niezmiennym poziomie, co jest nieodzownym dla podtrzymania procesu kapitalizacji w Polsce. Dewaluacja wymienionych walut musiała się odbić na obrotach handlowych Śląska i Polski z zagranicą. W celu zbadania, w jakim stopniu dewaluacje te dotknęły interesy eksportowe Śląska, Izba przeprowadziła ankietę, której wyniki stwierdzające wysokość przypuszczalnych strat przemysłu węglowego, cynkowego, mebli giętych, włókienniczego, kapeluszniczego, wyrobów konopnych oraz niektórych działów przemysłu chemicznego, przesłała jako prowizoryczne do wiadomości Państwowemu Instytutowi Eksportowemu i Związkowi Izb P.-H. Kalkulacja naszych towarów eksportowych przez obniżenie poziomu najważniejszych walut znacznie się pogorszyła, ale jak się rozwinie sytuacja na rynkach tych państw pod względem cen w przyszłości, jak też o ile wzrośnie konkurencyjność krajów, które zdeprecjonowały swą walutę, trudno w tej chwili przewidzieć.

Szczególnie ważny wycinek prac Izby stanowią prace związane z rozmowami na temat obrotów polsko-niemieckich. 12 listopada rozpoczęły się rokowania z Niemcami, mające dla przemysłu śląskiego specjalne znaczenie i to zarówno z punktu widzenia eksportowego jak też importowego. Podobnie jak umowa dotychczasowa, tak samo i nowy układ gospodarczy ma być zawarty z wybitnym uwzględnieniem interesów rolnictwa, którego eksport preliminowany jest na sumę ponad 107 miln. zł, podczas gdy dla eksportu przemysłowego w ogóle łącznie z eksportem gdańskim przewidziana została kwota około 32 miln. zł, w tym dla Śląska ca. 27 miln. zł, gdy samo hutnictwo żelazne wysuwa żądania bliskie tej sumy.

Rzecz oczywista, że przy tego rodzaju preferowaniu interesów rolnictwa, pomimo, że sytuacja tego działu gospodarki w porównaniu z okresem przeszłorocznym uległa wybitnej poprawie, trudno jest przewidzieć w jakim stopniu zostaną w końcowym wyniku uwzględnione dezyderaty wywozowe przemysłu śląskiego, które sprowadzają się do zapewnienia hutnictwu żelaznemu śląskiemu możliwości wywozu do Niemiec żelaza na kwotę ca. 23 miln. zł, zaś z innych artykułów przemysłowych odpowiednim działom przemysłu: cynku na 12 miln. zł, benzolu na 11.700.000 zł i innych artykułów na 1.427.000 zł. Zdając sobie sprawę z trudności, z jakimi może się spotkać realizacja powyższych postulatów wywozowych, Izba starała się je jak najmocniej umotywić.

Nadmienić wypada, że dezyderaty przemysłu śląskiego spotkały się z całkowitym zrozumieniem i poparciem u tut. czynników miarodajnych, tj. Wydziału Przemysłu i Handlu Urzędu Wojewódzkiego, a w szczególności Pana Wojewody Śląskiego, który osobiście w sprawie tej kilkakrotnie interweniował u Pana Ministra Przemysłu i Handlu Romana.

Wskutek rozejścia się wiadomości o zamiarze skasowania okręgu Dyrekcji Kolei w Katowicach i połączenia jej okręgu z okręgiem Dyrekcji Krakowskiej, Izba Przemysłowo-Handlowa wystosowała dłuższy memoriał do Ministerstwa Komunikacji, w którym przedstawiła i umotywiowała konieczność pozostawienia zarządu kolei obsługujących Śląsk w centrum okręgu przemysłowego. Jak Panom wiadomo, Ministerstwo zaniechało zamiaru przeniesienia siedziby Dyrekcji do Krakowa.

Niezależnie od tego Izba nasza uważa, iż w dalszym ciągu w interesie usprawnienia przewozów, a także ruchu osobowego na Śląsku, co ma szczególne znaczenie ze względu na potrzeby turystyczne naszych zagłębi, leży przyłączenie sieci kolei położonych w obrębie powiatów b. Śląska Cieszyńskiego do okręgu Dyrekcji Okręgowej w Katowicach, to też Izba nasza będzie sprawę tę w dalszym ciągu miała na oku.

Następnie plenarne zebranie zatwierdziło na podstawie § 4 pkt 15 statutu Izby część II preliminarz budżetowy Izby na rok 1937 w globalnej sumie zł 578.600 oraz udzieliło upoważnienia dla Zarządu Izby do poczynienia zmian w preliminarzu budżetowym, gdyby zmiany te w czasie zatwierdzenia preliminarza przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu okazały się konieczne.

Ponadto zebranie zatwierdziło zmiany w tabeli opłat pobieranych przez Izbę za specjalne czynności oraz zmiany w statucie służbowym pracowników biura Izby, które szły w kierunku dostosowania statutu do wymogów zawartych w jednolitym wzorze tego statutu, opracowanym przez Związek Izb.

W związku z dekretem Prezydenta R. P. z dnia 14. I. 1936 r. oraz rozporządzeniem wykonawczym Min. Przem. i Handlu z dnia 25. VII. 1936 r. w sprawie koncesji dla przedsiębiorstw zbierania i udzielania informacji o stosunkach handlowych, które uzależnia udzielenie koncesji od złożenia przez przedsiębiorstwo informacyjne kaucji w wysokości 10.000 zł w gotówce lub w papierach wartościowych na zabezpieczenie roszczeń powstałych przede wszystkim z tytułu szkody wynikłej z czynności zawodowych przedsiębiorstwa, zebranie plenarne uchwaliło udzielić solidarnie z Izbą P.-H. w Warszawie gwarancji koncesyjnej do łącznej wysokości 10.000 zł dla Sp. z o. o. „Informacja“ z siedzibą w Katowicach.

W sprawie zaciągnięcia w Śląskim Funduszu Gospodarczym pożyczki na budowę domu czynszowego Funduszu Emerytalnego pracowników Izby — plenarne zebranie z uwagi na cel tej budowy, tj. ulokowania kapitałów funduszu emerytalnego w budynku, któryby dawał jak najlepszą gwarancję zachowania i oprocentowania tych kapitałów, uchwaliło zmienić poprzednią uchwałę w tym kierunku, że Zarząd Izby upoważniony jest do zaciągnięcia pożyczki na cele budowy tego domu do kwoty zł 225.000.

Na skutek zmiany, jaka zaszła w składzie radców Izby, w związku ze złożeniem mandatu radcy przez p. Wicepremiera Kwiatkowskiego, plenarne zebranie przeprowadziło następujące zmiany w składzie osobowym komisji Izby: Do Komisji Handlu Zagranicznego i Komisji Komunikacyjno-Turystycznej wszedł p. radca Schaetzel, zaś do Komisji Ogólnej Polityki Gospodarczej p. radca Podoski. Do Komisji niestalej dla przeprowadzenia Badań Dystrybucyjnych wybrano przedstawicieli przemysłu węglowego, a mianowicie pp. Erazma Gorączkę i dr Romana Pośpęskiego ze względu na to, że Komisja ta przeprowadzać będzie badania na tym odcinku.

II. Sekcje Izby.

Sekcja Przemysłowa odbyła w roku sprawozdawczym 3 posiedzenia. Pierwsze posiedzenie odbyło się dnia 31 marca 1936 r. pod przewodnictwem p. inż. J. Dangła, jako przewodniczącego Sekcji, na którym omówiono sprawy znajdujące się na porządku obrad zebrania plenarnego oraz uchwalono zgłosić plenarnemu zebraniu do uchwalenia 2 rezolucje, dające wyraz żądaniom sfer gospodarczych w odniesieniu do nastawienia naszej polityki traktatowej i wypowiadające się za rewizją tego systemu.

Drugie posiedzenie odbyło się dnia 26 czerwca 1936 r., które poświęcone było rozpatrzeniu spraw, będących przedmiotem obrad plenarnego zebrania Izby, odbytego w tym dniu.

Trzecie posiedzenie sekcji odbyło się dnia 16 listopada 1936 r., na którym omówiono sprawy objęte porządkiem obrad plenarnego zebrania Izby, odbytego w tym dniu.

Sekcja Handlowa odbyła ogółem 3 posiedzenia, a mianowicie dnia 21 marca, 26 czerwca i 16 listopada 1936 r. Posiedzenia te poświęcone były omówieniu spraw znajdujących się na porządku obrad plenarnych zebrań Izby, które odbywały się w tych samych dniach, jak posiedzenia sekcji.

III. Komisje Izby.

Komisja Ogólnej Polityki Gospodarczej odbyła w okresie sprawozdawczym 7 posiedzeń, w tym jedno połączone z Komisją Prawną.

Pierwsze posiedzenie odbyło się dnia 10 lutego 1936 r. z następującym porządkiem obrad: 1. sprawa okręgów rakarskich na Śląsku; 2. sprawa rozgraniczenia działalności targów i wystaw istniejących już w Polsce; 3. projekt ogólnego regulaminu wystawowego; 4. badania nad stanem chałupnictwa i przemysłu ludowego na Śląsku; 5. projekt opinii w sprawie filmu propagandowego firmy Panta-Film Sp. z o. o.; 6. sprawa ujednostajnienia przepisów o godzinach handlu na Śląsku; 7. sprawa cenzusu w handlu.

Dnia 12 marca 1936 r. obradowano w sprawach: 1. projektu zarządzenia Wojewody Śląskiego w sprawie utworzenia Komitetu Mleczarskiego na Śląsku; 2. projektu zasad organizacyjnych ure-

gulowania mleczarstwa na Śląsku; 3. projektu umowy Śląskich Zakładów Mleczarskich Sp. z o. o.; 4. taryfy kominiarskiej; 5. zaliczenia przemysłu młynarskiego do rzemiosła; 6. zaliczenia bielizniarstwa do rzemiosła; 7. Zaliczenia hafciarstwa do rzemiosła.

Dnia 3 kwietnia 1936 r. odbyło się posiedzenie połączonych Komisji Polityki Gospodarczej i Prawnej, na którym rozpatrzono: 1. projekt ustawy o zbiorowych układach pracy; 2. projekt rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie przedsiębiorstw, prowadzonych w większym rozmiarze; 3. projekt statutu stowarzyszenia Instytutu Badań Psychotechnicznych metodą integralną w Katowicach; 4. wniosek o wprowadzenie koncesjonowania przemysłu wyrobu gum jezdnych na podstawie art. 12 prawa przemysłowego; 5. projekt nowelizacji art. 9 prawa przemysłowego w kierunku wprowadzenia dowodu umiejętności zawodowej w przemyśle gospodnim; 6. sprawę wystawy „Las Polski i ochrona przyrody“; 7. sprawę interpretacji art. 2 punkt 14 prawa przemysłowego (sprzedaż ziół leczniczych); 8. opinie co do celowości powstania Spółdzielni Zawodu Elektrotechnicznego i Maszynowego, i Centrali Mleczarskiej, Sp. z o. o. w Katowicach; 9. sprawę taryfy kominiarskiej i okręgów kominiarskich na Śląsku; 10. sprawę pozwoleń na udzielenie uprawnienia przemysłowego obcokrajowcom; 11. sprawę targów w Gdyni.

Dnia 20 kwietnia 1936 r. obradowano w sprawach: 1. programu wystawy „Polski Śląsk 1922-1937“; 2. ankiety Funduszu Pracy o możliwościach dokształcania i przeszkalania robotników i pracowników; 3. dopuszczenia znaku słownego „Jubileuszowy“ do zarejestrowania w Urzędzie Patentowym; 4. zmiany rozporządzenia o Polskim Komitecie Normalizacyjnym; 5. zezwolenia na urządzenie Targów Futrzarskich i Aukcyj na Futra Surowe w Wilnie; 6. podwyżki cen papieru; 7. sprzedaży artykułów skartelizowanych, m. in. śrub i części samochodowych.

Dnia 19 maja 1936 r. omówiono sprawy: 1. utworzenia hal licytacyjnych przy sądach; 2. zasad koncesjonowania przemysłu; 3. wykonywania robót rzemieślniczych przez zakłady i przedsiębiorstwa przemysłowe; 4. opłat kominiarskich i podziału okręgów kominiarskich na Śląsku; 5. rozporządzenia wykonawczego w sprawie udzielania koncesyj na przedsiębiorstwa wyrobu syntetycznych barwników organicznych oraz syntetycznych półfabry-

katów organicznych; 6. używania nazwy „Hotel“ lub „Pensjonat“; 7. barwienia artykułów żywności i przedmiotów użytku; 8. wypieku wafli w przedsiębiorstwach sprzedaży owoców i lodów; 9. dopuszczenia do prowadzenia przemysłu w Polsce przez obco-krajowców.

Dnia 13 lipca 1936 r. obradowano nad: 1. komercjalizacją portu w Gdyni; 2. sprawą wydania rozporządzenia Wojewody Śląskiego, dotyczącego ograniczenia liczby uczniów w przemyśle graficznym na Śląsku w myśl art. 125 prawa przemysłowego; 3. sprawą interpretacji postanowień art. 145 ust. 4 prawa przemysłowego o zatrudnieniu rzemieślników przez przedsiębiorstwa budowlane; 4. sprawą niezatwierdzenia statutów spółdzielni kupieckich zbiorowych zakupów wskutek odmowy wydania zaświadczeń o celowości gospodarczej spółdzielni przez Radę Spółdzielczą; 5. wnioskiem Związku Fabr. Techno-Chemicznych R. P. o wydanie zakazu sprzedaży na wagę artykułów techno-chemicznych.

Dnia 26 października 1936 r. rozpatrzono: 1. sprawę wydania ustawy o aukcjach; 2. projekt rozporządzenia o eksploatacji i obrocie naturalnych, leczniczych i stołowych wód mineralnych; 3. koncesjonowanie przemysłu wyrobu włókna kotonizowanego; 4. projekt instrukcji w sprawie wykazu zakładów przemysłowych szkodliwych dla otoczenia; 5. ankietę w sprawie przyczynżywienia ruchu budowlanego na Śląsku; 6. projekt dekretu o nadzorze działalnością ubezpieczeniową; 7. ankietę Międzynarodowej Izby Handlowej w sprawie ochrony interesów wynalazców; 8. ankietę Międzynarodowej Izby Handlowej w sprawie fałszywego oznaczania kraju pochodzenia towaru.

Komisja Handlu Zagranicznego odbyła 5 posiedzeń.

Na posiedzeniu **dnia 7 lutego 1936 r.** obradowano nad: 1. sprawą Rady Handlu Zagranicznego; 2. sprawozdaniem z wykonania traktatu handlowego z Niemcami; 3. traktatem z Rumunią, U. S. A. i Haiti; 4. referatem kongresowym z dziedziny handlu zagranicznego.

Dnia 30 czerwca 1936 r. na porządku obrad były sprawy 1. wprowadzenia samorządu rolniczego i rzemieślniczego do Rady Handlu Zagranicznego i jej organów oraz 2. system transakcyj kompensacyjnych z krajami zamorskimi.

Handlu Zagranicznego; 2. system transakcyj kompensacyjnych z krajami zamorskimi; 3. technikę ustalania kontyngentów przywozowych na niektóre surowce i przydziału na nie dewiz; 4. sprawy dewizowe.

Dnia 10 września 1936 r. obradowano nad: 1. sprawą reorganizacji Rady Handlu Zagranicznego; 2. sprawą reorganizacji Centralnej Komisji Przywozowej; 3. sprawą Kongresu Izb Przemysłowo-Handlowych; 4. sprawą zawarcia nowej umowy handlowej z Niemcami.

Dnia 9 listopada 1936 r. rozpatrzono sprawy: 1. reorganizacji praktykowanego obecnie systemu transakcyj wiązanych; 2. reorganizacji Rady Handlu Zagranicznego; 3. nowej umowy gospodarczej polsko-niemieckiej.

Komisja Prawna odbyła ogółem 5 posiedzeń, w tym jedno połączone z Komisją Ogólnej Polityki Gospodarczej. Posiedzenia odbywały się jak następuje:

Dnia 15 kwietnia 1936 r. w sprawie: 1. projektu rozporządzenia Rady Ministrów o dostawach i robotach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz instytucji publicznych; 2. nowelizacji prawa patentowego; 3. przechowywanie dokumentów przez P. K. O.; 4. reorganizacji Komitetu Normalizacyjnego.

Dnia 7 maja 1937 r. rozpatrzono sprawy: 1. ustalenia międzyizbowych zasad dla opiniowania przez Izby statutów zrzeszeń przemysłowych i ich związków; 2. utworzenie przy Komisji Prawnej Izby stałej Podkomisji dla spraw zrzeszeniowych po myśli § 10 regulaminu Komisji Izby Przemysłowo-Handlowej w Katowicach.

Dnia 15 września 1936 r. odbyło się posiedzenie poświęcone wyłącznie sprawie projektu prawa o obligacjach.

Dnia 12 października 1936 r. obradowano w nast. sprawach: 1. projektu ustawy o aukcjach; 2. oddłużenia rolnictwa; 3. terminów płatności i protestów weksli (art. 38, 44 i 72 prawa wekslowego); 4. rozporządzeń wykonawczych do art. 7 ust. 1 a ustawy o nieuczciwej konkurencji (Dz. U. R. P. nr 56/30 poz. 467); 5. rozciągnięcia na Śląsk noweli z dnia 29 września 1936 r. do noweli ustawy o ochronie lokatorów (Dz. U. R. P. nr 74/36 poz. 525); 6. zamierzonej nowelizacji art. 796 kpc.

Komisja Polityki Socjalnej odbyła w okresie sprawozdawczym 3 posiedzenia.

Dnia 16 października 1936 r. odbyło się pierwsze posiedzenie z nast. porządkiem obrad: 1. sprawozdanie z dotychczasowych prac Komisji do spraw ubezpieczeń społecznych przy Ministrze Opieki Społecznej; 2. sprawa świadczeń (renta minimalna).

Dnia 24 listopada 1936 r. obradowano nad: 1. ustosunkowaniem się do wytworzonej sytuacji na terenie specjalnej Komisji dla zbadania możliwości uproszczenia techniki ubezpieczeń społecznych 2. sprawozdaniem z IX Ogólnego Zebrania Związku Izb Przem.-Handlowych R. P.

Dnia 11 grudnia 1936 r. rozpatrzono projekt ustawy o pracowniczych kasach ubezpieczeń i funduszach emerytalnych.

Komisja Skarbowa odbyła ogółem 10 posiedzeń. Posiedzenia odbyły się w nast. terminach:

Dnia 2 stycznia 1936 r. omówiono: 1. projekt zmiany rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25. VI. 1932 o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych; 2. projekt rozporządzenia Min. Skarbu w sprawie zryczałtowania podatku przemysłowego od obrotu dla drobnych przedsiębiorstw; 3. sprawozdanie z konferencji w Ministerstwie Skarbu w sprawie nowelizacji ustawy o „Ordynacji podatkowej“.

Dnia 28 stycznia 1936 r. porządek obrad obejmował: 1. zakres kompetencji zaprzysiężonych biegłych księgowości; 2. tezy do referatów na kongres Izb Przemysłowo-Handlowych; 3. ustalenie pojęcia większej ilości, czyli partii poszczególnych artykułów; 4. sprawę rozporządzenia wykonawczego do ordynacji podatkowej.

Dnia 24 lutego 1936 r. obradowano nad sprawami: 1. ustalenia norm średniej dochodowości na rok 1936; 2. nowelizacji art. 3 pkt 15 ustawy o państwowym podatku przemysłowym.

Dnia 13 marca 1936 r. rozpatrzono: 1. projekt rozporządzenia wykonawczego do ustawy o państwowym podatku dochodowym; 2. projekt rozporządzenia wykonawczego do Ordynacji Podatkowej.

Dnia 17 kwietnia 1936 r. załatwiono sprawy: 1. ustalenia listy biegłych; 2. rewizji stawek scalonego podatku obrotowego od wyrobu piwa, wyrobów wódczanych i drożdży; 3. memoriał

Stowarzyszenia Przedstawicieli Handlowych w sprawie niektórych przepisów ustawy o podatku przemysłowym od obrotu, dot. pośredników handlowych.

Dnia 25 maja 1936 r. obradowano nad: 1. projektem rozporządzenia Ministra Skarbu o zmianie rozporządzenia w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 11 lipca 1932 r. o monopolu spirytusowym, opodatkowaniu kwasu octowego i drożdży oraz sprzedaży napojów alkoholowych; 2. podatkiem komunalnym od publicznego wyświetlania filmów; 3. podatkiem obrotowym w młynach; 4. ustaleniem pojęcia partii tomasyny i płatków owsianych; 5. ustaleniem listy biegłych Izby.

Dnia 14 lipca 1936 r. załatwiono nast. sprawy: 1. projekt rozporządzenia Ministra Skarbu o wykonaniu ustawy z dnia 25 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym; 2. dopełnienie listy biegłych; 3. pismo Centralnego Związku Fabrykantów Wódek w sprawie świadectw akcyzowych.

Dnia 17 sierpnia 1936 r. rozpatrzono: 1. pismo Izby w sprawie ulg podatkowych dla nabywców pojazdów mechanicznych; 2. ustalono partię: a) białego metalu, aluminium, cyny, ołowiu i złomu metalów, b) błyskawicznych zamków i zamków do teczek, c) miału węglowego, d) noży, łyżek i widelców; 3. uzupełniono listę krótkotrwałych przedmiotów inwestycyjnych; 4. omówiono normy średniej dochodowości; 5. sprawę biegłych; 6. sprawę świadectw akwizycyjnych dla fabryk wódek; 7. projekt scalenia podatku przemysłowego od obrotu nawozami sztucznymi; 8. ustalenie wartości pieniędzy za używanie samochodu.

Dnia 29 października 1936 r. zajmowano się: 1. ustaleniem pojęć z art. 7 lit. A pkt. 9 ustawy o państwowym podatku przemysłowym; 2. ustaleniem charakteru czynności przy remoncie samochodów, impregnacji materiałów drzewnych; 3. ustaleniem partii ziarna kakaowego, tłuszczów technicznych i cukru; 4. scalem podatku przemysłowego od obrotu cukrem; 5. projektem dekretu o popieraniu ruchu inwestycyjnego; 6. projektem zmiany taryfy świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych, opracowanym przez Samorząd Rzemieślniczy.

Dnia 11 grudnia 1936 r. rozpatrzono: 1. zasady rozporządzenia inwentarzy w przedsiębiorstwach handlowych i przemysłowych; 2. ustalono zwyczaj handlowy; 3. ustalono pojęcia partii słodu, chmielu i innych artykułów.

Komisja Szkolnictwa Zawodowego odbyła 2 posiedzenia.

Na posiedzeniu **dnia 3 kwietnia 1936 r.** rozpatrzyła ona:

1. sprawę dokształcania pracowników przemysłu gastronomicznego;
2. sprawę uruchomienia średniej szkoły handlowej wzgl. spółdzielczej w Tarnowskich Górach.

Dnia 6 listopada 1936 r. wysłuchiwała: 1. sprawozdania z bieżących prac Izby w dziedzinie szkolnictwa zawodowego; 2. rozpatrzyła projekt ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół dokształcających zawodowych.

Komisja Budżetowa odbyła 2 posiedzenia, a mianowicie:

Dnia 23 czerwca 1936 r., na którym rozpatrzono kredyty dodatkowe w budżecie Izby na rok 1936, oraz **dnia 30 października 1936 r.**, na którym omówiono preliminarz budżetu Izby na rok 1937.

Komisja Statutowo-Regulaminowa odbyła ogółem 3 posiedzenia a mianowicie:

Dnia 4 i 9 maja 1937 r. w sprawie statutu służbowego i emerytalnego urzędników Izby, oraz **dnia 22 października 1936 r.** poświęcone uzgodnieniu statutu służbowego pracowników Izby z wzorowym statutem służbowym, opracowanym przez Związek Izb.

Komisja Komunikacyjno-Turystyczna odbyła 2 posiedzenia, tj. **dnia 30 stycznia 1936 r.** z nast. porządkiem obrad: 1. zapoznanie z obecnym stanem koncesyj samochodowych w Woj. Śląskim; 2. sprawozdanie z konferencji w Urzędzie Wojewódzkim Śląskim w sprawie koncesji; 3. sprawa projektowanych związków przymusowych koncesjonariuszy liniowych, ich stosunków do P. K. P. i zniesienia taryfy kolejowej R-1 (taryfa konkurencyjna kolejowa odnośnie przewozów samochodami); i **dnia 23 września 1936 r.**, kiedy rozpatrzono: 1. sprawozdanie z posiedzenia Międzyzizbowej Komisji Komunikacyjno-Turystycznej; 2. całokształt zagadnienia motoryzacji i koncesjonowania; 3. sprawę stworzenia biura badań komunikacyjnych przy Związku Izb; 4. sprawę reformy taryfy osobowej P. K. P.; 5. sprawę zniesienia Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Katowicach.

IV. Podkomisje.

Podkomisja dla opiniowania wniosków o koncesje na prowadzenie przemysłów instalacyjnych odbyła w okresie sprawozdawczym 10 posiedzeń, a mianowicie: dnia 21 stycznia, 18 lutego, 20 marca, 28 kwietnia, 22 maja, 12 czerwca, 8 lipca, 30 lipca, 19 sierpnia, 16 października i 16 listopada 1936 r., na których opiniowano wnioski o koncesje na prowadzenie przemysłu instalacyj elektrycznych, gazowych, wodociągowych i kanalizacyjnych.

Podkomisja różnych koncesyj odbyła ogółem 5 posiedzeń, a mianowicie: dnia 17 stycznia, 17 lutego, 27 marca, 19 maja oraz 5 grudnia 1936 r., na których zaopiniowano szereg wniosków o koncesje m. in. na handel starzyzną, hale licytacyjne, wypożyczalnię filmów, prowadzenie przemysłu kominiarskiego, budowlanego itp.

Podkomisja wyprzedażowa i targowa odbyła w roku sprawozdawczym 2 posiedzenia, a mianowicie 13 lutego i 31 marca, opiniując wnioski o pozwolenie na wyprzedaż likwidacyjną oraz regulaminy targowe i taryfy opłat targowych.

Podkomisja dla spraw koncesjonowania przewozów towarów i osób pojazdami mechanicznymi odbyła 2 posiedzenia, tj. 30 stycznia i 28 września, na których zaopiniowała szereg wniosków o koncesje na przewóz osób i towarów pojazdami mechanicznymi.

Podkomisja Włókiennicza odbyła w roku sprawozdawczym 5 posiedzeń, a mianowicie w dniach 13. II., 16. III., 12. V., 29. V. i 1. XII. Przedmiotem obrad tych posiedzeń były m. in. następujące sprawy: utworzenia centrali obrotu wełną krajową, sprawa inwestycyjna i modernizacji w przemyśle włókienniczym, sprawa kontyngentów na surowce włókiennicze, sprawa ustalenia partii w odniesieniu do przędzy, taśm, koronek, odzieży oraz inne za gadnienia interesujące bielski przemysł tekstylny.

V. Zarząd Izby

odbył ogółem 17 posiedzeń w następujących dniach: 29. I., 7. II., 12. II., 10. III., 23. IV., 4. V., 10. VI., 12. VI., 26. VI., 8. VII. 18. VII., 25. VIII., 13. X., 15. X., 22. X., 9. XI. i 30. XII. Posiedzenia te poświęcone były sprawom organizacyjnym Izby, poza tym omówiono na tych posiedzeniach sprawy znajdujące się na po-

rzędu obrad zebrań pełnarnych Izby, Związku Izb, komisji międzyizbowych oraz inne ważniejsze wystąpienia Izby.

VI. Inne posiedzenia.

Poza posiedzeniami wyżej wymienionymi, odbyło się w roku sprawozdawczym 26 różnych innych posiedzeń, między innymi w sprawie dekretu o nadzorze nad działalnością ubezpieczeniową, rozporządzenia o ochronie lasów prywatnych, ustalenia wytycznych co do ujawnienia cen, w sprawach dewizowych, w sprawach eksportowych, telefonicznych, szkolnych, polityki surowcowej dla przemysłu, w sprawie rozpiętości cen mleka, ustalenia wartości świadczeń w naturze, i innych.

Niezależnie od wymienionych posiedzeń odbywały się co tydzień posiedzenia Komisji Notowań Cen Nabiału oraz co miesiąc posiedzenia Komisji dla Ustalenia Cen Materiałów Budowlanych.

Oprócz posiedzeń odbywających się na terenie Izby, przedstawiciele Izby uczestniczyli w następujących posiedzeniach: w zebraniach Związku Izb (zjazdy i inne ogólne) 16 razy, Międzyizbowej Komisji Socjalnej 13, Międzyizbowej Komisji Prawno-Administracyjnej 12, Międzyizbowej Komisji Skarbowej 11, Komitetu Finansowania Wywozu 10, Komitetu Transakcji Wiązanych 8, Komisji Rady Traktatowej 6, Komisji Obrotu Towarowego 12, Komisji Rady Polityki Kompensacyjnej 4, Centralnej Komisji Przywózowej 17, w sprawie traktatu handlowego z Niemcami 6, w zebraniach Komitetu Portowego R.H.Z. 8, w zebraniach Min. O.P. i Z.U.S. w sprawach socjalnych 12, w sprawach skarbowych w Min. Skarbu 5, w sprawach komunikacyjnych i zjazdach turystycznych 7, w sprawach związanych z eksportem 6, oraz w innych posiedzeniach dot. Rady Gospodarczej, w sprawach standaryzacyjnych, kongresu Izb, w sprawach dewizowych, szkolnictwa zawodowego i t. p. Ogółem przedstawiciele Izby wzięli udział w 160-ciu posiedzeniach.

Również przedstawiciele Izby brali czynny udział w odbywających się na jej terenie zjazdach organizacji gospodarczych, zawodowych i innych, ponadto Dyrektor Izby brał udział z ramienia Rady Traktatowej Samorządów Gospodarczych w rokowaniach traktatowych z Niemcami, w posiedzeniach Rady Giełdy Zbożowo-Towarowej, Komitecie Dyskontowym Banku Polskiego i t. p.

Ponadto Izba zaproponowała kandydatów na członków Okręgowej Komisji Targowiskowej w Katowicach, z których p. Feliks Cichocki został mianowany członkiem, zaś Mgr. Jerzy Ziemiecki zastępcą. Łącznie z posiedzeniami Komisji Specjalnej dla opracowania nomenklatury żywcza przedstawiciele Izby brali udział w 5 posiedzeniach związanych z obrotem targowym zwierzętami.

VII. Dni urzędowania Izby w ośrodkach prowincjonalnych.

Jedyny dzień urzędowania Izby odbyto w dniu 22 kwietnia w Cieszynie, podczas którego przeprowadzono indywidualne rozmowy z poszczególnymi petentami w sprawach podatkowych, socjalnych, przywozowych, zatrudniania obcokrajowców, godzin handlu, przepisów prawa przemysłowego dot. uczniów przemysłowych, w sprawach handlu domokrażnego i innych. Ponadto odbyto konferencję z przedstawicielami miejscowych organizacji gospodarczych, na której omówiono sprawę statutów zrzeszeń przemysłowych w związku z postanowieniami prawa przemysłowego oraz zarządzenia w sprawie ujawniania cen.

VIII. Prace Izby w dziedzinie ustawodawczej.

W dziedzinie ustawodawczej prace Izby polegały:

- na inicjatywie nowelizacyjnej względnie legislacyjnej,
- na opiniowaniu projektów ustawodawczych,
- na wykładni norm prawnych.

W oparciu o art. 4 p. 2 prawa o izbach przemysłowo-handlowych, uprawniający izby do inicjatywy ustawodawczej, Izba wystąpiła z żądaniem znowelizowania ustawy o Śląskim Funduszu Gospodarczym oraz wydania rozporządzenia, chroniącego interesy krajowe w międzynarodowych stosunkach polsko-niemieckich.

W sprawie ustawy o Śląskim Funduszu Gospodarczym Izba domagała się dokładnego ustalenia terminu wygaśnięcia tej ustawy, obniżenia pobieranych na Fundusz stawek oraz zliberalizowania obecnego biurokratyczno-fiskalnego sposobu administrowania Funduszu.

W sprawie ochrony interesów krajowych w międzynarodowych stosunkach polsko-niemieckich Izba opracowała projekt rozporządzenia o zarządzeniach, wydanych dla ochrony interesów Państwa Polskiego i jego obywateli w międzynarodowych stosunkach polsko-niemieckich. Projekt ten stał się nieaktualny wobec wydanych przepisów dewizowych.

Izba opiniowała następujące, nadesłane jej projekty ustaw i rozporządzeń:

1. rozporządzenia o ochronie przeciwlotniczej,
2. rozporządzenia przygotowania w czasie pokoju ochrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej,
3. rozporządzenia o rzeczowych świadczeniach wojennych,
4. ustawy o wydawaniu przepisów o środkach leczniczych i truciznach,
5. rozporządzenia o maklerach przysięgłych,
6. dekretu o czasie pracy w przemyśle i handlu,
7. rozporządzenia śląskiego w sprawie dekretu ogólnopolskiego z dnia 10 grudnia 1935 roku o otwarciu zakładów handlowych w soboty i dnie przedświąteczne do godziny 21-szej,
8. ustawy o zmianie rozporządzenia o przymusie ubezpieczenia od ognia i o Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych,
9. dekretu o nadzorze nad działalnością ubezpieczeniową,
10. ustawy o aukcjach,
11. noweli do rozporządzenia o przedsiębiorstwach prowadzonych w większym rozmiarze,
12. noweli do rozporządzenia o ochronie lasów nie stanowiących własności Państwa,
13. prawa o odpowiedzialności hotelarzy,
14. ustawy o mleczarstwie,
15. noweli do ustawy eterowej,
16. ustawy o ograniczeniu obrotu nieruchomościami powstałymi z parcelacji,
17. rozporządzenia o dostawach i robotach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz instytucji publicznych,
18. prawa o obligacjach,
19. rozporządzenia o obniżeniu granicy zarobków wolnych od egzekucji,

20. rozporządzenia o utworzeniu hal licytacyjnych przy sądach grodzkich,
21. reorganizacji polskiego Komitetu Normalizacyjnego,
22. zmian norm prawnych dotyczących organizacji wycieru kominów,
23. rozporządzenia o umundurowaniu komorników,
24. rozporządzenia wykonawczego do art. 7 a ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji,
25. noweli do śląskiej ustawy o ochronie lokatorów.

W sprawie projektu dekretu o nadzorze nad działalnością ubezpieczeniową Izba w opinii swej przeciwstawiła się zbyt wysokim projektowanym normom minimalnego kapitału akcyjnego zakładów ubezpieczeniowych oraz zawartej w projekcie zasadzie koncentracji poszczególnych zakładów.

Izba wychodziła tutaj z założenia, że moment bezpieczeństwa ubezpieczeniowego nie tyle zależy od kapitału akcyjnego, ile od racjonalnej gospodarki i istnienia odpowiednich t. zw. technicznych funduszy. Opowiadając się przeciwko koncentracji, Izba wyraziła pogląd, że zwłaszcza na Śląsku powinno istnieć jak najwięcej zakładów ubezpieczeń, by można na nie rozłożyć ciężar ryzyka wynikającego z ubezpieczenia olbrzymich na Śląsku obiektów ubezpieczeniowych.

W sprawie projektu noweli do rozporządzenia o ochronie lasów nie stanowiących własności Państwa Izba domagała się, by przy kwalifikacji charakteru lasu podmiejskiego uwzględniano szkodliwe wpływy ośrodków przemysłowych na las oraz urbanistyczne potrzeby tych ośrodków, i by albo w konkretnych wypadkach nie kwalifikowano podmiejskiego lasu jako ochronnego, albo też zezwolono na inny rodzaj użytkowania podmiejskiego lasu ochronnego, gdyż tego będą wymagać patologiczne objawy zchorzenia w tym lesie.

W sprawie projektu ustawy o mleczarstwie Izba zwróciła uwagę, że wzmożenie zbytu i eksportu wyrobów mlecznych nie tyle zależy od administracyjnego uregulowania i skrępowania samego procesu przetwórczego, ale od jakości krajowego surowca mlecznego.

W sprawie projektu prawa o obligacjach Izba wystąpiła z postulatem przyznania prawa emitowania obligacji także gwańectwom posiadającym odpowiedni kapitał zakładowy.

W zakresie interpretowania norm prawnych Izba wypowiedziała się w sprawie:

1. terminów płatności i protestu weksli,
2. godzin protestowania weksli,
3. niszczenia odpisów protestów weksli,
4. przechowywania dokumentów przez P. K. O.,
5. udziału osób mieszkających za granicą w władzach krajowych spółek z o. o.

IX. Opiniowanie statutów zrzeszeń.

Izba zaopiniowała statuty następujących korporacji i zrzeszeń przemysłowych:

Zrzeszenia Fabrykantów Mebli Giętych, Unii Zrzeszeń Polskiego Przemysłu Włókienniczego, Stow. Rzeźników Targowych w Chorzowie, Zrzesz. Polskich Przemysłowców Lotniczych, Centralnego Zw. Fabrykantów Wódek Gat. i Likierów, Centrali Detalicznych i Drobnych Kupców w Polsce, Przym. Zrzeszenia Konces. Przedsiębiorstw Instalacyjnych, Zw. Mleczarzy Śląskich i Kupców Branży Nabiałowej, Pol. Zjednoczonego Zw. Wszelkich Handlarzy Woj. Śl., Zw. Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych, Zw. Eksporterów Bekonu, Zrzeszenia Restauratorów i Gospodzkich w Bielsku, Zrzesz. Kupców Okręgu Sądowego w Strumieniu, Zw. Eksporterów WYROBÓW Włókienniczych w Bielsku, Zw. Furmanów na m. Katowice, Zrz. Kupców i Przemysłowców Branży Broniowo-Amunicyjnej, Zw. Śląskich Młynów Gosp. w Katowicach, Powszechnego Zrzeszenia Fabryk Obuwia, Zrzesz. Przemysłowego Przemysłu Drogowego w Polsce, Zw. Cegielń Śląskich w Katowicach, Zw. Średniego Przemysłu Cukierniczego w Polsce, Polskiego Zw. Stowarzyszeń Kupieckich Woj. Śl. w Katowicach, Zw. Kupców Wiejskich, Wspólnoty Spółdzielczych Związków Mleczarskich, Centralnego Zw. Zrzeszeń Spedytorskich w Polsce, Centralnego Zw. Handlujących Żydów w Halach i na Targowiskich Rzplitej Polskiej, Federacji Zrzeszeń Przedstawicieli Handlowych R. P., Zw. Hurtowników Cukru w Polsce, Bielskiej Chrześc. Kasy Bezprocentowej, Stow. Przedstawicieli Handl. na Woj. Śl., Federacji Zrzeszeń Przedstawicieli Handl. RP., Pol. Stow. Górali Dorożkaczy w Wiśle, Zrzesz. Eksporterów Tkanin do Unii Połud. Afrykańskiej w Białymstoku, Zw. Producentów Sukna w Bielsku, Stow. Przedstawicieli Handlowych (Warszawa), Pol. Zw. Eksporterów Bekonów i Artyk. Zwierzęcych, Stow. Konces. Przemysłu Budowlanego w Cieszynie, Zjednoczenia Producentów i Hurtowników Torebek „Centrotorb“ w Świętochłowicach, Stow. Przemysłu Budowlanego w Bielsku, Zw. Hurtowników Żelaza w Katowicach, Zrzesz. Kupców Branży Żelaza i Towarów Żelaznych na Woj. Śl. w Katowicach, Zw. Cegielń Śląskich w Katowicach, Zjednoczenia Hurtowników Handl. na Okręg Rzeźni Miejskiej w Chorzowie, Zjednoczenia Gospodarczego Polskiego Śląska w Katowicach, Przymusowego Zrzesz.

Przedsiębiorców Budowlanych, Związku Teatrów Świetlnych na Woj. Śl. i Kiel., Zw. Eksporterów Drobiu i Ubocznych Art. Rolnych, Polskiego Zw. Eksporterów Artykułów Rolnych, Zw. Znawców Księgowości i Rewizorów Ksiąg Handl., Centralnego Zw. Eksporterów i Importerów Sznat, Zw. Producentów Tłuszczów Jadalnych, Zw. Winiarzy Zaprzysiężonych w Rzplitej Polskiej, Zrzesz. Mleczarzy i Handlarzy Nabiału, Zw. Kupców Chrzesc. w Bielsku, Zw. Zaw. Importerów Surowców Tłuszczowych, Rady Nacz. Zw. Kupiectwa Żydowskiego w Polsce, Stow. Prywatnych Mleczarzy i Handlarzy Branży Nabiałowej, Tow. Pomocników Kominarskich na Woj. Śl., Zrzesz. Przemysłu Graficznego w Polsce, Centrali Zrzeszeń Przemysłu Restauracyjno-Gospodniego, Zw. Przemysłu Muzycznego Rzplitej, Zrzesz. Przemysł. Producentów Maszyn do Torebek Papierowych, Zrzesz. Przemysłowców Szczotek i Pendzli w Polsce, Związku Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych.

Ogółem Izba zaopiniowała statuty 64 zrzeszeń tego rodzaju. W 16 wypadkach Izba wydała opinię pozytywną, nie podnosząc żadnych zastrzeżeń przeciwko zatwierdzeniu statutu, w 29 wypadkach Izba zgłosiła konieczność poprawek statutów, zaś w 19 wypadkach Izba zaopiniowała statuty negatywnie, bądź to ze względu na niecelowość gospodarczą powstających zrzeszeń, bądź to ze względu na zasadniczą sprzeczność statutów z przepisami działu V prawa przemysłowego.

Biorąc udział w pracach Związku Izb Przemysłowo-Handlowych nad ustaleniem jednolitej i właściwej interpretacji przepisów zrzeszeniowych prawa przemysłowego i przystosowaniem tych przepisów do istotnych potrzeb i celów życia gospodarczego. Izba zajmowała się w szczególności sprawą dopuszczalności postanowień o charakterze kartelowym w statutach zrzeszeń przemysłowych, sprzeciwiając się zasadniczo umieszczaniu w tych statutach przepisów, noszących cechy porozumienia kartelowego, chyba, że chodziłoby o zrzeszenia eksportowe, w których zgodne ustalenie pewnych wspólnych zasad co do zbytu i jakości towarów jest konieczne, przy czym jednakże owo porozumienie nie mogłoby wysuwać się na pierwszy plan jako główny cel zrzeszenia.

Dalej Izba zajmowała się sprawą dopuszczalności t. zw. członków zbiorowych w zrzeszeniach, uważając, że w pewnych wypadkach obok pojedynczych przemysłowców czy przedsiębiorstw przemysłowych mogą do tego samego zrzeszenia należeć i osoby zbiorowe, t. j. pewne związki osób czy przedsiębiorstw, lecz w takim razie należy ustalić pewną ilość

głosów stanowczych, przysługujących poszczególnym członkom. Niedopuszczalnym jest natomiast traktowanie sekcij lub oddziałów zrzeszenia jako osobnych członków, gdyż członkowie sekcji są bezpośrednimi członkami zrzeszenia, wydzielonymi tylko dla ułatwienia osiągnięcia swych celów nieco odrębnych ze względu na rodzaj czy położenie geograficzne prowadzonego przemysłu.

Dalej Izba uważała, że osoby, znające gruntownie potrzeby i warunki rozwoju przemysłu, mogą należeć do zrzeszeń przemysłowych mimo, że nie prowadzą przemysłu samoistnie, jeżeli tylko w danym zrzeszeniu skupiać się będzie ilość osób, prowadzących samoistnie przemysł, wymagana do utworzenia zrzeszenia w myśl artykułu 69 prawa przem.

W związku z powyższymi pracami Izba zastanawiała się, jak należy unormować sprawę odwołań od kar konwencjonalnych, nakładanych przez zrzeszenia na członków, dochodząc wreszcie do przekonania, że niecelowym byłoby kierowanie tych odwołań do izb przemysłowo-handlowych, lecz raczej, po odwołaniu się do walnego zgromadzenia czy komisji rewizyjnej, pozostawić należałoby stronie swobodę i możliwość dochodzenia swych pretensyj na drodze sądowej.

X. Sprawy podatkowe.

Jedna z zasad skarbowości głosi, że podatek powinien być pewny dla podatnika, to znaczy, że podatek powinien być oparty na przepisach prawnych, a nie nakładany dowolnie przez władze podatkowe. Zasada ta w praktyce nie była w pełni przez nasze władze wymiarowe przez szereg lat uznawana i dopiero w roku 1935 nastąpiły pewne zmiany w sposobach wymiaru podatków i wskutek tego, mimo bardzo poważnego wzrostu wysokości obciążenia w roku 1935, zanotowano w roku 1936 wydatny spadek ilości zatargów na tle wymiarowym, skarg ze strony płatników itp.

W roku sprawozdawczym biuro Izby nie zanotowało poważniejszych zatargów natury ogólnej w dziedzinie podatkowej, w przeciwieństwie do lat ubiegłych, w których niemal każdy dzień przynosił powody do interwencji. Jedynie ustalenie norm średniej dochodowości na rok 1936, przeprowadzone w trybie nie przewidzianym w ordynacji podatkowej przyniosło nieuzasadnioną zwyczaję tych norm, co niewątpliwie wpłynie na wzrost ilości odwołań za ten rok.

Ze spraw podatkowych natury ogólnej opracowała Izba szereg zagadnień o charakterze bardzo doniosłym dla życia gospodarczego jej okręgu, które omawiamy poniżej.

Lista przedmiotów krótkotrwałych.

W związku z przepisem art. 6 ust. 2 ustawy o państwowym podatku dochodowym, zezwalającym na jednorazowe odpisanie całkowitej wartości przedmiotów, których zwykły okres zużycia nie przekracza lat 5-ciu, opracowała Izba zestawienie tego rodzaju przedmiotów najbardziej rozpowszechnionych w przemyśle górniczym, hutniczym, metalowym, papierniczym i chemicznym. Dla innych przemysłów opracowane zostały wykazy tego rodzaju przez inne Izby Przem.-Handlowe, a Izba sprawozdawcza opracowała jedynie uzupełnienia.

Projekt rozporządzenia wykonawczego do ustawy o państwowym podatku dochodowym.

Opiniując projekt rozporządzenia położyła Izba główny nacisk na zagadnienie opodatkowania przedsiębiorstw państwowych, problem amortyzacji i t. p., przedstawiając równocześnie wniosek o wprowadzenie szeregu poprawek drobniejszej natury.

Zasada inwentaryzacji przedmiotów majątkowych.

Izba Przemysłowo-Handlowa reprezentuje pogląd, iż ani z ustawy o państwowym podatku dochodowym, ani z ordynacji podatkowej, ani też z kodeksu handlowego nie wynika dla podatnika obowiązek prowadzenia tabeli amortyzacyjnej, o ile sporządza on prawidłowo inwentarz. Przy współpracy przedstawicieli poszczególnych związków względnie stowarzyszeń gospodarczych oraz biegłych księgowych, zaprzysiężonych przez Izbę Przem.-Handlową, opracowany został projekt zasad inwentaryzacji przedmiotów majątkowych treści następującej:

Projekt zasad inwentaryzacji przedmiotów majątkowych.

„Inwentarz winien obejmować wykaz przedmiotów majątkowych według następujących kategorii:

1. Grunty.
2. Budynki z rozróżnieniem na:
 - a) mieszkalne,

- b) fabryczne,
 - c) gospodarcze.
3. Urządzenia fabryczne (maszyny, aparaty itd.).
 4. Inwentarz z rozróżnieniem na:
 - a) żywy,
 - b) martwy biurowy — fabryczny.
 5. Inne przedmioty i prawa nie objęte kategoriami 1—4.

Przedmiot majątkowy winien być w taki sposób w inwentarzu określony, aby można go było zidentyfikować. Identyfikuje np. własność gruntową — miejscowość, numer hipoteczny; budynki — miejscowość, numer budynku, księga wieczysta, opis budynku itp.; urządzenia fabryczne (maszyny, aparaty itd.) — nazwa maszyny, numer fabryczny, rok nabycia itp.; inwentarz żywy — opis przedmiotu inwentarzowego, np. znaki palone, nazwa itp.

Spis inwentarza można prowadzić w formie kartoteki lub formie ksiąg.

Do przedmiotów zużycia i wkładów, których cele ekonomiczne konsumuje się w szeregu lat gospodarczych, należą również nasypty kolejowe, bocznice, drogi, a z dołowych robót kopalnianych wkłady na wybiecie i pogłębianie szybów oraz bicie głównych chodników i przecznic.

O wartości poszczególnych przedmiotów majątkowych, przeznaczonych do stałego użytku w przedsiębiorstwie, decyduje ich wartość rzeczywista, tj. wartość użytkowa, jaką dany przedmiot posiada na dzień sporządzania bilansu.

Obok tej zasady, wyrażonej w art. 58 § 1. k. h. odróżnić należy specjalne normy szacowania, t. zn. normy wartości reglamentowanej, a obowiązujące kupców, wymienionych w art. 248 k. h. (spółki z ogr. odp.), w art. 423 § 1 k. h. (spółki akcyjne) i w art. 54 ustawy o spółdzielniach. W tych wypadkach wartość określona jest ceną nabycia wzgl. wytworzenia po uwzględnieniu corocznych prawidłowych odpisań. Jest to t. zw. wartość ksiązkowa.

Przez cenę nabycia rozumie się wszystko to, co kupiec wydał wzamian za przejęcie przedmiotu na jego własność, a więc nie tylko cenę kupna, lecz również wszelkie należności związane z nabyciem. Przez cenę wytworzenia rozumie się wydatek na wytworzenie pewnego obiektu, a więc koszty surowców, półfabrykatów, robo-

cizny, koszty personelu technicznego, nadzorczego itd., wszelako bez włączenia do nich kosztów administracji ogólnej.

W odniesieniu do wykazywania stanu administracji należy przyjąć następujące zasady:

Gdy rachunek przedmiotów majątkowych, podlegających amortyzacji, nie wykazuje zmian, albo też zmiany te zachodzą w małych rozmiarach, to ustalenie dokonanych odpisów nie będzie powodowało trudności. Jeżeli jednak rachunki te będą obszerniejsze i będą wykazywały częste zmiany, to inwentarze powinny być sporządzane z podaniem wysokości odpisów przy każdym przedmiocie. W jednym i drugim wypadku osobne tabele amortyzacyjne są zbędne. W przedsiębiorstwach, w których ze względu na wielką ilość przedmiotów majątkowych sprawiałoby trudność coroczne ich spisywanie, mogą być prowadzone inwentarze stałe, w formie ksiąg lub kartoteki. Gdy stały inwentarz będzie prowadzony w wiązanej księdze, to końcowe sumy tak wartości przedmiotów, jak i dokonanych w poszczególnych latach odpisów będą z niej wynikały i mogą być do spisu inwentarza wstawione w jednej sumie z powołaniem się na stałą księgę inwentarzową. Jeżeli zaś te inwentarze będą prowadzone w formie kartoteki, to do zamknięć rocznych należy sporządzić spis, wykazujący numer kartoteki, wartość i sumę amortyzacyjną każdego przedmiotu. Takiego spisu nie trzeba sporządzać w wypadku prowadzenia księgowości systemem przebitkowym dlatego, ponieważ zapisy amortyzacyjne i ostatnie wartości przeprowadza się na poszczególnych kartach i na arkuszu kontrolnym, który powinien zastępować spis inwentarza.“

*Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej o ulgach podatkowych
dla nabywców pojazdów mechanicznych.*

Izba Przemysłowo-Handlowa wystąpiła z wnioskiem o nowelizację tak dekretu jak i rozporządzenia wykonawczego do niego. Wniosek opiewał następująco:

„W myśl art. 1 dekretu Prezydenta RP. z dnia 7 maja 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 294 z roku 1936) przysługuje osobom fizycznym, które w okresie czasu od 1 kwietnia 1936 do 1 stycznia 1938 r. nabędą na własność pojazdy mechaniczne o cenie nabycia nieprzekraczającej 12.000 zł, ulga w podatku dochodowym i specjalnym podatku od wynagrodzeń wypłacanych z funduszy publicznych.

W rozumieniu tego postanowienia dekretu nabywcy pojazdów mechanicznych o cenie nabycia przekraczającej 12.000zł z żadnych ulg korzystać nie mogą, wskutek czego szereg osób powstrzymuje się od nabycia pojazdów mechanicznych silniejszych, których cena nabycia z reguły przekracza 12.000 zł.

Izba Przemysłowo-Handlowa pozwala sobie wyrazić pogląd, że tego rodzaju stan rzeczy jest z punktu widzenia motoryzacji kraju wysoce szkodliwy i z tego powodu zwraca się do Ministerstwa Skarbu z wnioskiem o nowelizację ustępu 1 art. 1 wspomnianego dekretu w kierunku przyznania nabywcom samochodów ciężarowych, autobusów i traktorów, jako pojazdów mechanicznych, mających dominujące znaczenie dla obronności kraju, ulgi, przewidzianej w art. 3 dekretu bez względu na wysokość ceny nabycia, nabywcom zaś samochodów osobowych w granicach 12.000 zł, t. zn. że nabywca samochodu osobowego o cenie przekraczającej 12.000 zł miałby prawo potrącania od dochodu jedynie kwotę 12.000 zł.

Jednocześnie stwierdza Izba Przemysłowo-Handlowa, że ulga w myśl art. 3 dekretu wyżej wspomnianego miała być przyznawana przez potrącenia sum wydatkowanych na nabycie pojazdów mechanicznych z opodatkowanego według działu I ustawy o państwowym podatku dochodowym dochodu, uzyskanego w roku, w którym należność na nabyty pojazd mechaniczny została całkowicie uiszczona, jak również z wynagrodzeń, opodatkowanych podatkiem dochodowym według działu II tej ustawy lub podatkiem specjalnym od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszy publicznych i otrzymanych w roku nabycia pojazdów mechanicznych.

Konstrukcja tego przepisu dekretu odpowiada w zupełności konstrukcji przepisu art. 10 ustawy o państw. podatku dochodowym, który ustala, że odliczenia następują od dochodu, a następnie dopiero ustala się skalę podatkową.

W przykładzie jeśli osiągnął nabywca z działu I 20.000 zł dochodu, a za pojazd mechaniczny zapłacił 12.000 zł, to należy mu od 20.000 zł odliczyć kwotę 12.000 zł i wymierzyć podatek: 8.000 zł — stopień 26 — 576 zł podatek.

Tymczasem rozporządzenie Ministra Skarbu z 18 lipca 1936 r. w sprawie wykonania dekretu na wstępie wspomnianego (Dz. U. RP. Nr 58, poz. 430 z roku 1936) zmieniło zasadę przyznawania

ulgi w sposób, zdaniem Izby, sprzeczny z dekretem, ponieważ nakazuje procentowy wymiar podatku.

Przyznana ulga w tej wysokości, jak to czyni obecne rozporządzenie, nie pozostaje w żadnym stosunku do ulg, jakie przyznaje dekret i niewątpliwie dzięki temu przyczyni się do skurczenia znów popytu na samochody, pomijając już fakt, że szereg nabywców pojazdów mechanicznych, którzy nabyli je w dobrej wierze, że będzie dekret miał do nich w pełnej rozciągłości zastosowanie, dzięki obecnej zmianie, wprowadzonej rozporządzeniem wykonawczym, popadnie w trudności finansowe.

Przy tej sposobności należy nadmienić także, że rozporządzenie ma tendencje fiskalne, stara się niejako nadrobić stratę Skarbu Państwa w dochodzie przez zniwelowanie w tym wypadku następującej regresji.

W tych warunkach Izba Przemysłowo-Handlowa wnosi o nowelizację tak dekretu na wstępie przytoczonego, jak i rozporządzenia wykonawczego do niego wydanego w sensie i w granicach wyżej wskazanych.“

Sprawa świadectw akcyzowych dla fabryk wódek.

Izba Przem.-Handlowa opracowała projekt wystąpienia Zw. Izb w sprawie świadectw przemysłowych dla fabryk wódek następującej treści:

„Zniesienie rozporządzeniem Prezydenta RP. z dnia 27 października 1933 r. (Dz. U. RP. Nr 84, poz. 615) opłat dodatkowych od przerobu spirytusu miało na celu wzmożenie tworzenia się większych przedsiębiorstw przerobu spirytusu, a tym samym zmniejszenie kosztów wybierania tych opłat i ułatwienie kontroli.

Ta niewątpliwie teoretycznie słuszna tendencja z punktu widzenia interesów Skarbu Państwa, a zgodna z zasadami skarbowości w normalnych stosunkach gospodarczych, daje w obecnej ciężkiej sytuacji gospodarczej kraju wyniki ujemne. Koncentracja przemysłu przerobu spirytusu w przedsiębiorstwa większe nie nastąpiła i nie następuje, a zatem cel rozporządzenia wspomnianego nie został osiągnięty, a natomiast małe przedsiębiorstwa zostały w bardzo poważnej mierze skrzywdzone, wysokość bowiem opłaty stałej w stosunku do obrotów uniemożliwia im konkurencję z przedsiębiorstwami większymi.

Jeżeli weźmiemy przedsiębiorstwo przerabiające 3.000 litrów 100% spirytusu, to opłata stała przewidziana rozporządzeniem Prezydenta RP. z dnia 11 lipca 1932 r. o monopolu spirytusowym, opodatkowaniu kwasu octowego i drożdży oraz sprzedaży napojów alkoholowych (Dz. U. RP. Nr 63, poz. 586) przy przeciętnej cenie za 1 litr przerobionego 100% spirytusu — 12 zł wynosi 7% od obrotu, a przy przedsiębiorstwie przerabiającym 100.000 litrów tegoż spirytusu — zaledwie 0,166% od obrotu. Rozpiętość w procentach wzrasta jeszcze, jeśli weźmiemy pod uwagę pobierane przez samorządy terytorialne dodatki do ceny świadectw przemysłowych. Na tym przykładzie uwidacznia się w pełni bardzo wysokie obciążenie małych przedsiębiorstw przerobu spirytusu.

Izba Przemysłowo-Handlowa w tych warunkach, celem sprawiedliwego rozkładu ciężaru z tytułu opłat od przerobu spirytusu i umożliwienia rozwoju drobnych przedsiębiorstw tej branży, biorąc również pod uwagę trudności finansowe przedsiębiorstw tego rodzaju o większych rozmiarach, zwraca się do Ministerstwa Skarbu z prośbą o zmianę systemu poboru opłat od przerobu spirytusu w sposób, któryby z jednej strony zapewnił Skarbowi Państwa wpływ z tytułu tych opłat w obecnej wysokości, a z drugiej strony wyrównał dysproporcję między przedsiębiorstwami małymi i o większym rozmiarze.

Jako rozwiązanie powyższego zagadnienia nasuwają się trzy koncepcje, a to:

1. Zniesienie świadectw akcyzowych dla fabryk wódek z tym, że wprowadzonoby opłatę specjalną od litra zakupionego spirytusu. Opłatę tę pobierałby monopol spirytusowy przy sprzedaży spirytusu, doliczając równocześnie dodatek komunalny według ustalonego procentowego klucza.

System ten usunąłby istniejące dysproporcje, scentralizowałby pobór opłaty w monopolu spirytusowym, wskutek czego przyczyniłby się do potaniaenia wybierania tych opłat i ułatwiłby znakomicie kontrolę.

2. Pozostawienie opłat stałych, ale w wysokości 1.500 zł dla przedsiębiorstw do 15.000 litrów przerobu i wprowadzenie dodatkowej opłaty do każdego dalszego 1000 litrów w kwocie 100 zł.

Z uwagi jednak na bardzo ciężki stan finansowy przedsiębiorstw tej branży opłata stała winna być wybierana w dwóch równych ratach półrocznych.

System ten nie przyniósłby wprawdzie tych korzyści, co system 1, lecz zmniejszyłby wydatnie dysproporcje wyżej wskazane, nie wyrządzając szkód Skarbowi Państwa.

3. Wprowadzenie w miejsce opłat stałych i dodatkowych opasek stemplowych, czyli banderoli. w które zaopatrywano by towar w chwili wyjścia jego z przedsiębiorstwa przemysłowego do handlu.

System ten usunąłby dysproporcje, mógłby zapewnić dotychczasowe wpływy Skarbowi Państwa, ale niewątpliwie spowodowałby konieczność silniejszej kontroli.

Po rozpatrzeniu powyższych trzech koncepcji Izba Przemysłowo-Handlowa wypowiada się za koncepcją pierwszą, jako najbardziej sprawiedliwą i tak dla Skarbu Państwa, jak i dla zainteresowanych sfer gospodarczych korzystną.“

Sprawa świadectw przemysłowych dla zakładów hurtowej sprzedaży własnych wyrobów.

Zagadnienie powyższe było przedmiotem wystąpienia Izby do Ministerstwa Skarbu w formie poniżej podanej:

Z dniem 1 stycznia 1937 roku powstanie obowiązek nabywania świadectw przemysłowych kategorii handlowej dla tych zakładów hurtowej sprzedaży wyrobów własnej produkcji przemysłu, które wedle dotychczas obowiązujących przepisów prawnych winny być zaopatrzone tylko w karty rejestracyjne.

Zmiana dotychczasowego stanu przysparza przemysłowi nowych ciężarów, jeżeli się zważy, że cena świadectw przemysłowych kategorii A 1 wraz z dodatkami wynosi 3.700 zł, gdy cena kart rejestracyjnych wynosi 18,50 zł. Zdecyduje to o poważnym wzroście dotychczasowych obciążeń niektórych większych zakładów przemysłowych, obarczonych już i tak ostatnimi posunięciami legislacyjnymi w zakresie podatkowym. Komasaacja stawek podatkowych i opłat, dokonana rozporządzeniem Prezydenta R. P. z dnia 14 stycznia 1936 roku (Dz. U. R. P., poz. 15), w swych podstawowych założeniach miała na oku utrzymanie na dotychczasowym poziomie globalnej sumy obciążeń publicznych. W rzeczy samej

okazuje się, że zastosowanie skomasowanej stawki dla większości przedsiębiorstw ciężkiego przemysłu stanowi już obecnie, a jeszcze w wyższym stopniu stanowić będzie od 1 stycznia 1937 roku począwszy poważny wzrost dotychczasowych ciężarów, nie mówiąc o tych zresztą nierzadkich wypadkach, znanych już Ministerstwu, w których przedsiębiorstwa przed wejściem w życie powyższego dekretu Prezydenta R. P. zawarły umowy, zawierające długoterminowe zobowiązania do świadczeń periodycznych i bądź to już uiszczyły w całej pełni przypadającą od takich aktów prawnych opłatę stemplową, bądź też której uiszczenia domagają się władze skarbowe w zastosowaniu rygorystycznej wykładni przepisów powyższego dekretu od dostaw, wykonywanych po dniu 15 stycznia 1936 roku, a opierających się na powyższych aktach prawnych. Obłożenie produkcji dodatkowym podatkiem w postaci świadectw przemysłowych od hurtowej sprzedaży wyrobów własnej produkcji jest równie niesłuszne jak i gospodarczo nieuzasadnione.

Prowadzenie przemysłu, tj. wytwarzanie towarów, jest nierozłączne z ich sprzedażą. Wytwarza się po to, aby sprzedać: zysk ze sprzedaży jest celem przedsiębiorstwa przemysłowego. A zatem przemysłowiec, nabywając świadectwo przemysłowe kategorii przemysłowej na prowadzenie przedsiębiorstwa, tym samym opłaca prawo sprzedaży wytworzonych w nim towarów. Samo wytwarzanie bez sprzedaży nie ma racji istnienia.

Kupiec, prowadząc swoje przedsiębiorstwo handlowe, nabywa towary celem ich dalszego zbycia. Czynność jego stanowi ogniwo czyli pomost pomiędzy przemysłowcem-wytwórcą towaru a jego spożywcą. Esencjonalną jego czynnością jest pośrednictwo, t.j. zakup towaru tam, gdzie on jest tańszym, i dalsza jego sprzedaż z zyskiem. Kupno z następującą sprzedażą stanowią jeden jednolity i łączny zespół zjawisk, z którą ustawa łączy obowiązek nabycia świadectwa przemysłowego. Analogicznym zespołem w zakresie produkcji dóbr jest ich wytwarzanie z następującą po niej sprzedażą. Nie da się pomyśleć samoistna sprzedaż bez poprzedzającego ją wytworzenia towaru przez przemysłowca względnie bez poprzedzającego zakupienia danego dobra przez kupca.

W tym stanie rzeczy konstrukcja przepisu art. 14 p. 2 wspomnianego dekretu, opierająca obowiązek nabywania świadectw przemysłowych na samej sprzedaży wyrobów własnej produkcji, pozbawiona jest gospodarczej podstawy, chyba, że przy zmianie

dotychczasowego stanu prawnego chodziło o fiskalne posunięcie, o powiększenie przychodów skarbowych kosztem tych wytwórców, którzy przez zakładanie własnych oddziałów sprzedaży poza siedzibą swego przedsiębiorstwa stwarzają bezpośrednią styczność wytwórcy towaru z jego spożywcą i zbliżając producenta do konsumenta — przyczyniają się do zdrowego układania się stosunków z punktu widzenia racjonalnej gospodarki społecznej.

Z przyczyn powyższych Izba Przemysłowo-Handlowa daje wyraz pogładowi, że okólnik, który normować będzie sprawę ulg w cenie świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych na rok 1937 winien zawierać przepis treści następującej:

„Nie uważa się jako oddzielnych zakładów handlowych w rozumieniu art. 11 ustawy tych zakładów hurtowej sprzedaży wyrobów własnej produkcji, które, poza obrębem pomieszczeń, służących celom produkcyjnym, przedsiębiorstwa przemysłowe utrzymują w ilości do najwyżej 2-ch zakładów w miejscowości, stanowiącej ich siedzibę, jako też w ilości co najwyżej jednego zakładu w miejscowości, znajdującej się poza ową siedzibą. Postanowienie niniejsze dotyczy tylko tych zakładów hurtowej sprzedaży własnych wyrobów, utrzymywanych przez przedsiębiorstwa przemysłowe, prowadzące prawidłowe książki handlowe, w których sprzedaż towaru odbywa się wyłącznie kupcom i przemysłowcom.“

Wartość dochodu w naturze na rok 1936.

Izba Przemysłowo-Handlowa współpracowała z władzami skarbowymi jej okręgu w sprawie ustalenia wartości świadczeń w naturze na rok 1936 i dzięki jej staraniom wartości te zostały jednolicie ustalone dla całego terenu. W ten sposób uniknięto trudności obliczeniowych w poszczególnych zarządach przedsiębiorstw.

Prócz powyższych zagadnień Izba współpracowała we wszystkich sprawach z dziedziny skarbowej na terenie Związku Izb Przemysłowo-Handlowych, brała udział we wszystkich konferencjach, jakie odbywały się na terenie Ministerstwa Skarbu z samorządem gospodarczym. W chwili obecnej podjęte są prace na temat reformy świadectw przemysłowych oraz ulg podatkowych dla inwestycji w przemyśle.

Pojęcie większej ilości czyli partii.

Izba Przemysłowo-Handlowa ustaliła w roku 1936 w swoim okręgu jako większą ilość, czyli partię, następujące ilości wzgl. wagę poszczególnych poniżej wymienionych artykułów:

1. tomasyny — 100 ton, tj. 10 wagonów à 10 ton,
2. płatków owsianych w workach i paczkach — 1 wagon 10-tonowy,
3. białego metalu — 10.000 kg,
4. ołowiu — 10.000 kg,
5. aluminium — 5.000 kg,
6. cyny — 5.000 kg,
7. złomu metalowego (z wyłączeniem złomu żelaznego) — 15.000 kg,
8. błyskawicznych suwaków (zamek) — 1.000 mtr,
9. zameczków do teczek — 10 grossów,
10. mialu węglowego — 50.000 kg,
11. łyżek, noży, widelców — 50 tuzinów,
12. ziarna kakaowego — 1.000 kg,
13. tłuszczu technicznego — 10.000 kg,
14. cukru — 10.000 kg,
15. słod — 15.000 kg,
16. chmielu — 15.000 kg,
17. skór wyprawionych podeszwowych — 1 wagon (10.000 kg),
18. skór wierzchnich — 1.500 m² do 2.000 m² przy transakcjach jednorazowych,
19. soli potasowej — 50 ton,
20. wapna — 50 ton,
21. makuchów — 50 ton,
22. ziemniaków — 300 ton.

Zagadnienia art. 7 ustawy o państwowym podatku przemysłowym.

W sprawie ustalania zwyczajów handlowych dla celów podatku przemysłowego wydała Izba Przem.-Handlowa w szeregu wypadków swoją opinię.

1. Impregnację kostki drzewnej należy uważać za czynność przygotowawczą, natomiast impregnację podkładów kolejowych i słupów teletechnicznych należy uważać za przerób.

2. Remont silnika samochodowego, wyregulowanie skrzynki biegów itp. jest przerobem.
3. Galwanizację surowych zatzasków przez przedsiębiorstwo handlowe należy uważać za czynność przemysłową.
4. Składanie beczek do masła przez przedsiębiorstwo handlowe uważać należy za czynność przygotowawczą.
5. Rozcieńczanie octu lub esencji octowej i rozlew do butelek przez przedsiębiorstwo handlowe uważać należy za czynność przygotowawczą handlową.
6. Przerzynanie i heblowanie desek, wykonywane przez przedsiębiorstwo handlu drzewem, uważać należy za czynność przygotowawczą handlową.
7. Składanie rowerów w przedsiębiorstwach handlowych, trudniących się sprzedażą gotowych rowerów z części, sprowadzanych z fabryki jest czynnością handlową przygotowawczą, o ile dokonywane jest bez specjalnych urządzeń mechanicznych lub warsztatowych narzędziami zwyczajnymi i bez żadnych zmian ani uzupełnień poszczególnych części składowych (bez ich przeróbki lub obróbki).
8. Przystosowywanie przez przedsiębiorstwa handlowe konfekcji damskiej, męskiej i dziecięcej do wymagań klienteli w formie skracania, podłużania, zwężania i przyszywania guzików uważać należy za przygotowawczą czynność handlową, i to bez względu na ilość zatrudnionych pracowników i użytych maszyn oraz ewent. fakt dokonywania tych czynności w oddzielnym warsztacie.
9. Przytwierdzanie wiązań do nart, osad żelaznych i wiązań do kijów narciarskich, łyżew do butów, w przedsiębiorstwach handlowych, sprzedających te artykuły, uważać należy za przygotowawczą czynność handlową.
10. Przepakowywanie kolorowej nitkowanej przędzy bawełnianej z paczek po $2\frac{1}{2}$ i 5 kg do mniejszych pudełek o wadze 100 gr należy uważać za przygotowawczą czynność handlową.
11. Ręczne farbowanie żarówek przez przedsiębiorstwo handlowe przed ich sprzedażą należy uważać za przygotowawczą czynność handlową.
12. Łamanie makuchu przez przedsiębiorstwo handlowe należy uważać za przygotowawczą czynność handlową.

XI. Sprawy socjalne.

W wyniku prac Międzyministerialnej Komisji Współpracy z Samorządem Gospodarczym powołało Ministerstwo Opieki Społecznej do życia specjalną Komisję do zbadania zagadnień z zakresu ubezpieczeń społecznych.

W skład tej Komisji weszli przedstawiciele życia gospodarczego, świata pracy i instytucji ubezpieczeń społecznych oraz rzeczoznawcy, powołani na wniosek członków Komisji. Z ramienia Izby wszedł w skład Komisji w charakterze członka radca dr Jan Zieleniewski, w charakterze zaś rzeczoznawców wicedyrektor Władysław Tarłowski z Związku Górnośląskiego Przemysłu Górn.-Hutniczego i Mgr. Godlewski z biura Izby.

Na pierwszym plenarnym posiedzeniu tej Komisji w dniu 21 kwietnia 1936 roku dyr. Wiktor Martin, jako przewodniczący Międzyministerialnej Komisji, wygłosił referat, w którym przedstawił zebrany przez Komisję materiał i stwierdził, że istotne zadania ubezpieczeń społecznych polegają na ubezpieczeniu ludności przed skutkami wypadków losowych, na rozdziale dochodu społecznego w sposób odpowiadający potrzebom państwa i mają być jedną z więzi, spajających społeczeństwo, — a natomiast nasza rzeczywistość stwierdza, iż praktyka ubezpieczalni wypacza intencję ustawodawcy. Referent wyraził pogląd, że przed dyskusją ogólną i rozważeniem projektów zasadniczej reformy ubezpieczeń społecznych, podjąć należy małą reformę, która oddałaby idei ubezpieczeniowej niewątpliwy pożytek. Zasadnicze postulaty tej małej reformy streścił referent w sposób następujący:

1. Sprawy dotyczące techniki ubezpieczeniowej.

1. Należy uprościć technikę zgłoszeń, wymiaru składek i kontroli,
2. znieść obowiązek przeliczania składek na okresy tygodniowe z rzeczywistych okresów wypłat,
3. podstawą wymiaru składek stać się winna lista płacy, zamiast wykazu stanu zatrudnienia i oddzielnej deklaracji,
4. uprościć należy formularze zgłoszeń,
5. przeprowadzić należy dostosowanie okresów składania dokumentów do wymiaru składek i terminów zapłaty składek do rzeczywistych okresów wypłaty zarobków w przedsiębiorstwie,

6. wprowadzić wysyłanie nakazów płatniczych o wymiarze składek do drobnych przedsiębiorstw w terminach niepowodujących kar za zwłokę,
7. wprowadzić jednolitą składkę zryczałtowaną od wszystkich rodzajów ubezpieczenia, bądź dla całego przemysłu, bądź dla poszczególnych zakładów pracy z zastrzeżeniem, że nie spowoduje to podwyższenia ogólnej wysokości składki. Zastosowanie tej samej podstawy wymiaru do obliczenia wysokości wszelkich obciążeń społecznych;
8. w ubezpieczeniach wypadkowych należy wysokość składki tak skonstruować, aby przedsiębiorca stał się finansowo zainteresowany warunkami bezpieczeństwa i higieny w swoim przedsiębiorstwie.

II. Zagadnienia świadczeń.

Należy zapobiec rozdrabnianiu sum ubezpieczeń społecznych i zapewnić obracanie ich na cele mające istotne znaczenie społeczne, a więc:

1. W ubezpieczeniu chorobowym trzeba ograniczyć udzielanie bezpłatnej pomocy w wypadkach lekkich schorzeń, zapewniając całkowitą pomoc lekarską w sprawach istotnie poważnych;
2. należy ograniczyć zakres osób uprawnionych do świadczeń do najbliższej rodziny (wstępni i zstępni);
3. trzeba ułatwić dostęp ubezpieczonym do lekarzy specjalistów i pozostawić lekarzom większą swobodę w stosowaniu środków leczniczych;
4. należy zryczałtować zasiłki pieniężne w ubezpieczeniu chorobowym do sum 5—10 zł i posilkować się pocztą przy wysyłce drobnych należności;
5. trzeba podnieść granicę niezdolności do pracy w ubezpieczeniu wypadkowym (w Polsce 10 % niezdolności, w Niemczech 25 %).

III. Ogólne zagadnienia ubezpieczeń.

Trzeba zrewidować jednolite i szablonowe stosowanie zasady powszechności ubezpieczeń, a więc:

1. rozważyć ewentualność zróżniczkowania zasady ubezpieczeń (składka i świadczenia) dla różnych grup ubezpieczonych pod względem regionalnym (Polska B), branżowym a także dla chałupników;

2. dopuścić tworzenie zastępczego ubezpieczenia chorobowego w poszczególnych zakładach pracy (nie naruszając interesów pracowników drobnych zakładów);
3. zwolnić od ubezpieczenia uczniów przemysłowych, praktykantów młodocianych oraz bezpłatnie zatrudnionych w przedsiębiorstwach i warsztatach członków rodziny właściciela (w roku 1929 zatrudnionych było 65.000 uczniów przemysłowych, w roku 1934 tylko 14.000);
4. obniżyć górną granicę zarobków policzalnych do ubezpieczenia i ustalić ją na jednolitym poziomie odpowiadającym dzisiejszym warunkom gospodarczym i społecznym;
5. wprowadzić w życie przepisy zapewniające udział czynnika społecznego w zarządzaniu instytucjami ubezpieczeń społecznych;
6. zrewidować istniejące przepisy w sprawie ulgowej spłaty zaległości w kierunku ich uproszczenia i urealnienia;
7. rozważyć możliwość zwolnienia od obowiązku ubezpieczenia inwalidzkiego robotników rolnych, sezonowych, rekrutujących się z województw centralnych, gdzie ten system ubezpieczenia nie obowiązuje.

Na zasadzie tego podziału postulatów w odniesieniu do małej reformy ubezpieczeń społecznych przewodniczący specjalnej Komisji podzielił ją na 3 Podkomisje z tym, że I Podkomisji powierzono sprawy uproszczenia techniki ubezpieczenia, II Podkomisji sprawy usprawnienia organizacji udzielania świadczeń i III Podkomisji sprawy ogólne ubezpieczeń społecznych.

Zasadniczym materiałem, który, jak z powyższego wynika,, miał być przez Komisję Specjalną przepracowany, był materiał zebrany przez Przewodniczącego Międzyministerialnej Komisji

Podkomisje przyjęły jako zasadę dyskutowanie poszczególnych zagadnień i po zupełnym uzgodnieniu tez przyjmowanie ich, jako sprawy załatwionej, — bez głosowania. Każdy problem ujęty został w formę referatu względnie koreferatu.

Podkomisja III nie przepracowała żadnego zagadnienia. Na pierwszym posiedzeniu wygłosił jedynie dyr. Lgocki referat pod tytułem „Ogólne uwagi o ubezpieczeniach społecznych w Polsce“, po czym przystąpiono do ustalenia programu prac. Na następnym jednak posiedzeniu, na którym miano przystąpić do dyskusji nad

poszczególnymi punktami opracowanego programu, przedstawiciele świata pracy w osobach pp. Jankowskiego, Ziemięckiego, Kapuścińskiego i Grygołajtysa złożyli deklarację treści następującej:

„Za najbardziej pilne i ważne zadanie w dziedzinie ubezpieczeń społecznych uważamy jak najszybsze wprowadzenie pełnego samorządu we wszystkich instytucjach ubezpieczeń społecznych. Tylko bowiem w oparciu o samorząd i przy kontroli czynników społecznych można będzie uzdrowić sytuację finansową ubezpieczeń społecznych; usunąć biurokracyzm, przywrócić zaufanie, zbliżyć ubezpieczonych do ich instytucyj i zapewnić ubezpieczonym należne im świadczenia.

Do czasu wprowadzenia normalnego samorządu w instytucjach społecznych uważamy za wskazanie natychmiastowe powołanie tymczasowego samorządu oraz powierzenie mu, poza normalnymi zadaniami, opracowanie problemów, którym ma się zajmować Podkomisja do ogólnych spraw ubezpieczeń społecznych oraz przygotowanie wprowadzenia normalnego samorządu.

Podkomisja do ogólnych spraw ubezpieczeń społecznych ma na celu badanie przy pomocy referatów i dyskusji całego szeregu problemów natury ogólnej związanych z ubezpieczeniami społecznymi: badanie takie zapowiada się na szereg miesięcy i w naszym przekonaniu, nie tylko nie przyspieszy, lecz opóźni realizację najbardziej podstawowego problemu — wprowadzenia samorządu.

Wobec powyższego uważamy za niecelowy nasz udział w pracach tego rodzaju Podkomisji.

Natomiast będziemy współpracowali w pozostałych dwóch Podkomisjach — do uproszczenia techniki ubezpieczenia oraz dla usprawnienia organizacji udzielania świadczeń —, jako mających na celu zbadanie konkretnych spraw i postawienie wniosków celem usunięcia w krótkim terminie stwierdzonych niedomagań.“

Na skutek tej deklaracji Przewodniczący Podkomisji zamknął posiedzenie, motywując swój krok koniecznością porozumienia się z Przewodniczącym Komisji.

W rezultacie III Podkomisja, tj. ta, która jedynie mogła załatwić postulaty życia gospodarczego natury ogólnej, zakończyła na drugim posiedzeniu swoją działalność i więcej mimo kilku interwencji ze strony Związku Izb Przemysł.-Handlowych R. P., w których brała udział także i Izba, zwołaną nie została.

I Podkomisja przepracowała następujące zagadnienia:

1. zgłaszanie do ubezpieczenia osób,
2. zgłaszanie do ubezpieczenia zakładów pracy,
3. sprawę wymiaru składek,
4. wykazy stanu zatrudnienia,
5. sprawę poboru składek ubezpieczeniowych,
6. zagadnienie systemu znaczkowego,
7. zagadnienie techniki ubezpieczeniowej na terenie Górnego Śląska w systemie ustawy o ubezpieczeniu społecznym.

Ponadto Podkomisja miała się zająć rozpatrzeniem zagadnienia jednolitej składki w ubezpieczeniu społecznym, które, jeśli chodzi o uproszczenie techniki ubezpieczeniowej, uważane było przez przedstawicieli pracodawców jako jeden z najistotniejszych problemów, którym Podkomisja zająć się powinna.

Po wysłuchaniu referatów i koreferatów na temat jednolitej składki przedstawiciele świata pracy oświadczyli, że zdaniem ich zagadnienie jednolitej składki nie może być dyskutowane w I-szej Podkomisji, mogłoby być natomiast przedmiotem obrad III-ciej Podkomisji. I gdyby znalazło się jednak mimo tego oświadczenia na porządku obrad I-szej Podkomisji, przedstawiciele świata pracy zmuszeni by byli wycofać się z prac Podkomisji.

Na skutek powyższego oświadczenia przewodniczący Podkomisji zwrócił się do przewodniczącego Komisji o decyzję.

Pan Wiceminister Jastrzębski zdecydował, że zagadnienie jednolitej składki może być przedmiotem obrad I-szej Podkomisji, o ile wszyscy jej członkowie wyrażą na to zgodę. W dniu 4 listopada br. tj. w czasie ostatniego posiedzenia I-szej Podkomisji, po podaniu do wiadomości przez Przewodniczącego tej Podkomisji decyzji Pana Wiceministra Jastrzębskiego, przedstawiciele świata pracy podtrzymali swe dotychczasowe w tej sprawie stanowisko, wobec czego sprawa jednolitej składki nie mogłaby być dyskutowana.

W wyniku tych okoliczności przedstawiciele grupy pracodawczej, mianowani na wniosek Związku Izby Przemysłowo-Handlowych R. P., zażądali przerwania posiedzenia, motywując swe żądanie koniecznością zasięgnięcia opinii swych mocodawców. — Przewodniczący przychylił się do żądania ostatnich.

Jeśli chodzi o scharakteryzowanie działalności I-szej Podkomisji należy podkreślić, że prace jej o ileby zostały akceptowane

przez Komisję jak i następnie przez Ministerstwo Opieki Społecznej, mogą dać niewątpliwie pewne uproszczenia w technice ubezpieczeniowej.

II-ga Podkomisja opracowała:

1. organizację lecznictwa, w szczególności system lekarzy domowych,
2. zagadnienie aptek własnych i punktów rozdawnictwa leków, oraz centrali zakupów dla kas chorych,
3. zagadnienie lekospisu,
4. zagadnienie leczenia sanatoryjnego i szpitalnictwa.

W czasie dyskusji na powyższe tematy zaznaczyła się bardzo silnie tendencja przedstawicieli świata pracy do rozbudowy świadczeń w ubezpieczeniu chorobowym.

Po dyskusji na temat czterech powyższych problemów II-ga Podkomisja podzielona została na cztery grupy. Każda z poszczególnych grup miała się zapoznać z pewną ilością ubezpieczalni społecznych. Z wyjątkiem jednej grupy, która do tej pory prac swych jeszcze nie przeprowadziła, pozostałe grupy wykonały swe zadania.

Wreszcie Podkomisja zajęła się problemem ubezpieczenia emerytalnego robotników, świadczeniami z funduszu ubezpieczenia emerytalnego na wypadek braku pracy pracowników umysłowych i z tytułu wypadków w zatrudnieniu lub choroby zawodowej.

Wszystkie tezy uchwalone przez Podkomisję I i II zostały w formie sprawozdania przedłożone Przewodniczącemu Komisji Specjalnej. Jak wynika z zestawienia prac, przeprowadzonych przez obie te Podkomisje, nie wyczerpały one całości powierzonych im zagadnień, dzięki czemu nie spełniły zasadniczego swego zadania, tj. nie opracowały projektu t. zw. małej reformy ubezpieczeń społecznych, nakreślonego przez Przewodniczącego Międzyministerialnej Komisji Współpracy z Samorządem Gospodarczym.

Izba Przem.-Handlowa brała udział w wszystkich pracach Komisji Specjalnej mimo, iż już po deklaracji złożonej w III-ciej Podkomisji doszła do przekonania, że Komisja ta w efekcie swych prac może przynieść tylko w bardzo małym zakresie realizację postulatów życia gospodarczego. Izba wychodziła jednak z założenia, że nawet drobne uproszczenia natury czysto technicznej, będą poważną ulgę dla warsztatów pracy.

Niezależnie od prac Komisji Specjalnej, zdając sobie sprawę z powyższego stanu rzeczy, Izba opracowywała projekt zasadniczej reformy ubezpieczeń społecznych we własnym zakresie i pierwsza wystąpiła z tezą, że problem ubezpieczeń społecznych w Polsce może być rozwiązany nie drogą takiej czy innej redukcji czy też podwyżki składek, lecz jedynie i tylko przez przebudowę struktury tych ubezpieczeń.

W wyniku swych prac przedłożyła Izba Związkowi Izb Przem.-Handlowych R. P. tezy podstawowe w sprawie ubezpieczeń społecznych, które podaje poniżej w dosłownym brzmieniu:

Analiza sytuacji, w jakiej znalazły się ubezpieczenia społeczne, i roli, jaką odgrywają w życiu gospodarczym, nakazuje gruntowne zrewidowanie celów, jakie są im stawiane; badając je zaś w pierwszym rzędzie musimy zwrócić uwagę na nieodłączną cechę tej instytucji, tj. na ich przymusowość. Wysuwa się bowiem pytanie, co charakteryzuje granice przymusu stosowanego przez Państwo w stosunku do swych obywateli. Czy obok kryteriów gospodarczych, granic zdolności płatniczej, nie istnieją kryteria innego rodzaju i rzędu?

Uartym przeświadczeniem jest, iż ubezpieczenia społeczne pokrywać powinny potrzeby ubezpieczonych. Gdy zaś jest mowa o potrzebach jednostek, to obiektywna ocena słuszności ich rozmiarów znika. W takiej konstrukcji opłat ubezpieczeniowych zniknąłby najpoważniejszy hamulec nieograniczonego rozwoju pragnień, jakim jest konieczność pokrywania ich kosztów. Może to mieć miejsce, gdy celom postawionym ubezpieczeniom jest zaspokojenie potrzeb indywidualnych.

Wydaje się bezspornym, iż z faktu życia wynika, iż przed każdym stoi zagadnienie zaspokojenia jego indywidualnych potrzeb, zaspokojenia trosk, ochrony przed skutkami klęski. Za właściwe rozwiązanie tego zagadnienia każdy z nas ponosi i ponosić musi pełną odpowiedzialność. Niezaspokojenie potrzeb, niezabezpieczenie się przed losowymi zdarzeniami, może być subiektywnie oceniane nawet jako klęska, ale jednocześnie w ogromnej większości przypadków nie odbije się na życiu zbiorowości — Państwa.

Jednocześnie jednak przed nami, jako zbiorowością, stoi zagadnienie losu mas, które dzięki wypadkom losowym pozbawione są aktywności gospodarczej. Stoi to zagadnienie z tego względu, że masy te zaciążyć muszą na życiu zbiorowości, gdyż w ten czy

inny sposób znaleźć muszą podstawę bytu na koszt aktywnej części społeczeństwa. Stąd płynie prawo i obowiązek do usunięcia tej troski społecznej, tytuł do racjonalnego rozwiązania ciężaru stąd wynikającego i prawo do stosowania przymusu.

W pierwszym przypadku podmiotem ubezpieczenia jest jednostka, ona winna dać nieskrępowany wyraz swej woli i poczucia przezorności. W drugim zaś ubezpiecza się zbiorowość i w tym celu ma prawo narzucać swą wolę jednostkom.

Z takiego rozgraniczenia wypływa dość jasno linia demarkacyjna pomiędzy zakresem działania ubezpieczeń przymusowych a dobrowolnych. Tak np. klęską obchodzącą społeczeństwo będzie przedłużająca się niezdolność do pracy, spowodowana chorobą, — nie będzie nią niezdolność krótkotrwała. Klęską społeczną będzie pozbawienie chorego pomocy lekarskiej, bo spowodować to może stratę trwałą zdolności do aktywności gospodarczej, — nie będzie zaś brak wygody w leczeniu.

Klęską będzie brak środków do życia tych niezdolnych do pracy, którzy w okresie swej aktywności nie mieli obiektywnej możliwości indywidualnego zabezpieczenia się przed jej skutkami, nie będzie natomiast taką klęską brak środków do życia tych, co mając dobrą sytuację życiową z pełną lekkomyślnością zapominali o nieuniknionym okresie życia: inwalidztwie i starości, zwłaszcza, iż zjawisko to nie może być masowe. Przeciwnie, za klęskę społeczną uznać trzeba przytępienie poczucia przezorności w masach przez branie na barki zbiorowości odpowiedzialności, do ponoszenia której obiektywnie jednostki są zdolne.

Tak przeprowadzona linia demarkacyjna, wytykająca granice stosowania przymusu przezorności, pozwoli na właściwe umieszczenie ubezpieczeń społecznych w hierarchii potrzeb zbiorowości.

W logicznej konsekwencji powyższego należy przyjąć następujące tezy:

Świadczenia ubezpieczeń społecznych winny być oparte na zasadzie zaspokojenia minimalnych potrzeb życiowych (minimum egzystencji) ubezpieczonego.

1. wariant: zabezpieczenie potrzeb ubezpieczonego ponad ustawowe minimum należy pozostawić wszelkim formom jego zapobiegliwości.
2. wariant: potrzeby indywidualne, zależne od warunków regionalnych, branżowych itp., mogą znaleźć zaspokojenie w drodze

dodatkowych ubezpieczeń dobrowolnych, zorganizowanej oszczędności i innych form zapobiegliwości.

W konsekwencji powyższych zasad przymus ubezpieczenia powinien dotyczyć tylko pracowników najemnych o zarobkach, nie dających obiektywnej gwarancji indywidualnego zabezpieczenia się przed ryzykami objętymi przez ubezpieczenia społeczne (górna granica ubezpieczenia).

Wariant: przymus ubezpieczenia winien obejmować wszystkie osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę bez względu na wysokość wynagrodzenia.

Powyższe zasady nie dotyczą ubezpieczenia od wypadków przy pracy i ubezpieczenia chorobowego.

Zgodnie z powyższym świadczenia i składki ubezpieczeniowe długoterminowe (emerytalne) są niezależne od wysokości dochodu ubezpieczonego.

Renta składa się:

- a) z części stałej jednolitej dla całego Państwa,
- b) z części zmiennej zależnie od czasu przebytego w ubezpieczeniu; ta część zmienna będzie oznaczona odmiennie dla każdego z okręgów ubezpieczeniowych, np. trzech. W ten sposób okręgi przemysłowe o najwyższych zarobkach będą miały najwyższą jednostkę przyrostu za każdy tydzień składkowy przebyty w ubezpieczeniu;
- c) z dopłaty Skarbu Państwa ustalonej odmiennie dla każdego z okręgów ubezpieczeniowych w ten sam sposób, jak wyżej pod b).

Świadczenia dla pracowników fizycznych są różne co do wysokości od świadczeń dla pracowników umysłowych.

Dla oznaczenia renty decyduje ten okręg ubezpieczeniowy, w którym ubezpieczony ostatnio przebył x tygodni składkowych.

Prawo do renty minimalnej uzyskuje ubezpieczony po przebyciu w ubezpieczeniu x plus y tygodni składkowych.

Jak z powyższych tez wynika, opracowała Izba jedynie tezy w zakresie ubezpieczenia emerytalnego, pracowników umysłowych i robotników. Tezy te ostatnio zostały przez Związek Izb Przem.

Handlowych R. P. akceptowane i są obecnie podstawą dla szczegółowego opracowania tego działu ubezpieczeń.

Niezależnie od prac natury ogólnej opracowała Izba w roku sprawozdawczym szereg projektów ustaw i rozporządzeń, jak np. projekt zmiany rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 27. X. 1933 roku o powoływaniu nadzwyczajnych komisji rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami w przemyśle i handlu, projekt ustawy o pracowniczych kasach ubezpieczeń i funduszach emerytalnych, i t. p. Ponad to udzieliła Izba szeregu wyjaśnień z działu ubezpieczeń społecznych na żądania poszczególnych przedsiębiorstw jej okręgu.

XII. Obrót handlowy z zagranicą.

I. Zagadnienia natury ogólnej.

Rok 1936 charakteryzuje wzrost światowych obrotów handlowych w stosunku do ubiegłego roku. Ten wzrost wymiany międzynarodowej zaznaczył się zarówno w ilości, jak i w wartości.

Charakterystyka ta odnosi się też do Polski, której import zwiększył się z kwoty 860 milionów zł w roku 1935 do kwoty 1.003 milionów zł w roku 1936, oraz eksport podniósł się z kwoty 925 milionów zł w roku 1935 do kwoty 1.026 mil. zł w roku sprawozdawczym. Saldo dodatnie jednak w naszych obrotach z zagranicą zmniejszyło się w stosunku do ubiegłego roku z kwoty 65 milionów zł do kwoty 23 mil. zł.

Zaznaczyć jednak wypada, że jeśli chodzi o wyżej wspomniany wzrost obrotów, to zarówno w skali światowej, jak i polskiej tak na przywozie, jak i na wywozie musiała się odbić powszechna zwyczajka cen, stwarzając do pewnego stopnia pozory znacznego powiększenia obrotów.

Zasadnicza struktura handlu zagranicznego Polski przedstawiała się w roku 1936 w ogólnych zarysach w ten sposób, że w przywozie zaznaczył się zmniejszony udział artykułów spożywczych i wyrobów gotowych przy poważnym wzroście udziału surowców. W wywozie zaś zwiększył się udział artykułów rolniczo-hodowlanych przy utrzymaniu się prawie na dotychczasowym poziomie wywozu produkcji przemysłowej.

W każdym razie należy podkreślić, że, pomimo spadku salda dodatniego handlu zagranicznego Polski w roku sprawozdawczym

w stosunku do roku 1935, obserwujemy w handlu zagranicznym Polski wzmożenie się obrotów, jak również coraz bardziej postępujące uszlachetnianie wywozu, tak w dziale przemysłowym, jak i rolniczo-hodowlanym, oraz wzrost udziału przywozu surowców i maszyn. Zjawiska te należy zanotować jako objaw dla gospodarstwa narodowego pomyślny, będący konsekwencją pewnej poprawy koniunktury, jaka dała się zauważyć tak w skale ogólnoświatowej jak i polskiej.

Jeżeli chodzi o warunki polityczno-handlowe, w jakich się rozwijała nasza wymiana towarowa w roku sprawozdawczym, to nie tylko nie można było zauważyć jakiejś poprawy w tym kierunku, ale nawet, zwłaszcza w pierwszej połowie roku 1936, pewne pogorszenie. Stan ten przypisać należy coraz bardziej rygorystycznemu stosowaniu w dalszym ciągu przez kraje importujące rozmaitych posunięć restrykcyjnych w postaci zakazów przywozu, ograniczeń dewizowych, clearingu i t. d., mających na celu hamowanie obcego importu.

W życiu gospodarczym Polski rok 1936 przyniósł dwa wydarzenia, mające zasadnicze znaczenie dla handlu zagranicznego Polski, a mianowicie wprowadzenie od kwietnia reglamentacji dewizowej i w ślad za nią od maja pełnej reglamentacji towarowej. Wprowadzenie przepisów dewizowych zaciążyło w znacznej mierze na eksporcie, zwłaszcza w początkowym okresie, kiedy to wyłaniały się dziesiątki najrozmaitszych trudności natury zasadniczej i porządkowej. W związku z tym przedmiotem bardzo intensywnych zabiegów Izby była sprawa ewentualnej decentralizacji prac Komisji Dewizowej lub też utworzenia w Katowicach delegatury Komisji, która stała się wszakże nieaktualną z chwilą otrzymania przez najważniejsze gałęzie eksportowe produkcji śląskiej — przemysł hutniczy żelazny — autonomii dewizowej, a przemysł węglowy szeregu uprawnień do załatwienia licznych spraw we własnym zakresie.

W związku z reglamentacją dewizową znacznym ułatwieniem dla życia gospodarczego, posiadającym przy tym wszystkie cechy trwałości, było uzyskanie przez Izbę naszą prawo opiniowania honorowanych potem w całej pełni przez Bank Polski wniosków na wywóz w nagłych wypadkach walut zagranicznych do wysokości zł 500,— ponad normalnie dozwolonych na paszport zł 200,—.

Z innych zagadnień ogólniejszego znaczenia, mających szczególnie doniosłe znaczenie dla eksportu, podnieść należy przechodzącą w roku sprawozdawczym różne koleje sprawę utworzenia Rady Handlu Zagranicznego, w zakresie której na terenie Związku Izby Przem.-Handlowych bez udziału względnie wpływu Izby naszej, śmiało można powiedzieć, nie zapadła żadna uchwała ani decyzja.

II. Eksport.

1. Sprawy ogólne.

Ze względu na poważny udział okręgu Izby w eksporcie ogólnopolskim, który w poszczególnych gałęziach przemysłu stanowi bardzo duży odsetek, np. w żelazie ca. 60%, w węglu ca. 75—80%, w cynku pełne 100%, w wyrobach włókienniczych 17%, w maszynach włókienniczych prawie pełne 98%, w meblach giętych 13% — Izba w roku 1936, tak samo jak i poprzednio, przywiązywała jak największą wagę, aby na odcinku spraw eksportowych wykazać się jak największym realnym efektem swej działalności, i to zarówno w zakresie prac badawczych jak i opiniodawczych, jako też i prac ściśle technicznych, związanych z wykonywaniem przez Izbę czynności z dziedziny administracji handlu zagranicznego.

Rok sprawozdawczy uważać należy za przełomowy w dziedzinie naszego eksportu. Po ostatnich bowiem latach kryzysu obserwujemy w roku 1936 wybitny wzrost zarówno produkcji jak i wywozu artykułów przemysłowych. Ze przemysł nasz przetrzymał zwycięsko ciężkie lata depresji gospodarczej i utrzymał się na zagranicznych rynkach eksportowych — niemała w tym zasługa akcji popierania wywozu, prowadzonej wzorem lat ubiegłych w ostatnim roku przez Izbę wspólnie ze Związkiem Izby. Szczególnie u schyłku roku ubiegłego zaznaczyła się silna poprawa w eksporcie cynku i blachy cynkowej; wywóz artykułów tych, w związku z zapoczątkowaną w jesieni r. b. haussą na giełdzie metali pólslachetnych, stawał się coraz mniej deficytowy i wymagający opieki.

W najważniejszym dziale naszego eksportu — wyrobów hutnictwa żelaznego — u schyłku roku 1936 również zapoczątkowała się poprawa. Tutaj też należy w szczególności podkreślić ścisłą współpracę Izby ze Związkiem Eksportowym Polskich Hut Żelaznych, koncentrującym w sobie całość spraw pomocy wywo-

zowej dla wszystkich hut polskich. Współpraca ta harmonijnie koordynująca wysiłki eksportowe hutnictwa śląskiego, umożliwiła naszemu eksportowi żelaznemu wyjście obronną ręką z okresu depresji gospodarczej.

Eksport żelaza polskiego, dążący stale do pełnego wykorzystania przyznanych mu przez Kartel Międzynarodowy kwot, zwycięsko stawiał czoło konkurencji obcej. Podkreślić tu należy decydującą rolę akcji interwencyjnej, bez której — wobec wielkiego deficytu eksportowego w latach kryzysu — utrzymanie eksportu w ciężkich dla przemysłu polskiego latach nie byłoby możliwe.

W roku 1936 Związek Eksportowy Polskich Hut Żelaznych wspólnie z Izbą przedłożył dwa plany eksportu hutniczego, które zostały przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu zatwierdzone i w myśl których, przy pewnych drobnych odchyleniach, akceptowanych przez Ministerstwo pod postacią virements, odbywał się wywóz artykułów hutniczych.

Dokładne zdanie sobie sprawy z sytuacji eksportu hutniczego umożliwiło Izbie badanie kwartalnych kalkulacji wynikowych wywozu; badania te prowadzone były w roku sprawozdawczym przez Izbę ze szczególną starannością i stanowiły jedną z zasadniczych prac w zakresie popierania wywozu. Trzymając w ten sposób rękę na pulsie najważniejszego śląskiego eksportu, Izba była w stanie orientować się w każdej chwili w sytuacji hutnictwa i wykazać pełne zrozumienie dla tej tak niezmiernie ważnej dla Państwa gałęzi przemysłu.

Celem umożliwienia hutnictwu bezpośredniego kontaktu z miarodajnymi w sprawach eksportowych czynnikami, Izba zorganizowała w jesieni roku 1936 konferencję z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Państwowego Instytutu Eksportowego, Związku Izb, Izby Przem.-Handlowej w Sosnowcu oraz reprezentantów przemysłu hutniczego. W wyniku przeprowadzonych rozmów zostało wyjaśnionych wiele niejasnych lub nasuwających wątpliwości kwestyj, a przede wszystkim ustalono ostatecznie system sporządzania kalkulacji wynikowych.

Gdy mowa o przemyśle żelaznym, należy jeszcze wspomnieć o inicjatywie Izby, mającej na celu stworzenie odpowiednich warunków dla wywozu wagonów kolejowych.

Wydatną akcję Izba rozwijała również w zakresie eksportu naczyń emaliowanych, który jednakowoż z końcem roku 1936 uległ, ze względu na znaczny spadek cen, silnemu zahamowaniu.

Poza tym Izba zajmowała się, jeśli chodzi o okręg górnośląski, sprawami wywozu celulozy sodowej, żelazokrzemu, żelazochromu, siarczanu miedzi, kubków cynkowych, drutu żelaznego, lontów, żarówek, farb ziemnych i cementowych oraz litoponu.

W okręgu bielskim podkreślić należy przede wszystkim prace Izby nad umożliwieniem wywozu maszyn włókienniczych, mebli giętych i wyrobów jutowych, poza tym Izba zajmowała się w tym okręgu również zagadnieniem wywozu wyrobów konopnych, zamknięć błyskawicznych i ceraty.

Z zachowaniem naturalnie zupełnej swobody decyzji pod kątem krytycznej z punktu widzenia ogólno-gospodarczego oceny przedkładanych przez poszczególne przedsiębiorstwa spraw, Izba opracowała i zreferowała w ciągu roku sprawozdawczego ca. 55 wniosków w zakresie popierania wywozu, z których prawie wszystkie zostały w całości lub też z pewnymi zmianami akceptowane przez Komitet Finansowania Wywozu.

Z uwagi na specjalne zainteresowanie sprawami eksportowymi, Izba uczestniczyła prawie we wszystkich posiedzeniach tego Komitetu.

2. Akcja propagandowa i interwencyjna w zakresie eksportu.

Izba informowała regularnie zainteresowane firmy o wysokości kontyngentów eksportowych przyznawanych Polsce periodycznie przez Grecję, Francję, Turcję, Estonię, Danię i Węgry.

Organizacje przemysłowe zainteresowane eksportem do Peru zostały zawiadomione, iż kraj ten nie stosuje żadnej reglamentacji przywozu.

W dziedzinie eksportu mebli giętych Izba wystąpiła do Związku Izb z wnioskiem o ustalenie udziałów w kontyngencie wywozowym do Francji.

Izba zawiadomiła eksporterów o konieczności przedkładania przy imporcie do Kuby faktur konsularnych.

Jedną z zainteresowanych firm poinformowała Izba o możliwości eksportu żelazomanganu do Japonii.

Izba interweniowała w Ministerstwie Przemysłu i Handlu w sprawie umożliwienia eksportu maszyn włókienniczych do Chile.

W związku z obszernym pismem, otrzymanym od Oddziału Ligi Morskiej i Kolonialnej w Barranquilla w Kolumbii, Izba poinformowała eksporterów o możliwościach zbytu na tym rynku.

Izba interweniowała w Związku Izb w sprawie przydziału przez władze argentyńskie dewiz za eksport mebli giętych po kursie oficjalnym.

Firmom zainteresowanym eksportem do Gwinei Francuskiej Izba zwróciła uwagę na zbyteczność posługiwania się pośrednictwem zagranicznych domów handlowych i zaleciła tym firmom korzystanie z pomocy nowo utworzonego Konsulatu Honorowego R. P. w Conacry.

Eksporterom do Grecji Izba podała do wiadomości wymóg legalizowania świadectw pochodzenia w Poselstwie Greckim w Warszawie.

Zainteresowane wywozem do Holandii firmy powiadomiła Izba o sposobie przydziału kontyngentów importowych przez władze holenderskie.

W związku z pismem otrzymanym od Konsulatu R. P. w Singapore Izba poinformowała eksporterów tutejszego okręgu o możliwościach zbytu towarów polskich w Straits Settlements.

Izba poinformowała zainteresowane firmy o możliwości dokonywania kompensat prywatnych między Polską a Hiszpanią.

Fabryce mebli giętych w okręgu bielskim Izba zwróciła uwagę na otwierające się możliwości eksportu tego artykułu na rynek południowo-afrykański.

Na prośbę firmy indo-holenderskiej N. V. Handel-Bouw Mij „Laksana“ w Soekaboemi Izba zawiadomiła przemysł hutniczy żelazny i cynkowy o możliwościach zbytu odnośnych wyrobów w Indiach Holenderskich.

Jedną z miejscowych cynkowni Izba zawiadomiła o możliwościach zbytu cynku polskiego w Turcji.

Jednej z firm gdańskich Izba przesłała wykaz poważniejszych eksporterów swego okręgu.

Izba zwróciła uwagę eksporterów swego okręgu na szerokie możliwości otwierające się w Cejlonie, gdzie firma „Polish Products Ltd.“ w Colombo byłaby skłonna zająć się importem z Polski.

Firmy eksportowe okręgu zostały zawiadomione o zwiększonych możliwościach wywozu do Jugosławii oraz o dopuszczeniu obrotu kompensacyjnego ze Szwajcarią.

Jedną z firm, produkującą cynk, Izba zawiadomiła o możliwościach zbytu tego artykułu w Chicago.

Izba zawiadomiła firmy produkujące celulozę o możliwościach zbytu tego artykułu w Brazylii, podając jednocześnie charakterystykę tego rynku.

Jednej z firm hamburskich trudniących się eksportem zamorskim Izba przesłała spis eksporterów polskich zainteresowanych w handlu z Chinami.

3. Eksport artykułów standaryzowanych.

a) Jaja.

W roku sprawozdawczym, podobnie jak i w latach poprzednich, firmy śląskie nie brały żadnego udziału w eksporcie jaj, handel którymi odbywał się wyłącznie w t. zw. ruchu przygranicznym.

b) Pierze, puch, pióra ozdobne, włosie, szczecina, sierść.

Rozwój eksportu pierza i puchu z okręgu Izby przez oczywiście w Chorzowie charakteryzuje poniższe zestawienie:

w r. 1931 przerobiono i wyeksportowano pierza i puchu 276.325 kg

„ 1932	„	„	„	224.521	„
„ 1933	„	„	„	585.849	„
„ 1934	„	„	„	239.624	„
„ 1935	„	„	„	69.516	„
„ 1936	„	„	„	92.329	„

Bezpośrednią przyczyną tak dużego spadku eksportu jest wprowadzenie przez szereg państw ceł prohibicyjnych na pierze i puch oczyszczony, a popieranie importu pierza i puchu w stanie nieoczyszczonym. Eksport piór ozdobnych z okręgu Izby, zapoczątkowany w połowie roku sprawozdawczego, kierowany był do Anglii i osiągnął kwotę 5612 kg wartości około 32.000 zł.

Kształtowanie się ilościowe eksportu, oraz kierunki wywozu za rok sprawozdawczy obrazuje poniższa tabela:

Kraj	pierze kg	puch kg	razem kg
Austria	44.241,50	1.525	45.766,50
Czechosłowacja	200	—	200
Dania	5.383	—	5.383
Francja	—	1.944,50	1.944,50
Niemcy	23.662	450,50	24.112,50
Stany Zjednoczone	—	14.922,50	14.922,50

Oprócz pierza, puchu i piór ozdobnych, przeprowadzał punkt kontroli w Dziedzicach nadzór nad wywozem włosia, szczeciny i sierści, wystawiając w roku sprawozdawczym 159 zaświadczeń. Wywóz artykułów tych skierowany był do Estonii, Węgier, Czechosłowacji, Niemiec, Austrii, Jugosławii i Szwajcarii.

III. Import.

1. Działalność w zakresie polityki reglamentacyjnej i kontyngentowej.

Jeżeli chodzi o politykę importową, to najważniejszym wydarzeniem w tej dziedzinie, będącym zresztą naturalną konsekwencją ogłoszonej świeżo reglamentacji dewizowej, było wprowadzenie z dniem 13 maja 1935 r. ogólnego zakazu przywozu wszystkich towarów z zagranicy. W okresie tym Izba dokładała wszelkich starań, aby ułatwić importerom w tej trudnej chwili uzyskiwanie pozwoleń przywozu na cały szereg towarów, wolnych dotychczas do wwozu, a specjalnie surowców, niezbędnie potrzebnych do produkcji tutejszemu przemysłowi.

Z innych ważniejszych postulatów w dziedzinie polityki kontyngentowej i wydawania pozwoleń przywozu podnieść w szczególności należy stałe z konsekwencją i wytrwałością prowadzone przez Izbę zabiegi w sprawie zliberalizowania naszej polityki w zakresie przywozu zagranicznych surowców i zniesienia zarówno ilościowych jak i proceduralnych trudności, uniemożliwiających racjonalną politykę zakupu nie tylko surowców, ale także i innych artykułów pomocniczych, jak maszyn, narzędzi itp., przy tym nieprodukowanych w kraju, a niezbędnych zarówno dla normalnej produkcji na rynek wewnętrzny, jak też na eksport.

Osobnego podkreślenia wymaga wyszła między innymi z łona naszej Izby w roku 1936 myśl przeprowadzenia łącznie z reorganizacją składu osobowego CKP także i reorganizacji techniki prac tej instytucji w kierunku ich decentralizacji i przerzucenia na poszczególne Izby. Celowość, słuszność, a zarazem wielka doniosłość odnośnej reformy, zrealizowanej zresztą po dłuższych wahaniach i trudnościach dopiero w styczniu roku 1937, uwydatnia się najlepiej, jeżeli porównamy przeciętny czas załatwiania podań o pozwolenia przywozu przez CKP, wynoszący przeciętnie 3—4 tygodnie, z kilkoma zaledwie dniami, przeciętnie 4-ma, niezbędnymi obecnie do otrzymania pozwoleń przywozu przez strony w zakresie

tych kontyngentów, które przekazane zostały poszczególnym Izbom do t. zw. regionalnego podziału i wykonania.

Z pośród ważniejszych wystąpień Izby o podwyższenie wzgl. o zmniejszenie kontyngentów, zlikwidowanie wzgl. wprowadzenie nowych zakazów przywozu, zanotować należy następujące:

Na skutek podania jednej z olejarni Izba wystąpiła do Ministerstwa Przemysłu i Handlu o zwiększenie przydziałów na koprę i ziarna palmowe, motywując wniosek tym, że firma ta wskutek niewystarczających przydziałów surowca nie wyzyskuje w dostatecznej mierze swojej zdolności przetwórczej, co pociąga za sobą wzrost kosztów wytwórczych i konieczność częściowego unieruchomienia fabryki.

Izba poparła wystąpienie do Ministerstwa jednego z importerów o zwiększenie kontyngentu na części maszyn z poz. T. C. 1085 p. 10 i 1084 p. 8, wolnych do wwozu przed dniem 13 maja 1936 r., gdyż uniemożliwienie importu maszyn i części do nich w wypadkach, w których fabrykat krajowy nie zastępuje w pełni fabrykatu zagranicznego, odbija się nieraz ujemnie na produkcji krajowej.

Izba wystąpiła o uruchomienie kontyngentu przywozowego z Anglii na tłuszcz kostny z poz. T. C. 215 oraz olej z łoju z poz. T. C. 218, niezbędnie potrzebne dla jednego z przedsiębiorstw produkujących specjalne oleje, dla wyrobu których nadaje się wyłącznie tłuszcz kostny i olej z łoju z Anglii.

W związku z przyznaniem Belgii w umowie kontyngentowej specjalnie dużego kontyngentu na minię ołowianą (tlenek ołowiu) Izba interweniowała w Ministerstwie Przemysłu i Handlu o natychmiastowe zamknięcie tego kontyngentu ze względu na ochronę rynku krajowego.

W związku z wydanym ogólnym zakazem przywozu towarów z zagranicy Urzędy Celne domagały się od firm, dla których przechodzą przesyłki z zagranicy, zawierające różnego rodzaju druki, jak schematy, wykresy, szkice, drukowane faktury i rysunki i t. p., według których wykonywane są zamówienia, przedłożenia odpowiedniego pozwolenia przywozowego z Min. Przem. i Handlu. Wobec tego, że dla firm eksportujących, otrzymujących stale przesyłki drukowanych rachunków in blanco z za granicy, powyższe zarządzenie wyrządzało szkodę, a tym samym utrudniało w znacznym stopniu eksport, Izba zwróciła się do Ministerstwa Przemysłu

i Handlu z projektem zmodyfikowania rozporządzenia o zakazie przywozu wszelkich towarów w kierunku zwolnienia od ogólnego zakazu wszelkiego rodzaju druków z uwagi na to, że druki wychodzą najczęściej bezpłatnie, nie przedstawiają żadnej handlowej wartości, gdyż drukowane są na nich napisy w języku obcym, oraz że waga ich jest minimalna.

Do wniosku jednego ze związków o całkowite ograniczenie importu do Polski płyt piekarskich Izba ustosunkowała się przychylnie, gdyż istnieje w kraju dostateczny wyrób powyższych płyt, produkowanych z najlepszej oryginalnej glinki radeburskiej o specjalnych właściwościach.

Dla okręgu bielskiego Izba wystąpiła o uruchomienie kontyngentu na przywóz bodiaku (poz. T. C.; 90 p. 2) z Francji, potrzebnego tamtejszym fabrykom do wykańczania tkanin wełnianych.

Na skutek dużego zapotrzebowania na tutejszym terenie w branży kolonialnej na rodzyнки, wystąpiliśmy o dodatkowy przydział rodzynek z Grecji.

Na wniosek jednej z fabryk chemicznych Izba wystąpiła na terenie Min. Przem. i Handlu o specjalny przydział miedzi cementowej z Czechosłowacji jako niezbędnie potrzebnego jej surowca do produkcji siarczanu miedzi, przeznaczonego do bezpośredniego eksportu za granicę.

Wobec przyznania różnym krajom wysokich kontyngentów na gotowe wyroby celuloide, szczególnie na te artykuły, które mogą być wyprodukowane w kraju, Izba wypowiedziała się za stanowczym zmniejszeniem kontyngentów na te wyroby, a liberalniejszym traktowaniem importu celuloide szczególnie w lepszym gatunku, którego nie można dostać w kraju (Państw. Wytw. Prochu, Pionki).

Celem przyjęcia z pomocą 3 poważnym firmom w Polsce, produkującym ołówki automatyczne w różnych gatunkach dla celów reklamowych oraz wieczne pióra, wytwarzane z mas plastycznych galaitowych, trolitowych i bakielitowych, Izba zawnioskowała ograniczenie zupełnie zbędnego przywozu z zagranicy tych artykułów do wysokości 25% obecnie przyznawanych kontyngentów. Nadmierny import z zagranicy ołówek i piór wiecznych z wyżej wymienionych mas powoduje tylko ograniczenie produkcji przez wytwornie krajowe, które, nie mogąc konkurować z zagranicznym towarem, zmuszone są do redukowania robotników i zmniejszania swojej produkcji.

Podanie jednej z tutejszych firm importerskich o przywóz beczek dębowych z Niemiec Izba zaopiniowała negatywnie wobec stwierdzenia istnienia produkcji tychże beczek w kraju w dostatecznej ilości, a w jakości nieustępującej w niczym zagranicznej.

Izba poparła wnioszek do Min. Przem. i Handlu jednej z firm bielskich o przyznanie przydziału ca 45 t wełny niepranej z Australii dla oddania jej do przerobu na przędzę wełnianą czesankową jednej z krajowych przędzań czesankowych.

Izba wystąpiła do Ministerstwa Przemysłu i Handlu o ograniczenie kontyngentu na tkaniny wełniane z Anglii ze względu na to, iż przywóz tego artykułu jest szkodliwy dla przemysłu krajowego, a zwłaszcza dla przemysłu wełnianego w okręgu bielskim i godzi w żywotne interesa bielskich fabryk sukna oraz tkanin czesankowych.

W związku z prośbą jednej z poważniejszych fabryk na naszym terenie Izba interweniowała w Ministerstwie Przemysłu i Handlu o ograniczenie importu latarni wiatroodpornych ze względu na istniejącą w Polsce produkcję trzech firm, które są w stanie pokryć w zupełności całe zapotrzebowanie krajowe.

Na skutek interwencji przedstawicieli przemysłu mydlarskiego Izba wystąpiła na terenie Min. Przemysłu i Handlu z wnioskiem o uruchomienie kontyngentu w wysokości 100 t kopry względnie pestek palmowych z Anglii i Holandii dla krajowych zakładów olejarskich, które dostarczają krajowemu przemysłowi mydlarskiemu zasadniczego surowca do produkcji mydła, t. j. oleju kokosowego względnie oleju z pestek palmowych, gdyż przemysł mydlarski znalazł się w bardzo trudnym położeniu z powodu braku oleju kokosowego (wzgl. z pestek palmowych), którego nie dostarczały krajowe olejarnie z braku kopry do przerobu na olej.

2. Podział kontyngentów przywozowych.

W związku z wprowadzeniem w roku sprawozdawczym pełnej reglamentacji towarowej ilość podań o pozwolenia przywozu, wniesionych do Izby, niepomrotnie wzrosła w porównaniu do cyfr z lat ubiegłych, a mianowicie: w roku sprawozdawczym podań wniesiono 17.293 (w tym 5636 podań przyjętych przez Ekspozyturę naszą w Bielsku), podczas gdy w 1935 r. 7328 (w tym 3121 podań przyjętych przez Ekspozyturę Izby w Bielsku).

W konsekwencji tak znacznie zwiększonej ilości przyjętych przez Izbę podań o przywóz, wzrosła również ilość spraw załat-

wionych przez Izbę związanych z importem towarów, a w pierwszym rzędzie korespondencja, dot. opiniowania i załatwiania podań jak również informowania importerów o wygaśnięciu pewnych kontyngentów, o możliwościach nabycia towarów zagranicznych na nowych rynkach, w miejsce rynków posiadających niedostateczne kontyngenty itp.

Izba informowała importerów o kontyngentach przyznanych poszczególnym krajom oraz interweniowała w Ministerstwie Przemysłu i Handlu niejednokrotnie o uruchomienie tychże. Większość zapotrzebowania firm tut. okręgu mieściła się w ramach kontyngentów. Wyjątek stanowiły tylko pewne maszyny, niektóre środki farmaceutyczne i chemiczne.

Gros importu w obrocie naszej Izby stanowiły surowce a więc: rudy i zaprawy do produkcji hutniczej, gliny ogniotrwałe i szlamowane, metale nieszlachetne, skóry bydlęce surowe, ekstrakty garbnikowe, jelita, kałafonia, oleje, tłuszcze roślinne i zwierzęce, masło i ziarno kakaowe, wełna, bawełna. Następną pozycję zajmowały maszyny wszelkiego rodzaju, jak maszyny elektryczne, do pisania i liczenia, maszyny graficzne, do domowego użytku itp. oraz artykuły techniczne, z kolei artykuły konsumpcyjne jak towary kolonialne i owoce południowe świeże i suszone, wreszcie wyroby tekstylne, galanteryjne, papiernicze i inne.

Izba załatwiła ca 191 spraw związanych z obsługą podań dot. przyspieszenia rozpatrzenia i załatwienia w drodze wyjątku lub awansu na poczet przyszłego kontyngentu oraz ca 137 spraw, odnoszących się do wniosków, wymagających ich zaopiniowania przez Izbę. W 385 wypadkach Izba informowała firmy importerskie swego okręgu o zmianach w procedurze postępowania przy składaniu podań, udzielając równocześnie wyjaśnień co do taryfikacji sprowadzonych towarów oraz zwracała się do importerów po różne uzupełnienia złożonych podań np. o podanie wagi towaru, wartości, pozycji i punktów Taryfy Celnej, nadesłanie faktur wizowanych, znaczków stemplowych, świadectw przemysłowych i t. p.

Prócz podań wysyłanych codziennie do Centralnej Komisji Przywózowej Izba bądź to na specjalne życzenie importerów, bądź też ze względu na charakter sprawy przesyłała indywidualnie do Centralnej Komisji Przywózowej 365 wniosków o pozwolenia przywozu.

Na skutek wprowadzonej u nas reglamentacji dewizowej Izba w drugiej połowie roku sprawozdawczego zaopiniowała około 166 spraw o podwyższenie wartości towaru w pozwoleniach przywozu, w których wartość odbiegała od wartości, która miała być przekazana za granicę z tytułu dostaw towarowych.

Należy podkreślić, że zarówno Ministerstwo Przemysłu i Handlu (Wydział Handlu Zagranicznego) jak też Centralna Komisja Przywózowa z całym zrozumieniem odnosiły się do różnego rodzaju interwencji Izby, starając się zawsze pójść jej jak najdalej na rękę w sensie przychylnego załatwiania lub traktowania wszelkich spraw będących przedmiotem wystąpień Izby.

3. Akcja informacyjna w zakresie importu.

Wzorem lat ubiegłych Biuro Izby informowało importerów pisemnie, telefonicznie lub ustnie o różnych zmianach w dziedzinie przywozu towarów reglamentowanych z zagranicy, ułatwiając tym bardzo zainteresowanym firmom zorientowanie się w masie przepisów dotyczących przywozu w ogólności lub też dotyczących się pewnej grupy towarów względnie krajów. Z pośród najważniejszych tego rodzaju informacji wymienić należy następujące udzielone przez Izbę:

1. o uruchomieniu kontyngentów na nasiona siewne (końskiego zębu, traw, fasoli itp.) na okres wiosenny i o przyznaniu ulgi celnej przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu na przywóz końskiego zębu do dnia 31 maja 1936 r. z następujących krajów: Afryki Południowej, U. S. A., Jugosławii, Węgier i Rumunii,
2. o przyznaniu zniżki celnej na jabłka świeże z U. S. A. (Dz. U. R. P. nr 5/1936) po dokonaniu wywozu do U. S. A. w stosunku 1:1 następujących artykułów: łubianek, beczek do owoców, skrzynek itp. opakowań,
3. o otwarciu kontyngentu na śliwki suszone z U. S. A. i przyznawaniu pozwoleń przywozu w ramach wywozu zarejestrowanego w Polskim Towarzystwie Handlu Kompensacyjnego w stosunku wywóz do przywozu jak 6:1,
4. o uruchomieniu kontyngentów francuskich na I kwartał 1936 r. w wysokości 40% kontyngentów z IV kwartału 1935 r.,
5. o zmianach wartości różnych towarów branych za podstawę do obliczenia opłat manipulacyjnych od pozwoleń przywozu

- i zmianach wartości towarów na rachunek Organizacji Zbytu, jak: skór surowych, razorytu, winogron, tłuszczów dla przemysłu mydlarskiego, płyt piekarskich, kwasu chromowego, wodorotlenku potasowego, tranu, stearyny, izolatorów itp.,
6. o przyznaniu specjalnego kontyngentu na cytryny z Hiszpanii, Palestyny i Syrii dla zlikwidowania przede wszystkim transportów cytryn zalegających w Urzędach Celnym,
 7. o ustaleniu tymczasowego klucza podziału tłuszczów na poszczególne Izby i organizacje w zależności od procentowego udziału w ogólnym imporcie,
 8. o przedłużeniu kontyngentów rumuńskich, wymienionych w układzie polsko-rumuńskim z dnia 14 grudnia 1935 r. aż do odwołania,
 9. o uruchomieniu przez Min. Przem. i Handlu kontyngentu na przedsankcyjne cytryny z Italii, zalegające w Urzędzie Celnym w Gdyni,
 10. o liberalnym wydawaniu pozwoleń przywozu na ekstrakty garbarskie z Argentyny,
 11. o wprowadzeniu na pozwoleniach przywozu z Panamy od dnia 1 czerwca 1936 r. klauzuli: „Ważne tylko po przedłożeniu świadectwa pochodzenia wystawionego w kraju pochodzenia towaru“,
 12. o możliwości importu celulozoidu z Niemiec i Szwajcarii jedynie za zaświadczeniami, stwierdzającymi niewyrabianie tego towaru w kraju,
 13. o warunkach, na jakie udzielane będą pozwolenia przywozu na jabłka świeże za cłem ulgowym,
 14. o wprowadzeniu clearingu towarowego z Hiszpanią za pośrednictwem Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego w Warszawie w związku z utrudnieniem windykacji należności eksporterów polskich w Hiszpanii,
 15. o wprowadzeniu ogólnego zakazu przywozu z dniem 13 maja 1936 r.,
 16. o konieczności dokładnego podawania wartości towarów w podaniach o pozwolenie przywozu towarów reglamentowanych (wartość towaru w zł ma odpowiadać cenie fakturowej f-co granica lub cif port),
 17. o trybie postępowania przy imporcie łożu kostnego z poz. 215 uwaga,

18. o wciągnięciu na listę towarów, które mogą być importowane w transakcjach wiązanych, — herbaty z posiadłości angielskich.
19. o konieczności umieszczania na podaniach o pozwolenie przywozu śledzi solonych — ilości beczek,
20. o zniesieniu klauzuli „morskiej“ w kontyngencie śledzi świeżych z Niemiec, przeznaczonych dla przerobu,
21. o wprowadzeniu clearingu ze Szwajcarią za pośrednictwem Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego,
22. o możliwości sprowadzania skór futrzanych z Indii Bryt. i innych krajów Imperium Brytyjskiego na pozwolenia przywozu opiewające na Anglię i zaopatrzone klauzulą: „Ważne na towar zakupiony w Londynie“,
23. o liberalnym wydawaniu pozwoleń przywozu na pomarańcze i mandarynki z Hiszpanii w drodze obrotu clearingowego, z Italii w kompensacie przez Polskie Towarzystwo Handlu Kompensacyjnego.

IV. Handel kompensacyjny.

W dążeniu do dalszego bilateralnego wyrównywania bilansów handlowych z poszczególnymi państwami względnie grupami krajów, zwłaszcza zaś zamorskich, z którymi saldo naszych obrotów handlowych stale kształtowało się dla nas wybitnie ujemnie, w roku 1936 wprowadzony został dla obrotów z krajami pozaeuropejskimi nowy system t. zw. transakcyj kompensacyjnych wiązanych. Do tego obrotu po stronie importu dopuszczone zostały towary kolonialne, jak np. herbata, kawa, pieprz itd. oraz niektóre surowce przemysłowe, jak np. skóry, ziarno kakaowe itp., po stronie eksportu zaś cały szereg artykułów przemysłowych, w pierwszym rzędzie jednak wywóz nowy, t. zn. wywóz towarów nie figurujących zupełnie lub też w ilościach nieznacznych w statystykach G. U. S. wywozu do danego obszaru w poprzednich latach.

Izba roztaczała w roku sprawozdawczym żywą działalność w dziedzinie handlu kompensacyjnego. Działalność ta polegała zarówno na załatwianiu ogólnych spraw związanych z obrotem kompensacyjnym, jak i na opracowywaniu zgłoszeń transakcyj wiązanych, które kierowane były na powołany do spraw handlu kompensacyjnego Komitet Ścisły dla Spraw Transakcyj Wiązanych

przy Związku Izb. Izba brała udział prawie we wszystkich posiedzeniach tego Komitetu.

Omówiony system, wprowadzony do pewnego stopnia w sposób eksperymentalny, wykazywał rzeczywiście pewne wady i wywołał wiele głosów przeciwnych. Wiele też dyskutowano o jego reformie; do końca jednakowoż roku sprawozdawczego system ten utrzymał się zasadniczo w swej pierwotnej postaci.

Jeśli chodzi o zgłoszenia transakcyj związanych z okręgu Izby, to obejmowały one po stronie eksportu przede wszystkim cynk i blachę cynkową, dalej maszyny włókiennicze, wyroby włókiennicze, węgiel, artykuły chemiczne, lonty, śruby, nity, okucia budowlane, deski heblowane, obicia zgrzeblne i naczynia emalowane. Po stronie importu spotykamy w pierwszym rzędzie kawę i herbatę, dalej ziarno kakaowe, banany, cynamon, imbir, badian, kawior i t. p.

Poza przedkładaniem Związkowi Izb zgłoszeń transakcyj swojego okręgu, Izba opiniowała szereg transakcyj, gdzie eksporterami były firmy innych okręgów, towar zaś był pochodzenia śląskiego.

Izba brała też udział w konferencjach zwołanych celem reformy systemu transakcyj związanych; jak już jednak wyżej wspomnieliśmy, system ten nie uległ zmianie do końca roku 1936.

V. Pośrednictwo handlowe w eksporcie i w imporcie.

W roku sprawozdawczym biuro Izby otrzymało z zagranicy liczne zapytania bądź o importerów, bądź o eksporterów towarów do i z Polski. Ogółem tego rodzaju zapytań wpłynęło 335.

O ile chodzi o adresy eksporterów, to wpłynęły zapytania m. i. o producentów azotanu potasu, kadmu, smoły węglowej, dziegciu, białej blachy, tkanin wełnianych, różnych wyrobów metalowych, smalcu wieprzowego, śrub, żelaza, celulozy, szczeciny, włosia, kamienia gipsowego, skór chromowych, wyrobów drzewnych.

O ile chodzi o import towarów zagranicznych, to zapytania dotyczyły między innymi artykułów kolonialnych, jelit, narzędzi optycznych, dentystycznych, broni, wyrobów galalitowych, kwiatów, owoców, materiałów izolacyjnych, maszyn biurowych, śledzi, wina i t. p.

Poza tym otrzymano szereg zapytań w sprawie firm pragnących objąć względnie oddać przedstawicielstwo na różne wyroby. We wszystkich wymienionych wypadkach Izba podawała żądane adresy, posługując się materiałami katastru Izby, względnie porozumiewała się z lokalnymi organizacjami branżowymi i zainteresowanymi firmami, lub w razie braku odpowiednich producentów, z innymi terytorialnie właściwymi Izbami.

Większą ilość zapytań otrzymała Izba z Francji, Grecji, Czechosłowacji, Niemiec, Anglii, Gdańska, Holandii, Hiszpanii, Austrii, Szwecji, Italii, Węgier, Szwajcarii, Danii, Turcji, Palestyny, Egiptu i Stanów Zjednoczonych A. P.

VI. Wizyty konsularne.

Biorąc pod uwagę doniosłą rolę, jaką odgrywa osobisty kontakt w nawiązywaniu stosunków, Izba zajmowała się organizacją wizyt konsularnych i służyła jak najdalej idącą pomocą odwiedzającym okręg Izby urzędnikom naszej służby dyplomatyczno-konsularnej, przedstawicielom firm zagranicznych, i to zarówno w przeprowadzaniu konferencji z reprezentantami tut. przemysłu jak i zwiedzaniu interesujących ich zakładów przemysłowych. Izba starała się zawsze w ten sposób układać programy pobytu, by z wizyt tych przybywające na Śląsk osoby mogły osiągnąć jak największe korzyści, a tym samym przyczynić się do rozbudowy naszego handlu zagranicznego.

W roku sprawozdawczym odwiedzili Izbę:

1. p. Tadeusz Romer, poseł R. P. w Lizbonie,
2. p. George R. Canty, radca handlowy Ambasady Amerykańskiej w Warszawie,
3. p. Antoni Miłkowski, dyr. Amerykańskiej Izby Handlowej i Przemysłowej w New Yorku,
4. p. inż. Walery Starczewski, referent handlowy Konsulatu Generalnego R. P. w New Yorku,
5. p. Karol Iwanicki, pomocnik attaché do spraw handlowych w Poselstwie R. P. w Buenos Aires,
6. p. Gerhard Rahnulo, dziennikarz estoński,
7. p. Jan Majewski, wicekonsul, kierownik Agencji Konsularnej R. P. Capetown,
8. p. Władysław Radziwanowski, wicekonsul przy Konsulacie Honorowym R. P., Casablanca,

9. p. W. Groer, wicekonsul, kierownik Agencji Konsularnej R. P. w Bejrucie,
10. p. Saryusz-Bielski, dyr. Financiering-en Handelmaatschappij „Nederland — Polen“ w Hadze,
11. p. dr P. H. Seraphim, wicedyr. Instytutu Wschodnio-Europejskiego Gospod. przy Uniwersytecie w Królewcu,
12. p. Roman Przedpełski, referent handlowy Poselstwa R. P. w Kopenhadze,
13. p. Gustaw Tigerstedt, referent handlowy Poselstwa R. P. w Helsinkach,
14. p. Breckel, przedstawiciel firmy Paul Hansen, Company Inc.,
15. p. J. Lipski, referent handlowy Poselstwa R. P. w Atenach,
16. p. Yiehieh Nawari-Międzyrzecki z Palestyny,
17. Japońska Delegacja Handlowa.

W organizowaniu kontaktów Izba przywiązywała znacznie większą wagę do konferencji indywidualnych niż do konferencji zbiorowych, wychodząc z założenia, iż przede wszystkim szczegółowe i dokładne omówienie spraw z poszczególnymi przedstawicielami przemysłu może wydać pozytywne rezultaty.

VII. Sprawy traktatowe.

W dziedzinie prac traktatowych zarówno defenzywnych jak i ofenzywnych w roku 1936 rozwijała Izba szczególnie żywą działalność. Podobnie jak w latach poprzednich, tak i w roku sprawozdawczym Izba komunikowała postulaty przemysłu swego obwodu Radzie Traktatowej Samorządów i Organizacyj Gospodarczych w Warszawie, współpracującej z Rządem w dziedzinie zawierania układów handlowych, wzgl. popierała postulaty zgłaszane bezpośrednio Radzie lub też w Min. Przemysłu i Handlu.

W odniesieniu do Danii Izba zakomunikowała Radzie Traktatowej postulaty ofensywne co do artykułów chemicznych, ligniny, maszyn włókienniczych, zgrzebeł, ceraty, tkanin wełnianych, węgla, produktów węglpochodnych i wyrobów hutniczych. Izba wysunęła żądanie zniesienia kontyngentów globalnych, obejmujących szereg różnych artykułów, który to system zamykał drogę dla eksportu artykułów mniej atrakcyjnych dla Danii, oraz podkreśliła trudności na jakie natrafiają eksporterzy jej okręgu.

Z okazji wszczętych pertraktacyj spowodowanych nieregularnym przydziałem dewiz przez Hiszpanię za import z Polski,

Izba zgłosiła postulaty wywozowe odnośnie chemikaliów, maszyn włókienniczych, artykułów technicznych ze skóry, węgla i wyrobów hutniczych.

Postulaty ofensywne w odniesieniu do Brazylii obejmowały węgiel, naczynia blaszane emaliowane, maszyny włókiennicze, oraz rury stalowe turbinowe, które ze względu na duże prace inwestycyjne gmin w krajach Ameryki Południowej znajdowały i mogą znaleźć zbyt na rynku brazylijskim. Poza tym Izba wysunęła postulaty obniżki stawek celnych na niektóre artykuły produkowane w okręgu Izby.

W związku z rewizją polsko-belgijskiego układu handlowego Izba opracowała zarówno postulaty ofensywne jak i defensywne. Żądania ofensywne szły w kierunku podwyższenia dotychczasowych kontyngentów wywozowych do Belgii, zwłaszcza artykułów chemicznych i żelazomanganu. Dezyderaty defensywne dotyczyły przede wszystkim nieudzielania kontyngentów względnie zniżek celnych na przywóz do Polski bednarki, tlenu ołowiu i sadzy.

Do rokowań o nowy układ kontyngentowo-płatniczy ze Szwajcarią żądania Izby szły w kierunku uzyskania dla Polski kontyngentów na wyroby hutnicze, maszyny włókiennicze, gremple, dywany, tkaniny wełniane, chemikalia, węgiel i produkty węglopochodne.

W odniesieniu do Meksyku jako najgłówniejszy postulat wysunęła Izba kwestie jednakowego, a przynajmniej nie gorszego niż z innych krajów, traktowania eksportu polskiego zarówno pod względem celnym jak i przepisów reglamentacyjnych i dewizowych.

Izba dwukrotnie i bardzo obszernie opracowała materiał do rokowań z Francją. Pierwszy raz do układu prowizorycznego, zawartego na okres do 31. grudnia 1936 r., a po raz drugi do toczących się rokowań o stały traktat handlowy. Postulaty ofensywne obejmowały maszyny włókiennicze, chemikalia, wyroby konopne i lniane, węgiel, cynk, żarówki, produkty węglopochodne i miały charakter bądź żądań celnych, bądź też zmierzały do podwyższenia istniejących kontyngentów. Żądania eksporterów francuskich zaopiniowała Izba negatywnie odnośnie wełny, tkanin wełnianych, wyłazdek dla przemysłu włókienniczego oraz celulozoidu.

W stosunku do U. S. A. żądania Izby szły w kierunku ułatwienia zbytu towarów polskich przez wytworzenie jak najdogodniej-

szych warunków importu, a mianowicie opartych na klauzuli największego uprzywilejowania, przy jednoczesnym złagodzeniu w odniesieniu do eksportu polskiego systemu t. zw. cel wyrównawczych.

Postulaty do traktatu z Estonią obejmowały maszyny włókiennicze, krosna tkackie, zgrzebła, węgiel, farby ziemne, stopy żelaza, chemikalia, materiały wybuchowe i wyroby hutnicze. Naturalny rynek zbytu, jakim jest Estonia dla polskiego eksportu, był dla niektórych artykułów, produkowanych w okręgu Izby, bardzo trudny do zdobycia ze względu na skomplikowany system reglamentacji kontyngentowej i walutowej, stosowany przez to państwo. Dezyderaty Izby szły w kierunku usunięcia trudności wynikających z powyższego systemu.

Z okazji rokowań handlowych polsko-włoskich Izba zgłosiła żądanie zapewnienia Polsce kontyngentów na następujące artykuły: maszyny włókiennicze, zgrzebła, przędzę lnianą, żelazochrom, chemikalia, węgiel, meble gięte i wyroby hutnicze.

W trakcie opracowywania traktatu z Łotwą Izba zgłosiła postulaty wywozowe w odniesieniu do maszyn włókienniczych, farb ziemnych, artykułów chemicznych, siarczanu glinu, stopów żelaza, węgla i zgrzebeł. Dalsze żądania Izby zmierzały do złagodzenia restrykcji tak w dziedzinie reglamentacji przywozowej, jak i dewizowej, stosowanej przez Łotwę do państw, między in. i Polski, z którymi posiada ujemny bilans handlowy.

Osobno podnieść należy działalność Izby w związku z pertraktacjami o umowę handlową z Rzeszą Niemiecką z uwagi na specjalnie doniosłe znaczenie rynku niemieckiego dla zbytu artykułów hutniczych żelaznych jak też produkcji cynkowej. Izba dokonała bardzo poważnych prac, a to: zebrania materiału statystycznego, ustalenia postulatów przemysłu śląskiego oraz taktyki postępowania w rokowaniach. W tym celu odbyło się w Izbie szereg konferencji indywidualnych jak też zbiorowych, obejmujących szersze grono zainteresowanych. Ze względu na wielkie znaczenie, jakie miały rokowania z Niemcami dla Śląska, Izba zapewniła sobie bezpośredni udział w tych rokowaniach. Z ramienia Rady Traktatowej jednym z delegatów, której został Dyrektor Izby p. M. Drozdowski. Głównym dążeniem Izby było doprowadzenie do szybkiego a zarazem takiego uregulowania stosunków handlowych z Niemcami, które pozwoliłoby wobec zmniejszonego ogólnego plafonu przynajmniej utrzymać wywóz artykułów prze-

mysłowych śląskich do Niemiec na dotychczasowym poziomie przy jednoczesnej gwarancji otrzymania za niego zapłaty.

Podnieść należy, że w pracach swoich w zakresie polityki traktatowej Izba kładła specjalny nacisk na to, aby na tle i w okresie powszechnych niemal wysiłków do ograniczania się wszelkimi sposobami od obcego importu w miarę możliwości zapewniać przemysłom eksportowym obwodu Izby możliwości wywozu swych artykułów przemysłowych w drodze umownej już w samych zawieranych wzgl. rewidowanych traktatach handlowych lub też umowach kontyngentowo-celno-clearingowych.

VIII. Sprawy zamrożonych należności.

Wobec wprowadzenia przez szereg państw reglamentacji obrotu dewizowego i w związku z tym częstego powstawania zamrożeń należności polskich eksporterów, Izba roztaczała żywą działalność zarówno informacyjną jak i zbierania danych celem przygotowania materiałów do wszczęcia akcji odmrożeniowej.

W odniesieniu do Niemiec Izba sporządziła dokładną statystykę tak należności niemieckich zamrożonych w Polsce, jako też i odwrotnie, t. j. należności polskich zamrożonych w Niemczech. Odpowiednio opracowane wykazy zamrożeń w Rumunii oraz Hiszpanii przesłane były Państwowemu Instytutowi Eksportowemu jako też Związkowi Izb Przemysłowo-Handlowych celem odpowiedniego wykorzystania przy negocjacjach z odnośnymi krajami.

IX. Sprawy celne.

W okresie sprawozdawczym Izba udzielała licznych informacji z zakresu taryfikacji towarów, wysokości stawek celnych, możliwości i warunków uzyskania ulg celnych i innych. Izba zaopiniowała w roku sprawozdawczym 39 podań w sprawach ulg celnych oraz wydała 82 zaświadczenia na ulgi celne.

W myśl okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 8 sierpnia 1929 r. L. D. IV. 7070/4/28, Izba wystawiła 71 zaświadczeń dla urzędów celnych w sprawie przywozu modeli i wzorów, mających służyć do rozpoczęcia wyrobu tych artykułów w kraju.

Na podstawie pisma Ministerstwa Skarbu z dnia 26. X. 1936 Nr B. IX 34/36/1/34, Izba wystawiła 13 zaświadczeń dla urzędów celnych w sprawie dopuszczenia do wolnego obrotu etykiet nadysłanych przez firmy zagraniczne.

W myśl § 74 przepisów wykonawczych do prawa celnego, Izba zaopiniowała 29 podań w sprawie warunkowej odprawy rzeczy, przeznaczonych do czasowego użytku, naśladowania lub wypróbowania.

Poza tym Izba poparła 80 wniosków firm swego okręgu w sprawie zezwolenia na obrót uszlachetniający i reparacyjny, z czego 71 przypada na obrót bierny, a 9 na obrót czynny.

XIII. Sprawozdanie z prac referatu Komunikacyjnego.

Sprawy samochodowe.

Prace Izby ujęte w poniższym dziale obejmowały jak i w latach poprzednich sprawy związane z koncesjonowaniem zarobkowego przewozu samochodami towarów i osób, motoryzacją i inne związane z ruchem samochodowym.

Dział koncesjonowania zarobkowego przewozu samochodami towarów i osób był w roku sprawozdawczym mniej ożywiony niż w roku ubiegłym. W porównaniu z 81 wnioskami w roku 1935 Izba zaopiniowała w 1936 roku 39 wniosków. Z tej ilości 26 wniosków pochodziło z Urzędu Wojew. Śl. i 13 ze strony innych Izb Przemysłowo-Handlowych. Z powyższej ilości zaopiniowano:

- a) wniosków o koncesje na przewóz osób 7 — wszystkie pozytywnie; w tej liczbie 5 koncesyj na przewóz osób w granicach Wojew. Śląskiego oraz 2 na komunikację międzywojewódzką, a mianowicie na linię Katowice—Kraków i Siemianowice—Będzin;
- b) wniosków o koncesje towarowe-obszarowe 15; z tego 12 wniosków pozytywnie, 1 negatywnie, a w 2 wypadkach Izba nie mogła zebrać dostatecznych danych, któreby pozwoliły na wydanie ugruntowanej opinii;
- c) wniosków o koncesje towarowo-liniowe 17; z tego pozytywnie 7, negatywnie 7 i w 3 wypadkach Izba uwarunkowała swą opinię od ustosunkowania się urzędów do poprzednich podań o koncesje na dane linie.

W wydawaniu swych opinii Izba opierała się na dotychczasowych wytycznych, uchwalonych przez Komisję Komunikacyjno-Turystyczną Izby w 1935 roku.

Stosunkowo mniej liczne podania o koncesje w roku sprawozdawczym były spowodowane, zdaniem Izby, niesprecyzowaną w dalszym ciągu polityką Ministerstwa Komunikacji w dziedzinie koncesjonowania. Ponieważ w nieoficjalnych enuncjacjach w ciągu roku Ministerstwo zapowiadało ostateczne rozstrzygnięcie w sprawie nowych zasad koncesjonowania, Izba, chcąc mieć ustalony pogląd na pracę, potrzeby i rodzaj przewozów koncesjonariuszy w swym okręgu, zwoływała 2-krotnie konferencje, poświęcone tym sprawom, jak również rozpisała specjalne ankiety do koncesjonariuszy liniowych.

Ankieta wykazała, że w Województwie Śląskim przedsiębiorstwa posługują się samochodami różnych typów, nośności i wieku. Przedsiębiorcy nie byli kupcami rejestrowymi, a księgi handlowe prowadziło 20% przedsiębiorców. Przedsiębiorstwa zatrudniały 2—6 ludzi; dochody z przewozów nie pozwalały na renowacje taboru, chociaż konserwacja odbywała się względnie systematycznie.

Jeżeli chodzi o towary przewożone przez koncesjonariuszy śląskich, to z okręgu Izby do innych województw przewożono samochodami: blachę, wyroby żelazne, gwoździe, owoce, mydło, krochmal, przędzę, wyroby skórzanе, tkaniny, papier, wyroby cukiernicze, oleje techniczne i wyroby chemiczne. Z innych województw do Wojew. Śląskiego przywożono: manufakturę, towary bławatne, konserwy, skórę, galanterię, smalec i złom metali półszlachetnych. Zależnie od miesiąca i przedsiębiorstwa poszczególne koncesjonariusze przewozili od 60—720 ton miesięcznie.

Obrót towarami przewożonymi za pomocą samochodów, w stosunku do obrotu P. K. P., po wyłączeniu towarów masowych, które nie wchodzą w rachubę przy transportach samochodami, wynosi według obliczeń Izby drobny ułamek procentu. Towary te jednak, z punktu widzenia taryf kolejowych, były towarami wysokowartościowymi. Zdaniem Izby, nieznaczna konkurencja, jaką samochody czyniły kolei, była powodem żywego niepokoju P. K. P. i dlatego w ciągu roku sprawozdawczego wysuwane były rozmaite projekty, mające tą konkurencję ukrócić względnie dążące do unormowania współpracy P. K. P. z przedsiębiorcami samochodowymi. Pierwszym z nich był projekt stworzenia Biur Wynajmu Samochodów dla komunikacji liniowej. Biura te miały zrzeszać przedsiębiorców w miastach wojewódzkich i objąć monopol na ekspedycję wzgl. przewóz towarów samochodami. Projekt ten upadł,

jak również nie utrzymała się taryfa kolejowa R-1, która pozwalała na zwiększone obroty branży spedytorskiej.

Wysuwane były również koncepcje zmiany zasad wydawania koncesyj obszarowych. W projektach tych była zarzucona dotychczasowa zasada 75 km zasięgu koncesji od ośrodka gospodarczego; koncesje miały być wydawane bez ograniczeń i miała być pozostawiona dowolna konkurencja między przedsiębiorstwami. Tak pojęte koncesje obszarowe miały służyć przede wszystkim celom aprowizacyjnym.

Opiniowanie powyższych projektów natrafiało na jedną zasadniczą trudność: mianowicie Izby nie posiadały żadnego konkretnego materiału statystycznego co do uskutecznianych przewozów, gdyż przedsiębiorstwa przewozowe nie prowadziły tego rodzaju statystyk. Jednocześnie też różny stan zamożności i sprawności technicznej przedsiębiorstw, jak również niekiedy różne zapatrywania poszczególnych Izb, będących wyrazicielkami poglądów koncesjonariuszy w swych okręgach, były powodami trudności w uzgodnieniu stanowiska w rozmaitych kwestiach. Jednocześnie też bardzo różne ustosunkowanie się władz administracyjnych do Izb, jeśli chodzi o sprawy koncesjonowania, nie ułatwiała tego zagadnienia.

Zdając sobie sprawę z tych trudności, Izby przystąpiły w roku sprawozdawczym do ścisłej analizy ruchu koncesyjnego w Polsce zarówno co do jego stanu, jak i potrzeb, dróg rozwojowych, taryf, rentowności itd. na podstawie wspólnie opracowanej ankiety i to odnośnie wszystkich trzech dziedzin koncesji. Referentką spraw związanych z zagadnieniem koncesjonowania przewozów samochodami na Międzyizbowej Komisji Komunikacyjno-Turystycznej była Izba Przemysłowo-Handlowa w Katowicach.

Przedyskutowane powyższe zagadnienia pozwoliły Związkowi Izb na zapytanie Ministerstwa Komunikacji sformułować pogląd samorządu gospodarczego na zagadnienie koncesjonowania zarobkowego przewozu samochodami osób i towarów. Samorząd zajął stanowisko, że przewóz osób powinien podlegać ścisłej reglamentacji, natomiast w dziale przewozu towarów reglamentacja powinna ograniczać się do momentów: 1. orzekania co do kwalifikacji petentów, 2. zakreślania czasu trwania koncesji, 3. ustalania typów wozów, 4. kontroli i nadzoru nad stanem taboru. Poza tym Związek Izb wypowiedział się co do czasu trwania koncesji (minimum 10 lat), ukrócenia formalności, za zniesieniem 75 km pro-

mienia przy koncesjach obszarowych, za dopuszczeniem wozów zagranicznych, co do spraw opodatkowania (głównie odnośnie Państwowego Funduszu Drogowego) i w sprawie dróg i unormowania ruchu kołowego.

Ponieważ prace Ministerstwa Komunikacji w dziedzinie spraw związanych z koncesjonowaniem toczyły się intensywnie, Izba nasza nawiązała kontakt z Dep. VII Ministerstwa Komunikacji, informując inne Izby w miarę otrzymywanych wiadomości o zamiarach Ministerstwa i jego pracach, oczekując, że Ministerstwo prześle do zaopiniowania Izbom tekst noweli wzgl. rozporządzenia, które miałyby zreformować dotychczasowy stan rzeczy.

To też Izby były zaskoczone otrzymawszy z trzecich rąk projekt rozporządzenia w sprawie wykonania ustawy o zarobkowym przewozie osób i towarów pojazdami mechanicznymi oraz projekt instrukcji dla Urzędów Wojewódzkich. Wskutek zgodnych zapatrywań Izb, że nowa forma rozporządzenia nie przyniesie efektywnej korzyści dla przedsiębiorstw koncesjonowanych i motoryzacji kraju, została wyłoniona Podkomisja w składzie Izb Przemysłowo-Handlowych w Katowicach, Krakowie i Sosnowcu, która miała opracować kontrpropozycje samorządu gospodarczego.

Prace tej Podkomisji, która opracowała uwagi i kontrpropozycje, zbiegły się z wydaniem w numerze 93 Dz. Ustaw R. P. z 1936 r. rozporządzenia Ministra Komunikacji, wprowadzającego szereg zmian do rozporządzenia z dnia 6 lipca 1932 roku i wydaniem instrukcji dla Urzędów Wojewódzkich, będącej niejako wykładnią nowego rozporządzenia. Obie te publikacje zmieniają zupełnie dotychczasowe zasady koncesjonowania.

Przede wszystkim przez skreślenie § 39 rozporządzenia z roku 1932 Izby Przemysłowo-Handlowe zostały wyeliminowane od współudziału w opiniowaniu koncesji. Co do zasad samego koncesjonowania, nowymi zarządzeniami zostały zniesione koncesje liniowe przez pozwolenie koncesjonariuszom na kursowanie po całym państwie z wyłączeniem paru linii, co w praktyce równa się zniesieniu koncesyj obszarowych. Wydawanie zaś koncesji obszarowej jest uzależnione od umów przedsiębiorców z P. K. P. na przewóz towarów od i do stacji pewnego obszaru. Koncesje mogą być wydawane na 25 lat. Rozporządzenie to również zmieniło (zniżyło) opłaty za koncesję.

Takie ujęcie sprawy związanej z koncesjonowaniem wzbudziło z wielu względów zastrzeżenia u poszczególnych Izb. Ponieważ

rozporządzenie ukazało się w przedostatnim dniu grudnia roku sprawozdawczego, Izba nie może jeszcze na tym miejscu ocenić skutków jego działania. W każdym razie jednak, jeśli chodzi o większość przedsiębiorców liniowych z okręgu Izby, to kursują oni po liniach t. zw. zastrzeżonych, co w praktyce chroni ich od konkurencji przedsiębiorstw z innych województw.

Bezpośrednio po ukazaniu się rozporządzenia z dnia 29. XII. 1936 roku Pan Prezes Związku Izb wszczął starania o przywrócenie Izdom dotychczasowej ich roli.

Z innych spraw związanych z ruchem samochodowym, Izba opiniowała projekt rozporządzenia o utworzeniu rejestrowego zastawu na pojazdach mechanicznych, sprawę wysokości taryfy auto-dorożek w Siemianowicach Śl., i poparła wnioski Izby Przemysłowo-Handlowej w Sosnowcu o przyznanie ułatwień rejestracyjnych dla właścicieli nowych pojazdów mechanicznych.

Sprawy pocztowe.

W roku sprawozdawczym Izba skierowała do Dyrekcji Okręgu Pocht i Telegrafów wnioski w następujących sprawach: wprowadzenia spisu abonentów telefonu Czeskiego Cieszyna do spisu wydawanego przez D. O. P. T. w Katowicach, racjonalnej gospodarki zapasami znaczków pocztowych starych emisji, regularnego doręczania paczek pocztowych w Cieszynie, skrzynek pocztowych i regularnego wyjmowania z nich poczty, przewozu poczty lotniczej z Polski do Palestyny, dopuszczenia pakietów z podaną wartością do obrotu międzynarodowego, zaokrąglania przez pocztę wwyż wagi przesyłek, rozmównic publicznych w Cieszynie, usprawnienia obrotu pieniężnego, druków do inkasa weksli, stawek taryfowych, rozmów telefonicznych z zagranicą, układu spisów abonentów telefonicznych D. O. P. T. w Katowicach, Będzinie, Dąbrowie Górniczej i Sosnowcu, zbiorowych przesyłek listów oraz kart pocztowych adresowanych do różnych osób, warunków wysyłania przesyłek pocztowych jako papierów handlowych, należytego wypełniania kwestionariuszy telefonicznych do spisu abonentów, przewozu poczty między Bielskiem, Katowicami a Warszawą, telegramów reklamowych, biura telefonicznego zleceń, sprawy druków zarówno co do treści jak i co do opłat itd.

Izba starała się z jednej strony zachęcić sfery gospodarcze jej okręgu do korzystania z usług i ułatwień wprowadzonych przez Ministerstwo Poczt i Telegrafów, z drugiej zaś strony wskazywała D. O. P. T. w Katowicach na braki w ruchu pocztowym, telefonicznym itd., dążąc do ich zlikwidowania.

Z innych prac w dziale pocztowym należy wymienić ankietę Izby w sprawie sprzedaży znaczków pocztowych poza pocztą, co było podstawą do starań Izby o podwyższenie prowizji od sprzedaży znaczków pocztowych w sklepach oraz uwagi Izby w zakresie spraw pocztowych, przesyłane sukcesywnie Izbie Przemysłowo-Handlowej w Warszawie, która brała udział w konferencjach delegatów poszczególnych dyrekcji pocztowych, odbywających się w Ministerstwie Poczt i Telegrafów.

W rozważanej przez Związek Izb sprawie Państwowej Rady Pocztowej, Izba wypowiedziała się za jej zwołaniem.

Poza tym Izba podawała do wiadomości drogą komunikatów prasowych i pism do organizacji gospodarczych informacje nadesłane przez Dyrekcję Okręgu Poczt i Telegrafów w Katowicach w sprawie otwierania wzgl. zamykania urzędów oraz agencji pocztowych i czasu ich urzędowania oraz wykazy przedmiotów zabronionych do przewozu, wydawane przez Międzynarodowe Biuro Światowego Związku Pocztowego w Bernie, a nadsyłane przez Ministerstwo Poczt i Telegrafów.

Sprawy morskie.

Dzięki przewodniczeniu przez Radcę Izby p. Dyr. St. Wachowiaka Komitetowi dla Spraw Portowych R. H. Z. i pełnieniu przez Dyr. Izby p. M. Drozdowskiego obowiązków delegata Związku Izb Przemysłowo-Handlowych R. P. w Komisji Opiniodawczej dla Spraw Ekonomicznych z Zakresu Polityki Morskiej przy Dep. Morskim Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Izba brała w roku sprawozdawczym bardzo żywy udział w opracowywaniu zagadnień związanych z morzem. Specjalne zresztą zainteresowania Izby sprawamiorskimi wynikały z faktu, że okręg Izby jest najpoważniejszym klientem portów polskiego obszaru celnego i wszelkie zmiany na jakimkolwiek odcinku pracy

w portach polskiego obszaru celnego znajdują zawsze żywy odzwiek wśród sfer gospodarczych okręgu Izby.

W roku sprawozdawczym Izba poświęciła specjalną uwagę dwom zagadnieniom: sprawie komercjalizacji portu gdyńskiego i sprawie przeładunków w tymże porcie.

Sprawa przeładunku i zagadnień z nim bezpośrednio związanych jak: kwestie robót fizycznych w porcie, magazynów itd., wypłynęła w związku z zamierzoną przez Związek Ekspedytorów Portowych w Gdyni reformą taryf ekspedytorskich i robót fizycznych. Ponieważ rewizja ta obejmowała podwyżkę dla kilkunastu artykułów z okręgu Izby i to przeważnie eksportowych, Izba zaoponowała przeciwko podwyżce i dążąc do obopólnego wyjaśnienia sprawy, zorganizowała dwukrotnie w Katowicach konferencje zainteresowanych przemysłów z przedstawicielami Związku Ekspedytorów, uzyskując bądź utrzymanie starych stawek, bądź pozostawiając tę sprawę do uzgodnienia między stronami.

Ponieważ sfery gospodarcze z innych okręgów czuły się również zagrożone zamierzonymi podwyżkami przez Związek Ekspedytorów, sprawa ta weszła pod obrady Komitetu dla Spraw Portowych R. H. Z., który z uwagi na bardzo specyficzne a jednocześnie ważne zagadnienie, jakim jest sprawa przeładunku, wyłonił z siebie t. zw. „Podkomisję Przeładunkową“ w składzie Izb Przemysłowo-Handlowych w Gdyni, Katowicach, Łodzi, Sosnowcu i Warszawie, która miała się zająć szczegółowym zbadaniem zagadnień przeładunkowych.

Podkomisja ta, po pracach prowadzonych w Gdyni i Warszawie, opracowała obszerne sprawozdanie. W sprawozdaniu Podkomisja opisała obszernie następujące sprawy, związane z przeładunkiem w porcie gdyńskim, uwzględniając stan obecny: inwestycje, robocizna, magazyny portowe, stosunek armatorów do spedytorów, firmy przeładunkowe, organizacja ekspedytorów portowych, taryfa ekspedytorska, i omówiwszy nowe projekty, zakończyła swoje sprawozdanie następującymi wnioskami:

1. Jak najprędza zmiana ustroju portu gdyńskiego w kierunku jego skomercjalizowania przyczyni się niewątpliwie do wzmożenia tempa inwestycyjnego.

2. Samorząd gospodarczy powinien poprzeć starania Związku Gdyńskich Ekspedytorów Importowych w sprawie rozwiązania kwestii robocizny w porcie gdyńskim.

3. Należy rozpatrzyć kwestię możliwości zmiany umowy między liniami okrętowymi, Urzędem Morskim, spedytoraми, i towarzystwami przeładunkowymi w sprawie przymusowego oddawania ładunków ze statku do magazynu w kierunku dopuszczenia do bezpośredniego przeładunku tych towarów, na których bezpośredni przeładunek zezwalają przepisy celne.

4. Należy dążyć do uniemożliwienia supremacji jednej grupy nad drugimi po przez porozumienia z innymi organizacjami.

5. W związku z projektami stworzenia organizacji, któraby przejęła wszystkie czynności przeładunkowe, byłoby pożądanym, aby Komitet dla Spraw Portowych R. H. Z. wyłonił Komisję, która by ściśle opracowała powyższy projekt i zastanowiła się nad jego przeprowadzeniem pod egidą samorządu gospodarczego.

6. Aż do momentu ustalenia nowych form administracji w porcie i zrealizowania powyższych wskazań, Komisja sądzi, że następujący sposób pracy byłby tymczasowym rozwiązaniem kwestii przeładunku w porcie:

- a) bezpośredni przeładunek towarów ze środków lokomocji lądowej i żeglugi śródlądowej na statek i na odwrót, może być dokonywany przez każdego ekspedytora z pominięciem jakiegokolwiek organizacji przeładunkowej, przy czym, o ile na to pozwalają przepisy celne, również w imporcie winna być wydawana każda ilość towaru niezależnie od wagi, jeżeli tylko towar taki nie musi być składowany w magazynach portowych pierwszej linii;
- b) przeładunek przez magazyn winien być uskuteczniiony tylko przez organizację wyznaczoną przez właściciela wzgl. administratora magazynu, przez który towar przechodzi;
- c) prace przeładunkowe z ominięciem magazynu miałyby być opłacane przez ekspedytorów na warunkach wolnego wyboru towarzystwa przeładunkowego, a więc na zasadzie wolnej konkurencji;
- d) stawki za przeładunek przez magazyn winny być obliczone według specjalnej taryfy, zaakceptowanej przez samorząd gospodarczy.

Sprawozdanie to było po krótko dyskutowane na posiedzeniu Komitetu dla Spraw Portowych w Gdyni, przy czym posłużyło ono wobec coraz silniej zarysowującej się konieczności uregulowania sprawy związanej z przeładunkiem w porcie gdyńskim,

a w szczególności towarzystw robót fizycznych, do referatu przedstawiciela Związku Izb na Komisji Opiniodawczej przy Departamencie Morskim. Jednocześnie na terenie Związku Izb przedyskutowano stworzenie organizacji robót fizycznych o charakterze użyteczności publicznej. W chwili wydania niniejszego sprawozdania sprawa ta nie jest jeszcze ukończona.

Sprawa komercjalizacji Gdyni, opracowywana już zresztą przez Izbę Handlową w Katowicach w latach ubiegłych, była ponownie rozpatrywana przez samorząd gospodarczy na skutek projektu dekretu w sprawie zmiany rozporządzenia Prez. R. P. o stworzeniu przedsiębiorstwa „Port Handlowy w Gdyni“. Projekt dekretu po zaopiniowaniu przez poszczególne Izby był dyskutowany na Komitecie dla Spraw Portowych R. H. Z. Po bardzo obszernej dyskusji Komitet wyłonił Podkomisję z udziałem przedstawiciela Izby P.-H. w Katowicach, która miała opracować uwagi wzgl. kontr-projekt Związku Izb do dekretu.

Podkomisja w rezultacie swych prac opracowała obszerny memoriał, zaakceptowany następnie przez Komitet dla Spraw Portowych. Memoriał ten stwierdzał, że, zdaniem sfer gospodarczych, najwłaściwszą formą portu w Gdyni byłoby przekształcenie go w jednostkę autonomiczną, czyli tak zw. skomercjalizowanie, z zagwarantowaniem dostatecznego wpływu Państwa.

Komercjalizacja portu, zdaniem Komitetu, powinna być dokonana na stępujących zasadach:

1. Przedsiębiorstwo musiałoby być prowadzone na zasadach handlowych i posiadać szerokie uprawnienia w zakresie finansowym;
2. władze przedsiębiorstwa winnyby być skonstruowane z uwzględnieniem w decydującej mierze interesów zarówno samego portu, jak i zaplecza, którym jest przede wszystkim cała Polska;
3. zakres działania przedsiębiorstwa obejmowałby administrację i eksploatację portu z wyłączeniem zbytecznych czynności o charakterze publiczno-prawnym;
4. w zakresie eksploatacji portu przedsiębiorstwo musiałoby być wyposażone w szeroką niezależność od czynników urzędowych.

Uważając, że projekt dekretu jest jedynie etapem do wyodrębnienia portu gdyńskiego, Komitet wyraził zapatrywanie, że port gdyński, jako przedsiębiorstwo państwowe, powinien się opierać na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu Prez. R. P.

o wydzielaniu z administracji państwowej przedsiębiorstw państwowych. Ponieważ projekt dekretu nie uwzględniał postulatów sfer gospodarczych, Komitet przystąpił do krytycznego jego rozpatrzenia w kierunku dostosowania go do wyżej wymienionego rozporządzenia Prezydenta R. P. ze szczególnym uwzględnieniem (w kierunku rozbudowania) kompetencji stanowiska Dyrektora Portu, Komitetu Wykonawczego i Rady Portowej, proponując szereg poprawek do odpowiednich paragrafów dekretu. W szczególności Komitet uznał, że Dyrektor Portu nie może być reprezentantem Rządu i że Radę Portu należałoby rozbudować w kierunku dopuszczenia większej ilości przedstawicieli sfer gospodarczych.

Sprawa komercjalizacji weszła ponownie pod obrady Izby na skutek wystąpienia Związku Izb P.-H. R. P. w powyższej sprawie do Min. Przem. i Handlu.

Opierając się na powyższym opracowaniu Komitetu dla Spraw Portowych R. H. Z. i dodatkowych uwagach Izby, Związek Izb przedłożył opinię samorządu gospodarczego w sprawie komercjalizacji Gdyni Ministerstwu Przemysłu i Handlu.

Dzięki żywemu udziałowi przedstawiciela Izby w obradach dot. komercjalizacji, wszystkie wnioski i uwagi Izby znalazły wyraz w opracowywanych projektach.

Komisja Opiniująca dla Spraw Ekonomicznych z zakresu polityki morskiej, powołana do życia w roku 1934, rozpatrywała na swych regularnych posiedzeniach szereg spraw związanych z portami p. o. c. i ich zapleczem z punktu widzenia polityki morskiej i zagadnień ekonomicznych. Rozpatrywane były m. in. omówione powyżej sprawy komercjalizacji portu w Gdyni i sprawy przeładunkowe.

Udział wybitnych fachowców w powyższej Komisji dawał gwarancję należytego oświeclania poruszanych zagadnień. Posiedzenia jak i dyskusje Komisji są traktowane poufnie. Z racji reprezentowania w powyższej Komisji Związku Izb przez dyrektora Izby P.-H. w Katowicach w Izbie naszej koncentrowały się wnioski Izby P.-H. w zakresie spraw omawianych na Komisji.

W dziale innych prac tego działu należy wymienić stałe informowanie sfer gospodarczych okręgu Izby o połączeniach i stawkach frachtowych morskich, badania w sprawie udziału w eksporcie i imporcie portów

p.o.c.*) artykułów, mających związek z Wojew. Śląskim oraz badania co do możliwości zapewnienia statkom, pływającym pod polską banderą, odpowiednich ładunków.

Izba poświęcała specjalną uwagę kwestiom frachtów morskich, które są jednym z czynników kalkulacyjnych przy eksporcie. Łączyło się to z uznaniem portów p. o. c. jako zasadniczych dla rozmaitych Konferencji Morskich. W szczególności odnosiło się to do Konferencji do Indyj Brytyjskich, gdzie dopłata dodatkowa do stawek frachtowych (range additional) utrudniała eksport całego szeregu artykułów śląskich, a m. in. cynku. Z powodu odrzucenia w latach ubiegłych przez Konferencję wniosków Izby o zniesienie range'u, Izba weszła w bezpośredni kontakt z jednym z armatorów, należących do Konferencji i, kierując się jego wskazówkami, w dalszym ciągu czyni odpowiednie starania.

W zakresie spraw morskich należy podnieść jeszcze badania Izby nad przyczynami kierowania niektórych artykułów wytwarzanych na Śląsku przez obce porty.

Sprawy taryf kolejowych.

Po bardzo obszernych pracach taryfowych w roku 1935, co było związane posunięciami Rządu R. P. w dziedzinie polityki taryfowej, prace Izby na tym odcinku w roku sprawozdawczym ograniczały się do badań w zakresie taryf związkowych i badań wzgl. wniosków co do poszczególnych towarów w ramach taryf P. K. P.

Poniżej przedstawiamy sprawy tego działu, którymi Izba zajmowała się w roku 1936.

1. taryfy eksportowe na eksport cynku do Rumunii,
2. taryfy eksportowe na solomit,
3. taryfy wewnętrzno-krajowe na kolejkach wąsko-torowych,
4. taryfa R. 1 na ulgowy przewóz towarów w określonych relacjach stacyjnych,
5. taryfa W. K. 2 na przewóz węgla,
6. taryfy na przewóz materiałów węglo-pochodnych,
7. uwagi i poprawki do projektu taryfy towarowej część I - A,
8. starania o przyznanie specjalnych ulg taryfowych dla kupców podróżujących,

*) polskiego obszaru celnego

9. taryfy wyjątkowe H. 7 i P. H. 2 na przewóz zamków drzwiowych na eksport,
10. taryfa na przewóz soli glauberskiej,
11. taryfa na przewóz kwaśnego siarczynu sodu,
12. taryfa na przewóz koksu do portów P. O. C.,
13. taryfa wyjątkowa p. h. 10 na przewóz cementu,
14. taryfy specjalne W. M. 34 i W. M. 35 na żelazo,
15. taryfa W. r. 20, wystąpienie przeciwko jej skasowaniu,
16. taryfy na przewóz cegły,
17. taryfa p. f. 1 na wywóz materiałów drzewnych przez porty p. o. c.
18. taryfa GM. 22 na eksport wypalków pirytowych,
19. taryfy PA. 10 i PA 16 na przewóz ziarn palmowych i nasion kopry.

Poza tym Izba wniosła o włączenie stacji Chebbie do taryfy wyjątkowej M. W. 7 na przewóz pirytów i o włączenie stacji Katowice-Bogucice do załącznika 10 taryf specjalnych WF. na przewóz terpentyny.

Z obszerniejszych prac Izby w dziale taryfowym należy wymienić prace badawcze i wnioski przedstawione przez Izbę odnośnie komunikacji towarowej między niemieckim a polskim Górnym Śląskiem po wygaśnięciu Konwencji Genewskiej. Uwagami Izby zostały objęte następujące artykuły: węgiel, koks, brykiety, żelazo, cynk, rudy cynkowe i ołowiane, produkty węglopochodne, elektrody, piasek i szereg innych.

W zakresie taryf związkowych Izba wypowiadała się w sprawie taryfy czeskosłowacko-polskiej oraz badała zainteresowanie sfer gospodarczych taryfą Polska-Rumuńskie Porty Morskie.

W związku z podjętymi pracami o charakterze ogólnopolskim, Izba wypowiadała się w następujących sprawach: zao krągłania wagi i odległości taryfowych, obniżenia ogólnego barremu taryfowego komunikacji z portami p. o. c na odległościach powyżej 500 km, przywrócenia cofniętego w nowych taryfach potrącenia połowy opłaty stacyjnej od stawki przewozowych komunikacji tranzytowych z portami, wprowadzenia opłat stacyjnych w komunikacji sąsiedzkiej na linii francusko-polskiej i na liniach P.K.P., podwyższenia opłaty za deklarację wartości dostawy ze zł 1,— na zł 10,— i w całym szeregu innych drobniejszych spraw.

W pracach swych w dziale handlowo-taryfowym Izba natrafiała, co pragnie podkreślić, na rzeczowe ustosunkowanie się i gospodarcze podchodzenie do rozstrzyganych zagadnień Wydziału Handlowo-Taryfowego Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Katowicach.

Sprawy rozkładów jazdy P. K. P.

W roku sprawozdawczym prace Izby nad rozkładami jazdy P. K. P. szły w kierunku ich jak najlepszego ich przystosowania do potrzeb sfer gospodarczych i robotniczych okręgu Izby. Izba była zapytywana przez P. K. P. o wnioski co do poszczególnych rozkładów i zbierała drogą pism bezpośrednich wzgl. drogą okólników i komunikatów prasowych dezyderaty ze swego okręgu.

Do rozkładu letniego P. K. P. na rok 1936 Izba wniosła o usprawnienie komunikacji na liniach Katowice—Kraków, Katowice—Mysłowice—Oświęcim, Katowice—Pszczyna, Katowice—Wodzisław i Katowice—Tarnowskie Góry. Specjalnie Izba występowała w sprawie połączeń z Krakowem, w sprawie zatrzymywania pociągów pospiesznych na stacji Chybie, w sprawie połączeń ze stacją Strumień, w sprawie zatrzymywania pociągów pospiesznych w Szopienicach i w sprawie połączeń Cieszyna z Warszawą i Gdynią.

W zakresie ulepszenia komunikacji pociągami dalekobieżnymi Izba występowała o usprawnienie ruchu na szlakach Katowice—Warszawa, Katowice—Kielce i Katowice—Gdynia.

Do jesiennego rozkładu jazdy 1936 Izba wniosła o zmiany połączeń na nast. liniach: Katowice—Sosnowiec, Katowice—Oświęcim, Katowice—Dziedzice, Katowice—Orzesze, Katowice—Rybnik, Katowice—Wodzisław, Katowice—Ruda Śl., oraz Chorzów—Siemianowice, Tarnowskie Góry—Strzybnica i Bytom—Tarnowskie Góry.

W sprawie zimowego rozkładu jazdy 1936/37 Izba wniosła o zmianę połączeń na liniach Cieszyn—Bielsko i Katowice—Siemianowice.

W swych wystąpieniach w sprawach zmian w rozkładzie jazdy, Izba miała przede wszystkim na uwadze takie dojście pociągów do stacji docelowych, aby umożliwić racjonalną pracę w zakładach przemysłowych i urzędach, a następnie popierała w szerokiej mierze ruch turystyczny. W swych uwagach Izba wyrażała

również opinie, że układ obecnych rozkładów jazdy jest niepraktyczny i proponowała przejście spowrotem do starego, dwurazowego w roku, wydawania rozkładów.

Poza tym Izba brała udział we wszystkich konferencjach, zwoływanych przez D. O. K. P. w Katowicach, Warszawie i Krakowie, poświęconych omawianiu zagadnień komunikacyjnych.

Państwowa Rada Komunikacyjna.

Rok 1936 był ostatnim rokiem kadencji Państwowej Rady Komunikacyjnej. Izba była w niej reprezentowana, jak i w roku poprzednim, przez radcę Izby inż. L. Szefera (zastępca dyrektor M. Drozdowski) i inż. L. Grossa (zastępca inż. L. Muthsam).

Działalność Państwowej Rady Komunikacyjnej, z przyczyn zresztą od niej niezależnych, nie była w roku sprawozdawczym ożywiona. Odbyły się następujące posiedzenia komitetów, w których Izba jest reprezentowana:

1. dnia 20. III. 1936 Komitet Publicznych Dróg Kołowych,
2. dnia 20. III. 1936 Komitet Eksploatacji Kolei Żelaznych.

Oprócz tego odbywały się posiedzenia specjalnie wyłonionej Komisji z poszczególnych komitetów dla opracowania osobnych zagadnień.

Po rozwiązaniu Państwowej Rady Komunikacyjnej funkcjonowała jeszcze specjalna komisja wyłoniona przez stałą komisję dla spraw przewozowych, która rozważała projekty regulaminu przewozu przesyłek. Izba w powyższej Komisji była reprezentowana przez biuro Izby. Na komisji tej oprócz spraw regulaminowych poruszana była sprawa zaopatrzenia taboru kolejowego, będącego własnością przemysłu, w hamulce zespolone systemu Westinghouse'a.

Biuro Kolejowe Izby.

Wzorem lat ubiegłych Izba prowadziła Biuro Kolejowe. W stosunku do roku ubiegłego zaszła w organizacji biura zmiana, gdyż został skasowany oddział biura przy Ekspozyturze Izby w Bielsku i cała praca została skoncentrowana w biurze Izby w Katowicach.

W roku 1936 biuro przeprowadziło 21 reklamacyj, uzyskując zwrot nadpłat w wysokości zł 532,69; 5 reklamacyj jest jeszcze w toku. Poza tym biuro przeprowadziło badania ponad 10.000

listów przewozowych i udzielało stale informacji taryfowych pentom.

Klienci biura rekrutowali się spośród sfer przemysłu i handlu.

Różne sprawy kolejowe i komunikacyjne.

W tym dziale Izba wymienia prace, które nie dały podciągnąć się pod żaden z wymienionych poprzednich działów, a którymi zajmował się referat komunikacyjny Izby.

W związku z eksportem papieru pakowego szrencowego przez firmę C. H. Dittrich w Mikołowie Izba wystawiła zaświadczenie dla P. K. P., że papier pakowy produkowany przez tę firmę, jest wyłącznie gatunku „szrenc“ i podała bliższe określenia tego gatunku.

Ponieważ przemysł okręgu Izby, posiadający wagony prywatne, zakomunikował Izbie o niemożności zaopatrzenia taboru w hamulce „Westinghouse'a z powodu wysokich kosztów, Izba zwróciła się do Ministerstwa o obniżenie procentu wagonów, mających być zaopatrzonymi w hamulce, oraz prosiła o rozpatrzenie możliwości dostawy kredytowej hamulców.

Na zapytanie D. O. K. P. w Katowicach Izba podała uwagi firm przemysłowych co do godzin urzędowania na stacjach.

Ożywiony eksport hutniczy do Niemiec pociągał za sobą dla hut trudności w zakresie obliczania wysyłek po przyjęciu za zasadę, w rezultacie rokowań handlowych polsko-niemieckich, obliczania cen franco granica. Sprawa ta została załatwiona na specjalnej konferencji z udziałem delegatów Dyrekcji Kolejowej w Katowicach i Reichsbahndirektion w Opolu.

W komunikacji eksportowej do Niemiec zachodziły również trudności w obliczaniu wysyłek nie za efektywną wagę, lecz za ładowność wagonu, gdyż sprawy te różnie były interpretowane w przepisach taryfowych polskich i niemieckich. Biorąc pod uwagę konieczność usprawnienia eksportu, Izba prosiła o uzgodnienie tych przepisów.

Izba poparła wniosek o rozszerzenie ważności biletów okresowych na pociągi motorowe.

Na zapytanie D. O. K. P. Katowice Izba wyjaśniła, co należy rozumieć pod wyrażeniem „fele i okórki kopalniane“.

Izba na zapytanie P. K. P. zbadała ruch makulatury papierowej, dostarczanej fabrykom papieru, ze szczególnym uwzględnie-

niem Woj. Śląskiego, dochodząc do wniosku, że fabryki zaopatrują się w makulaturę na rynkach najbardziej im odpowiadających pod względem przewozowym.

W związku z zamiarami skreślenia stacji Katowice z taryfy specjalnej P. D. 20 na przewóz juty, Izba wypowiedziała się przeciwko temu skreśleniu.

Izba interweniowała w sprawie skrócenia z 12 na 8 godzin terminu wolnego od postojowego na stacji Katowice i przeciw podwyższeniu opłat postojowego.

Na zapytanie Państwowego Instytutu Eksportowego Izba zajęła się zbadaniem usług, jakie daje firma „Intercontinentale“ przemysłowi węglowemu.

Pod koniec roku sprawozdawczego rozeszły się pogłoski, o mającej nastąpić likwidacji D. O. K. P. Katowice i przyłączenia jej do D. O. K. P. w Krakowie. Dając wyraz zaniepokojeniu, jakie przyniosły te pogłoski, Izba wystosowała obszerny memoriał do p. Ministra Komunikacji, wskazujący na ujemne skutki dla przemysłu i handlu okręgu Izby, jakieby pociągnęła likwidacja Dyrekcji w Katowicach.

W wyniku obrad Międzyizbowej Komisji Komunikacyjno-Turystycznej, Izba zbadała ruch osobowy D. O. K. P. w Katowicach pod kątem widzenia udzielanych zniżek na przejazdy.

Na zapytanie D. O. K. P. w Katowicach, Izba udzieliła informacji o firmie „Tartak Rzędówka“ z powodu wniosku tej firmy o włączenie stacji Rzędówka do wykazu stacyj, zawierającego czynne tartaki.

W związku z zamiarami Ministerstwa Komunikacji uzupełnienia tabeli towarów do ładowania na wagony przestrzenne, Izba przeprowadziła ankietę wśród przemysłu w tej sprawie, podając jako towary, które należałoby zaliczyć do tej listy, wełnę wszelkiego rodzaju i cegły pustakowe.

Poza tym Izba załatwiła cały szereg spraw o mniejszym znaczeniu.

Sprawy turystyczne.

W zrozumieniu ważnego czynnika gospodarczego, jakim jest turystyka, Izba jak i w latach poprzednich otaczała dział ten specjalną opieką.

Ponieważ dała się zauważyć tendencja pomijania Śląska przy organizacji zjazdów, wycieczek itd., co zdaniem Izby, przyczyniało

się do niedostatecznego wykorzystania Śląska jako terenu turystyczno-leśnego, Izba pracowała nad powołaniem do życia Związku Propagandy Turystyki Wojew. Śl., który był już sygnalizowany w sprawozdaniu Izby za rok 1935.

W listopadzie 1936 roku Śląski Urząd Wojew. zatwierdził statut Związku, a bezpośrednio potem zaczęto pracę w kierunku zorganizowania Związku.

W zarządzie Związku Izba ma zapewnione 2 miejsca.

Nim jednak powyższy Związek mógł zacząć swą działalność, przedstawiciele Izby brali czynny udział w pracach Wojew. Komisji Turystycznej i w zjazdach organizowanych bądź przez Min. Komunikacji (zjazd w Krynicy), bądź przez Ligę Popierania Turystyki.

Na konferencjach tych Izba stale podkreślała konieczność usprawnienia prac w dziedzinie turystyki ze szczególnym uwzględnieniem jednego z jego działów, a mianowicie turystyki gospodarczej, oraz konieczność, jeśli chodzi o zagadnienia śląskie, usprawnienia komunikacji z Beskidami Śląskimi.

XIV. Sprawy związane z działalnością P. K. O.

Izba Przemysłowo-Handlowa w Katowicach była w roku sprawozdawczym referentką spraw związanych z działalnością P. K. O. W związku z tym Izba otrzymywała cały szereg wniosków innych Izb, zmierzających do ulepszenia obsługi klienteli i usprawnienia działalności tej instytucji bankowej. W szczególności we wnioskach tych poruszana była strona techniczno-manipulacyjna czynności P. K. O., ponadto wysunięte zostały wnioski w sprawie zmian w opłatach. Całość zagadnienia była zreferowaną przez Izbę na posiedzeniu Międzyizbowej Komisji Prawno-Administracyjnej, następnie zaś został wysłany specjalny memoriał Związku Izb do P. K. O., w którym poruszono wszystkie sprawy, wymagające przeprowadzenia zmian w czynnościach tej instytucji.

Pod koniec roku sprawozdawczego Izba wydała opinię w sprawie t. zw. czeku uniwersalnego, który P. K. O. zamierzała wprowadzić. Opinia Izby Katowickiej została opracowaną dla Związku Izb, który przesłał ją w imieniu wszystkich Izb w specjalnym memoriale do P. K. O.

XV. Badania dystrybucyjne.

W roku sprawozdawczym Izba w dalszym ciągu zajmowała się sprawami badań nad dystrybucją towarów. Komisja Badań Dystrybucyjnych na poszczególnych swych posiedzeniach rozważała sprawy, jakiego rodzaju badania mają być przeprowadzone i które towary mają być ich przedmiotem. Zważywszy, że badania dystrybucyjne miały być pierwszymi badaniami tego rodzaju, Komisja postanowiła, że należy się oprzeć na materiale ankietowym dostarczonym przez kupiectwo z terenów o mniej więcej podobnym ustroju, aby poziom odpowiedzi jednej części ankiet nie odbiegał rażąco od poziomu drugiej. Dlatego wybór Komisji padł na badania dystrybucji w województwach Śląskim, Poznańskim i Pomorskim, zaś jako towary, których dystrybucję należało zbadać, wymieniono: mąkę i żyto, nadchodzące na Śląsk z wymienionych dwóch województw, i żelazo, wysyłane ze Śląska na rynki wielkopolski i pomorski. Przystępując do badań Izba zebrała cały szereg materiałów wstępnych, rzucających ciekawe światło na zagadnienia dystrybucji.

W międzyczasie zostały w znacznym stopniu ożywione prace Międzysamorządowej Komisji Handlu Wewnętrznego. Na terenie międzysamorządowym uzgodniono podział zainteresowań i referatów. Jednocześnie z uwagi, że właściwie zupełnie nieznaną była chłonność rynku wewnętrznego na pewne towary, sposoby wymiany towarowej i rola pośrednictwa w tej wymianie, a wyjaśnienie tych spraw znacznie ułatwiłoby wyciąganie wniosków przez samorządy, pracujące w tej komisji, zaszła potrzeba uzgodnienia metod przeprowadzenia badań i podziału referatów między poszczególne izby. Międzyizbowa Komisja Obrotu Towarowego rozdzieliła referaty między Izby, przy czym Izbie Katowickiej przypadł referat o węglu. Izba przystąpiła do gromadzenia materiałów i literatury, dotyczących spraw dystrybucji węgla, i pod koniec roku rozesłała wszystkim Izdom projekt kwestionariusza w sprawie badań dystrybucyjnych węgla. Należy podkreślić, że w roku sprawozdawczym przemysł węglowy odniósł się do prac Izby w tej dziedzinie bardzo życzliwie i Izba miała z jego strony zapewnioną pomoc w tych badaniach.

Poza tym Izba zaopiniowała projekty kwestionariuszy w sprawie badań dystrybucyjnych w dziedzinie towarów włókienniczych i żelaza, opracowane przez Izby Łódzką i Sosnowiecką.

Badania dystrybucyjne nie mogą być przeprowadzone szybko, o ile nie poświęci się dla tej szybkości ich gruntowności i obiektywności. Ze względu na ich wielkie znaczenie dla wyjaśnienia szeregu spraw związanych z posunięciami ogólnej polityki gospodarczej, badania dystrybucyjne będą jednym z najważniejszych zagadnień, studiom nad którymi ma się poświęcić Izba w następnych latach swego istnienia.

XVI. Zwyczaje handlowe.

W roku sprawozdawczym Izba wydała opinie co do istnienia następujących zwyczajów handlowych:

W sprawie zwrotu nadawcy listu przewozowego przez odbiorcę przesyłki drzewa, który wyłożył opłaty przewozowe za nadawcę.

Izba stwierdziła, że wedle ogólnie przyjętych zwyczajów handlowych, stosowanych w handlu drzewem, odbiorca przesyłki, który wyłożył opłaty przewozowe za nadawcę, obowiązany jest list przewozowy zwrócić nadawcy niezwłocznie po umownym terminie płatności.

W wypadku żądania przez nadawcę listu przewozowego od odbiorcy, celem umożliwienia nadawcy reklamowania w kolei za wysoko obliczonego i pobranego przewoźnego, odbiorca jest obowiązany zwrócić nadawcy list przewozowy z cesją na nadawcę w takim terminie, by nadawca był w stanie wnieść reklamację.

Odbiorca, który wyłożył opłaty przewozowe za nadawcę, nie jest zobowiązany w własnym zakresie do reklamowania za wysoko obliczonego przewoźnego, o ile obowiązku takiego nie przejął na siebie wyraźną umową.

W wypadku niezwrócenia nadawcy listu z odpowiednią cesją, odbiorca zobowiązany jest do odszkodowania nadawcy za szkodę, powstałą na skutek uniemożliwienia nadawcy wniesienia reklamacji do kolei.

W sprawie odpisywania przez browary przy rozwiązaniu umowy o zastępstwo równowartości nie oddanych przez zastępcę naczyń próżnych.

Izba nie stwierdziła, by na jej terenie istniał zwyczaj handlowy co do odpisywania przez browary przy rozwiązaniu umowy o zastępstwo równowartości nieoddanych przez zastępcę naczyń próżnych. Stwierdzono jednakże, że w czasach przedwojennych

zastępcy składali gotówkową kaucję na zabezpieczenie zwrotu próżnych naczyń, przy czym za niezwrócone naczynia zastępca płacił równowartość bądź biorąc za podstawę kosztu własne naczyni, bądź ceny rynkowe.

Przyjmowanie weksli in blanco jako gwarancyjnych z indosem osoby trzeciej, bankowi nieznanej, bez zbadania autentyczności podpisu tej osoby przez skomunikowanie się z nią.

Izba nie stwierdziła zwyczaju, aby w bankach katowickich przyjmowano weksel in blanco, jako gwarancyjny, z żyrem osoby trzeciej, dotąd bankowi nieznanej, bez zbadania autentyczności podpisu tej osoby przez skomunikowanie się z nią. Natomiast istnieje zwyczaj, że bank, godząc się na przyjęcie weksla in blanco jako gwarancyjnego z żyrem osoby trzeciej, dotąd bankowi nieznanej, albo poleca tej osobie weksel podpisać w banku po uprzednim wylegitymowaniu się urzędnikowi banku, albo osobę tę powiadamia o jej żyrze listem poleconym ze zwrotnym poświadczeniem odbioru.

Nie stwierdzono również zwyczaju, by następnie, t. j. po przyjęciu przez bank weksla in blanco jako gwarancyjnego z żyrem nieznanej osoby trzeciej, zawiadamiano tegoż żyranta o wysokości jego odpowiedzialności i przesyłano jemu wyciągi z konta rachunku bieżącego dłużnika. Według zwyczaju w bankach katowickich żyrant sam winien informować się o zadłużeniu dłużnika głównego.

W sprawie umowy najmu.

Izba nie stwierdziła istnienia zwyczaju handlowego, na podstawie którego kupiec zamiast ostatniego dnia miesiąca, jako dnia wygaśnięcia umowy najmu, mógłby opróżnić lokal dopiero w pierwszym dniu następnego miesiąca. O ile chodzi o odszkodowanie z tytułu spóźnionego o 1 dzień opróżnienia lokalu, to warunkiem przyznania odszkodowania winno być stwierdzenie okoliczności, czy na skutek tej zwłoki powstała szkoda, n. p. czy jednodniowa zwłoka uniemożliwiła wynajęcie lokalu nowemu lokatorowi.

W sprawie potrącania przez odbiorcę drzewa dostarczonego w centymetrach pełnokrytych 3% swemu dostawcy z miary swych odbiorców w razie dalszej sprzedaży drzewa w miarze, w której dopiero od 8 mm w zwyczaj liczy się za pełny centymetr.

Nie stwierdzono zwyczaju, aby kupiec-odbiorca drzewa, które nabył w centymetrach pełnokrytych, a odsprzedawał w miarze, w której dopiero od 8 mm w wyż liczy się za pełny centymetr — miał prawo potrącać swemu pierwotnemu sprzedawcy 3% z miary swych odbiorców.

Ustalenie procentowej różnicy między obliczeniami drzewa, kupowanego w pełnokrytych centymetrach, a odsprzedawanego w sposób taki, że przyjęto cały centymetr dopiero wtedy, gdy różnica poza całym centymetrem wynosi najmniej 8 mm, zależy od jakości i struktury drzewa. — Bez znajomości jakości i struktury drzewa nie można ustalić procentowej różnicy.

W sprawie wysokości zwyczajowej prowizji w handlu konfekcyjnym za stałe czynności akwizycyjne i inkasowe.

Stwierdzono, że w przemyśle i handlu konfekcyjnym istnieje zwyczajowa prowizja w wysokości 5% za stałe czynności akwizycyjne i inkasowe. Jeśli chodzi o sporadyczne transakcje, wysokość prowizji zostaje zazwyczaj ustalana w drodze umowy i może ona być nawet niższą niż 5%. Ponieważ w wypadkach takich z reguły zawierane są specjalne umowy co do prowizji, nie mógł się ustalić zwyczaj, tym bardziej że sporadyczne transakcje towarami bieliźnianskimi są rzadko przeprowadzane.

W sprawie odpisywania wierzytelności nieściągalnych.

Izba stwierdziła, że w roku 1931 istniał w okręgu bielskim zwyczaj dokonywania — przy sporządzeniu bilansów, rachunków zysków i strat — odpisów w całości lub w części tych wierzytelności, których ściągnięcie było wątpliwe na tej podstawie, że dłużnik znajdował się pod zarządem przymusowym, nadzorem sądowym, korzystał z odroczenia wypłat lub też wiadomym było, iż jest niewypłacalny. Odpisów odnośnych dokonywano zwyczajowo przy najbliższym sporządzaniu bilansu i rachunku zysków i strat. Postępowanie takie opierało się zresztą na przepisach obowiązującego w r. 1931 na terenie Śląska Cieszyńskiego austriackiego kodeksu handlowego, w szczególności na art. 31 tegoż kodeksu.

W sprawie kupna drzewostanu leśnego.

Wedle zwyczaju handlowego przyjętego w okręgu Izby, nabywca drzewostanu, który w umowie nie zastrzega sobie nabycia pni i części drzewa, ukrytych pod ziemią, nie staje się właścicielem

tychże pni i karpiny, tylko nabywa nadziemną część ciętego drzewa. W przeciwnym razie nabywca miałby nie tylko prawo, ale i obowiązek wydobycia pni i karpiiny, a zatem obowiązek oczyszczenia odnośnego obszaru leśnego z pni i korzeni i wykarczowania go, co pociągałoby za sobą duże koszty, ciężące na nabywcy.

W sprawie ponoszenia kosztów inkasa przy kupnie — sprzedaży.

Stwierdzono, że w wypadkach, gdy eksporter polski wysyła towar za granicę z warunkiem zapłaty przez zagranicznego importera równowartości w banku zagranicznym lub u spedytora przy doręczeniu mu dokumentów przewozowych, praktyka idzie w kierunku ustalenia się zwyczaju, że koszty inkasa, jeżeli strony nie uregulowały sprawy w odmienny sposób w drodze specjalnej umowy, ponosi sprzedawca jako zleceniodawca.

W sprawie jakości surowych skór bydlęcych, nabywanych na wywóz za granicę.

Wedle panującego na terenie Izby zwyczaju handlowego, w braku odmiennej umowy, nabywa się na wywóz za granicę na terenie Województwa Śląskiego skóry wytrzepane ze soli oraz pozbawione rogów, przy czym skóry te są o parę groszy na kilogramie tańsze od skór przeznaczonych na rynek krajowy.

W sprawie wystawiania rachunków przez drobnych kupców, ogrodników i rolników, wysyłających owoce i jarzyny do sprzedaży komisowej.

Nie stwierdzono, by w okręgu Izby istniał zwyczaj, wedle którego ogrodnicy, rolnicy i także drobni kupcy, wysyłając owoce i jarzyny do sprzedaży komisowej, nie wystawiają rachunków za te towary, lecz rachunki te zostają sporządzane przez komisanta po dokonaniu sprzedaży.

Jeśli idzie o ryby wędzone, to bywają one dostarczane sprzedającym zazwyczaj z rachunkiem.

XVII. Sprawy wystaw i targów Krajowych i międzynarodowych.

W roku sprawozdawczym Izba zajmowała się propagandą na rzecz wystaw i targów tak krajowych jak i zagranicznych.

O ile chodzi o krajowe wystawy i targi, to Izba poświęciła szczególną uwagę Targom Katowickim, organizowanym od kilku

lat rok rocznie przez Śląskie Towarzystwo Wystaw i Propagandy Gospodarczej w Katowicach. Izba odniosła się do wszystkich Izb Przemysłowo - Handlowych, Rzemieślniczych oraz Wydziałów Przemysłowych Urzędów Wojewódzkich z prośbą o poparcie tych Targów, które stały się niejako przeglądem towarów krajowych i rodzimej wytwórczości, zaś, odbywając się w najbardziej uprzemysłowionej dzielnicy kraju, oddać mogą znaczne korzyści wystawcom. Poza tym Izba prowadziła na swoim terenie, poprzez organizacje gospodarcze i prasę, żywą akcję propagandową na rzecz wymienionych Targów oraz udzielała szczegółowych informacji o warunkach wystawiania na tych Targach firmom, które się do niej zwracały.

Wobec tego, że w roku 1937 upływał okres piętnastolecia przynależności Górnego Śląska do Polski i istniał zamiar ewtl. zorganizowania, zamiast dorocznych targów, dłuższej wystawy „Polski Śląsk 1922—1937“, Izba zajęła się wysondowaniem opinii sfer gospodarczych Śląska co do możliwości urządzenia takiej wystawy w Katowicach jak też ustaleniem, czy i jakie kwoty pieniężne na urządzenie tej wystawy mogłyby być asygnowane przez przemysł i handel śląski. Na podstawie wyników tych badań Izba wypowiedziała się przeciwko urządzeniu tego rodzaju wystawy, przesyłając odnośną opinię władzom.

Niezależnie od tego Izba w swej akcji propagandowej na rzecz targów i wystaw zwróciła baczną uwagę na Targi Poznańskie i Wschodnie, zachęcając przedsiębiorstwa swojego okręgu do wzięcia czynnego udziału w tych imprezach.

Również prowadziła Izba akcję propagandową w sprawie „Wystawy przemysłu metalowego i elektrycznego“ w Warszawie, Targów Gdyńskich, Wystawy Rzemieślniczej w Łodzi, „Wystawy urządzeń mieszkaniowych“ w Bydgoszczy, Jarmarku Poleskiego, Targów Kalwaryjskich, Targów Chmielarskich, pokazu wikliny i wystawy wyrobów koszykarskich, wystawy pod nazwą „Nasze Lasy i Ochrona Przyrody“, Targów Futrzarskich w Wilnie i innych o charakterze lokalnym, przesyłając bądź to za pośrednictwem organizacji gospodarczych, bądź też indywidualnie poszczególnym przedsiębiorstwom przemysłowo-handlowym materiały propagandowe i bliższe informacje odnośnie tych wystaw.

Ogółem Biuro Izby zajmowało się 18-oma wystawami i targami krajowymi.

W związku z prośbą skierowaną do Min. Przemysłu i Handlu przez Zarząd Miejski w Równem w sprawie udzielenia zezwolenia na urządzenie Targów Wołyńskich, corocznie w miesiącu wrześniu, Izba na skutek ankiety rozpisanej przez Związek Izb podała, że Targi Wołyńskie, odbywające się od szeregu lat, zdały egzamin swej żywotności i wskutek tego, że jest to impreza czysto regionalna, Izba nie zgłosiła żadnego sprzeciwu co do udzielenia wspomnianego zezwolenia z tym jednakże, aby termin tych Targów nie kolidował z terminem Targów Wschodnich we Lwowie.

W sprawie udzielenia Muzeum Przemysłu i Rolnictwa w Warszawie oraz Izbie Przemysłowo-Handlowej we Lwowie zezwolenia na zorganizowanie Wystawy „Las Polski i Ochrona Przyrody“ w dniach od 5 do 30 września 1936 r., wobec tego, że wystawa ta, w myśl propozycji Związku Izb, połączona została z Targami Wschodnimi, Izba nie zgłosiła żadnych zastrzeżeń.

W sprawie udzielenia Izbie Przemysłowo-Handlowej w Wilnie pozwolenia na urządzenie Międzynarodowych Targów Futrzarskich i Aukcji futer surowych w Wilnie, Izba wypowiedziała się za udzieleniem tego zezwolenia, zaznaczając, że imprezy te prowadzone są przy bezpośrednim udziale terytorialnej Izby i bezwzględnie leży w interesie ogólnym przyczynienie się do ożywienia gospodarczego na Północno-Wschodnich Kresach R. P.

W związku z projektem Dyrekcji Targów Poznańskich reglamentacji wystaw i targów, nadesłanym przez Min. Przemysłu i Handlu do opinii Związkowi Izb, Izba wypowiedziała się zasadniczo za poparciem tego projektu, podając jednocześnie swoje uwagi, uwzględniające regionalną strukturę prawną tut. okręgu.

Oprócz wystaw i targów krajowych Izba zajmowała się ponadto wystawami i targami zagranicznymi, z których podajemy: Targi Brytyjskie w Londynie, Międzynarodowe Targi w Brukseli, w Lille, w Lublanie, w Bazylei, w Zagrzebiu, w Mediolanie, w Salonikach, w Sibiu, Międzynarodową Wystawę Próbek w Walencji, Południowo-Wschodnią Wystawę Rolniczą we Wrocławiu, Targi Wschodnie w Królewcu, Targi Kolumbijskie, Targi w Helsinkach, Wystawę Węglową w Angorze, Wystawę Rolniczą i Przemysłową w Lucknow w Indiach Bryt., i Targi Lewantyńskie w Tel-Avivie.

O wymienionych targach Izba informowała organizacje gospodarcze i zainteresowane przedsiębiorstwa przemysłowo-handlowe, przesyłając im materiały propagandowe, umieszczała komunikaty

prasowe w swym organie i prasie lokalnej, jak również współdziałała przy urządzaniu wycieczek, między innymi na Targi Brytyjskie, Wiedeńskie i Lewantyńskie.

Ogółem zajmowano się 19-ma targami i wystawami zagranicznymi.

XVIII. Opinie w sprawach związanych z wykonywaniem prawa przemysłowego.

Koncesje przemysłowe, ustalanie rodzaju przemysłu itp.

W związku z postanowieniami prawa przemysłowego Izba otrzymywała do zaopiniowania podania poszczególnych petentów o udzielenie koncesji na rozpoczęcie przemysłów wymienionych w art. 8 tego prawa. Przy załatwianiu tych spraw Izba posługiwała się specjalnymi podkomisjami, wyłonionymi przez Komisję Ogólnej Polityki Gospodarczej Izby.

W roku sprawozdawczym Izba otrzymała od władz przemysłowych, załatwiających wyżej wymienione sprawy, ogółem 117 wniosków. O ile chodzi o poszczególne rodzaje przemysłów koncesjonowanych, zaopiniowała Izba następujące ilości podań: 36 o koncesje na przemysł instalacyj elektrycznych siły i światła niskiego napięcia i bez ograniczenia co do wysokości napięcia, z których przychylnie załatwiono 16, o koncesje na prowadzenie przemysłu instalacyj wodociągowych, kanalizacyjnych wzgl. gazowych — 33, z czego przychylnie załatwiono 21, na handel starzyzną — 30, na prowadzenie biur wynajmu filmu — 3, na sale licytacyjne — 3, na przemysł kominiarski — 3, na biura podróży — 2, na przemysł restauracyjny i pensjonaty — 2, na wyrób materiałów wybuchowych — 1, na prowadzenie przemysłu budowniczego w myśl ustawy austriackiej — 3 i na dom noclegowy — 1.

Urzędowi Wojewódzkiemu Śląskiemu w myśl art. 143 prawa przemysłowego wydano opinię co do zaliczenia 28 przedsiębiorstw, znajdujących się na liście rzemiosł, do przemysłu fabrycznego, wypowiadając się w większości wypadków, po zebraniu informacji dot. urządzeń i sposobu pracy tych przedsiębiorstw, za zaliczeniem ich do przemysłu fabrycznego.

Poza wyżej wymienionymi sprawami Izba zaopiniowała 16 podań w sprawie zezwolenia na prowadzenie przemysłu przez obcokrajowców, 7 wniosków o wyprzedaż, dokonywane w obrocie handlowym, 7 podań w sprawie przydziału soli dla celów przemysłowych, 2 podania w sprawie przydziału spirytusu, 1 w sprawie przydziału siarczanu-eteru, oraz udzieliła w 30 wypadkach informacji na zapytania w sprawie procedury związanej z uzyskiwaniem koncesyj, licencji na handel domokrażny, praw nabytych i w innych kwestiach, związanych ze zgłoszeniem przemysłu.

W związku z wykonywaniem prawa przemysłowego Izba była wzywana przez odnośne urzędy do wydawania opinii, czy dany rodzaj przemysłu uważać należy — za przemysł wolny, czy też za zaliczony do przemysłów koncesjonowanych. W tej dziedzinie wydała Izba następujące opinie:

W sprawie prowadzenia magla ręcznego wzgl. motorowego za opłatą, Izba wyraziła opinię, że tego rodzaju przedsiębiorstwo, o ile jest prowadzone samoistnie zawodowo w celach zarobkowych, jest zatrudnieniem podpadającym pod postanowienia prawa przemysłowego i winno być zgłoszone w myśl art. 7 tego prawa.

Wobec tego, że w myśl art. 2 pkt. 14 prawa przemysłowego sprzedaż trucizn i środków leczniczych nie podlega tym przepisom, wysunięta została kwestia, czy zbieranie, uprawę i sprzedaż ziół leczniczych należy traktować jako zawód nie podlegający przepisom prawa przemysłowego, czy też jest to zwykle zatrudnienie zarobkowe, podpadające pod postanowienia art. 7 cytowanego prawa. W tej sprawie na skutek przeprowadzonej ankiety wśród Izb P.-H. uzyskano ustne wyjaśnienie Ministerstwa Przemysłu i Handlu, że hurtowy handel ziołami i roślinami leczniczymi, o ile je sprzedaje się tylko do aptek, należy traktować jako przemysł wolny, podlegający obowiązkowi zwykłego zgłoszenia przemysłu w myśl art. 7.

Na skutek ankiety rozpisanej przez Związek Izb na podstawie zapytania otrzymanego z Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie zakwalifikowania z punktu widzenia przepisów prawa przemysłowego automatycznego wyrobu wafli w piecykach gazowych w sklepach z lodami względnie w kioskach, Izba wyraziła pogląd, że, zdaniem jej, tego rodzaju zatrud-

nienie należałoby traktować jako przemysł wolny, a nie jako rzemiosło, czynności bowiem przy tego rodzaju produkcji są w ogóle nieskomplikowane. Przepisy rozporządzenia Min. Opieki Społecznej o dozorze nad wyrobem i obiegiem mąki i przetworów mącznych nie powinnyby być w tym wypadku rygorystycznie stosowane. Wystarczy, by wypiekający wafle byli czysto ubrani i by miejsce, w którym dokonuje się ich wypieku, również było czyste.

W związku z postanowieniami art. 8 pkt. 16, prawa przem., który przewiduje koncesjonowanie przemysłu tragarzy w miastach, które wymieni Minister Przemysłu i Handlu w drodze rozporządzenia, po porozumieniu z Min. Spraw Wewnętrznych, Izba zwróciła się do Związku Izb z prośbą o uzyskanie z Min. Przemysłu i Handlu autorytatywnego wyjaśnienia, czy i kiedy będzie opracowany projekt odnośnego rozporządzenia i czy do czasu wydania rozporządzenia wykonawczego przemysł ten uważać należy za przemysł wolny. Na zapytanie powyższe Związek Izb zakomunikował, że wedle zasiągniętych w Ministerstwie Przemysłu i Handlu informacji, na razie nie jest zamierzone wydanie rozporządzenia, wymieniającego miasta, w których przemysł tragarzy ma być koncesjonowany. Wprawdzie Komisariat Rządu na m. st. Warszawę zgłosił wniosek wprowadzenia przymusu koncesyjnego dla tragarzy w stolicy, jednak sprawie tej nie nadano dotychczas biegu. W tych warunkach w stosunku do tragarzy obowiązują, poza ogólnymi przepisami prawa przemysłowego, ewentualne przepisy policyjno-porządkowe, pochodzące z okresu przed wejściem w życie prawa przemysłowego.

Gdyby m. Katowice zamierzało wprowadzić na swoim terenie przymus koncesyjny, to w takim razie musiałoby ono wystąpić za pośrednictwem Województwa Śląskiego z wnioskiem do Ministerstwa Przemysłu i Handlu o wydanie odnośnego rozporządzenia. Do czasu ukazania się takiego rozporządzenia przemysł tragarzy należy uważać za przemysł wolny.

W sprawie prowadzenia robót w zakresie tępienia szkodliwych owadów i t. p., Izba wyraziła zapatrywanie, że tępienie owadów, wykonywane samoistnie, zawodowo i w celach zarobkowych, należy traktować jako przemysł wolny.

W sprawie montażu reklam świetlnych z dołączeniem ich do sieci elektrycznych Izba oświadczyła, że jest to

bezwzględnie częścią przemysłu elektroinstalacyjnego, przy czym na montaż instalacji neonowych potrzebną jest koncesja na wykonywanie przemysłu instalacji elektrycznych siły i światła bez ograniczenia co do napięcia, gdyż przy tego rodzaju instalacjach stosowane napięcie wynosi kilka tysięcy woltów.

O ile chodzi o sam wyrób liter i apartury neonowej, to zazwyczaj odbywa się on w specjalnych zakładach fabrycznych i nie może być uważany za czynność instalacyjną.

W sprawie przedsiębiorstw rewizyjno-powierniczych Izba wyraziła opinię, że przedsiębiorstwa trudniące się udzielaniem porad prawnych nie podpadają pod przepisy prawa przemysłowego. O ileby przedsiębiorstwa te w rzeczywistości trudniły się także przeprowadzaniem rewizji buchalteryjnych i udzielaniem porad buchalteryjnych, to należałoby je traktować za przedsiębiorstwa zaliczone do przemysłów wolnych.

W związku z opiniowaniem podań o koncesje przemysłowe nasunęła się wątpliwość, a mianowicie, jak należy ustosunkować się do przedsiębiorstw starających się o koncesje na biura podróży w związku z rozporządzeniem Min. Przemysłu i Handlu z 20 grudnia 1935 r. o składaniu kaucji przez biura podróży. Chodzi mianowicie o to, czy przedsiębiorstwo, posiadające koncesję na tego rodzaju biuro, wydaną przed wejściem w życie rozporządzenia o składaniu kaucji, zamierzając otworzyć gdziekolwiek w Polsce filię, jest zobowiązane do złożenia odpowiedniej kaucji przed otrzymaniem zezwolenia władz wojewódzkich na otwarcie filii. W tej sprawie Izba rozpisała ankietę wśród Izb Przemysłowo-Handlowych zaznaczając, że, zdaniem jej, złożenie kaucji przez wymienione przedsiębiorstwo jest koniecznym, gdyż w przeciwnym razie mielibyśmy do czynienia z takimi anomaliami, że przedsiębiorstwa drobne i niezasobne w kapitały mogłyby otwierać niezliczoną ilość filij z tego tylko tytułu, że otrzymały koncesję na zakład główny przed wejściem w życie rozporządzenia o składaniu kaucji, a tylko nowo starający się byłiby zmuszeni do składania kaucji i tym samym stworzonoby prawie że monopolistyczne stanowisko dla biur podróży dawniej istniejących.

Stanowisko Izby podzieliły wszystkie inne Izby P.-H.

Na zapytanie Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego zakomunikowała Izba, że wyrób mebli na poszczególne

zamówienia od wypadku do wypadku, jako niewchodzący w zakres stałej programowej produkcji przedsiębiorstwa, zdaniem jej, należałoby uznać za przemysł rzemieślniczy.

W sprawie sprzedaży trucizn Izba wyraziła opinię, że, zdaniem jej, sprzedaż odczynników chemicznych dla potrzeb wielkiego przemysłu należy uznać za hurtową sprzedaż trucizn, podpadającą pod art. 7 prawa przemysłowego jako przemysł wolny.

Jedna z Izb Przemysłowo-Handlowych zwróciła się o opinię, czy sprzedaż mięsa gęsiego jest przemysłem wolnym. W tym wypadku chodziło o to, że kupcy skupują żywe gęsi, następnie oddają je do zarżnięcia rzeźakowi, wyznaczonemu przez gminę wyznaniową żydowską, sprzedając następnie mięso gęsie w hali targowej. Władza przemysłowa uznała tego rodzaju przemysł za rzemiosło rzeźnicze i zażądała uzupełnienia zgłoszenia w myśl przepisów art. 145 lub 146 oraz art. 198 ust. 4 prawa przemysłowego. Na zapytanie to Izba wyraziła pogląd, że, zdaniem jej, sprzedaż mięsa gęsiego w warunkach wyżej przedstawionych należy uznać za przemysł wolny.

W sprawie sprzedaży okężnej różnych artykułów spożywczych z ruchomego bufetu, Izba wydała opinię, że, zdaniem jej, tego rodzaju handel podpada pod postanowienia art. 45 prawa przemysłowego i wymaga do jego uprawiania licencji.

Na skutek memoriału Stowarzyszenia Cukierników i Piernikarzy Śląska Cieszyńskiego w sprawie oznaczania przedsiębiorstw na zewnątrz, Izba wydała opinię, że jej zdaniem pod nazwą „cukiernia“ rozumieć należy tylko przedsiębiorstwo handlowe, trudniące się sprzedażą wyrobów cukierniczych, cukierków, tudzież podawaniem herbaty, kawy, czekolady, kakao oraz napojów chłodzących. Natomiast nazwa „cukiernia“ nie przysługuje i nie jest zwyczajową na oznaczenie warsztatu rzemieślniczego, wytwarzającego wyroby cukiernicze. Nazwa cukiernia przysługuje zarówno przedsiębiorstwom handlowym, sprzedającym własne jak i cudze wyroby cukiernicze.

W związku z memoriałem Naczelnej Organizacji Polskiego Przemysłu Hotelowego, skierowanym do Związku Izb w sprawie nowelizacji art. 9 prawa przemysłowego w tym kierunku, by od przemysłowców, składających wnioski o udzielenie koncesji na przemysł gospodni, wymagano przedłożenia dowo-

dów umiejętności zawodowej, Izba zauważyła, że wprowadzenie noweli do art. 9 nie jest potrzebne. Zdaniem jej w tym wypadku możnaby skorzystać z postanowień ust. 2 art. 30, przewidujących wydawanie rozporządzeń, określających kwalifikacje zawodowe osób prowadzących samoistny przemysł niektórych działów, przez Ministra Przemysłu i Handlu. W chwili obecnej Izba uważałaby za potrzebne wprowadzenie tego rodzaju kwalifikacji zawodowych dla ubiegających się o koncesje na prowadzenie hoteli.

Na skutek wątpliwości, jakie nasunęły się Izbie przy opinowaniu wniosków o wyprzedaże dokonywane w obrocie handlowym nadsyłane jej przez władze przemysłowe, Izba odniosła się po przeprowadzeniu ankiety wśród Izb Przemysłowo-Handlowych do Min. P.-H. o wyjaśnienie, czy pojęcie władzy przemysłowej I instancji, cytowane w rozporządzeniu o wyprzedażach, może być stosowane do tych zarządów miast, które wymienione są w art. 196 prawa przemysłowego. Zważywszy, że władzami przemysłowymi I instancji zasadniczo są Starostowie, za wyjątkiem wymienionych wyraźnie w art. 131 prawa przemysłowego kilku miast, gdzie tymi władzami są zarządy miejskie tych miast, a tylko na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego oraz na Śląsku w miastach nie wyłączonych z powiatów, a liczących ponad 10.000 mieszkańców, są nimi w ograniczonym zakresie również zarządy miejskie, zachodzi pytanie, czy pojęcie władzy przemysłowej I instancji w cytowanym rozporządzeniu o wysprzedażach może być stosowane do tych zarządów miast, które wymienione są w art. 196 prawa przemysłowego.

Na skutek powyższego Ministerstwo Przemysłu i Handlu pismem z dnia 14 maja 1931 r., Nr P. A. III 1/66 zakomunikowało, że poza sprawami wymienionymi w ustępach 3, 4, 5 i 6 art. 196 prawa przemysłowego, jako wchodzącymi w zakres właściwości zarządów miast, nie wyłączonych z powiatów, liczących ponad 10.000 mieszkańców, nie mogą te zarządy miast załatwiać w charakterze władzy przemysłowej I instancji także innych spraw. W szczególności nie mogą one również udzielać pozwoleń w charakterze władzy przemysłowej I instancji na wyprzedaże, dokonywane w obrocie handlowym na zasadzie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 marca 1928 r.

(Dz. U. R. P. Nr 41, poz. 395). Dla spraw przemysłowych niewymienionych w powołanym przepisie art. 196 prawa przemysłowego właściwym jest starosta powiatowy jako władza przemysłowa I instancji.

Na zapytanie Urzędu Woj. Śl. w sprawie wydania opinii co do podziału Województwa na okręgi rakarskie i przepisów, które regulować mają koncesjonowany przemysł rakarski, Izba zakomunikowała, że nie posiada w tej sprawie żadnych doświadczeń praktycznych, gdyż ani na terenie Górnego Śląska, ani Śląska Cieszyńskiego, gdzie zresztą przemysł rakarski był za czasów austriackich przemysłem koncesjonowanym, nie ma koncesjonowanych rakarni.

Zważywszy, że surowiec, który przerabiają rakarnie, przedstawia stosunkowo małą wartość, a produkty zeń otrzymywane także nie mogą uzyskiwać zbyt wysokiej ceny, najwłaściwszym byłoby zastosowanie w tym względzie przepisów austriackich, które przewidywały, że okręg rakarski nie powinien w zasadzie być większy, niż okręg powiatu administracyjnego. Gdyby którykolwiek z powiatów był bardzo duży i dojazd do rakarni wskutek tego bardzo odległy, tak, że nie opłacałoby się dowozić do niej surowca, możnaby go ewtl. podzielić na więcej okręgów. Przy tej sposobności zaznaczono, że odległość maksymalna miejscowości położonych w okręgu rakarskim do rakarni nie powinna wynosić ponad 20 km.

Na skutek memoriału wystosowanego przez rafinerie metali szlachetnych, Ministerstwo Przemysłu i Handlu zwróciło się do Związku Izb o wyjaśnienie, czy rafineria metali szlachetnych stanowi składową część rzemiosła złotniczo-jubilerskiego i czy musi być przez to rzemiosło wykonywaną, względnie czy rafinerię metali szlachetnych należy uznać za przemysł wolny.

Na podstawie przeprowadzonej ankiety Izba wyraziła pogląd, że jest to raczej dział specjalny przemysłu chemicznego, polegający na wywoływaniu pewnych reakcji chemicznych, mających na celu oczyszczenie tych metali z domieszek, co nie wymaga żadnych skomplikowanych czynności, wobec czego rafinerię metali szlachetnych uznać należałoby za przemysł wolny. Złotnicy wprawdzie mogą rafinować metale szlachetne, ale traktują tego rodzaju proceder jako uciążliwe zajęcie uboczne.

W sprawie wyłączenia wyrobu pudełek z pod pojęcia introligatorstwa, Min. Przemysłu i Handlu po zasięgnięciu opinii Izby Przemysłowo-Handlowych okólnikiem nr 19 z dnia 4 kwietnia 1936 r. nr PA III 1/67 wyjaśniło, że wyrób pudełek zdobionych materiałem lub skórą, stanowi integralną część rzemiosła introligatorskiego, natomiast wyrób pudełek zwykłych tekturowych, szytych lub klejonych, jest przemysłem wolnym i jako taki nie wymaga posiadania karty rzemieślniczej na introligatorstwo.

Poza tym Izba wydała opinię na zapytanie Związku Izby w sprawie projektu rozporządzenia o koncesjonowaniu przemysłu gum jezdnych i przemysłu wyrobu włókna kotonizowanego. W obu tych wypadkach Izba wypowiedziała się przeciwko koncesjonowaniu tych zarobkowości, gdyż nie znalazła argumentów przemawiających za koniecznością czynienia utrudnień w powstawaniu odnośnych przedsiębiorstw w Polsce.

W sprawie targów gminnych.

W roku sprawozdawczym Izba otrzymywała do zaopiniowania wnioski szeregu gmin starających się o udzielenie im uprawnień na urządzenie targów tygodniowych, powiększenia ilości dotychczasowych dni targowych i innych. Ogółem wydała Izba 10 opinii w tego rodzaju sprawach. W szczególności Izba wypowiedziała się:

1. W sprawie regulaminu targowego targów na bydło i konie w Orzeszu, Izba zwróciła uwagę, że regulamin ten oparty jest na przepisach niemieckiej ordynacji przemysłowej i wskutek tego należałoby go zmienić zgodnie z postanowieniami obowiązującego polskiego prawa przemysłowego.

2. Odnośnie wniosku gminy Nowa Wieś o dołączenie do § 40 regulaminu targów małych w gminie Nowa Wieś dodatku, Izba wypowiedziała się za koniecznością przerehabrowania i uzupełnienia tego regulaminu zgodnie z postanowieniami polskiego prawa przemysłowego.

3. W sprawie wniosku gminy Kalina w pow. lublinieckim o uruchomienie targów małych, Izba wypowiedziała się przeciw udzieleniu tej gminie uprawnienia na urządzenie targów, gdyż potrzeby ludności tej gminy, stosunkowo mało zaludnionej, zaspokoić mogą lokalni rzemieślnicy i kupcy.

4. W przedmiocie uruchomienia drugiego targowiska w gminie Ruda Śląska na terenie dzielnicy Karol Emanuel, Izba po zebraniu opinii Organizacji Kupieckich wypowiedziała się przeciw urządzeniu drugiego targowiska w obrębie tej samej gminy. Opierając swą opinię tak na względach zasadniczych, które znalazły swój wyraz w okólniku p. Wojewody Śląskiego w sprawie stosowania prawa przemysłowego, jak na braku jakichkolwiek rzeczowych względów, przemawiających za utworzeniem nowych targów w tej gminie, Izba zaznaczyła, że zdaniem miejscowych sfer kupieckich, najwłaściwszym rozwiązaniem sprawy byłoby przeniesienie obecnych targów na teren, znajdujący się w pobliżu Urzędu Gminnego, który stwarza również dogodne warunki komunikacyjne dla mieszkańców Kolonii Karol Emanuel.

5. W sprawie powiększenia ilości dni targowych na targach na bydło w Boronowie, Izba po zebraniu informacji ze sfer kupieckich powiatu lublinieckiego wypowiedziała się przeciw powiększeniu ilości dni targowych, gdyż targi te nie miałyby w ogóle powodzenia, tym bardziej, że nawet targi lublinieckie, odbywające się w niedalekiej odległości od gminy Boronów, i znajdujące się w większym ośrodku handlowym, nie cieszą się zbyt dużą frekwencją.

6. W sprawie zaprowadzenia targów miesięcznych na bydło rogatę, trzodę chlewną i płody rolne w Zebrzydowicach (powiat Cieszyński) Izba wypowiedziała się za zaprowadzeniem wspomnianych targów, przy czym zaznaczyła, że ze względu na to, że sąsiednia gmina Kończyce Małe posiada już uprawnienie na odbywanie targów wielkich w każdy drugi piątek miesiąca, zachodzi konieczność uzgodnienia dni targowych z tą gminą.

7. W związku z opiniowaniem taryfy opłat targowych miasta Wodzisławia, co do której nie zgłoszono żadnych zastrzeżeń, Izba zwróciła jednocześnie uwagę na potrzebę uzgodnienia regulaminów targowych gmin pow. rybnickiego z postanowieniami polskiego prawa przemysłowego.

8. W sprawie urządzenia targu gwiazdkowego w Katowicach, Izba wypowiedziała się pozytywnie, zaznaczając, że targ ten, odbywający się tradycyjnie co roku w tym samym okresie czasu w Katowicach, nie wzbudzał dotąd zastrzeżeń ze strony sfer gospodarczych.

9. Odnośnie regulaminu targów wielkich m. Pszczyny Izba nie zgłosiła żadnych zastrzeżeń, gdyż regulamin ten przere-

wany został w myśl życzeń Izby zakomunikowanych przy pierwszym opiniowaniu tegoż.

10. W sprawie powiększenia ilości dni targowych na bydło w Nowej Wsi z 6 do 12, Izba wypowiedziała się przeciw powiększeniu ilości dni targowych, gdyż spędy dotychczasowe na tych targach, chociaż odbywają się one tylko 6 razy do roku, są minimalne, zaś, jak wynika z powyższego, targi te nie odgrywają prawie żadnej roli jako punkt zaopatrzenia rzeźników śląskich, gdyż w okolicy Nowej Wsi produkcja hodowlana jest nikła, a dowozy spoza okręgu Śląska skoncentrowane są na Centralnej Targowicy w Mysłowicach.

XIX. Zgłoszenia procederu.

W roku sprawozdawczym władze przemysłowe I instancji, prowadzące rejestry uprawnień przemysłowych, na których w myśl art. 136 prawa przemysłowego ciąży obowiązek zawiadamiania Izby o wszelkich wpisach i zmianach, dokonanych w tychże rejestrach, nadesłały ogółem 7540 zawiadomień (w roku 1935 — 6236), z tego zgłoszenia firm nowych 4881 (4411), zmiany 343 (359) i odmeldowania 2181 (1607).

Dla charakterystyki podaje się poniżej tabelę, przedstawiającą szczegółowe dane dotyczące zgłoszeń w poszczególnych władzach przemysłowych:

Miejscowość	Zgłoszenia firm nowych	W t y m		Zmiany	Odmeldowania	Razem
		handel obnośny	komiwojażerowie			
Katowice miasto .	1 081	166	259	—	478	1 559
Katowice powiat .	349	94	2	2	67	418
Chorzów	620	103	14	137	331	1 088
Świętochłowice . .	888	—	—	8	398	1 294
Rybnik	527	114	5	24	358	909
Tarn. Góry	169	23	5	8	65	242
Lubliniec	58	16	—	—	17	75
Mysłowice	55	—	—	—	24	79
Mikołów	79	—	—	—	37	116
Siemianowice . . .	107	—	—	—	68	175
Pszczyna	250	71	—	—	37	287
Bielsko miasto . .	243	11	55	68	172	549
Bielsko powiat . .	187	15	12	35	52	301
Cieszyn	74	45	17	24	35	205
Cieszyn powiat . .	194	—	15	37	42	243

XX. Rejestr umów o naukę w przemyśle.

W okresie sprawozdawczym zapisano w rejestrze umów uczniowskich, prowadzonym przez Izbę na zasadzie art. 116 prawa przemysłowego, ogółem 894 umów o naukę. Dla charakterystyki podajemy poniżej tabelę, która ilustruje udział poszczególnych branż w globalnej ilości zarejestrowanych umów:

Branża	Ilość zarejestrowanych umów
1. Huty żelaza	14
2. Odlewnie metali i Fabr. maszyn	21
3. Fabryki mydła	5
4. Fabryki mebli	4
5. Fabryki chemiczne	5
6. Fabryki art. elektrotechn. i warsztaty elektr. .	189
7. Warsztaty instal. wodoc. i centr. ogrzewania .	35
8. Fabryki kafli	13
9. Drukarnie	28
10. Młyny	6
11. Drogerie	38
12. Restauracje i kawiarnie	23
13. Składy spożywczo-kolonialne	193
14. Handel żelazem i tow. żelaznymi	34
15. Handel konfekcją	40
16. Handel tow. bław. i tekst.	46
17. Handel obuwem	16
18. Handel rowerami, gramof. i maszyn.	25
19. Handel artykułami galant.	15
20. Księgarnie i handel papierem	13
21. Handel artykułami sportowymi	3
22. Handel produktami i olejami mineralnymi .	2
23. Handel węglem	3
24. Handel drzewem	7
25. Huty cynku	4
26. Przemysł szklany	43
27. Przemysł kominiarski	4
28. Spedytorstwo	3
29. Warsztaty samochodowe	9
30. Różne	53

razem: 894

W dalszym ciągu Izba prowadziła periodycznie akcję propagandową za pośrednictwem organizacji gospodarczych, lokalnej prasy i szkół dokształcających w sprawie obowiązku zawierania z uczniami umów o naukę i rejestracji ich w Izbie. Niezależnie od rejestracji umów Biuro Izby udzielało informacji z zakresu przepisów prawa przemysłowego traktujących o uczniach przemysłowych tak na zapytania pisemne, ustne, czy też telefoniczne, przy czym informacji tego rodzaju na piśmie udzielono w 60-ciu wypadkach.

W związku ze zmianą statutu miejscowej dokształcającej szkoły zawodowej w Kochłowicach, Izba, opiniując odnośny statut, zaznaczyła, że, zdaniem jej, rozciągnięcie na pracodawców obowiązku ponoszenia opłat za wszystkich uczniów uczęszczających do szkoły dokształcającej jest rzeczą słuszną.

W sprawie ustalenia opłaty w sposób progresywny zależny od ilości zatrudnionych przez pracodawcę uczniów, Izba wypowiedziała się za ustaleniem jednolitych opłat niezależnie od ilości uczniów zatrudnionych w danym przedsiębiorstwie, gdyż z uwagi na prowadzoną akcję zwiększenia ilości pracowników nie jest wskazanym obciążanie tych pracodawców, którzy zatrudniają więcej uczniów, wyższymi opłatami.

Na skutek sporu, jaki powstał w szlifierniach szkła na tle zerwania umów przez uczniów i przejścia ich do przedsiębiorstwa konkurencyjnego, Izba podjęła się polubownego załatwienia tej sprawy i doprowadziła strony do zawarcia ugody.

Tak samo Izba przeprowadziła postępowanie pojednawcze w sporze wynikłym na tle egzaminów uczniowskich, przeprowadzanych przez Związek Restauratorów Województwa Śl., między prezesem tego związku i jednym z jego członków.

Delegat Izby brał również udział w egzaminach ucni zorganizowanych przez Zrzeszenie Kupców Branży Żelaznej i Towarów Żelaznych.

XXI. Rejestr handlowy.

W roku sprawozdawczym referat rejestrowy otrzymał od sądów rejestrowych w Katowicach i Cieszynie ogółem 1486 (w roku 1935 — 1504) zawiadomień rejestrowych, z czego wpisano firm nowych 269 (215), przeprowadzono zmiany w 708 (711) wypadkach, zanotowano otwarcie likwidacji 103 (137) firm, ukończono

likwidację 61 (24) firm i stwierdzono wygaśnięcie firm w 208 (422) wypadkach. Z urzędu wykreślono 126 (54) firm. Poza tym przeniesiono z dawniejszych rejestrów prowadzonych przez sądy grodzkie do rejestru głównego 11 firm.

O ile chodzi o poszczególne rodzaje firm, to wpisano nowych spółek akcyjnych 17, sp. z o. o. 70, spółdzielni 27, zagranicznych spółek 6, spółek jawnych i komandytowych 53, firm pojedynczych 94 i jedno przedsiębiorstwo państwowe.

Przeprowadzono zmiany: przy sp. akc. 141, Sp. z o. o. 174, spółdzielniach 213, spółkach zagranicznych 7, spółkach jawnych i komandytowych 74, przy przedsiębiorstwach państwowych 4 oraz przy firmach pojedynczych 87.

Likwidację otwarto w stosunku do 4 sp. akc., 60 sp. z o. o., 35 spółdzielni i 4 spółek jawnych i komand., zaś likwidację ukończono: 5 sp. akc., 36 sp. z o. o. i 3 jawnych i komand. spółek.

Wykreślono następujące rodzaje firm: 10 sp. akc., 16 sp. z o. o., 15 spółdzielni, 38 spółek jawnych i komand. i 127 firm pojedynczych, zaś z urzędu wykreślono 4 sp. akc., 15 sp. z o. o. 21 spółdzielni, 20 sp. jawnych i komand. i 66 firm pojedynczych.

XXII. Opinie w sprawach otwarcia postępowania układowego.

W związku z wnioskami poszczególnych petentów o otwarcie postępowania układowego, Przewodniczący Wydziału Handlowego Sądu Okręgowego w Katowicach, na zasadzie art. 21 prawa o postępowaniu układowym, zwracał się do Izby o wydanie opinii, czy otwarcie postępowania układowego, z uwagi na użyteczność państwową, gospodarczą lub społeczną danego przedsiębiorstwa, jest wskazane.

Tego rodzaju zapytań w roku sprawozdawczym otrzymała Izba ogółem 8 (w roku 1935 — 4), przy czym 7 dotyczyło przedsiębiorstw handlowych, zaś jedno zapytanie odnosiło się do przedsiębiorstwa przemysłowego.

W szczególności zapytania te dotyczyły jednego przedsiębiorstwa górniczego (mniejsza kopalnia węgla), 3 firm handlowych z branży konfekcji męskiej i damskiej, jednego przedsiębiorstwa prowadzącego wypożyczalnię filmów, jednej drogerii, jednej hur-

towni przyborów szewskich oraz jednego przedsiębiorstwa trudniącego się sprzedażą towarów bławatnych, tekstylnych i krótkich.

Na 17 wniosków wniesionych do sądu o otwarcie postępowania układowego otwarto postępowanie układowe w stosunku do 11 przedsiębiorstw, z czego na firmy rejestrowane przypada 9, na firmy nierejestrowane 2.

O ile chodzi o postępowanie upadłościowe, to na 25 wniosków wdrożono postępowanie upadłościowe w odniesieniu do 12 przedsiębiorstw, a mianowicie 6 rejestrowanych oraz 6 nierejestrowanych przedsiębiorstw.

Wśród przedsiębiorstw, w stosunku do których otwarto postępowanie upadłościowe, znajduje się 6 przedsiębiorstw rejestrowanych, t. j. 4 sp. z o. o., 1 spółdzielnia i jedna firma kupca pojedynczego. O ile chodzi o branże tych przedsiębiorstw, to otwarto postępowanie upadłościowe w stosunku do 3 przedsiębiorstw przemysłowych, a mianowicie: kopalnia węgla, wytwórnia sygnałów kolejowych i wytwórnia rur cienkościennych, oraz 9 przedsiębiorstw handlowych, między innymi w odniesieniu do spółdzielni kredytowej, przedsiębiorstwa handlu bielizną, towarami bławatnymi, tekstylnymi, artykułami higienicznymi i innymi.

XXIII. Interwencje o polubowne załatwienie spraw.

W roku sprawozdawczym interweniowała Izba w 8 wypadkach w sprawie polubownego załatwienia zatargów między kupcami, z czego w 5 wypadkach na skutek skarg firm zagranicznych oraz w trzech wypadkach w związku ze skargami przedsiębiorstw krajowych. M. in. interweniowano w sprawie bonifikaty ceny brykietów, dostarczonych w gatunku nieodpowiadającym zamówionemu, w sprawie dostawy nieodpowiedniej maszyny do formowania masła, walca do suszarki, importu skór surowych. Interwencje w powyższych sprawach w przeważającej ilości wypadków odniosły pozytywny skutek.

XXIV. Dział informacyjny.

Referat informacji handlowych otrzymał w roku sprawozdawczym ogółem 1174 (w roku 1935 — 1326) zapytań piśmiennych o różnego rodzaju informacje. Zapytań krajowych o źródła zakupu, adresy importerów i eksporterów oraz objęcia

zastępstw otrzymano 672 (845), zapytań o opinię o firmach otrzymano od instytucyj państwowych, samorządowych, banków i innych firm ogółem 167, zapytań z zagranicy o adresy eksporterów, importerów i zastępstw otrzymano 335 (305). Między innymi otrzymano zapytania z Anglii, Grecji, Czechosłowacji, Niemiec, Holandii, Hiszpanii, Francji, Szwajcarii, Italii, Jugosławii, Portugalii, Węgier, Turcji, Palestyny, Brazylii, Egiptu, Kolumbii, Panamy, Stanów Zjedn. A. P., Japonii, Indyj Bryt. i innych krajów.

Ponadto referat udzielał codziennie od kilku do kilkunastu informacji ustnych i telefonicznych oraz udostępniał poszczególnym klientom przeglądnięcie informacyjnych ksiąg krajowych i zagranicznych.

XXV. Referat statystyczny.

Poza zbieraniem danych statystycznych dotyczących produkcji i zbytu, zatrudnienia, cen i t. p. w przemysłach i handlu na obszarze Województwa Śląskiego, które Izba wykorzystywała przy sporządzaniu swych sprawozdań eksportowych i gospodarczych, wysyłanych miesięcznie czynnikom rządowym, jak również przy załatwianiu różnych postulatów sfer gospodarczych, w szczególności na odcinku eksportowym, referat statystyczny Izby udzielał informacji z dziedziny statystyki władzom administracyjnym, sądom oraz poszczególnym osobom i firmom.

Między innymi sporządzono dla Głównego Urzędu Statystycznego wykaz cen rynkowych surowca drzewnego w poszczególnych kwartałach 1935 roku, które to dane potrzebne były dla prac związanych ze statystyką produkcji w przemyśle drzewnym.

Sądowi Okręgowemu w Cieszynie udzielono informacji w sprawie cen hurtowych orzechów laskowych w październiku i listopadzie 1934 roku.

Wydziałowi Handlowo - Taryfowemu, Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Katowicach przesłano zestawienia cen detalicznych owoców krajowych i zagranicznych.

Dla Ministerstwa Komunikacji opracowano zestawienie cen szczeciny.

Jednej z Izb Przemysłowo-Handlowych podano ceny surowki odlewniczej, rur wiertniczych, złomu żelaznego i popiołów cynkowych.

Dla Sądu Grodzkiego w Lublińcu sporządzono na podstawie przeprowadzonej ankiety zestawienie cen cegły, uzyskiwanych w pow. lublinieckim.

Poza tym przesłano dowódcy 73 pułku piechoty w Katowicach wykaz cen rynkowych różnych artykułów dostarczanych dla potrzeb wojska oraz podano jednemu z przedsiębiorstw ceny dolomitu, węgla i koksu oraz materiałów tartych.

W związku z obniżką cen artykułów skartelizowanych Biuro Izby przysyłało Urzędowi Wojewódzkiemu Śląskiemu miesięczne zestawienia dotyczące ruchu tych cen w poszczególnych ośrodkach okręgu Izby. Również udzielono władzom, instytucjom i przedsiębiorstwom w 10 wypadkach informacji w sprawie zniżki cen artykułów skartelizowanych.

Celem ustalenia podstawy dla obliczania wysokości opłat manipulacyjnych pobieranych przy imporcie towarów reglamentowanych, Biuro Izby udzieliło Związkowi Izb w trzech wypadkach informacji w sprawie cen blachy aluminiowej, łyżek i mączki Nestlé.

Jednej z krajowych fabryk, która uruchomiła dział wyrobów kamionkowych, szamotowych i kwasoodpornych, sporządzono szczegółowe zestawienie cyfrowe dotyczące importu tych artykułów z zagranicy.

Dla zorientowania się co do możliwości uruchomienia nowych działów produkcji względnie zbytu krajowych produktów, sporządzono w dwóch wypadkach zestawienia dotyczące importu węgla drzewnego aktywnego do hartowania stali oraz importu rud żelaznych.

W związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 8 kwietnia 1936 r. w sprawie statystyki cen, Izba otrzymała do zaopiniowania z Głównego Urzędu Statystycznego za pośrednictwem Związku Izb wzory formularzy używanych dotychczas przez Instytut Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen, a mających służyć do nadsyłania do G. U. S. informacji o cenach hurtowych. W szczególności Izba zaopiniowała formularze dotyczące cen cegły, drzewa, tarcicy oraz wełny.

Urzędowi Gminnemu w Ustroniu przesłano informacje dot. ruchu płac robotniczych w przedsiębiorstwach przemysłu elektrotechnicznego i metalowego Śląska Cieszyńskiego od roku 1928 do lipca 1936.

Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Katowicach, w związku z przeprowadzanymi przez nią badaniami rentowności

bufetów i restauracji kolejowych, udzielono informacji w sprawie zysku brutto, osiąganego przy sprzedaży artykułów w restauracjach, zaznaczając, że przy sprzedaży potraw zysk brutto przyjąć można na 20—25% zależnie od miejscowości i klasy lokalu, zaś przy napojach wydawanych z kuchni, jak kawa, herbata, lemoniada i t. d. zysk brutto przyjąć można do 60%.

W związku ze skargami kupiectwa na nieodpowiednią kalkulację ceny detalicznej cukru, po dokonanej obniżce ceny fabrycznej, Izba spowodowała wystąpienie Związku Izb do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, na skutek którego ukazało się rozporządzenie wspomnianego Ministerstwa następującej treści:

„Utrzymując w całej rozciągłości zarządzenie swoje z dnia 4 grudnia 1935 roku Nr A . pr. 71/2/11 (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 38 poz. 215) w sprawie ustabilizowania ceny jednego kg cukru-kryształu na 1 zł, dopuszczam, po porozumieniu się z Ministerstwem Skarbu możliwość pobierania wyjątkowo ceny wyższej od wymienionej w tych miejscowościach, w których jest to usprawiedliwione stwierdzonymi większymi kosztami przewozu ze składu hurtowego do detalisty. W żadnym jednakowoż wypadku cena ta nie może przekraczać zł 1,05 za 1 kg.“

Wobec przerzucenia części podatku spożywczego od drożdży w wysokości 5 gr za 1 kg za zgodą Min. Skarbu przez Zrzeszenia Producentów Drożdży na odbiorców, Izba rozpisała do organizacji kupieckich ankietę dla stwierdzenia, czy cena detaliczna drożdży utrzymuje się na niezmienionym poziomie w handlu. Wyniki tej ankiety zakomunikowano Związkowi Izb Przemysłowo-Handlowych.

W związku z zagadnieniem cen surowców dla t. zw. eksportu pośredniego odbyto na terenie Izby konferencję z zainteresowanymi przemysłami w sprawie obniżenia ceny kwasu siarkowego dla produkcji siarczanu glinu na eksport.

Związkowi Izb Przemysłowo-Handlowych i miejscowemu Oddziałowi Sprzedaży Państwowego Monopolu Spirytusowego podawano co miesiąc dane o cenach benzyny na stacjach benzynowych w Katowicach.

Przy pomocy specjalnych Komisji Cennikowych opracowano 12 cenników miesięcznych artykułów budowlanych oraz 50 cenników masła i mleka na Śląsku, które rozsyłane były licznym urzędom i zrzeszeniom, jak również ogłaszane w prasie lokalnej i w „Śląskich Wiadomościach Gospodarczych“, organie urzędowym Izby.

Biuro Ekspozytury Izby wysyłało co miesiąc zestawienia cen hurtowych ważniejszych artykułów włókienniczych Instytutowi Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen oraz Ministerstwu Przemysłu i Handlu.

Urzędowi Wojewódzkiemu przesłano dwukrotnie informacje w sprawie cen cegły — 1 raz w związku ze skargami Związku Urzędników Państwowych i Samorządowych na nieuzasadnioną, zdaniem tego związku, wyżkę cen, przy czym Izba zebrała w tej sprawie kalkulacje cegielni, które uzasadniały wysokość wyżki, drugi raz zaś w sprawie cen cegły na Śląsku Cieszyńskim.

Urzędowi Wojewódzkiemu przedłożono też kalkulację cen mleka w handlu na Śląsku.

Referat Statystyczny, poza rozsyłaniem cenników, załatwił około 40 innych spraw na piśmie. Ponadto udzielano informacji w sprawach statystycznych poszczególnym interesentom bądź to na zapytania ustne, bądź też telefoniczne.

XXVI. Zawiadomienia o dostawach i przetargach.

W roku sprawozdawczym Biuro Izby zawiadamiane było przez poszczególne władze, instytucje państwowe i samorządowe o przetargach na roboty i dostawy. Zawiadomień tego rodzaju otrzymano ogółem 29, a mianowicie: 10 zawiadomień z Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Katowicach, 8 z Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Poznaniu oraz po jednym zawiadomieniu z Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Okręgowego Urzędu W. F. i P. W., D. O. K. P. 8 w Toruniu, Kierownictwa Zapotrzebowania Taboru w Warszawie, P. K. O. w Warszawie, Dyrekcji Poczty i Telegrafów we Lwowie, Wileńskiego Urzędu Wojewódzkiego w Wilnie, i od Prezesa Sądu Okręgowego w Tarnowie. Przetargi te dotyczyły między innymi produktów węglopochodnych, materiałów budowlanych, śrub, gwoździ, płótna tapicerskiego, materiałów kancelaryjnych, kas stalowych, węgla, podków, tkanin lnianych dla wojska itp. oraz na budowę mostów, przebrukowanie ulic, roboty malarskie, zduńskie, dekarские i inne. Biuro Izby po sprawdzeniu na podstawie danych katastru, jakie artykuły względnie roboty mogą zainteresować firmy jej okręgu, wysyłało zainteresowanym odpisy względnie wyciągi warunków przetargowych.

Według nadesłanej korespondencji stwierdzić można, że w większości wypadków przedsiębiorstwa okręgu Izby korzystały z tych zawiadomień i uczestniczyły w przetargach.

XXVII. Zaświadczenia.

W roku sprawozdawczym Izba wystawiła ogółem 380 różnego rodzaju zaświadczeń. Między innymi wystawiono 6 zaświadczeń dla władz w związku z przetargami, 3 zaświadczenia rejestrowe dla uzyskania wiz zagranicznych, 18 dla uczniów przemysłowych na uzyskanie okresowych biletów wolnej jazdy, 5 dla uczniów przemysłowych w sprawie odroczenia służby wojskowej, 3 dla władz skarbowych, 124 dla władz dewizowych, 3 w sprawie wciągnięcia na listę eksporterów, 5 zaświadczeń stwierdzających zgodność podpisu z danymi rejestru handlowego, 11 dla sądów, 5 zaświadczeń w sprawie notowania cen, 1 zaświadczenie dla Urzędu Patentowego w związku ze zgłoszeniem znaku towarowego, 1 zaświadczenie dla „Monitora Polskiego“ co do własnoręczności podpisów, 7 zaświadczeń w sprawie wypadków siły wyższej, 3 zaświadczenia dla sądu rejestrowego w związku z rozporządzeniami o przedsiębiorstwach prowadzonych w większym rozmiarze oraz 7 zaświadczeń różnych, między innymi w sprawach przydziału soli, spirytusu, uzyskania obywatelstwa i innych.

Poza tym Izba wystawiała zaświadczenia pochodzenia towarów wywożonych za granicę, których statystykę podaje się w osobnej tablicy, jak również wystawiała zaświadczenia podpisów na fakturach dla towarów eksportowanych do niektórych państw.

XXVIII. Sprawy patentowe.

Na zapytanie Urzędu Patentowego R. P. w Warszawie w sprawie stwierdzenia, czy dany znak towarowy znany jest w obrocie handlowym, jak dawno i jako znak której firmy, Izba wydała w okresie sprawozdawczym opinię w 8 wypadkach.

W szczególności przeprowadzono ankiety w sprawie znaków towarowych: „Aura“ na oznaczenie artykułów kosmetycznych, farmaceutycznych i perfumeryjnych, „Necta“ na opakowanie

farby do włosów i preparatów toaletowych, „Tritwist“, na oznaczenie tkanin sukiennych oraz materiałów wełnianych i kamgarnu, „Kryształ“ i „Kryształka“ na oznaczanie napojów bezalkoholowych, względnie alkoholowych, „Thermit“ na oznaczenie metali i spławów metalicznych z tlenkami lub połączeniami siarki, „Jubileuszowy“ do oznaczenia wyrobów wódczanych, „Neosalutan“ dla oznaczenia preparatów farmaceutycznych i środków leczniczych, „Wilejka“ na oznaczenie kos i sierpów. Poza tym na zażycie Urzędu Patentowego wydano opinię w sprawie oznaczenia pilników przez fabryki w ten sposób, że uchwyt pilnika jest zabarwiony kolorem zielonym i czy tego rodzaju zabarwienie jest charakterystycznym dla wyrobów pewnej określonej fabryki. Również wydano opinię co do opakowań kawy słodowej względnie zbożowej, zaopatrzonych znakiem towarowym obrazowym z rysunkiem kościoła, dookoła którego figuruje napis: „Garantiert echter Kathreiner Malzkaffee“ względnie „Garantiert echter Kathreiner Mischkaffee“.

XXIX. Ustawowe określenie nazwy hotel.

W związku z ankietą rozpisaną przez Związek Izb Przemysłowo-Handlowych na skutek memoriału Naczelnej Organizacji Polskiego Przemysłu Hotelarskiego w sprawie zakazu używania nazwy „hotel“ lub „pensjonat“ przez nieodpowiednio prowadzone zakłady Izba wydała opinię, że zdaniem jej wskazanym byłoby, aby Naczelna Organizacja Polskiego Przemysłu Hotelowego przepracowała swój projekt, uwzględniając regionalne stosunki, ponieważ tylko w razie regionalnego rozwiązania tej sprawy wyjątki nie będą stanowiły reguły.

XXX. Sąd polubowny i urząd rozjemczy dla spraw niewłaściwej konkurencji.

W roku sprawozdawczym instytucje te nie rozstrzygały żadnych sporów.

O ile chodzi o Sąd Polubowny, to poza informacjami co do procedury postępowania przed Sądem Polubownym, działalność jego ograniczyła się wyłącznie do wyznaczenia w trzech wypadkach superarbitrów.

Urząd Rozjemczy dla Spraw Niewłaściwej Konkurencji udzielił tylko kilkakrotnie informacji w sprawie warunków, na jakich spór powstały na tle nieuczciwej konkurencji może być przez niego rozpatrywany.

XXXI. Działalność w dziedzinie oświaty zawodowej.

Działalność Izby w roku sprawozdawczym w zakresie oświaty zawodowej wyrażała się w pracach Komisji Szkolnictwa Zawodowego oraz Wydziału Szkolnego Izby, jak również w formie prowadzenia szkół i kursów oraz przyznawania dotacji na cele oświatowe.

Komisja Szkolnictwa Zawodowego obradowała dwa razy. Na pierwszym z tych zebrań (3. IV. 1936) prócz radców Izby i przedstawicieli biura Izby byli obecni delegaci Wydziału Oświecenia Publicznego Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego, Magistratu m. Tarnowskich Gór, organizacji spółdzielczych oraz szkół.

Komisja wyraziła opinię o konieczności poparcia akcji zaspokojenia potrzeb przemysłu gastronomiczno-hotelarskiego w kierunku fachowego kształcenia młodzieży w ramach istniejącej na Śląsku kształcącej szkoły zawodowej.

Uchwała ta została zrealizowana na początku roku szkolnego 1936/37 w formie uwzględnienia przez Wydział Oświecenia Publicznego Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego żądanych przez sfery przemysłu gastronomiczno-hotelarskiego zmian w programie nauczania w Szkole Kształcącej Zawodowej Nr 1 w Katowicach.

Uczniowie zatrudnieni w branży gastronomiczno-hotelarskiej tworzą w tej szkole odrębny oddział ze względu na specjalny dla nich dobór przedmiotów nauczania.

Sprawę ewentualnego uruchomienia w Tarnowskich Górach szkoły handlowej typu zasadniczego oraz sprawę jej kierunku nauczania (handlowego czy też spółdzielczego) z powodu rozbieżności zdań zebranych osób postanowiono odłożyć na przyszłość.

Na drugim zebraniu Komisji Szkolnictwa Zawodowego Izby (dnia 6. XI. 1936) prócz radców Izby i kierownika Wydziału Szkolnego Izby był obecny przedstawiciel Wydziału Oświecenia Publicznego Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego.

Na zebraniu tym omówiono bieżące sprawy Izby w dziedzinie szkolnictwa zawodowego, plan prac na rok szkolny 1936/37 oraz

kwestię projektu ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół kształcących zawodowych.

Uznano za celowe, aby w programie prac Izby w dziedzinie szkolnictwa zawodowego uwzględnić, jako bardzo ważne, następujące postulaty:

1. czynienie starań o ulepszenie warunków lokalnych poszczególnych szkół Izby,
2. przeprowadzenie inwestycji w urządzeniach szkolnych,
3. zbadanie sprawy zatrudnienia absolwentów szkół Izby oraz pomoc absolwentom w wyszukiwaniu praktyk,
4. stosowanie propagandy szkół zawodowych,
5. zbadanie na Śląsku stanu szkolnictwa górniczego, technicznego i kształcącego oraz ustalenie postulatów sfer gospodarczych, dotyczących tych szkół,
6. opracowanie nowych statutów i regulaminów dla szkół i kursów Izby,
7. popieranie akcji wydawniczej podręczników, w pierwszym rzędzie dla uczniów szkół przysposobienia kupieckiego.

Po rozpatrzeniu pism otrzymanych od poszczególnych radców — członków Komisji Szkolnictwa Zawodowego Izby, organizacji przemysłowców i kupców oraz osób ze sfer pedagogicznych przeprowadzono dyskusję, w wyniku której Komisja postanowiła

1. uznać projekt ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół kształcących zawodowych za bezwzględnie godny poparcia, jako stwarzający podstawę prawną dla organizacji tych szkół i dążący do polepszenia stosunków w dziedzinie tego szkolnictwa;
2. wyrazić opinię o konieczności uzupełnienia projektu ustawy postanowieniem o angażowaniu personelu przez władze szkolne, a nie przez gminy.

Wydział Szkolny Izby, jako organ wykonawczy prac Izby w dziedzinie kształcenia zawodowego, obejmował całokształt spraw tego zakresu i przejawiał swoją działalność w staraniach:

1. o zapewnienie szkołom Izby lepszych warunków lokalowych,
2. o wyposażenie szkół w pomoce naukowe,

3. o zapewnienie szkołom Izby dostatecznych środków finansowych,
4. o dobór odpowiedniego personelu pedagogicznego, oraz
5. w zorganizowaniu szkoły przysposobienia kupieckiego w Cieszynie,
6. w realizacji nauczania podług nowego ustroju szkolnictwa,
7. w ustaleniu zasad programowych Kursów Handlowych Izby (oddział normalny i dla zaawansowanych),
8. w uzupełnieniu ministerialnego programu nauki w szkołach przysposobienia kupieckiego na Śląsku.
9. Ponadto Wydział Szkolny spełniał stały nadzór nad działalnością szkół i kursów Izby w zakresie ich organizacji i administracji,
10. udzielał pomocy młodzieży szkół Izby przez przyznawanie dotacyj na dożywianie i organizowanie wycieczek,
11. subwencjonował akcję organizowania i prowadzenia świetlic dla młodzieży zatrudnionej w handlu,
12. ułatwiał nauczycielom dokończanie się przez zorganizowanie w Izbie specjalnej biblioteki pedagogicznej,
13. ułatwiał poszczególnym jednostkom specjalizację drogą przyznawania przez Zarząd Izby stypendiów na wyjazdy za granicę na studia teoretyczne i praktyczne,
14. opracował na zlecenie Związku Izb Przemysłowo-Handlowych Rzeczypospolitej Polskiej opinię o ministerialnych projektach nauki w liceach mechanicznych, elektrycznych i telekomunikacyjnych,
15. opracował na wniosek Wydziału Oświecenia Publicznego Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego opinię o zamierzonym uruchamianiu szkół i kursów zawodowych na terenie Śląska,
16. opracował na zlecenie Związku Izb Przemysłowo-Handlowych opinię o projekcie szkolenia fachowców w dziedzinie handlu zagranicznego,
17. współpracował przy ustaleniu programu działalności Izb Przemysłowo-Handlowych w zakresie kształcenia zawodowego,
18. opracował opinię o projekcie memoriału Związku Izb Przemysłowo-Handlowych w sprawie podziału sum wpływających

na szkolnictwo zawodowe z dopłat do świadectw przemysłowych,

19. opracował opinię o zamierzonym sposobie postępowania Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie realizacji postulatów Narady Gospodarczej w dziedzinie szkolnictwa zawodowego,
20. przeprowadzał badania nad zagadnieniem zatrudnienia absolwentów szkół Izby,
21. pobudzał inicjatywę w zakresie pisania i zapewniał pomoc autorom podręczników dla uczniów szkół zawodowych,
22. poczynił starania o umożliwienie zbadania na Śląsku stanu szkół górniczych, hutniczych i kupieckich doksztalających,
23. brał udział w zebraniach w sprawach szkolnictwa zawodowego,
24. propagował kształcenie zawodowe.

Wydział Szkolny Izby współpracował stale z Wydziałem Oświecenia Publicznego Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego, uzgadniając z nim wiele postulatów i uzyskując niejednokrotnie pomoc.

XXXII. Szkoły Izby Przemysłowo-Handlowej w Katowicach.

W roku sprawozdawczym, obejmującym drugie półrocze roku szkolnego 1935/36 i pierwsze półrocze roku szkolnego 1936/37, dane statystyczne dotyczące szkół Izby przedstawiają się następująco:

W roku szkolnym 1935/36 Izba utrzymywała 6 koedukacyjnych jednorocznych szkół przysposobienia kupieckiego (w Katowicach, Chorzowie, Mysłowicach, Tarnowskich Górach, Rybniku i Bielsku) oraz 3-klasową koedukacyjną szkołę handlową ze specjalną klasą czwartą o kierunku ekonomiczno-handlowym w Rybniku.

Od września 1936 r. oprócz szkół wyżej wymienionych rozpoczęła swą działalność Szkoła Przysposobienia Kupieckiego w Cieszynie.

W roku szkolnym 1936/37 we wszystkich szkołach przysposobienia kupieckiego Izby wprowadzono nowy program nauczania, ustanowiony przez Ministerstwo W. R. i O. P. w związku z reorganizacją szkolnictwa. Pociągnęło to za sobą konieczność poczy-

nienia w szkołach poważnych inwestycji, co Izba przeprowadza stopniowo w miarę istniejących warunków lokalnych i w miarę posiadanych środków finansowych.

W roku szkolnym 1935/36 wszystkie szkoły przysposobienia kupieckiego Izby liczyły 10 oddziałów. Ilość uczniów i uczenic wynosiła 558. Świadectw ukończenia wydano 449. Do szkoły handlowej w Rybniku (o 4 klasach i 7 oddziałach) uczęszczało 258 młodzieży. Świadectw rocznych — promocyj — wydano 166, świadectw ukończenia szkoły 20. Personel pedagogiczny szkół Izby składał się z 64 osób (nie licząc personelu administracyjnego i woźnych).

W roku szkolnym 1936/37 (pierwsza połowa tego roku szkolnego) łączna ilość oddziałów wszystkich szkół przysposobienia kupieckiego Izby wynosiła 12 (o 2 więcej niż w roku szkolnym 1935/36), a ilość uczniów i uczenic 624 (o 66 więcej niż w roku szkolnym 1935/36). W szkole handlowej w Rybniku ilość oddziałów wynosiła 8 (o 1 więcej), ilość młodzieży 317 (wzrost frekwencji o 59 uczniów i uczenic). Personel pedagogiczny składał się z 79 osób (prócz personelu administracyjnego).

Ze względu na liczny napływ kandydatów prawie we wszystkich szkołach Izby przyjęcie kandydatów uzależniano od wyniku egzaminu wstępnego. Spora ilość kandydatów nie mogła być przyjęta do szkół ze względu na ograniczoną ilość miejsc. W Rybniku na przykład z tego powodu nie przyjęto do szkoły handlowej 170 kandydatów.

Blizsze dane wynikają z następujących tabel statystycznych:

Szkoly przysposobienia kupieckiego rok szkolny 1935/36

Miejscowość (siedziba szkoły)	Ilość oddziałów	Ilość uczn. na początku roku szkoln.	Ilość uczn. w końcu roku szkoln.	Ilość wydanych świadectw ukończenia
Katowice	3	198	168	149
Chorzów	2	108	101	88
Mysłowice	1	58	59	56
Tarnowskie Góry	2	98	95	80
Rybnik	1	44	36	30
Bielsko	1	52	48	46
Razem:	10	558	507	449

3-klasowa Szkoła Handlowa
ze specjalną klasą czwartą o kierunku ekonomiczno-handlowym
w Rybniku

rok szkolny 1935/36

Klasy	Ilość uczn. na początku roku szkoln.	Ilość uczn. w końcu roku szkoln.	Wydano świadectw rocznych ukończenia
I A	47	41	38
I B	63	53	45
I C	47	42	36
II A	33	28	25
II B	37	30	22
III	19	15	— 12
IV	12	11	— 8
Razem:	258	220	166 20

Szkoły przysposobienia kupieckiego
rok szkolny 1936/37:

Miejscowość (siedziba szkoły)	Ilość oddziałów	Uczęszczało chłopców	na początku roku szkolnego dziewcząt	ogółem
Katowice	3	58	107	165
Chorzów	2	56	55	111
Mysłowice	2	61	45	106
Tarnowskie Góry	2	63	35	98
Rybnik	1	16	30	46
Bielsko	1	21	31	52
Cieszyn	1	30	16	46
Razem:	12	305	319	624

3-klasowa Szkoła Handlowa
ze specjalną klasą czwartą o kierunku ekonomiczno-handlowym
w Rybniku

rok szkolny 1936/37 (wrzesień):

1. Statystyka ilości uczniów i uczenic:

	Klasy: I A	I B	I C	II A	II B	II C	III	IV	Razem
a) dziewcząt	42			34			8		84
b) chłopców		42	54		44	41	42	10	233

2. Statystyka młodzieży podług wyznania:

a) rzymsko-katolickiego	313
b) ewangelickiego	4

3. Statystyka młodzieży podług lat urodzenia:

Urodzonych w roku:	K l a s y								Razem
	I A	I B	I C	II A	II B	II C	III	IV	
1914							1		1
1915							1	2	3
1916							2		2
1917					1		2	1	4
1918	1	1			4	1	3	4	14
1919		1		3	7	1	10	3	25
1920	3	5	3	5	12	11	27		66
1921	10	15	4	17	20	24	4		94
1922	21	19	41	9		4			94
1923	7	1	6						14
Razem:	42	42	54	34	44	41	50	10	317

4. Statystyka młodzieży podług miejsc zamieszkania:

a) miejscowych	56
b) zamiejscowych	261

Zamiejscowi przybywają do szkoły:

a) koleją	223
b) rowerami	27
c) pieszo	11

XXXIII. Kursy handlowe Izby Przem.-Handl. w Katowicach.

Sprawozdanie z działalności Rocznych Koedukacyjnych Kursów Handlowych Izby obejmuje, jak sprawozdanie z działalności szkół Izby, drugą połowę roku szkolnego 1935/36 i pierwszą połowę roku szkolnego 1936/37 (do końca grudnia 1936 r.).

W roku szkolnym 1935/36 Izba prowadziła Roczne Koedukacyjne Kursy Handlowe w Katowicach, Chorzowie i Bielsku. Kursy Izby mieściły się w lokalach szkół przysposobienia kupieckiego i korzystały z umeblowania i pomocy naukowych tych szkół. Na kursy uczęszczali osoby od 18 lat wzwyż, pragnące nabyć wiadomości z zakresu handlowo-biurowego. Okres nauki trwał od drugiej połowy września, wzgl. od 1 października 1935 r. do końca roku szkolnego (czerwiec 1936 r.). Zajęcia odbywały się w godzinach popołudniowych, wzgl. wieczornych. Oprócz przedmiotów obowiązkowych, tworzących całokształt programu nau-

czania na kursach, były przedmioty nadobowiązkowe (język polski w zastosowaniu do korespondencji handlowej, stenografia i pisanie na maszynach). Świadectwa ukończenia kursów wydano na podstawie egzaminów końcowych, przeprowadzonych podług regulaminu, ustalonego przez Izbę i zatwierdzonego przez Urząd Wojewódzki Śląski — Wydział Oświecenia Publicznego.

W wyniku starań Izby słuchacze kursów Izby otrzymali prawo korzystania z taryfy ulgowej przy przejazdach kolejami państwowymi oraz tramwajami (Śląskie Kolejki Sp. Akc.).

W roku szkolnym 1936/37 uruchomiono Kursy Handlowe w Katowicach (2 oddziały typu normalnego, 1 oddział dla zaawansowanych), w Chorzowie i Bielsku (po 1 oddziale typu normalnego), wprowadzając zmiany programowe w porozumieniu z Wydziałem Oświecenia Publicznego Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego. Ustanowiono mianowicie przedmioty nauczania i tygodniowy wymiar godzin lekcyjnych w sposób następujący:

Oddział normalny.

Przedmioty zasadnicze:

1. Organizacja przedsiębiorstw i obrotu gospodarczego	3 godz. tyg.
2. Księgowość	3 „ „
3. Arytmetyka handlowa	2 „ „
4. Korespondencja handlowa i biurowość	2 „ „
5. Nauka o Polsce współczesnej	1 „ „
6. Język polski (nadobowiązkowo)	1 „ „

Przedmioty dodatkowe:

7. Stenografia (nadobowiązkowo)	2 „ „
8. Pisanie na maszynach (nadobowiązkowo)	2 „ „

Razem: 16 godz. tyg.

Oddział dla zaawansowanych.

Przedmioty zasadnicze:

	I półr.	II półr.
1. Kantor praktyczny, krytyka i analiza bilansów godz. tyg.	4	4
2. Ekonomia społeczna „ „	2	2
3. Prawoznawstwo „ „	2	2
4. Administracja państwowa „ „	1	1

5. Taryfy kolejowe i celne godz. tyg.	—	1
6. Wiadomości o poczcie, telegrafii i telefonii „ „	—	1
7. Skarbowość „ „	2	—
8. Język polski (nadobowiązkowo) . „ „	1	1

Przedmioty dodatkowe:

9. Stenografia (nadobowiązkowo) . „ „	2	2
10. Pisanie na maszynach (nadobowiązkowo) „ „	2	2

Razem godz. tyg. 16 16

Dane statystyczne, dotyczące słuchaczy oraz personelu pedagogicznego, przedstawiają się następująco:

Rok szkolny 1935/36:

Miejscowość (siedziba kursów)	Ilość oddzia- łów	Ilość słuchaczy na początku roku szk.	w końcu roku szk.	Wydano świadcstw ukończenia
Katowice (oddz. normalny)	2	86	57	46
„ (sten. i pisanie na masz. wyłącznie)	1	16	11	8
Chorzów (oddz. normalny)	1	36	25	15
„ (sten. i pisanie na masz. wyłącznie)	1	9	8	8
Bielsko (oddział normalny)	1	18	11	10
Razem:	6	165	112	87

Personel pedagogiczny składał się z 20 osób.

Rok szkolny 1936/37 (październik):

Miejscowość (siedziba kursów)	Ilość oddziałów	U c z e s z c z a ł o		razem
		słuchaczy	słuchaczek	
Katowice (normalny)	2	45	34	79
„ (dla zaawansow.)	1	19	1	20
„ (sten. i pisanie na masz. wyłącznie)	1	—	5	5
Chorzów (normalny)	1	16	4	20
„ (sten. i pisanie na masz. wyłącznie)	1	1	5	6

Bielsko	(normalny)	1	25	3	28
„	(sten. i pisanie na masz. wyłącznie)	1	1	2	3
Razem:		8	107	54	161

Personel pedagogiczny składał się z 21 osób.

Pod względem finansowym kursy Izby są prowadzane na zasadach samowystarczalności.

Szkoły i kursy Izby podlegają państwowym władzom szkolnym. Nadzór nad działalnością kursów z ramienia Izby sprawuje Wydział Szkolny Izby.

Szkoły i kursy Izby były wizytowane przez wizytatora wojewódzkiego oraz przez kierownika Wydziału Szkolnego Izby.

XXXIV. Sprawozdanie finansowe szkół Izby.

Podług planów finansowo-gospodarczych na rok szkolny 1935/36 ogólna suma wydatków wszystkich szkół Izby wynosiła zł 180.790. Wydatki faktyczne wyniosły natomiast zł 237.532,94. Tak znaczna różnica wynika ze względu na otworzenie dodatkowo 2 równoległych oddziałów w Szkole Handlowej w Rybniku oraz jednego oddziału w Szkole Przysposobienia Kupieckiego w Tarnowskich Górach, jak również ze względu poczynienia poważniejszych inwestycji, które nie były przewidziane w planach finansowych szkół. Szczególnie należy zaznaczyć, iż Izba nabyła w okresie sprawozdawczym dla swych szkół 28 nowych maszyn do pisania.

Odnosnie dochodów wpływy z opłat szkolnych wykazały poważny wzrost w porównaniu z sumami projektowanymi w planach finansowych (w wyniku zwiększenia się frekwencji uczniów), z drugiej jednak strony przyznano Izbie przez państwowe władze szkolne subwencję z dodatku do państwowego podatku przemysłowego w wysokości tylko zł 37.353,—, zamiast przewidzianych w planach finansowych zł 89.842,—.

Zamknięcie rachunkowe szkół Izby za rok szkolny 1935/36 wykazuje niedobór w sumie zł 15.665,11.

Część wspomnianej sumy niedoboru w wysokości około zł 5500,— Izba zamierza pokryć, zużywając na ten cel nadwyżki z prowadzenia Kursów Handlowych w latach ubiegłych. Kwestia

pokrycia pozostałej części tego deficytu nie została do końca okresu sprawozdawczego ustalona.

W utrzymywaniu szkół Izba znajduje pomoc materialną nie tylko w formie subwencji pieniężnych państwowych władz szkolnych, — władze miejskie dostarczają zwykle bezpłatnie lokalu lub też pokrywają czynsz za lokal.

Opłaty uczniów wynosiły:

w Szkole Handlowej w Rybniku: wpisowe zł 10,—, czesne zł 200,— za rok szkolny, egzaminacyjne zł 3,— od ucznia;
w szkołach Przystosobienia Kupieckiego: wpisowe zł 10,—, czesne zł 180,— za rok szkolny, egzaminacyjne zł 3,— od ucznia.

Rachunkowość szkół Izby skoncentrowana jest w Izbie i podlega co rok kontroli, dokonywanej przez zaprzysiężonego rzeczoznawcę księgowego oraz przez komisję rewizyjną Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego.

Kursy Handlowe Izby są prowadzone na zasadach samowystarczalności finansowej i nie korzystają one z żadnej pomocy pieniężnej ani ze strony państwowych władz szkolnych, ani z sum figurujących w budżecie Izby.

Zamieszczone zestawienie rachunkowe uzupełnia obraz gospodarki finansowej szkół handlowych Izby w roku szkolnym 1935/36.

Plany finansowe szkół Izby na rok szkolny 1936/37 nie były do końca roku kalendarzowego 1936 zaakceptowane przez władze szkolne i z tego powodu nie są one uwidocznione w tym sprawozdaniu.

Oprócz dotacji na prowadzenie swoich szkół Izba wydatkowała na cele oświaty zawodowej w roku 1936 następujące kwoty (w zaokrągleniu):

na utrzymanie Wydziału Szkolnego Izby	zł 17.500,—
na dożywianie młodzieży, wycieczki szkolne, płace praktykantów	zł 7.400,—
na stypendia na przeprowadzenie studiów specjal- nych za granicą	zł 5.000,—
na stypendium na specjalizację nauczyciela	zł 750,—
na koszty adaptacji lokalu szkolnego w Bielsku . .	zł 2.200,—

na świetlice dla ekspedientów sklepowych i młodzieży pracującej w handlu	zł 1.500,—
na wydawnictwa z zakresu szkolnictwa	zł 650,—
na bibliotekę pedagogiczną w Izbie	zł 500,—
Razem:	zł 35.500,—

Na rok kalendarzowy 1937 wydatki Izby na cele związane z akcją kształcenia zawodowego przewidziane są podług następującego zestawienia:

1. Subwencja na prowadzenie szkół	zł 15.000,—
2. Subwencja na budowę gmachu dla Szkoły Handlowej w Rybniku	zł 15.000,—
3. Koszt prowadzenia Wydziału Szkolnego w Izbie	zł 15.570,—
4. Czynsz za Szkołę w Bielsku	zł 2.400,—
5. Stały fundusz stypendialny	zł 5.000,—
6. Fundusz stypendialny dla nauczycieli	zł 1.500,—
7. Na wydawnictwa książek o treści pedagogicznej	zł 1.500,—
8. Na zakup książek do biblioteki pedagogicznej Izby	zł 500,—
9. Na zapomogi, akcję dożywiania, wycieczki szkolne, płace praktykantów itp.	zł 8.000,—
10. Na subwencje dla świetlic dla młodzieży kucpieckiej	zł 2.000,—
Ogółem:	zł 66.470,—

Zamknięcie rachunkowe 4 klas. Koedukacyjnej Szkoły Handlowej w Rybniku i Jednorocznych Koedukacyjnych Szkół Przysposobienia Kupieckiego Izby Przem.-Handl. w Katowicach za czas od 1. IX. 1935 do 31. VIII. 1936 r.

D O C H O D Y		zł	W Y D A T K I		zł
I. Subwencje:			Ogólne koszty administracyjne		692,79
Ministerstwo W. R. i O. P.		37 353,—	Szkoła w Katowicach		45 946,43
Urząd Wojewódzki Śląski		4 856,66	Szkoła w Chorzowie I		23 579,77
Izba Przemysłowo-Handlowa		20 000,—	Szkoła w Tarnowskich Górach		26 859,76
Magistrat w Rybniku		4 800,—	Szkoła w Bielsku		22 568,73
Magistrat w Mysłowicach		570,—	Szkoła w Mysłowicach		23 472,31
Odsetki itp. (ogólne koszty administracyjne)		499,30	Szkoła w Rybniku		94 413,15
Pozostałość z 31. VIII. 1935		7 721,20			
II. Czesne i wpłaty za druki szkolne itp.:					
Czesne:					
Szkoła w Katowicach		34 126,—			
Szkoła w Chorzowie		19 413,50			
Szkoła w Tarnowskich Górach		17 849,50			
Szkoła w Bielsku		9 330,—			
Szkoła w Mysłowicach		10 650,—			
Szkoła w Rybniku		5 287,—			
Druki:					
Szkoła w Katowicach		168,74			
Szkoła w Chorzowie		78,55			
Szkoła w Tarnowskich Górach		80,—			
Szkoła w Bielsku		63,66			
Szkoła w Rybniku		20,22			
Niedobór na dzień 31. VIII. 1936		15 665,11			
		<u>237 532,94</u>			<u>237 532,94</u>

XXXV. Rzeczoznawcy, biegli, rewidenci itp.

W roku sprawozdawczym Izba ustanowiła ogółem 136 biegłych dla poszczególnych branż, według poniższego zestawienia:

- Mgr Fränkel Jakób, Chorzów II, 3 Maja 1 — w sprawach handlu towarami aptecznymi i drogeryjnymi; nr dekr. nom. 2042/36/Go.
- Sikora Rudolf, Cieszyn, Niemiecka 22 — w sprawach fabrykacji guzików włókienniczych, agatowych i metalowych; nr dekr. nom. 2043/36/Go.
- Inż. Rzepecki Zbigniew, Katowice, Różana 10 — w sprawach budownictwa naziemnego; nr dekr. nom. 2056/36/Go.
- Łukawski Adolf, Bielsko, Grunwaldzka 17 — w sprawach budownictwa; nr dekr. nom. 2060/36/Go.
- Loebel Jan, Bielsko, Kazimierza Wielkiego 25 — w sprawach spedycyjnych i transportowych; nr dekr. nom. 2045/36/Go.
- Inż. Silwester Oton, Cieszyn, Polna 7 — w sprawach samochodowych; nr dekr. nom. 2047/36/Go.
- Moroń Ludwik, Mikołów, Krakowska 3 — w sprawach handlu towarami spożywczymi, krótkimi, galanteryjnymi, bławatnymi i konfekcją; nr dekr. nom. 2055/36/Go.
- Klimek Augustyn, Lubliniec, Rynek 1 — w sprawach handlu towarami bławatnymi; nr dekr. nom. 2048/36/Go.
- Kozyra Paweł, Murcki, Dworzec — w sprawach przemysłu restauracyjnego; nr dekr. nom. 2049/36/Go.
- Rzeźniczek Maksymilian, Lubliniec, Sobieskiego 1 — w sprawach przemysłu restauracyjnego; nr dekr. nom. 2050/36/Go.
- Osiecki Henryk, Rybnik, Paderewskiego 11 — w sprawach przemysłu restauracyjnego; nr dekr. nom. 2051/36/Go.
- Piszczyk Paweł, Siemianowice Śl., Bytomska 56 — w sprawach przemysłu restauracyjnego; nr dekr. nom. 2053/36/Go.
- Singer Ernest, Katowice-Brynów, Brynowska 52 — w sprawach przemysłu restauracyjnego; nr dekr. nom. 2054/36/Go.
- Galbas Wilhelm, Mysłowice, Rynek 23 — w sprawach przemysłu restauracyjnego; nr dekr. nom. 2059/36/Go.
- Inż. Marquardt Eryk, Chorzów II, Bytomska 50 — w sprawach handlu złomem żelaznym; nr dekr. nom. 2057/36/Go.
- Zadlok Karol, Chorzów I, Strzelców Bytomskich 20 — w sprawach handlu złomem żelaznym; nr dekr. nom. 2058/36/Go.
- Decker Franciszek, Bielsko, Cieszyńska 23 — w sprawach księgowości i jako rewizor ksiąg handlowych; nr dekr. nom. 2061/36/Go.
- Rosner Alfred, Katowice, Biskupa Lisieckiego 3a m. 5 — w sprawach księgowości i jako rewizor ksiąg handlowych; nr dekr. nom. 2062/36/Go.
- Timme Cezariusz, Katowice, Wojewódzka 32 — w sprawach księgowości i jako rewizor ksiąg handlowych; nr dekr. nom. 2063/36/Go.
- Inż. Borkowski Stanisław, Nowy Bytom, Niedurnego 51 — w sprawach hutnictwa żelaznego; nr dekr. nom. 3333/36/Go.

- Inż. Chudzyński Bronisław, Nowy Bytom, Hallera 9 — w sprawach hutnictwa żelaznego; nr dekr. nom. 3334/36/Go.
- Soliński Mieczysław, Katowice, Piłsudskiego 4 — w sprawach handlu artykułami farmaceutyczno-drogeryjnymi; nr dekr. nom. 7901/36.
- Gajdas Emil, Radzionków, Św. Wojciecha 149 — w sprawach handlu artykułami farmaceutyczno-drogeryjnymi; nr dekr. nom. 7902/36.
- Zagórski Jan, Katowice, Kościuszki 9 — w sprawach handlu artykułami farmaceutyczno-drogeryjnymi; nr dekr. nom. 7903/36.
- Warzecha Edmund, Mikołów, Rynek 5 — w sprawach handlu artykułami farmaceutyczno-drogeryjnymi; nr dekr. nom. 7904/36.
- Froehlich Paweł, Wodzisław Śl., Dra Styczyńskiego 2 — w sprawach handlu artykułami farmaceutyczno-drogeryjnymi; nr dekr. nom. 7905/36.
- Estkowski Mieczysław, Chorzów I, Wolności 22 — w sprawach handlu artykułami farmaceutyczno-drogeryjnymi; nr dekr. nom. 7910/36.
- Rygula Augustyn, Tarnowskie Góry, Piastowska 3 — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi; nr dekr. nom. 7917/36.
- Kabis Antoni, Bykowina — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi; nr dekr. nom. 7918a/36.
- Warwas Alojzy, Nowa Wieś, Poniatowskiego 25 — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi; nr dekr. nom. 7919/36.
- Starek Józef, Mysłowice, Św. Jana 18 — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi; nr dekr. nom. 7986/36.
- Józef Leon, Szopienice, Sienkiewicza 8 — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi; nr dekr. nom. 7987/36.
- Kołodziej Antoni, Siemianowice, Bytomska 8 — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi; nr dekr. nom. 7988/36.
- Piguła Florian, Pawłów, Główna 59 — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi; nr dekr. nom. 7989/36.
- Partyka Robert, Pszczyna, Wolności 5a — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi, wódczanymi, produktami rolnymi i ogrodniczymi; nr dekr. nom. 7920/36.
- Gajowski Wiktor, Lubliniec, Mickiewicza 19 — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi i ziemiopłodami; nr dekr. nom. 7923/36.
- Franczek Jan, Jędrzysek, 3 Maja 8 — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi, wódczanymi, galanteryjnymi i krótkimi; nr dekr. nom. 7922/36.
- Hadzik Teodor, Koszęcin, Piłsudskiego 27 — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi, krótkimi i bławatnymi; nr dekr. nom. 7924/36.
- Szuster Jan, Cieszyn, Niemiecka 24 — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi; nr dekr. nom. 7914/36.
- Cymorek Edward, Cieszyn — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi; nr dekr. nom. 7915/36.
- Harok Rudolf jun., Bielsko, Kolejowa 1 — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi; nr dekr. nom. 7918/36.
- Palosz Ludwik, Cieszyn, Legionów 8 — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi; nr dekr. nom. 7921/36.
- Huppert Izidor, Bielsko, Węglowa 16 — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi; nr dekr. nom. 7984/36.

- Heinzel Karol, Cieszyn, Legionów 40 — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi i galanteryjnymi; nr dekr. nom. 7925/36.
- Głajcar Erwin, Cieszyn, Bobrecka 25 — w sprawach handlu towarami mieszanymi; nr dekr. nom. 7907/36.
- Richter Franciszek, Cieszyn — w sprawach handlu towarami mieszanymi; nr dekr. nom. 7908/36.
- Kulig Jan, Cieszyn, Sobieskiego 7 — w sprawach handlu towarami mieszanymi; nr dekr. nom. 7909/36.
- Melcer Antoni, Wisła, Centrum 682 — w sprawach handlu towarami mieszanymi; nr dekr. nom. 7912/36.
- Molin Ludwik, Cieszyn, Stary Targ 11 — w sprawach handlu towarami mieszanymi; nr dekr. nom. 7913/36.
- Drabina Jan, Skoczów, Rynek 127 — w sprawach handlu towarami mieszanymi i papierniczymi; nr dekr. nom. 7985/36.
- Czernecki Konrad, Siemianowice Śl., Bytomska 4 — w sprawach handlu artykułami męskimi, kapeluszeniami, artykułami bławatnymi i trykotażami; nr dekr. nom. 7926/36.
- Scheffs Franciszek, Siemianowice Śl., Bytomska 2 — w sprawach handlu konfekcją męską i damską; nr dekr. nom. 7927/36.
- Jędrys Jan, Siemianowice Śl., Bytomska 2 — w sprawach handlu towarami tekstylnymi i krótkimi; nr dekr. nom. 7928/36.
- Steinitz Józef, Bielszowice, Górna 61 — w sprawach handlu towarami krótkimi i tekstylnymi; nr dekr. nom. 7929/36.
- Bernadzik Franciszek, Cieszyn, Legionów 38 — w sprawach handlu kapeluszeniami damskimi i przyborami modniarskimi; nr dekr. nom. 7930/36.
- Skudrzyk Paweł, Cieszyn, Legionów 35 — w sprawach handlu suknem i towarami tekstylnymi; nr dekr. nom. 7931/36.
- Lempik Jerzy, Katowice III, Wojciechowskiego 22 — w sprawach handlu obuwiem; nr dekr. nom. 7993/36.
- Rosner Markus, Bielsko, Wzgórze 20 — w sprawach handlu obuwiem; nr dekr. nom. 7932/36.
- Berger Samuel, Bielsko, Nad Niprem 2 — w sprawach handlu skórami; nr dekr. nom. 7935/36.
- Kraus Samuel, Bielsko, Wzgórze 22 — w sprawach handlu skórami surowymi i garbowanymi; nr dekr. nom. 7983/36.
- Kania Rudolf, Cieszyn, Stary Targ 3 — w sprawach handlu futrami i skórkami zwierząt futerkowych; nr dekr. nom. 7936/36.
- Bonczek Alojzy, Cieszyn, Rynek 11 — w sprawach handlu artykułami elektrotechnicznymi, radiowymi, instrumentami muzycznymi, maszynami do pisania oraz rowerami; nr dekr. nom. 7942/36.
- Kozubski Markus, Katowice, 3 Maja 22 — w sprawach przedstawicielstw handlowych branży chemicznej i kolonialnej; nr dekr. nom. 7991/36.
- Jaszik Paweł, Welnowiec, Peowiaków 107 — w sprawach handlu domokrażnego ziemiopłodami; — nr dekr. nom. 7990/36.
- Kowalski Zrył, Mysłowice, Krakowska 38 — w sprawach handlu drzewem; nr dekr. nom. 7941/36.

- Hartmann Maksymilian, Cieszyn, Garncarska 3 — w sprawach handlu winami; nr dekr. nom. 7943/36.
- Mandrysz Józef, Piekary Śl., Kościuszki 22 — w sprawach przemysłu restauracyjnego; nr dekr. nom. 7944/36.
- Grabowski Jan, Piekary Śl., Piekarska 16 — w sprawach przemysłu restauracyjnego; nr dekr. nom. 7945/36.
- Sembol Józef, Siemianowice Śl., Matejki 4 — w sprawach przemysłu restauracyjnego; nr dekr. nom. 7947/36.
- Ślanina Augustyn, Wodzisław, Rynek 28 — w sprawach przemysłu restauracyjnego i hotelarstwa; nr dekr. nom. 7946/36.
- Bredy Juliusz, Cieszyn, Legionów 59 — w sprawach przemysłu restauracyjnego; nr dekr. nom. 7949/36.
- Jurczyk Józef, Zebrzydowice — w sprawach przemysłu restauracyjnego i rozlewni piwa; nr dekr. nom. 7948/36.
- Karpiński Tadeusz, Katowice, Pocztowa 10 — w sprawach spedycyjnych i transportowych; nr dekr. nom. 7938/36.
- Spanlang Stanisław, Katowice, Kościuszki 27 — w sprawach spedycyjnych i transportowych; nr dekr. nom. 7939/36.
- Kostrzewa Franciszek, Katowice, Pawła 13 — w sprawach spedycyjnych i transportowych; nr dekr. nom. 7940/36.
- Haltof Paweł, Cieszyn, Bielska 16 — w sprawach spedycyjnych i transportowych; nr dekr. nom. 7937/36.
- Chorzella Ignacy, Katowice, Krasińskiego 61a — w sprawach przedsiębiorstw drożek samochodowych; nr dekr. nom. 7981/36.
- Kilka Alfred, Chorzów I, Hajducka 42 — w sprawach przedsiębiorstw drożek samochodowych; nr dekr. nom. 7982/36.
- Inż. Krókowski Mieczysław, Katowice, Mikołowska 9 m. 9 — w sprawach przemysłu mydlarskiego i tłuszczowego; nr dekr. nom. 7951/36.
- Bukowski Rudolf, Bielsko, Fabryczna 6 — w sprawach przemysłu mydlarskiego; nr dekr. nom. 7950/36.
- Nocoń Robert, Halemba, 3 Maja 3 — w sprawach przemysłu młynarskiego i restauracyjnego; nr dekr. nom. 7952/36.
- Gerczyk Ludwik, Katowice, Mikołowska 19 — w sprawach przemysłu młynarskiego; nr dekr. nom. 7953/36.
- Reszka Alfons, Imielin, Młyńska 22 — w sprawach przemysłu młynarskiego; nr dekr. nom. 7954/36.
- Ficek Jan, Wodzisław, Wł. Hermana 1 — w sprawach przemysłu młynarskiego oraz handlu ziemiopłodami, przetworami młyńskimi, nasionami i paszą; nr dekr. nom. 7978/36.
- Inż. Gadomski Andrzej, Lipiny Śl., Piaśniki 28a — w sprawach budowlanych i z budownictwem związanych; nr dekr. nom. 7957/36.
- Torentz Teodor, Żory, Rybnicka — w sprawach budownictwa nad- i podziemnego; nr dekr. nom. 7958/36.
- Wochnik Karol, Mikołów, Piłsudskiego 29 — w sprawach budownictwa nad- i podziemnego i robót żelbetonowych; nr dekr. nom. 7960/36.
- Inż. Jasiulek Józef, Tarn. Góry, Pierackiego 6 — w sprawach budownictwa nad- i podziemnego i robót żelbetonowych; nr dekr. nom. 7980/36.

- Golasowski Alojzy, Mysłowice, Krakowska 12 — w sprawach budownictwa i przemysłu ceglarskiego; nr dekr. nom. 7963/36.
- Inż. Elsner Kurt, Cieszyn — w sprawach architektonicznych i urządzeń mieszkaniowych; nr dekr. nom. 7961/36.
- Draszczyk Franciszek, Bielsko, Batorego 22 — w sprawach budownictwa nad- i podziemnego i robót żelbetonowych; nr dekr. nom. 7959/36.
- Stritzki Juliusz, Skoczów — w sprawach budownictwa i przemysłu ceglarskiego; nr dekr. nom. 7962/36.
- Sznajder Henryk, Tarn. Góry, Henckla 2 — w sprawach papierniczego przemysłu przetwórczego; nr dekr. nom. 7979/36.
- Inż. Gutowski Wacław, Hajduki Wielkie, Kolejowa 17 — w sprawach maszynownawstwa i instalacji technicznych w przemyśle chemicznym, a w szczególności w przemyśle węglowodopodnym; nr dekr. nom. 7965/36.
- Inż. Cieśla Józef, Chebzie, Kop. Pawła 6 — w sprawach gospodarki maszynowej w górnictwie; nr dekr. nom. 7966/33.
- Inż. Jaczewski Jerzy, Katowice, Podgórna 1 m. 7 — w sprawach handlu wszelkiego rodzaju maszynami dla górnictwa, hutnictwa, przemysłu metalowego i dla robót drogowych; nr dekr. nom. 7968/36.
- Inż. Twerdy Rudolf, Bielsko, Pierackiego 16 — w sprawach budowy maszyn; nr dekr. nom. 7967/36.
- Inż. Rodwin Stefan, Bielsko, Grunwaldzka 22a — w sprawach budowy maszyn (obrabiaarki i urządzenia warsztatowe przemysłu metalowego); nr dekr. nom. 7968a/36.
- Nawrath Ernest, Chorzów II, 3 Maja 94 — w sprawach przemysłu budowy wag; nr dekr. nom. 7969/36.
- Inż. Kolbe Jerzy, Chebzie, Kopalnia Pawła 3 — w sprawach górniczych, w szczególności dla spraw związanych z kalkulacją i kosztami własnymi w górnictwie; nr dekr. nom. 7970/36.
- Inż. Kieszek Feliks, Chorzów I, Katowicka 11 — w sprawach górniczych; nr dekr. nom. 7973/36.
- Inż. Czechowicz Tadeusz, Nowy Bytom, Kop. Lithandra — w sprawach górniczych; nr dekr. nom. 7974/36.
- Inż. Kwiecieński Julian, Katowice, Powstańców 45 m. 4 — w sprawach górniczych, w szczególności dla miernictwa i szkód górniczych; nr dekr. nom. 7977/36.
- Inż. Giziński Bronisław, Hajduki Wielkie, Kolejowa 16 — w sprawach przemysłu chemicznego, w szczególności w przemyśle produktów węglowodopodnych; nr dekr. nom. 7975/36.
- Inż. Sojecki Zygmunt, Lipiny Śl., Piaśniki 3 — w sprawach przemysłu cynkowego, prażalni rud i fabrykacji kwasów; nr dekr. nom. 7976/36.
- Karbowiak Tadeusz, Chorzów I, Urbanowicza 1 — w sprawach księgowości i jako rewizor ksiąg handlowych; nr dekr. nom. 7992/36.
- Pieczka Jan, Chorzów I, Bogdaina 27 — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi; nr dekr. nom. 8905/36/Go.
- Lissy Jan, Chorzów II, 3 Maja 30 — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi; nr dekr. nom. 8872/36/Go.

- Matousz Bolesław, Chorzów I, Wolności 80 — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi; nr dekr. nom. 8756/36/Go.
- Hojczyk Wiktor, Chorzów I, Wolności 138 — w sprawach handlu towarami kolonialno-spożywczymi; nr dekr. nom. 9508/36/Go.
- Krysztafkiewicz Kazimierz, Siemianowice Śl., Powstańców 40 — w sprawach handlu artykułami drogeryjnymi i farbami; nr dekr. nom. 8996/36/Go.
- Mendel Stanisław, Siemianowice Śl., Bytomska 1 — w sprawach handlu artykułami drogeryjnymi i farbami; nr dekr. nom. 7642/36/Go.
- Siersch Eryk, Cieszyn, Plac Kr. Jana Sobieskiego 18 — w sprawach handlu artykułami drogeryjnymi i farbami; nr dekr. nom. 7477/36/Go.
- Fischbein Mojżesz, Katowice, Mariacka 7 — w sprawach handlu artykułami elektro-instalacyjnymi i oświetleniowymi; nr dekr. nom. 7478/36/Go.
- Kapuściok Juliusz, Tarnowskie Góry, Rynek — w sprawach przemysłu restauracyjnego; nr dekr. nom. 8904/36/Go.
- Tuszyński Franciszek, Kosztowy, Kościelna 117 — w sprawach przemysłu restauracyjnego; nr dekr. nom. 7574/36/Go.
- Ciećko Jakób, Tarnowskie Góry, Sienkiewicza 12 — w sprawach przemysłu restauracyjnego; nr dekr. nom. 9150/36/Go.
- Reisner Wojciech, Chorzów I, Powstańców 18 — w sprawach gastronomiczno-hotelowych; nr dekr. nom. 11745/36/Go.
- Huber Eugeniusz, Świętochłowice, Kolejowa 4 — w sprawach papierniczego przemysłu przetwórczego; nr dekr. nom. 7314/36/Go.
- Handel Herman, Bielsko, Grunwaldzka 6 — w sprawach przemysłu graficznego; nr dekr. nom. 8518/36/Go.
- Rosół Józef, Rybnik, Mikołowska 83 — w sprawach budownictwa nad- i podziemnego i robót żelbetonowych; nr dekr. nom. 7857/36/Go.
- Rzeźniczek Adolf, Hajduki Wielkie, Ks. Biskupa Włodarskiego 9 — w sprawach budownictwa nad- i podziemnego i robót żelbetonowych; nr dekr. nom. 7227/36/Go.
- Stawowiak Tadeusz, Chorzów I, Plac Matejki 3 — w sprawach budownictwa nad- i podziemnego i robót żelbetonowych; nr dekr. nom. 7448/36/Go.
- Neumann Walter, Czechowice, Nr 646 — w sprawach przemysłu tatarskiego; nr dekr. nom. 7343/36/Go.
- Inż. Kolano Hubert, Katowice IV, Dzierżona 1 — w sprawach przemysłu chemicznego i dla nieorg. produk. chem.; nr dekr. nom. 7400/36/Go.
- Fiala Rudolf, Skoczów, Bielska 2 — w sprawach majątku ruchomego i nieruchomego; nr dekr. nom. 14321/36/Go.
- Komendera Józef, Skoczów — w sprawach majątku ruchomego i nieruchomego; nr dekr. nom. 14188/36/Go.
- Inż. Ullmann Tadeusz, Świętochłowice, Bytomska 40 — w sprawach górniczych, zwłaszcza ekspl. kop. węgla kamien.; nr dekr. nom. 7972/36/Go.
- Inż. Kossuth Stanisław, Katowice, w sprawach górniczych; nr. dekr. nom. 18017/36/Go.
- Inż. Kuczyński Antoni, Katowice, Kościuszki 47 — w sprawach zakładów górniczych; nr dekr. nom. 18015/36/Go.
- Inż. Wiszniewski Benedykt, Katowice, 3 Maja 32 — w sprawach górniczych; nr dekr. nom. 16808/36/Go.

Gajduszek Leopold, Bielsko, Solna 10 — w sprawach artykułów sportowych, handlu bronią i amunicją; nr dekr. nom. 15618/36/Go.
 Olszak Franciszek, Skoczów, Rynek 25 — w sprawach handlu artykułami farmaceutyczno-drogeryjnymi; nr dekr. nom. 15378/36/Go.
 Mitrega Paweł, Cieszyn — w sprawach przemysłu graficznego; nr dekr. nom. 7955/36/Go.
 Inż. Mgr Podgórzec Eugeniusz, Katowice, Wita Stwosza — w sprawach górnictwa, zwłaszcza górnictwa węglowego; nr dekr. nom. 13112/36/Go.
 Schmidt Paweł, Katowice, Piłsudskiego 69 — w sprawach księgowości i rewizor ksiąg handlowych; nr dekr. nom. 12328/36/Go.

Z listy biegłych skreślono na skutek śmierci bądź też na własne życzenie 4 biegłych, a mianowicie:

1. Maksymiliana Goldsteina, Katowice, Mariacka 12 — biegłego w sprawach księgowości i rewizora ksiąg handlowych; nr dekr. nom. 8601/35,
2. Rudolfa Wiązka, Bielsko, Zamkowa 15 — biegłego w sprawach handlu towarami tekstylnymi i galanteryjnymi; nr dekr. nom. 9512/35,
3. Andrzeja Wałacha, Wisła — biegłego w sprawach przemysłu restauracyjnego i handlu towarami mieszanymi; nr dekr. nom. 9523/35.
4. Gersona Amstera, Bielsko, Sixta 13 — biegłego w sprawach handlu węglem i drzewem; nr dekr. nom. 13752/35.

Bankowi Polskiemu, filii w Chorzowie, podano kandydatów na członków Komitetu Dyskontowego.

Poszczególnym urzędom i firmom podawała Izba w indywidualnych wypadkach nazwiska biegłych dla niektórych branż, m. i.

1. Wydziałowi Skarbowemu, Urzędowi Wojew. Śląskiego i Urzędowi Skarbowym podano w 15 wypadkach biegłych dla przemysłu cynkowego, chemicznego, urzędów górniczych, przemysłu naftowego, dla produkcji śrub, nitów i wyrobów kutych, dla farbowania odzieży, dla handlu towarami spożywczymi, przyborami szewskimi, piwa, w sprawach bankowych, ubezpieczeniowych, biur ogłoszeń i porad prawnych.
2. Sądom Okręgowym i Grodzkim podano biegłych w 26 wypadkach, m. i. w sprawach handlu kawą, maszynami do szycia, instrumentami muzycznymi, wyrobami jubilersko-zegarmistrzowskimi, dla budowy chłodni, przemysłu młynarskiego, drzewnego, farmaceutyczno-kosmetycznego, maszynoznawstwa, fabrykacji

żarówek, księgowości, odlewni żelaza, w sprawach taryfowych, hal licytacyjnych, parkieciarstwa, pończosznictwa itp.

3. Magistratom podano biegłych w 2 wypadkach: w sprawie odlewni żelaza i metali oraz oszacowania nieruchomości.
4. Firmom przemysłowo-handlowym podano biegłych w 21 wypadkach, a mianowicie: w sprawach budownictwa, przemysłu elektrotechnicznego, ceglarskiego, hutnictwa żelaznego, przemysłu meblarskiego, w sprawach księgowości, furmaństwa, rozlewni piwa, handlu złomem żelaznym, towarami spożywczo-kolonialnymi i drogerijno-aptecznymi.
5. Również podała Izba Sądowi Okręgowemu kandydatów na likwidatorów banku i przedsiębiorstwa budowlanego, zaopiniowała 10 podań kandydatów na sądowych znawców w sprawach przemysłu budowlanego, maszynoznawstwa, handlu towarami tekstylnymi, galanteryjnymi, spożywczymi, sportowymi, konfekcją i księgowości. Ponadto zaopiniowano 8 wniosków kandydatów na nadzorców sądowych i syndyków masy upadłościowej, poddano 5 kandydatów egzaminowi na biegłych księgowości i rewizorów ksiąg handlowych oraz wydano w 3 wypadkach opinię odnośnie biegłych Izby, którzy przenieśli się poza jej okręg działalności i czynili starania o zaprzysiężenie ich w charakterze biegłych na terenie innych Izb Przemysłowo-Handlowych.

Poza tym Izba udzielała informacji o warunkach ustanawiania znawców bądź to ustnie, bądź też telefonicznie, jak również podawała zainteresowanym ustnie lub w drodze telefonicznej adresy biegłych dla poszczególnych branż.

XXXVI. Ulgowe paszporty handlowe.

Izba Przemysłowo-Handlowa otrzymała w roku sprawozdawczym do zaopiniowania 471 wniosków o ulgowe paszporty handlowe (w roku 1935 ilość wniosków wynosiła 505). Z tej liczby 164 wnioski dotyczyły paszportów wielokrotnych, z czego Izba poparła 148 wniosków, zaś 307 wniosków dotyczyło paszportów jednorazowych, z czego poparto 283 wnioski.

W sprawie przyjazdu obywateli obcych do Polski w celach przemysłowych lub handlowych wydała Izba opinię w 66 wypad-

kach, w czym 22 wnioski dotyczyły wiz wielokrotnych, zaś 44 wnioski wiz jednorazowych. Przychylną opinię wydała Izba w 60 wypadkach.

Opiniując wnioski o ulgowe paszporty handlowe, brano pod uwagę, czy petenci wykazali konieczność wyjazdu w sprawach przemysłowych lub handlowych ze stanowiska ogólno-gospodarczego.

Zaznaczyć należy, że z dniem 21 sierpnia 1936 roku weszły w życie nowe przepisy o paszportach, opierające się na ustawie o paszportach z dnia 14 lipca 1936 roku (Dz. U. R. P. nr 56 poz. 404), normującej tryb postępowania przy uzyskiwaniu paszportów w sposób odmienny, niż do tego czasu. Zasadniczo władze administracyjne I instancji wydają dwa rodzaje paszportów: wielokrotny miesięczny w cenie zł 80,— i paszporty z dłuższym terminem ważności za opłatą, odpowiadającą powyższej cenie w stosunku do każdego miesiąca w okresie ważności paszportu. Przy miesięcznych paszportach, których ważność władza może ograniczyć do krótszego czasu i do jednorazowego wyjazdu, nie ma ulg dla osób, wyjeżdżających w sprawach przemysłowych lub handlowych. Przy paszportach rocznych Ministerstwo Spraw Wewnętrznych może przyznać ulgę w opłacie. Ulgą ta wynosi przeciętnie 50% normalnej opłaty, o przyznawana jest prawie wyłącznie w wypadkach, gdy idzie o wyjazdy większych eksporterów. Należy podkreślić, że wnioski o paszporty w sprawach przemysłowych i handlowych mają być poparte opinią samorządu gospodarczego (Izba Przemysłowo-Handlowa), bez czego władze normalnie czynią trudności w wydaniu paszportu.

Opłata manipulacyjna Izby za wydanie opinii w sprawie paszportu z ważnością do jednego miesiąca (30 dni) wynosiła zł 5,—, a powyżej miesiąca zł 15,—.

XXXVII. Zbiórka na zakup samolotów szkolnych.

Dla uczczenia 10-lecia owocnych dla Państwa Rządów Pana Prezydenta Ignacego Mościckiego oraz w związku z przeprowadzaną wśród całego społeczeństwa akcją na rzecz Funduszu Obrony Narodowej ukonstytuował się na terenie Woj. Śląskiego pod przewodnictwem Wojewody Śląskiego Dra M. Grażyńskiego z udziałem przedstawicieli samorządu gospodarczego, organizacji gospodarczych i społecznych specjalny komitet, który powziął

uchwałę ufundowania przez Województwo Śląskie 50 samolotów szkolnych, z czego 20 samolotów przez sfery gospodarcze wraz z ich pracownikami.

W związku z tym odbyło się na terenie Izby posiedzenie specjalne z udziałem przedstawicieli lokalnych organizacji gospodarczych, na którym, po omówieniu technicznych sposobów przeprowadzenia tej zbiórki wśród sfer gospodarczych, uchwalono z uwagi na doniosły cel tej akcji wysłać do wszystkich przedsiębiorstw okręgu Izby specjalną odezwę z gorącym apelem o wzięcie czynnego udziału w zbiórce na zakup samolotów szkolnych przez dobrowolne opodatkowanie się tak samych przedsiębiorstw jak i ich pracowników według norm ustalonych przez Wojewódzki Komitet tej zbiórki.

W wyniku tej uchwały Biuro Izby rozesłało przeszło 8.000 odezw do przedsiębiorstw swego okręgu, przy czym zaznaczyć należy, że niezależnie od ofiar złożonych na Fundusz Obrony Narodowej, sfery gospodarcze złożyły na zakup samolotów szkolnych kwotę przeszło 400.000 zł, t. j. sumę znacznie przekraczającą globalną kwotę, jaką sfery gospodarcze miały na ten cel złożyć.

XXXVIII. Akcja na rzecz Pomocy Zimowej dla Bezrobotnych.

W związku z przeprowadzaną akcją na rzecz Pomocy Zimowej dla Bezrobotnych Izba brała czynny udział w pracach Wojewódzkiego Komitetu tej zbiórki, współpracując przy ustalaniu norm opodatkowania dla poszczególnych grup przemysłu i handlu, jak również uczestniczyła przez swych delegatów w posiedzeniach Wojewódzkiego Komitetu Obywatelskiego Zimowej Pomocy Bezrobotnym i w pracach poszczególnych jego sekcji.

Niezależnie od tego Izba przeprowadziła w tej sprawie szereg konferencji z przedstawicielami organizacji gospodarczych, apelując o jak największą ofiarność. Poza tym Izba prowadziła na rzecz akcji Pomocy Zimowej dla Bezrobotnych periodyczną akcję propagandową za pośrednictwem organizacji gospodarczych i prasy. Na podstawie posiadanych materiałów stwierdzić możemy, że sfery gospodarcze w miarę swych możliwości finansowych nie uchyliły się od spełnienia tego obowiązku obywatelskiego.

XXXIX. Śląskie Wiadomości Gospodarcze.

Rok sprawozdawczy jest czternastym rokiem istnienia pisma „Śląskie Wiadomości Gospodarcze“, dawniej Górnośląskie Wiadomości Gospodarcze, który zaznaczył się dalszym jego rozwojem. Wprowadzono nowe działy, zawierające kroniki: węglową, żelazną, włókienniczą i metalow, przyjęły się wśród czytelników, odpowiadając swemu celowi, t. j. wszechstronnemu informowaniu o stosunkach w poszczególnych działach tych przemysłów. Rubryka p. t. „Ruch cen“ została rozbudowana i obejmuje obecnie notowania dewiz oraz cen: materiałów budowlanych, metali, płodów ziemnych (Giełda Zbożowa i Towarowa w Katowicach), nabiału i bydła (Centralna Targowica w Mysłowicach).

Dzięki współpracy pp. Dra Teofila Adameckiego, Dra Michała Alberga, Dra Tadeusza Borkowskiego, Dra Piotra Chorążego, Dyr. Mariana Drozdowskiego, Dra Aleksandra Dubieńskiego, Janusza Ignaszewskiego, Andrzeja Jałowieckiego, Mgra Mieczysława Kamienieckiego, Dra Bolesława Kasprowicza, Dra Leona Lampla, Mgra Zbigniewa Miłobędzkiego, Dra Wacława Olszewicza, Alfonsa Ślosarczyka, Mgra Jerzego Ziemięckiego i innych, omawiane były w roku sprawozdawczym na łamach Śląskich Wiadomości Gospodarczych w artykułach ważne problemy gospodarcze i prawne, związane z przemysłami: węglowym, żelaznym, cynkowym, włókienniczym, przetwórczym, dalej z handlem, wywozem itp. Zaznaczyć należy, iż zagraniczna prasa gospodarcza, zwłaszcza niemiecka, powoływała się w roku sprawozdawczym niejednokrotnie na Śląskie Wiadomości Gospodarcze, jako na źródło informacyjne, nie mówiąc już o prasie gospodarczej krajowej, która często przedrukowywała wiadomości z tego wydawnictwa. Wychodzący w Warszawie biuletyn bibliograficzny „Prasa Gospodarcza“ cytuje z reguły artykuły, ukazujące się w Śląskich Wiadomościach Gospodarczych.

Jak w poprzednich latach były na łamach Śląskich Wiadomości Gospodarczych omawiane i w okresie sprawozdawczym aktualne problemy życia gospodarczego Polski ze specjalnym uwzględnieniem Śląska. Ogłaszane sprawozdania z sytuacji gospodarczej okręgu Izby, jak i przemówienia prezesa Izby w czasie plenarnych zebrań Izby dawały istotny obraz stanu rozwoju gospodarczego okręgu śląskiego. Uzupełniały ten obraz informacje z dziedziny ustawodawstwa gospodarczego, polityki gospodarczej, podatkowej, komunikacyjnej (kolejowej, pocztowej, telegraficznej

i telefonicznej), celnej, eksportowej i importowej, oraz orzecznictwa N. T. A. (omawianie ważniejszych orzeczeń Najw. Trybunału Administracyjnego w sprawach podatkowych i celnych, dotyczących szczególnie terenu Śląska).

Wydano w okresie sprawozdawczym specjalne numery, poświęcone Targom Poznańskim, Katowickim i Lwowskim.

Pismo było w dalszym ciągu wysyłane do Ministerstw, Izb Przemysłowo-Handlowych w kraju, oraz Izb Handlowych polsko-zagranicznych, do polskich placówek konsularnych, bibliotek publicznych w kraju, oraz do szeregu bibliotek organizacji studentów wyższych szkół handlowych.

XL. Własność nieruchoma Izby Przem.-Handlowej.

Do Izby Przemysłowo-Handlowej należą dwie nieruchomości, położone w Katowicach przy Placu Wolności 8 i 12a, oraz jedna, położona w Bielsku, przy ul. Piłsudskiego 4.

Nieruchomość w Katowicach przy Placu Wolności Nr 8, w której mieściły się do roku 1934 biura dawnej Izby Handlowej, należy do Izby od roku 1927. Wartość bilansowa tej nieruchomości wynosiła w roku sprawozdawczym zł 231.127,45.

Nabyta w roku 1934 w Katowicach przy Placu Wolności 12a nieruchomość mieści od dnia 15 kwietnia 1934 roku biura Izby. Wartość bilansowa tej nieruchomości wynosiła w roku sprawozdawczym zł 273.583,60.

Z chwilą przyłączenia do Katowickiej Izby Przemysłowo-Handlowej okręgu dawnej Izby Handlowej i Przemysłowej w Bielsku, przejęła Izba Katowicka majątek Izby Bielskiej, obejmujący nieruchomość, położoną w Bielsku przy ul. Piłsudskiego 4, będącą obecnie siedzibą Ekspozytury Izby w Bielsku. Wartość bilansowa tej nieruchomości wynosiła w roku sprawozdawczym zł 147.273,80. Obecnie w budynku tym mieści się, prócz Ekspozytury Izby, utrzymywana przez Izbę Jednoroczną Szkoła Przysposobienia Kupieckiego.

Łączne koszty remontu budynków, będących własnością Izby, wyniosły w okresie sprawozdawczym sumę zł 8.712,90.

Dochód z czynszów za wynajęte mieszkania i lokale w trzech powyższych nieruchomościach osiągnął w roku sprawozdawczym sumę zł 22.438,90.

W roku sprawozdawczym przystąpiła Izba do budowy domu mieszkalnego przy ul. Zamkowej, lokując w tej budowie fundusz emerytalny pracowników Izby.

XLI. Kancelaria Izby.

W roku sprawozdawczym wpłynęło do Izby ogółem 44.256 pism, z czego przez dziennik główny przeszło 23.191 pism, przez dziennik spraw przywozowych 11.657, przez dziennik spraw rejestrowych 1713, przez dziennik zaświadczeń pochodzenia 2149, przez dziennik spraw, dotyczących zgłoszeń i zmian w rejestrze uprawnień przemysłowych 4183. Odpowiedzi na kwestionariusze w różnych sprawach nadeszło 1363.

Kancelaria wysłała ogółem 41.394 pism oraz 101 paczek. Zwyczajnych przesylek z zakresu wolnych od opłaty pocztowej (poruczony zakres działania) wysłano 16.800, poleconych wolnych od opłaty 4.859. Opłaconych listów wysłano: zwykłych 6.643, poleconych 70. Doręczono przez gońców 13.022.

W roku sprawozdawczym uwierzytelniła Izba 235 odpisów świadectw przemysłowych dla firm importujących towary reglamentowane z zagranicy.

Prócz tego zaopatrzyła Izba w 16-tu wypadkach rachunki potwierdzeniem, że wymienione w nich ceny odpowiadały rzeczywiście cenom na tutejszym rynku.

Wreszcie zaopatrzone w 3 wypadkach pełnomocnictwa pocztowe w poświadczenie w związku ze staraniami o skrytki pocztowe i odbiór poczty przez pełnomocników.

Część III.

Tabele statystyczne

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł metalowy.

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Produkcja		Sprzedaż		Zapasy			
			ilość		wartość zł	ilość		wartość zł	ilość t	
			szt.	t		szt.	t		1. I.	31. XII.
Żelazo: płynne, w gąskach, blokach, odlewach, wyrobach walcowanych, kutych i ciągnionych (krytych i surowych).										
Surówka:										
Ogółem	1935	—		299 631	39 005 954		100 010	13 943 307	41 262	14 336
w tym:	1936	—		413 478	49 380 000		91 310	12 870 153	15 602	14 429
surówka odlewnicza	1935	3		29 556	3 960 800		34 490	4 622 470	14 478	5 219
	1936	2		41 686	4 962 000		42 435	5 051 566	5 219	1 608
surówka martinowska	1935	3		219 502	23 862 062		43 864	4 768 466	22 639	5 517
	1936	3		296 008	29 317 000		16 323	1 622 836	6 772	7 520
surówka hematytowa	1936	2		16 705	2 404 000		11 298	1 625 854	660	3 743
Stal, żeliwo:										
Ogółem	1935	—		628 019	—		22 836	8 715 271	8 471	10 340
	1936	—		780 698	—		42 285	12 730 649	10 292	16 047
Stal — razem	1935	—		605 455	—		7 362	2 672 371	8 263	10 049
w tym:	1936	—		757 434	—		29 261	5 903 314	9 978	15 725
bloki martinowskie zwykłe . .	1935	5		583 490	92 348 962		5 133	812 410	5 896	7 394
	1936	7		731 318	106 645 000		26 871	3 918 510	7 721	11 790
bloki z pieców elektrycznych .	1935	2		16 314	—		—	—	2 025	2 129
	1936	2		21 061	—		—	—	2 129	3 636
odlewy ze stali zwykłej . . .	1935	3		3 760	3 044 660		2 141	1 733 862	238	113
	1936	3		4 736	3 808 000		2 307	1 855 547	104	263

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

Żeliwo — razem	1935	—	23 264	10 665 142	15 474	6 042 900	208	291
	1936	—	23 264	10 104 000	17 024	6 827 335	314	322
w tym:								
rury wodociągowe i kształtki do nich	1935	3	993	501 171	993	501 171	—	—
	1936	4	1 135	517 000	1 135	517 316	—	—
odlewy budowlano-kanalizacyjne	1935	7	258	105 040	243	98 935	10	14
	1936	5	89	30 000	86	29 102	8,0	11
odlewy piecowe (kuchenne) . .	1935	10	1 360	513 446	1 354	514 969	106	72
	1936	5	800	234 000	787	229 506	73	86
odlewy piecowe montowane (drzwiczki, piecyki)	1935	2	341	146 708	301	129 500	11	49
	1936	2	956	484 000	955	483 527	49	50
naczynia niepokryte	1936	2	57	25 000	56	24 158	2,0	3,0
klocki hamulcowe	1935	6	3 653	541 986	3 653	541 986	—	—
	1936	6	2 704	367 000	2 704	366 523	—	—
inne odlewy dla kolejnictwa oprócz wyżej wymienionych	1935	3	50	18 555	50	18 555	—	—
	1936	2	17	10 000	17	10 267	—	—
odlewy maszynowe, rolnicze .	1935	22	5 373	4 413 382	1 621	1 331 504	47	111
	1936	3	111	61 000	55	30 310	2,0	8,0
odlewy maszyn. kwalifikowane (wg. specjalnych warunków technicznych)	1936	2	317	171 000	216	116 110	23	21
inne odlewy maszynowe oprócz wyżej wymienionych	1936	14	3 392	1 874 000	1 352	747 130	88	73
wlewnice	1935	2	7 446	2 849 063	6 205	2 374 257	28	43
	1936	2	9 328	3 927 000	8 012	3 369 629	43	30
odlewy kwaso- i ługo-odporne	1936	2	63	94 000	63	94 125	—	—
Półwytwór walcowniciany na sprzedaż:								
Ogółem	1935	5	57 108	14 800 680	29 049	7 528 815	8 374	6 230
	1936	5	54 100	9 488	54 078	9 484 380	—	—

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Produkcja		Sprzedaż				Zapasy	
			ilość		wartość zł	ilość		wartość zł	ilość t	
			szt.	t		szt.	t		I. I.	31. XII.
Wyroby gotowe, gorąco obrabiane:										
Ogółem	1935	—		483 928	181 678 662		411 181	148 680 299	36 800	32 204
	1936	—		597 080	192 943 000		508 951	158 486 497	33 389	37 124
Wyroby walcowane — razem .	1935	—		439 181	143 492 268		374 128	120 311 109	33 623	28 468
	1936	—		546 782	157 831 000		165 213	130 184 080	29 227	32 790
w tym:										
stal specjalna	1935	2		14 948	11 678 424		12 792	9 994 055	2 023	1 643
	1936	2		7 087	12 405 000		4 706	8 237 177	1 020	1 766
blacha grubości 1 mm i więcej	1935	3		55 812	23 017 427		41 950	17 301 055	2 577	3 124
	1936	4		87 498	25 517 000		64 833	18 907 078	2 985	5 980
blacha grubości poniżej 1 mm	1935	2		46 021	23 357 002		36 937	17 205 267	4 620	3 416
	1936	3		54 199	25 035 000		41 844	19 331 116	3 382	3 814
bednarka	1935	3		31 462	8 835 159		8 631	2 423 843	1 011	2 225
	1936	3		33 671	9 394 000		12 466	3 480 341	2 225	977
szyny kolejowe normalnotorowe } (powyżej 115 mm)	1935	2		65 955	17 875 124		64 334	17 436 188	9 688	5 134
	1936	2		58 933	14 270 000		56 846	13 764 268	5 276	2 594
szyny kolejowe wąskotorowe } (115 mm i mniej)	1935	3		1 002	238 215		611	145 265	206	401
	1936	3		577	115 000		713	142 523	511	30
podkłady kolejowe, złącza, pod- kładki do szyn itp.	1935	4		12 168	6 094 863		12 991	5 439 520	1 719	696
	1936	4		15 787	5 806 000		15 336	5 640 163	736	1 081
Rury bez szwu i spawane, razem	1935	—		32 887	22 509 134		31 462	21 375 186	2 689	3 174
w tym:	1936	—		34 626	19 592 000		34 750	19 401 816	3 218	2 663
bez szwu o osi prostej . . .	1935	3		27 077	19 316 461		26 086	18 609 723	2 153	2 447
	1936	3		27 905	15 836 000		28 202	15 947 669	2 447	2 122

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

spawane o osi prostej	1935	2	5 597	2 860 570	5 359	2 738 957	404	597
	1936	2	6 474	3 341 000	6 627	3 418 874	641	423
wyroby kute prasowane (również walcowane koła i obręcze wagonowe) z wlewków lub półwytworu walcownianego .	1935	5	11 860	15 677 260	5 291	6 994 004	488	562
	1936	5	15 672	15 520 000	8 988	8 900 601	944	1 771
Wytwory dalszej obróbki, niepokrytej metalami:								
Ogółem	1935	—	21 608	12 287 127	19 911	11 361 606	508	367
	1936	—	28 405	15 056 000	25 553	13 552 748	1 051	1 728
Rury — razem	1935	—	4 433	2 572 509	4 536	2 638 738	201	101
	1936	—	3 188	2 030 000	2 784	1 775 789	51	365
w tym:								
spawane z blachy i żebrowe (również kute)	1935	4	4 325	2 431 861	4 417	2 483 619	190	101
	1936	6	3 136	1 963 000	2 736	1 713 837	51	361
Wyroby zimno walcowane i ciągnione — razem	1935	—	17 139	9 603 770	15 341	8 613 181	307	364
	1936	—	25 114	12 971 000	22 666	11 722 275	998	1 361
w tym:								
drut	1935	2	729	269 106	568	209 674	27	30
	1936	2	898	316 000	720	253 796	30	31
Wyroby walcowane i ciągnione, pokryte metalami:								
Ogółem	1935	—	17 789	11 657 725	11 303	8 169 277	588	671
	1936	—	17 213	10 256 000	14 330	8 925 910	677	535
Blacha — razem	1935	—	15 100	10 385 048	11 176	8 109 168	570	658
	1936	—	14 549	9 055 000	14 195	8 865 004	664	514
w tym:								
cynkowana	1935	3	11 018	6 416 773	7 070	4 117 551	354	466
	1936	3	9 022	4 900 000	8 660	4 703 533	456	358

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Produkcja		Sprzedaż		Zapasy			
			ilość		wartość	ilość		wartość	ilość	
			szt.	t	zł	szt.	t	zł	1. I.	31. XII.
Metale nieżelazne w blokach, płytach, odlewach, wyrobach walcowanych i ciągnionych surowych.										
Metale hutnicze (wyprodukowane z rudy) w blokach, płytach itp.:										
Ogółem	1935	—		101 727	37 989 131		60 593	25 030 132	8 583	6 617
	1936	—		115 171	49 212 000		67 398	29 720 393	6 882	2 063
Cynk wyprodukowany z rudy —	1935	6		88 681	30 986 466		50 831	19 468 392	7 957	6 312
razem	1936	—		104 913	42 165 000		58 435	23 515 572	5 613	1 733
w tym:										
pył cynkowy	1935	4		4 350	1 518 150		4 778	1 669 217	2 620	1 839
	1936	3		6 594	2 492 000		4 112	1 555 714	1 839	301
Metale rafinowane i przetopione w blokach, płytkach itp. ¹⁾										
Metale nieszlachetne — razem .	1936	—		7 017	3 105 000		6 808	3 028 530	995	246
w tym:										
cynk rafinowany	1936	3		6 425	2 621 000		6 203	2 533 045	956	233
ołów	1936	4		527	406 000		540	417 071	39	13
Metale szlachetne — razem . .	1936	—		2	209 000		0,1	13 053	2,4	4,1

¹⁾ W podgrupach „Metale rafinowane i przetwarzane w blokach itp.“ oraz „Stopy metali w blokach, płytkach itp.“ w roku 1936 uwzględniono tylko produkcję na sprzedaż, a nie uwzględniono produkcji na własne potrzeby, jak to miało miejsce w 1935 r.

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

Stopy metali w blokach, płytach,
pałeczkach itp.:

Ogółem	1935	—	3 328	2 699 076	315	687 160	156	5
	1936	—	490	912 000	446	844 313	4	13
w tym:								
stopy o osnowie ołowianej (o przeważającej zawartości oło- wiu)	1935	4	192	226 176	32	37 683	150	3
	1936	2	87	100 000	58	67 501	1	1
stopy o osnowie cynowej (o przeważającej zawart. cyny) }	1935	2	43	162 798	42	159 015	1	1
	1936	3	155	504 000	145	473 091	2	6

Odlawy z metali:

Ogółem	1935	—	1 078	1 634 230	531	616 530	258	357
	1936	—	901	1 686 000	500	696 839	359	296
w tym:								
z mosiądzu	1935	9	96	155 904	53	86 063	2	2
	1936	6	62	118 000	47	89 200	—	—
z miedzi i jej stopów (prócz mosiądzu) }	1935	12	422	900 970	95	202 837	9	14
	1936	11	415	1 005 000	123	297 838	18	18
z aluminium i jego stopów . .	1935	3	3	9 760	1	3 050	—	—
	1936	2	1	8 000	1	7 861	—	—
plomby ołowiane	1935	3	46	38 778	48	40 468	8	6
	1936	3	38	34 000	34	32 963	6	5
inne odlawy z ołowiu i jego stopów }	1935	3	101	215 433	21	44 802	2	2
	1936	2	206	163 000	266	211 031	333	273

Wyroby walcowane, prasowane
i ciągnięte:

Ogółem	1935	—	17 646	16 284 344	16 302	15 332 042	592	1 246
	1936	—	26 419	19 213 000	20 129	16 731 565	1 199	707

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Produkcja		Sprzedaż		Zapasy			
			ilość		wartość zł	ilość		wartość zł	ilość t	
			szt.	t		szt.	t		1. I.	31. XII.
w tym:										
Z cynku — razem	1935	—		13 035	7 626 268		12 389	7 247 387	281	875
	1936	—		15 514	9 170 000		15 625	9 328 155	862	523
pręty	1935	2		3	2 548		3	2 548	—	—
	1936	2		5	4 000		5	4 247	1	1
blacha	1935	3		13 032	7 623 720		12 386	7 244 839	281	875
	1936	3		15 509	9 166 000		15 620	9 323 908	861	522
Z ołowiu — razem	1935	—		1 105	1 009 986		611	558 569	142	78
	1936	—		1 757	1 372 000		1 222	909 888	78	60
w tym:										
druk	1935	2		19	25 232		9	11 948	3	4
	1936	2		49	52 000		24	25 697	4	5
rury	1935	2		520	487 240		317	296 052	74	66
	1936	2		559	489 000		460	351 616	66	32
blacha (również taśmy)	1936	3		1 149	831 000		738	532 585	8	23
Wytwory dalszej obróbki:										
Ogółem	1935	—		8,2	7 271		12	10 615	4,5	0,7
	1936	—		49	26 000		49	25 752	—	—
wełna ołowiana	1935	2		8,2	7 271		12	10 615	4,5	0,7
	1936	2		49	26 000		49	25 752	—	—
Części maszyn, aparatów itp.										
Odlewy obrobione:										
Ogółem	1935	—		4 361	5 360 444		4 244	5 136 253	159	220
	1936	—		4 725	6 057 000		4 504	5 644 481	137	113

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

Części maszyn — razem . . .	1935	—	3 261	3 953 477	3 110	3 732 547	78	168
	1936	—	4 042	4 743 000	3 834	4 365 136	121	184
w tym:								
łożyska kulkowe, rolkowe i wszelkie części pędni żeliwne i z innych metali	1936	7	457	739 000	397	642 307	109	169
pierścienie tłokowe i wszelkie części silników (prócz samochodowych samolotowych), pomp, obrabiarek	1936	7	94	187 000	91	181 350	2	5
Armatura — razem	1935	—	639	1 149 341	633	1 128 930	11	22
	1936	—	647	1 237 000	636	1 208 000	16	27
w tym:								
armatura pożarnicza	1935	3	4,7	26 767	4,8	27 290	0,2	0,1
	1936	2	8	38 000	8	37 900	—	—
armatura wodna, parowa, gazowa żelazna	1935	4	498	741 348	492	735 387	1	12
	1936	6	583	952 000	576	940 784	16	23
armatura wodna, parowa z metali nieżelaznych	1935	11	136	381 226	131	366 253	10	10
	1936	5	56	247 000	52	229 316	—	4
Inne odlewy oprócz wyżej wymienionych — razem	1935	—	461	257 626	501	274 776	70	30
	1936	—	36	77 000	34	71 345	—	2
w tym:								
żelazka do prasowania	1935	3	14	50 474	14	50 556	0,1	—
	1936	4	26	61 000	24	65 176	—	2
Wyroby kute, prasowane, walcowane, obrobione:								
Ogółem	1935	—	14 098	13 295 450	10 346	9 794 430	809	1 005
	1936	—	5 841	5 351 000	5 382	4 858 748	570	488
części taboru kolejowego (osie, koła, obręcze, ustawy do kół i inne części obrobione	1935	—	11 999	11 327 056	8 414	7 938 811	364	435
	1936	6	3 659	3 099 000	3 086	2 614 107	32	59

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Produkcja		Sprzedaż		Zapasy			
			ilość		wartość zł	ilość		wartość zł	ilość t	
			szt.	t		szt.	t		1. I.	31. XII.
Części maszyn roln. — razem	1935	—		760	555 031		678	498 828	120	204
w tym:	1936	—		714	476 000		739	488 514	290	267
lemiesze, odkładacze, płozy . .	1935	2		731	511 700		648	453 328	120	204
	1936	2		447	225 000		471	236 798	204	180
Części innych maszyn oprócz }	1935	—		67	175 723		67	175 423	—	—
wyżej wymienionych — razem }	1936	—		327	1 002 000		325	996 049	—	2
w tym:										
samochodów, samolotów (silni- }	1935	3		46	130 723		46	130 723	—	—
ków, wozów, płatowców) . . }	1936	2		326	998 000		324	991 817	—	2
Inne wyroby — razem	1935	—		1 272	1 237 640		1 187	1 181 068	325	366
w tym:	1936	—		1 141	774 000		1 232	760 078	248	160
osie wozów konnych	1935	4		636	481 452		532	402 588	174	234
	1936	5		973	464 000		1 061	505 635	232	147
Inne wyroby obrobione:										
Ogółem	1935	—		125	205 698		131	216 331	7	—
w tym:	1936	—		1 170	4 283 000		1 018	3 735 404	23	103
części samochodów (silników i }	1935	2		3,7	7 468		3,8	7 499	0,1	—
wozów) }	1936	4		51	233 000		51	233 035	—	—

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

Masowe wyroby z prętów, drutu i blachy.									
Wyroby z drutu i prętów (prócz galanterii):									
Ogółem	1935	—	7 319	8 449 818	7 341	8 389 918	1 566	824	
	1936	—	8 916	9 315 000	8 785	9 179 919	1 339	1 327	
w tym:									
Gwoździe — razem	1935	—	93	60 816	67	45 878	23	16	
	1936	—	100	57 000	59	33 170	16	21	
Haki, podkowy, strzemiona —	1935	—	936	490 480	941	492 978	208	202	
razem	1936	—	1 863	921 000	1 862	927 658	576	576	
w tym:									
haki kolejowe i inne, strzemiona, wędzidła	1935	3	254	128 052	260	131 078	18	12	
	1936	5	1 059	562 000	1 142	606 152	386	303	
Śruby, nity, części toczzone —	1935	—	4 912	5 285 487	4 906	5 280 305	1 253	574	
razem	1936	—	5 055	5 117 000	4 992	5 057 455	718	691	
w tym:									
nity, sworznie, wyroby śrubowe żelazne	1935	5	4 896	5 217 349	4 890	5 212 167	1 252	573	
	1936	3	5 009	4 904 000	4 946	4 844 594	718	691	
Liny, drut kolczasty, tkaniny —	1935	—	206	297 444	205	296 636	—	1,4	
razem	1936	—	127	202 000	130	207 382	3	—	
liny druciane	1935	2	159	212 544	159	212 544	—	—	
	1936	2	75	98 000	76	98 958	1	—	
tkaniny, siatki żelazne i z innych metali	1935	2	45	80 100	44	79 292	—	1,4	
	1936	2	52	104 000	54	108 424	2	—	
Łańcuchy — razem	1935	—	1 032	889 929	1 085	902 734	79	26	
	1936	—	1 479	1 095 000	1 453	1 083 293	26	36	

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Produkcja		Sprzedaż		Zapasy			
			ilość		wartość zł	ilość		wartość zł	ilość t	
			szt.	t		szt.	t		1. I.	31. XII.
w tym:										
łańcuchy spawane (prócz rowe- rowych	1936	2		5,0	25 000		5,0	24 649	—	—
łańcuchy kute, prasowane i inne	1935	6		986	759 353		1 042	785 519	79	23
	1936	6		1 455	988 000		1 427	968 262	23	35
Wyroby z blachy (prócz galanterii):										
Ogółem	1936	—		—	9 919 000		—	9 737 358	—	—
w tym:										
Naczynia — razem	1936	—		3 116	5 883 000		3 164	5 992 361	371	319
Wyroby złożone (prócz galanterii):										
Ogółem	1935	—		143	591 032		137	572 898	4,4	1,3
	1936	—		202	880 000		196	860 333	—	6,0
Okucia — razem	1935	—		111	330 271		106	313 798	4,0	7,0
	1936	—		146	439 000		140	418 880	—	6,0
w tym:										
budowlane, żelazne i z innych } metali	1935	3		36	48 600		35	46 710	1,0	2,5
	1936	2		28	36 000		28	36 400	—	—
meblowe	1935	2		72	277 200		68	262 100	2,5	4,0
	1936	3		118	403 000		112	382 480	—	6,0

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

Lampy, maszynki do gospodar-	1935	—	—	32	260 761	—	31	259 100	0,4	0,6
stwa domowego — razem . . }	1936	—	—	56	441 000	—	56	441 453	—	—
w tym:										
palniki gazowe, naftowe, spiry-	1935	2	—	6,0	68 963	—	6,0	68 963	—	—
tusowe i arm. oświetleniowa }	1936	2	—	13	140 000	—	13	140 231	—	—
Galanteria odzieżowa, toaletowa, przybory kancelaryjne, zabawki:										
Ogółem	1935	—	—	—	243 271	—	—	239 544	—	—
	1936	—	—	—	330 000	—	—	322 000	—	—
galanteria toaletowa	1935	—	—	—	3 000	—	—	3 000	—	—
	1936	2	—	—	230 000	—	—	230 000	—	—
Przybory kancelaryjne — razem	1936	—	—	—	76 000	—	—	76 000	—	—
Zabawki i przybory sportowe —	1935	—	—	—	40 271	—	—	33 900	—	—
razem }	1936	—	—	—	24 000	—	—	16 000	—	4
Wyroby ozdobne.										
Ogółem	1935	—	—	—	125 512	—	—	129 122	—	—
	1936	—	—	—	254 000	—	—	178 400	—	—
Meble.										
Ogółem	1935	—	—	—	271 203	—	—	273 820	—	—
w tym:	1936	—	—	—	240 000	—	—	235 121	—	—
łóżko z prętów i rur	1935	3	2 062	—	78 356	2 030	—	78 000	136	213
	1936	3	1 560	—	51 000	1 488	—	48 907	—	—
stoły, krzesła, umywalki . . .	1935	4	970	—	31 040	917	—	29 000	103	146
	1936	3	971	—	15 000	777	—	11 285	—	—
stoły operacyjne, fotele lekarskie, fryzjerskie i inne meble i }	1935	3	386	—	41 900	386	—	41 900	—	—
urządzenia szpitalne }	1936	3	291	—	50 000	294	—	50 568	—	—

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Produkcja			Sprzedaż			Zapasy	
			ilość		wartość zł	ilość		wartość zł	ilość t	
			szt.	t		szt.	t		I. I.	31. XII.
Wytwory produkcji rzemieślniczej.										
Ogółem	1935	—	—	563	1 154 187	—	548	1 121 942	13	8,2
	1936	—	—	808	1 477 000	—	802	1 467 817	14	20
Wyroby ślusarskie i kowalskie—	1935	18	—	286	314 621	—	287	315 346	4,5	4,3
razem	1936	16	—	485	526 000	—	485	526 014	—	—
Wyroby blacharskie i kotlarskie—	1935	—	—	277	839 566	—	261	806 596	8,2	3,9
razem	1936	—	—	323	951 000	—	317	941 803	14	20
w tym:										
piece kąpielowe	1935	2	2 285	45	496 865	2 238	43	483 150	0,5	1,9
	1936	2	4 555	58	537 000	4 546	58	537 154	1,0	1,0
Narzędzia i wyroby nożownicze.										
Narzędzia:										
Ogółem	1935	—	—	1 127	3 593 811	—	1 202	3 573 534	451	374
	1936	—	—	2 185	4 588 000	—	2 096	4 327 590	78	394
w tym:										
Narzędzia lane, kute i prasowane (prócz łopat i wiertniczych) — razem	1935	—	—	211	407 058	—	241	474 949	66	50
	1936	—	—	362	567 000	—	359	571 967	50	48
w tym:										
imadła	1935	3	—	35	78 374	—	52	119 089	51	34
	1936	4	—	98	157 000	—	111	178 737	33	19
klucze do śrub i inne	1935	2	—	21	54 220	—	20	51 994	3,1	3,9
	1936	2	—	23	52 000	—	20	46 439	3,9	6,4

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

młoty i młotki	1935	4	30	51 542	43	75 063	—	2
	1936	3	77	138 000	77	138 747	8,0	7,5
przecinaki (messte), przebijaki .	1935	2	9,9	18 388	9,9	18 388	—	—
	1936	2	15	23 000	15	23 227	—	—
siekiery i topory	1935	3	28	56 871	35	70 490	6,7	—
	1936	3	46	71 000	46	71 036	—	—
kilofy i oskardy	1935	3	75	109 859	69	102 121	3,8	9,1
	1936	3	81	85 000	71	74 367	3,2	13
Łopaty, widły — razem . . .	1935	—	346	407 242	402	473 180	300	230
	1936	—	1 025	661 000	989	637 703	230	261
łopaty, szpadle, motyki	1935	2	346	407 242	402	473 180	300	230
	1936	2	1 025	661 000	989	637 703	230	261
Narzędzia i przybory do wier-	1935	2	40	90 648	46	103 612	5,7	—
ceń ziemnych	1936	2	113	156 000	107	148 052	—	6,0
Piły — razem	1935	3	253	896 265	260	928 497	51	42
	1936	—	337	1 089 000	329	1 061 886	43	44
w tym:								
do drzewa jednoręczne (pilki								
stolarskie)	1936	2	1,0	5 600	1,0	5 649	1,4	1,3
do drzewa poprzeczne i pałak.	1935	2	138	286 636	138	286 636	31	29
	1936	3	189	398 000	186	391 563	28	30
do drzewa trackie i trakowe .	1935	2	73	368 066	80	403 376	19	12
	1936	3	82	327 000	81	325 134	12	11
do drzewa tarczowe	1936	3	23	124 000	19	103 940	0,7	0,8
Pilniki i tarniki — razem . . .	1935	—	67	86 030	69	85 760	0,9	0,4
	1936	—	51	131 000	15	39 700	0,4	0,4
w tym:								
nacinane (regenerowane) . . .	1935	3	67	79 730	68	80 860	0,8	0,1
	1936	3	49	125 000	13	33 200	0,1	0,2
Inne narzędzia — razem . . .	1935	—	171	403 113	149	348 641	9,9	32
	1936	—	249	587 000	253	598 636	35	11
w tym:								
elektrody do spawania	1936	2	220	524 000	224	535 434	35	11

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

A r t y k u l y	Rok	Liczba zakładów	Produkcja			Sprzedaż			Zapasy	
			ilość		wartość zł	ilość		wartość zł	ilość t	
			szt.	t		szt.	t		1. I.	31. XII.
Wyroby nożownicze gatowe:	1935	—	—	129	739 045	—	155	785 406	52	40
Ogółem	1936	—	—	161	889 000	—	152	771 833	27	36
Noże, nożyczki, scyzoryki —	1935	—	—	61	579 219	—	58	558 201	10	16
razem	1936	—	—	82	700 000	—	72	580 790	9,0	19
w tym:										
noże kuchenne, tasaki	1935	2	{ 1000 szt.	240	180 312	223	—	180 885	49	66
			{ 1	3,3		3,3			5,6	8,3
	1936	2	285000	16	140 000	223000	13	107 410	2,6	6,4
noże składane (scyzoryki)	1935	2	{ 1000 szt.	568	69 627	522	—	63 590	82	128
			{ 1	16		15			2,8	4,2
	1936	2	174000	15	61 000	206000	17	72 380	4,2	1,1
Noże rzemieślnicze maszynowe—	1935	—	—	68	159 826	—	97	227 205	42	24
razem	1936	—	—	79	189 000	—	80	191 043	18	17
w tym:										
noże do sieczkarni	1935	2	—	67	157 249	—	87	204 177	40	18
	1936	2	—	79	188 000	—	80	189 861	18	17
Konstrukcje i urządzenia.										
Konstrukcje i urządzenia dla wszel- kich przemysłów:										
Ogółem	1935	—	—	8 238	6 838 093	—	7 890	6 616 699	269	176
	1936	—	—	9 170	7 802 000	—	8 437	7 279 014	91	809
Konstrukcje — razem	1935	—	—	6 445	4 725 687	—	6 084	4 465 170	—	—
	1936	—	—	5 997	3 998 000	—	5 283	3 496 454	—	714
w tym:										
mosty wykonane w 1936 r.	1936	2	8	1 914	1 132 000	8	1 914	1 132 190	—	—

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

Kotły — razem	1935	—	—	536	723 600	—	543	733 227	68	61
w tym:	1936	—	28	324	461 000	35	317	451 347	54	61
innych systemów na ciśnienie }	1935	3	46	536	723 600	42	543	733 227	68	61
poniżej 22 atm. }	1936	4	26	314	439 000	33	307	429 047	54	61
Urządzenia ogrzewnicze—razem	1935	—	—	296	77 761	—	303	281 503	137	50
w tym:	1936	—	—	878	869 000	—	876	865 963	—	—
paleniska mechaniczne, przegrzewacze pary, komplety do ogrzewania wagonów, urządzenia do ogrzewania, suszenia, nawilżania gazów	1936	8	—	875	866 000	—	873	864 246	—	—
Urządzenia transportowe (prócz kopalnianych) — razem . . . }	1935	—	—	271	422 114	—	257	400 336	1,5	16
	1936	—	—	1 072	1 726 000	—	1 068	1 721 310	—	3
zórawie stałe i jeżdżące, dźwignie, suwnice }	1935	3	9	26	43 973	9	26	43 973	—	—
	1936	2	16	772	1 300 000	16	772	1 300 166	—	—
wciągi o napędzie mechan. . .	1936	2	2	18	22 000	2	18	22 500	—	—
wciągi ręczne	1935	2	2	1,1	1 700	2	1,1	1 700	—	—
	1936	2	7	13	18 000	7	13	17 700	—	—
dźwigniki - lewary	1936	2	19	17	42 000	19	17	42 239	—	—
transportory taśmowe, łańcuchowe, podnośniki kubelkowe i in. urządzenia dla transportu ciał stałych }	1935	4	—	193	297 838	—	179	276 060	1,5	16
	1936	3	—	122	157 000	—	122	157 491	—	—
urządzenia dla przesyłania gazów, cieczy, pary (przewody rurowe itp.)	1936	2	—	130	187 000	—	126	181 214	—	3
Zbiorniki, beczki, bębny z blachy żelaznej — razem }	1935	13	—	690	723 120	—	703	736 463	62	49
	1936	13	—	899	749 000	—	893	743 940	37	31

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Produkcja		Sprzedaż			Zapasy		
			ilość		wartość zł	ilość		wartość zł	ilość t	
			szt.	t		szt.	t		1. I.	31. XII.
Konstrukcje i urządzenia specjalne:										
Ogółem	1935	—		8 143	8 699 028	—	8 108	8 662 262	28	35
w tym:	1936	—		13 921	9 730 000	—	13 156	9 134 871	63	100
kolejowe (tarcze obrotowe, krzy- żownice, urządzenia sygnaliza- cyjne i inne)	1935	8		5 452	5 855 448	—	5 430	5 831 296	6	7
	1936	10		6 478	3 667 000	—	6 453	3 654 357	27	44
dla górnictwa, kopalnictwa i hut- nictwa	1935	12		2 058	1 988 028	—	2 045	1 975 414	22	28
	1936	12		6 639	5 113 000	—	5 931	4 567 837	36	24
dla innych przemysłów oprócz wyżej wymienionych	1936	8		786	928 000	—	755	891 682	—	31
Montaże (czynności mechaniczne):										
montaże	1935	26		—	2 110 814	—	—	2 110 814	—	—
	1936	25		—	2 100 000	—	—	2 100 359	—	—
Silniki, pompy.										
Silniki:										
Ogółem	1935	2		—	—	—	—	—	25	25
	1936	—		—	—	1	2,4	3 000	19	16
Wentylatory, sprężarki, pompy:										
Ogółem	1935	—		105	471 682	—	105	467 236	11	12
	1936	—		157	623 000	—	155	638 131	14	16

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

wentylatory (wietrzaki)	1935	4	185	31	39 176	178	31	39 176	0,1	0,2
	1936	5	251	51	94 000	261	51	97 601	0,1	—
Sprężarki — razem	1935	—	—	11	23 703	—	11	23 690	—	—
	1936	—	40	0,4	1 000	40	0,4	1 000	—	—
Pompy ręczne — razem	1935	—	—	7,1	17 034	—	8	19 170	4,6	3,2
	1936	—	165	4,0	9 000	148	3,5	7 880	2,5	3,0
Pompy mechaniczne — razem .	1935	—	—	45	160 269	—	44	153 710	6,5	7,9
	1936	—	955	80	266 000	887	78	260 356	9,7	11
w tym:										
tłokowe o wadze powyżej 300 kg	1935	4	11	5,1	17 002	12	5,7	19 235	5,3	4,6
	1936	4	9	11	24 000	7	9,6	20 977	4,6	5,7
tłokowe o wadze 300 kg i mniej	1935	2	32	5,2	21 902	21	3,3	14 027	0,4	2,3
	1936	3	178	4,3	18 000	142	3,3	14 016	1,5	2,5
odśrodkowe o w. 300 kg i mniej	1935	5	332	25	101 800	331	25	100 883	0,8	1
	1936	4	749	57	209 000	717	57	208 248	2,8	2,8
Pompy i aparaty przeciwpożar- }	1935	—	—	11	231 500	—	11	231 500	0,3	0,3
nicze razem }	1936	—	—	22	253 000	—	22	271 294	1,7	1,6
w tym:										
siskawki motorowe	1935	2	41	7,4	213 500	41	7,4	213 500	0,3	0,3
	1936	2	53	7,9	208 000	58	8,7	228 100	1,1	0,3
hydrofory	1936	2	56	7,4	13 000	48	6,7	11 500	0,6	1,3
Maszyny dla przemysłu metalowego i drzewnego.										
Maszyny dla przemysłu metalo- wego:										
Ogółem	1935	—	—	39	127 472	—	41	133 514	7,1	3,6
	1936	—	482	101	223 000	459	98	213 481	3,4	6,4
Maszyny i aparaty rolnicze.										
Ogółem	1935	—	—	55	26 255	—	61	28 590	19	14
	1936	—	—	8,0	6 600	—	14	12 620	14	7,8

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Produkcja		Sprzedaż		Zapasy			
			ilość		wartość zł	ilość		wartość zł	ilość t	
			szt.	t		szt.	t		1. I.	31. XII.
Maszyny do omlotu, czyszczenia ziarna i okopowych — razem w tym:	1936	—		5	4 500		9,8	8 920	5,4	0,6
kieraty	1935	3	54	16	7 452	65	21	9 560	8,4	4,1
	1936	2	10	2	1 800	25	5	4 600	3,2	0,2
maszyny do przygotowywania paszy — razem	1936	—		3	2 100		4,5	3 700	8,7	7,2
Maszyny włókiennicze, odzieżowe i pralnicze.										
Ogółem	1935	—		1 272	2 790 248		1 274	2 796 969	3,5	1,8
w tym:	1936	—		1 524	3 344 000		1 525	3 353 694	2,0	1,0
Maszyny włókiennicze i odzieżo- we — razem }	1935	—		1 257	2 753 222		1 259	2 760 569	2,9	0,9
	1936	—		1 518	3 332 000		1 519	3 341 094	1,0	—
w tym:										
cewiarki, niciarki i inne przygo- towawcze do krosien }	1935	2		99	300 204		99	300 204	—	—
	1936	2		150	459 000		150	457 605	—	—
Maszyny i aparaty dla innych prze- mysłów.										
Maszyny i aparaty dla różnych przemysłów:										
Ogółem	1935	—		114	426 807		107	407 298	2,8	7
	1936	—		778	2 011 000		625	1 078 329	9,8	163

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

w tym:										
Wyparki i warniki	1935	2	37	33	65 192	37	23	65 192	—	—
	1936	2	—	181	1 056 000	—	21	119 832	—	160
Aparaty destylacyjne, rektyfikacyjne, autoklawy, chłodnice i aparaty przeciwpływowe . . . }	1935	3	21	49	134 605	19	42	115 095	2,8	7
	1936	4	—	145	173 000	—	152	180 369	9,8	2,8
Chłodnice i aparaty chłodnicze (prócz sprężarek)	1936	2	—	400	702 000	—	400	701 983	—	—
Maszyny i aparaty specjalne:										
Ogółem	1935	—	—	466	1 014 523	—	509	1 111 106	48	7,3
	1936	—	—	1 299	1 992 000	—	1 273	1 879 621	11	37
w tym:										
Górnice wszelkie — razem . .	1935	3	—	24	78 366	—	24	78 366	—	—
	1936	4	—	134	557 000	—	106	441 212	—	28
Budowlane — razem	1935	—	—	128	262 110	—	170	355 830	42	—
	1936	—	—	35	77 000	—	35	77 610	—	—
w tym:										
walce drogowe, parowe i spalinowe	1935	2	10 ¹⁾	97 ¹⁾	216 310	14 ¹⁾	139	310 030	42	—
	1936	2	2	19	44 000	2	19	44 250	—	—
Dla przemysłu ceramicznego . .	1936	4	—	599	285 000	—	599	284 850	—	—
Piekarskie — razem	1935	2	53	4,9	11 316	60	7,3	16 920	12	9,3
	1936	—	—	—	—	—	1,0	2 280	2,5	1,5
Masarskie — razem	1935	2	—	0,9	5 630	—	0,9	5 450	—	—
	1936	—	—	2,0	12 000	—	2,0	11 917	—	—
Inne specjalne — razem	1936	—	—	501	974 000	—	501	973 153	—	—
w tym:										
maszyny dla przemysłu papierniczego	1936	2	—	381	591 000	—	381	590 565	—	—

¹⁾ Moc wyprodukowanych 2 sztuk wynosiła 48 K. M.

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

A r t y k u l y	Rok	Liczba zakładów	Produkcja			Sprzedaż			Zapasy	
			ilość		wartość zł	ilość		wartość zł	ilość t	
			szt.	t		szt.	t		1. I.	31. XII.
Środki przewozowe.										
Tabor kolejowy normalnotorowy:										
Ogółem	1935	—	—	—	25 035	—	—	122 056	—	—
	1936	—	—	—	44 000	—	—	44 500	—	—
Tabor kolejowy wąskotorowy:										
Ogółem	1935	—	—	—	460 650	—	—	465 123	—	—
	1936	—	—	—	1 088 000	—	—	1 089 365	—	—
w tym:										
wagonetki ręczne	1935	3	—	925	451 400	—	935	455 878	29	19
	1936	2	165	—	84 000	165	—	84 000	—	—
Rowery, motocykle, samochody:										
Karoserie samochodowe (wyko-	1935	—	—	15	35 750	—	15	35 750	—	—
nane w kraju) — razem . . . }	1936	—	29	—	73 000	29	—	73 139	—	—
w tym:										
ciężarowe	1936	2	17	—	29 000	17	—	29 189	—	—
Części rowerów z rur — razem	1936	—	—	—	56 000	—	—	56 900	—	—
Wozy konne i ręczne:										
Wozy konne — razem	1935	—	—	25	29 992	—	24	31 095	10	11
	1939	—	20	—	17 000	19	—	15 900	—	—

Przemysł metalowy (ciąg dalszy).

Przyrządy pomiarowe i wyroby precyzyjne.										
Przyrządy pomiarowe:										
Ogółem	1935	—	—	—	228 587	—	—	236 729	—	—
	1936	—	—	—	198 000	—	—	196 433	—	—
w tym:										
Wagi fundamentowane — razem	1935	—	11	—	66 183	11	—	66 183	—	—
	1936	—	68	—	81 000	68	—	80 990	—	—
pomostowe	1935	2	11	—	66 183	11	—	66 183	—	—
	1936	2	68	—	81 000	68	—	80 990	—	—
Wagi przenośne prócz precyzyj- nych) — razem	1935	—	223	—	119 638	223	—	127 936	15	2
	1936	—	143	—	79 000	145	—	78 817	36	34
w tym:										
pomostowe	1935	3	65	—	33 085	69	—	41 056	6	2
	1936	3	52	—	26 000	54	—	26 540	2	—
osobowe	1936	3	85	—	40 270	85	—	40 270	—	2
	1935	3	40	—	20 000	39	—	19 150	5	6
Odważniki — razem	1936	—	—	4	14 000	—	4	14 100	—	—
Instrumenty precyzyjne (prócz narzędzi):										
Ogółem	1935	—	—	—	573 000	—	—	536 905	—	—
	1936	—	—	—	511 000	—	—	511 445	—	—

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł chemiczny.

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Jednostka miary	Produkcja		Sprzedaż		Zapasy	
				ilość	wartość zł	ilość	wartość zł	ilość	
								1. I.	31. XII.
Przemysł chemiczny ogółem . . .	1935	100		—	—	—	140 027 406	—	—
w tym:	1936						157 652 979	—	—
Gaz świetlny	1935	8	1000 m ³	10 803	3 014 100	8 945	2 496 180	26	26
	1936	8	"	11 034	2 792 000	9 286	2 352 144	26	22
Gaz koksowniczy	1936	9	"	676 507	4 736 000	57 799	441 950	—	—
Koks	1935	16	"	1 407 738	32 970 000	1 097 236	24 803 936	225 307	198 027
	1936	17	"	1 633 376	31 668 000	1 329 769	26 792 061	—	81 837
Antracen	1935	1	"	27	29 000	34	37 297	14	6,8
	1936	1	"	13	17 250	0,7	850	6,8	19
Smoła węglowa surowa	1935	18	"	80 569	6 929 000	55 454	4 788 502	1 715	2 125
	1936	20	"	91 863	8 089 000	61 275	5 430 712	2 247	5 191
Smoła węglowa preparowana . . .	1935	3	"	20 570	2 694 700	18 708	2 451 339	326	952
	1936	3	"	18 200	2 439 000	16 457	2 206 081	870	830
Oleje smołowcowe	1935	3	"	24 574	3 588 000	26 906	3 960 928	9 835	2 212
	1936	3	"	22 248	3 626 000	17 562	2 873 302	2 212	1 176
Nafta solwentowa	1935	2	"	792	327 900	751	311 574	43	84
	1936	2	"	870	338 300	869	338 070	84	84
Benzol surowy	1935	9	"	21 674	8 886 200	13 775	5 648 450	394	661
	1936	11	"	24 736	9 795 000	16 522	6 555 294	763	814
Benzol oczyszczony	1935	2	"	15 131	7 126 600	14 712	6 936 009	236	470
	1936	2	"	15 309	7 195 000	15 082	7 095 460	503	445
Naftalin surowy	1935	9	"	3 204	381 260	3 961	474 026	1 025	241
	1936	9	"	2 377	356 700	2 150	324 348	241	461

Przemysł chemiczny (ciąg dalszy).

Toluol surowy	1935	2	"	706	293 330	696	288 386	36	46
	1936	2	"	705	274 400	724	281 383	46	27
Pak węglowy	1935	3	"	34 776	2 225 600	26 787	1 724 666	13 284	21 272
	1936	3	"	38 613	2 240 000	37 906	2 202 768	21 366	2 207
Karbolineum węglowe	1935	2	"	1 178	203 800	1 180	204 230	22	13
	1936	2	"	1 519	273 400	1 489	269 182	13	37
Lepnik smołowy	1935	5	"	683	110 720	638	103 696	28	38
	1936	5	"	700	110 600	653	103 459	39	86
Lakiery asfaltowe i do żelaza	1935	3	"	228	72 800	238	75 883	18	2,6
	1936	3	"	331	100 000	319	96 456	2,6	6,6
Żywica kumaronowa	1935	1	"	202	87 080	227	98 325	48	22
	1936	1	"	227	102 600	228	103 157	22	21
Siarczan amonowy	1935	12	"	31 926	3 799 000	37 016	4 425 769	8 068	2 861
	1936	11	"	35 561	4 089 000	31 068	3 574 890	2 861	5 691
Azotan amonowy	1935	1	"	1 826	1 802 000	1 697	1 674 966	556	685
	1936	1	"	1 762	1 672 000	1 825	1 731 587	685	622
Saletra sodowa	1935	1	"	2 968	848 800	3 656	1 049 218	4 706	4 017
	1936	1	"	2 518	695 000	3 222	890 215	4 017	3 313
Azotniak	1935	1	"	31 556	7 416 000	26 365	6 207 571	18 751	21 053
	1936	1	"	28 518	6 588 000	35 005	8 118 422	21 053	6 583
Saletrzak	1935	1	"	4 979	1 145 000	8 877	2 049 889	16 850	12 952
	1936	1	"	9 015	2 037 000	9 657	2 188 374	12 996	12 353
Nitrofos	1935	1	"	2 057	506 000	1 467	361 621	721	1 311
	1936	1	"	738	174 230	1 659	390 229	1 311	349
Wapnamon	1935	1	"	3 660	688 000	3 649	686 863	64	75
	1936	1	"	4 182	752 900	4 112	741 665	75	137
Tomasyna azotniakowana	1935	1	"	—	—	88	17 390	102	14
	1936	1	"	—	—	0,5	103	14	—
Supertomasyna	1935	1	"	17 722	189 600	23 904	2 580 778	9 483	924
	1936	1	"	55 366	6 146 000	36 652	4 071 316	924	12 068

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł chemiczny (ciąg dalszy).

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Jednostka miary	Produkcja		Sprzedaż		Zapasy	
				ilość	wartość zł	ilość	wartość zł	ilość	
								1. I.	31. XII.
Superfosfat mineralny	1935	2	t	9 964	937 000	18 945	1 791 495	24 517	15 383
	1936	2	"	17 358	1 718 000	23 447	2 329 949	15 383	8 791
Superfosfat amoniakalny	1935	2	"	138	17 700	156	20 075	35	16
	1936	2	"	448	58 240	361	47 158	16	55
Nawozy inne	1935	4	"	802	58 500	626	45 935	74	245
	1936	4	"	475	48 020	483	49 159	127	92
Ziemie barwne naturalne, fabry z tlenków żelaza	1935	3	"	706	225 200	712	227 482	125	118
	1936	3	"	802	244 600	784	239 486	96	114
Tlen	1935	7	1000 m ³	1 076	1 409 000	923	1 208 282	16	17
	1936	7	"	1 100	1 187 000	885	954 577	13	43
Acetylen	1935	2	t	200	1 016 900	194	986 325	3,7	2,5
	1936	2	"	250	1 216 000	242	1 181 713	2,5	3,8
Kwas węglowy	1935	2	"	840	852 400	855	868 159	56	41
	1936	2	"	870	818 480	835	785 753	41	61
Kwas siarkowy w przeliczeniu na 50° Bé	1935	6	"	123 735	3 959 500	117 265	3 799 030	20 855	16 449
	1936	5	"	128 330	3 696 000	126 463	3 654 362	16 449	6 665
Kwas azotowy w przeliczeniu na 40° Bé	1935	2	"	14 046	6 321 000	811	365 551	215	380
	1936	2	"	15 820	4 951 500	1 401	439 067	380	308
Kwas solny	1935	1	"	8 251	750 800	8 194	749 300	306	339
	1936	1	"	9 003	765 300	8 878	758 191	339	116
Amoniak w przeliczeniu na 100%	1935	2	"	9 068	13 396 000	60	82 138	6,4	3
	1936	2	"	9 738	12 766 000	94	122 749	3,0	5,3

Przemysł chemiczny (ciąg dalszy).

Soda kalcynowana, amoniakalna	1935	1	t	781	173 300	—	—	2	97
	1936	1	"	395	79 040	—	—	97	—
Sól glauberska	1935	1	"	5 210	557 400	4 539	487 700	6,7	488
	1936	1	"	5 466	535 600	5 154	509 476	488	151
Siarczan magnezowy	1935	2	"	—	—	361	49 424	49	17
	1936	2	"	503	67 440	506	67 939	17	14
Siarczan cynkowy	1935	2	"	618	2 150	65	20 660	98	36
	1936	2	"	184	50 800	143	39 589	36	76
Siarczan miedziowy	1935	3	"	557	258 500	587	273 070	94	63
	1936	3	"	707	316 900	734	329 464	97	69
Siarczan glinowy	1935	2	"	3 473	402 800	2 922	339 135	409	736
	1936	2	"	3 757	435 800	4 099	475 272	736	222
Szkło wodne	1935	1	"	141	29 950	143	30 480	11	8,2
	1936	1	"	116	25 160	113	24 458	8,2	11
Azotyn sodowy	1935	1	"	228	217 300	253	241 490	47	22
	1936	1	"	304	285 900	264	249 893	22	62
Żelazokrzem	1935	1	"	3 169	2 066 400	2 276	1 485 738	395	873
	1936	1	"	3 302	2 097 000	3 019	1 920 040	873	596
Żelazoglinokrzem	1935	1	"	17	16 650	30	29 021	118	105
	1936	1	"	—	—	32	34 780	104	72
Żelazochrom	1935	1	"	927	889 500	987	947 205	477	400
	1936	1	"	1 252	1 360 900	1 085	1 179 555	400	533
Salmiak surowy	1935	1	"	4 279	2 362 000	58	32 077	989	1 194
	1936	1	"	5 341	3 044 400	40	22 800	1 194	1 964
Salmiak rafinowany	1935	1	"	1 377	549 600	1 440	577 655	131	61
	1936	1	"	1 713	775 800	1 630	738 878	80	158
Aluny inne	1936	3	"	251	111 100	256	116 213	101	96
Karbid	1935	2	"	7 880	2 624 000	5 923	1 976 893	899	2 803
	1936	2	"	46 509	13 926 000	17 543	5 382 711	3 322	3 549
Węglan amonowy	1935	1	"	453	232 200	438	232 950	36	30
	1936	1	"	569	308 200	555	301 373	30	43

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł chemiczny (ciąg dalszy).

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakońców	Jednostka miary	Produkcja		Sprzedaż		Zapasy	
				ilość	wartość zł	ilość	wartość zł	ilość	
								1. I.	31. XII.
Saletra sodowa przemysłowa . . .	1935	1	t	1 255	601 200	1 284	615 414	246	216
	1936	1	"	1 728	843 300	13 77	673 291	216	356
Saletra sodowa rafinowana . . .	1935	1	"	475	248 600	451	236 130	77	101
	1936	1	"	439	222 450	416	211 236	101	124
Saletra potasowa rafinowana . . .	1935	1	"	789	677 900	803	690 746	180	166
	1936	1	"	921	689 448	921	689 448	166	166
Manganokrzem	1935	1	"	101	50 000	61	30 211	—	18
	1936	1	"	235	100 590	188	80 472	18	61
Preparaty galenowe	1935	4	"	20	167 900	19	163 861	1,1	1,5
	1936	3	"	26	192 700	26	192 700	1,5	1,5
Środki odżywcze	1935	2	"	7	82 380	7	82 485	0,2	0,2
	1936	2	"	17	159 518	17	159 518	0,2	0,2
Wyciągi lecznicze	1935	2	kg	1 977	19 130	2 162	20 896	540	355
	1936	2	"	2 665	25 680	2 610	25 150	355	410
Środki dezynfekcyjne i dezynsek- cyjne	1935	4	"	8 993	11 710	9 356	12 189	485	122
	1936	3	"	8 761	10 340	8 883	10 485	122	—
Proszek, pasta i mydło do zębów	1935	2	"	1 125	10 420	1 148	10 624	239	216
	1936	2	"	11 38	10 500	1 139	10 507	216	215
Puder toaletowy i dla dzieci . .	1935	2	"	264	2 370	257	2 307	51	58
	1936	2	"	670	3 530	640	3 370	50	80
Kremy, pomady, szminki	1935	5	"	7 136	71 880	7 513	72 629	603	526
	1936	5	"	8 017	79 840	7 747	77 158	526	796
Perfumy	1935	2	"	52	12 600	52	12 600	27	27
	1936	2	"	57	13 980	54	13 200	27	30

Przemysł chemiczny (ciąg dalszy).

Wody pachnące na spirytusie . . .	1935	6	t	12	351 720	11	324 214	1,6	2,5
	1936	5	"	19	379 754	19	379 754	—	2,9
Olej lniany	1935	2	"	191	277 920	128	186 608	—	—
	1936	2	"	338	451 300	204	282 770	—	94
Olej konopny	1935	2	"	283	367 940	259	336 155	—	10
	1936	2	"	40	51 030	42	54 171	10	—
Olej rzepakowy	1935	2	"	927	1 225 980	925	1 223 814	93	62
	1936	3	"	474	628 500	450	596 967	62	39
Olej rycynowy	1936	2	"	251	412 400	252	414 310	2,0	0,8
Olej palmowy	1936	2	"	827	845 700	661	676 442	—	53
Olej kokosowy	1935	2	"	2 364	1 648 100	2 181	1 521 667	37	—
	1936	2	"	504	511 900	414	420 845	7,6	—
Tłuszcze techniczne bez mineral- } nych	1935	5	"	778	432 800	766	425 836	26	37
	1936	4	"	102	146 353	102	146 353	—	5,8
Gliceryna	1935	3	"	101	90 600	128	114 909	53	23
	1936	4	"	199	287 300	181	261 755	33	51
Mydła zwykłe	1935	8	"	6 022	6 371 600	6 251	6 616 881	467	223
	1936	8	"	7 500	9 075 000	7 443	9 011 679	239	286
Mydła techniczne	1935	6	"	671	574 300	679	581 591	66	58
	1936	7	"	336	323 600	324	312 087	29	40
Mydła toaletowe	1935	6	"	94	252 700	106	283 591	18	6
	1936	7	"	122	330 700	118	321 169	12	16
Proszki, płatki mydlane i inne środ- } ki do prania zawierające mydło }	1935	6	"	1 445	914 500	1 442	913 528	60	63
	1936	7	"	1 358	1 162 200	1 366	1 170 425	99	90
Margaryna i inne sztuczne tłuszcze } jadalne	1935	2	"	569	958 600	584	984 028	24	9
	1936	2	"	371	756 700	376	767 867	9,2	3,8
Inne oleje jadalne	1936	2	"	321	481 600	326	488 857	—	4,3
Artykuły gumowe formowe . . .	1935	2	kg	4 807	28 350	4 765	28 100	—	—
	1936	2	"	4 172	32 620	4 209	32 912	302	265
Wyroby ebonitowe formowe . . .	1936	2	"	1 022	13 110	992	12 724	40	70

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł chemiczny (ciąg dalszy).

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Jednostka miary	Produkcja		Sprzedaż		Zapasy	
				ilość	wartość zł	ilość	wartość zł	ilość	
								1. I.	31. XII.
Pierścienie gumowe cięte z węży .	1935	2	kg	3 700	23 000	3 700	23 000	—	—
	1936	2	"	3 587	25 470	3 638	25 834	310	259
Płyty gumowe bez przekładek . .	1936	2	"	1 945	8 590	1 901	8 398	252	296
Obkłady gumowe walców i kół . .	1935	2	"	1 032	4 886	1 032	4 880	—	—
	1936	2	"	1 902	24 640	1 762	22 824	—	140
Pokosty	1935	3	t	90	139 450	84	130 609	1,3	1,5
	1936	3	"	93	128 300	80	110 201	1,5	1,6
Farby olejne	1935	3	"	48	94 800	49	97 267	4,5	3,3
	1936	2	"	27	47 500	30	51 674	3,3	—
Lakiery emaliowe	1935	2	"	67	62 200	75	69 262	14	6
	1936	2	"	86	172 435	86	172 435	6,2	6,2
Lakiery inne	1935	3	"	46	109 150	50	118 379	15	11
	1936	3	"	57	144 976	57	144 976	10	10
Politura	1935	3	"	11	29 200	12	33 347	3	1,5
	1936	3	"	16	41 684	16	41 684	1,5	1,5
Sykatywy	1935	2	kg	9 229	12 450	8 385	11 314	1 666	1 510
	1936	2	"	9 700	11 750	8 738	10 584	1 510	1 072
Zaprawy do podłóg	1936	2	t	84	116 149	84	116 149	—	—
Benzyna i gazolina	1935	2	"	5 518	1 304 100	6 056	1 431 259	—	2 173
	1936	1	"	8 680	2 360 000	7 024	1 909 837	—	3 882
Nafta	1935	2	"	11 625	2 310 700	12 012	2 387 665	3 049	2 661
	1936	2	"	11 887	2 397 000	11 353	2 289 438	2 661	3 195
Oleje: gazowy, lekki, napędowy, }	1935	2	"	7 981	1 022 700	7 350	941 889	—	1 507
opałowy }	1936	2	"	4 909	833 800	3 838	651 910	—	2 589

Przemysł chemiczny (ciąg dalszy).

Oleje smarowe	1935	2	t	7 044	2 422 100	4 567	1 569 897	—	8 802
	1936	1	„	7 864	2 678 000	4 797	1 633 395	8 802	11 854
Parafina	1935	2	„	1 808	901 000	2 336	1 164 154	652	124
	1936	1	„	2 322	1 351 000	1 856	1 079 842	124	590
Asfalt	1935	2	„	2 915	420 800	2 564	370 139	500	819
	1936	1	„	1 902	275 200	1 743	252 193	819	977
Środki do czyszczenia metali, drze- wa itp.	1936	2	„	72	63 767	72	63 767	—	—
Masy izolacyjne i kablowe . . .	1935	3	„	264	61 040	263	60 823	9,6	10
	1936	3	„	1 126	487 700	1 097	475 915	18	37
Papa dachowa	1935	7	1000 m²	—	1 229 000	—	1 189 124	—	—
	1936	6	„	1 887	987 000	1 773	928 084	59	85
Papa izolacyjna	1936	5	„	106	67 290	104	65 884	4,0	6,0
Masy do budowy dróg	1936	4	t	24 883	547 400	24 951	551 982	145	77

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł mineralny.

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Jednostka miary	Produkcja		Sprzedaż		Zapasy	
				ilość	wartość zł	ilość	wartość zł	ilość	
								1. I.	31. XII.
Cegła maszynowa	1935	87	1 000 szt.	204 683	5 008 000	203 054	4 967 107	38 285	30 047
	1936	93	„	254 021	6 787 000	254 688	6 807 675	27 657	17 646
Cegła ręczna	1935	3	„	39	1 300	37	1 267	16	14
	1936	4	„	121	3 480	120	3 456	29	25
Cegła dziurawka	1935	11	„	1 010	37 000	839	31 024	146	301
	1936	14	„	3 150	118 900	2 937	110 846	483	622
Cegła pustaki	1935	16	„	1 717	57 000	1 908	63 077	833	483
	1936	18	„	3 717	194 400	2 965	155 059	525	1 154
Cegła stropowa	1935	8	„	623	32 800	456	23 986	207	308
	1936	10	„	853	65 000	823	62 769	149	173
Cegła studzienna	1935	4	„	183	6 900	172	6 512	54	65
	1936	4	„	99	4 700	141	6 697	65	22
Cegła kominowa	1935	5	„	320	17 500	403	21 993	243	155
	1936	6	„	416	27 400	428	28 241	152	140
Cegła licowa	1935	3	„	132	5 800	111	4 906	61	79
	1936	4	„	158	7 020	120	5 332	82	119
Cegła gzymsówka	1936	2	„	2	110	4	229	7	5
Dachówka z gliny zwykłej . . .	1935	3	„	—	—	27	3 325	96	62
	1936	2	„	21	2 100	17	1 700	52	32
Sączi (dreny)	1935	15	„	2 462	114 000	2 180	101 022	493	623
	1936	15	„	1 977	124 700	2 087	131 674	673	532

Przemysł mineralny (ciąg dalszy).

Kafle ogółem	1936	8	1 000 szt.	935	469 000	936	468 785	119	116
w tym:									
Kafle polewane z gliny zwykłej . .	1935	4	"	481	288 000	399	240 885	61	133
	1936	4	"	483	231 000	481	230 160	20	15
Kafle polewane z gliny ogniotrw. .	1935	2	"	172	86 000	175	87 300	5	2
	1936	3	"	342	185 000	349	188 225	99	96
Płytki piekarskie	1936	2	sztuk	11 630	20 500	11 412	20 207	—	171
Doniczki do kwiatów	1936	2	1 000 szt.	21	840	17	732	17	21
Cement portlandzki i glinowy . .	1936	2	tony	115 733	3 757 000	112 699	3 688 533	17 410	20 300
Wapno palone	1936	14	"	59 208	840 162	44 856	636 866	72	291
Szkło ogółem	1435	3	"	1 842	1 085 000	2 066	1 216 732	627	276
	1936	3	"	1 602	1 185 000	1 467	1 010 633	223	314
Dachówka cementowa	1935	6	1 000 szt.	1 585	118 000	1 540	114 378	318	357
	1936	7	"	1 809	140 000	1 914	148 428	369	253
Gąsiory cementowe	1935	5	sztuk	15 000	6 500	16 000	6 993	3 700	2 700
	1936	5	"	20 119	5 030	19 670	5 082	3 501	2 565
Krawężniki cementowe	1935	7	"	9 000	6 300	8 800	6 125	500	700
	1936	4	"	10 722	12 300	10 554	12 223	363	527
Cembrowiny cementowe	1935	2	"	330	2 100	330	2 080	150	150
	1936	4	"	1 612	11 400	1 466	10 402	195	334
Rury cementowe o średnicy:									
poniżej 25 cm	1935	6	"	8 317	11 600	8 476	11 805	3 726	3 467
	1936	8	"	16 261	26 200	15 335	24 744	4 986	5 459
25—49 cm	1935	9	"	36 751	95 000	37 677	97 476	5 760	4 834
	1936	10	"	36 807	111 000	35 937	108 735	4 001	4 852
50—99 cm	1935	6	"	3 391	18 000	3 777	20 576	1 081	695
	1936	8	"	5 684	32 500	5 248	30 073	816	1 250
Gule kanalizacyjne	1936	2	"	849	14 900	716	12 632	53	204

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł mineralny (ciąg dalszy).

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Jednostka miary	Produkcja		Sprzedaż		Zapasy	
				ilość	wartość zł	ilość	wartość zł	ilość	
								1. I.	31. XII.
Płyty chodnikowe cementowe . .	1935	8	sztuk	148 000	86 000	145	84 401	16 000	18 000
	1936	8	„	158 075	131 000	161 512	134 707	21 767	18 600
Płytki posadzkowe cementowe . .	1935	6	„	204 000	24 500	235 000	28 264	95 000	63 000
	1936	5	„	888 206	142 000	912 648	147 934	63 592	41 750
Krawężniki drogowe cementowe .	1936	3	„	1 433	4 010	1 104	3 099	25	354
Stopnie „lastrico“	1936	5	„	3 370	31 000	3 370	30 975	—	—
Porcelana stołowa biała	1935	2	tony	531	659 000	491	609 500	128	123
	1936	2	„	551,4	736 000	468,2	625 073	113,3	186,5
Porcelana stołowa dekorowana . .	1935	2	„	745	1 587 000	752	1 604 474	50	42
	1936	2	„	733,9	1 830 000	722,2	1 800 784	40,5	48,7
Porcelana elektrotechniczna i tech- niczna	1935	2	„	687	825 000	691	838 971	159	136
	1936	3	„	743	904 000	707	860 267	135	150
Cegła, płytki, kształtki szamotowe	1936	8	„	11 699	1 414 000	7 488	904 959	1 611	1 628
Zaprawa i mączka szamotowa . .	1936	4	„	2 172	158 000	1 407	102 478	—	23
Cegła ogniotrwała zwykła	1936	3	1 000 szt.	768	390 000	502	255 183	176	224

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł elektrotechniczny.

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Produkcja			Sprzedaż		
			ilość		wartość zł	ilość		wartość zł
			kg	szt.		kg	szt.	
Prądnice i silniki elektryczne prądu stałego:								
Ogółem	1935	4	179 647	3 335	1 142 571	172 440	3 207	1 098 953
	1936	3	188 372	4 808	1 250 037	177 873	4 567	1 180 521
Turboprądnice i silniki prądu zmiennego:								
Ogółem	1936	6	289 147	4 134	1 553 009	281 511	4 271	1 512 243
w tym:								
Silniki asynchroniczne 3 fazo- we zwarte o wadze sztuki od 50 do 500 kg	1936	2	156 000	1 650	611 988	152 431	1 617	598 023
Maszyny i aparaty elektryczne górnice:								
Ogółem	1935	3	68 611	1 951 596	398 765	66 324	1 806 446	381 020
	1936	3	83 763	1 615 890	350 464	85 293	1 755 030	356 870
Transformatory:								
Ogółem	1935	5	59 897	124	35 592	59 897	124	35 592
	1936	3	37 532	95	98 348	37 532	95	98 348
Ogniwa i baterie:								
Ogółem	1935	2	37 193	190 567	83 849	21 945	167 604	73 898
	1936	3	22 369	174 545	75 361	30 453	175 630	102 612

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł elektrotechniczny (ciąg dalszy).

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Produkcja			Sprzedaż		
			ilość		wartość zł	ilość		wartość zł
			kg	szt.		kg	szt.	
Aparaty i przyrządy elektryczne do regulowania i rozdziału prądu:								
Ogółem	1935	5	64 905	34 685	869 727	49 751	29 843	667 169
	1936	7	46 803	—	195 496	60 337	—	252 062
Żarówki elektryczne:								
Ogółem	1935	4	110 131	3 575 447	2 949 744	97 326	3 235 614	2 670 553
w tym:	1936	5	218 718	4 454 921	3 532 752	173 852	3 579 729	2 840 459
Żarówki elektryczne gazowe .	1935	2	40 696	1 108 120	1 329 744	35 117	975 521	1 172 344
	1936	3	105 832	1 528 346	1 945 584	78 718	1 109 110	1 411 979
Lampy specjalne i latarnie:								
Ogółem	1936	2	4 318	43 189	124 903	6 893	40 304	116 594
Armatura oświetleniowa:								
Ogółem	1935	4	198 611	7 993 125	735 367	201 619	8 498 649	782 010
w tym:	1936	4	237 420	10 916 774	901 959	242 474	10 995 087	921 159
Oprawki mosiężne do żarówek elektrycznych	1935	2	35 475	529 860	170 085	36 062	538 249	173 228
	1936	2	53 559	819 344	239 730	53 230	814 657	238 297
Szpony mosiężne do kloszy i abażurów	1935	2	5 487	150 599	34 938	4 965	136 567	31 722
	1936	2	5 661	157 697	36 247	6 417	177 889	41 091

Przemysł elektrotechniczny (ciąg dalszy).

Aparaty i przyrządy sygnalizacji elektrycznej do użytku domowego i technicznego:								
Ogółem	1935	3	7 663	15 764	217 552	7 449	13 620	386 681
	1936	4	84 996	—	567 348	85 005	—	567 490
Materiały izolacyjne:								
Ogółem	1935	3	946 686	—	860 608	930 745	—	848 535
	1936	4	579 996	—	497 057	603 791	—	517 659
Kable i przewodniki elektryczne:								
Ogółem	1935	3	222 544	km	810 060	220 300	km	802 443
	1936	3	200 007	—	892 031	186 683	—	832 783
w tym:								
Druty dzwonkowe i nawojowe	1935	3	82 434	km	305 830	80 295	km	297 363
	1936	3	81 847	17 761	338 519	75 663	17 702	312 956
Materiały instalacyjne do sieci elektrycznej:								
Ogółem	1935	2	246 270	—	709 257	240 908	—	694 746
	1936	2	233 261	—	908 318	247 492	—	963 859
Aparaty radiowe i części:								
Ogółem	1936	7	77 131	szt.	800 234	79 084	szt.	820 573
w tym:								
Aparaty lampowe przyłączalne do sieci elektrycznej . . .	1935	2	5 436	szt.	193 884	3 602	767	164 214
	1936	3	20 205	1 720	562 055	21 035	1 770	578 395

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Jednostka miary	Produkcja		Sprzedaż		Zapasy	
				ilość	wartość w tys. zł	ilość	wartość w tys. zł	ilość	
								1. I.	31. XII.
Masa drzewna	1935	4	tony	8 475	1 532	2 132	371	47	79
	1936	4	"	8 295	1 394	2 201	371	79	158
Celuloza ogółem	1935	2	"	24 164	6 449	3 880	691	124	332
	1936	2	"	28 654	7 737	4 457	1 212	332	328
siarczynowa — razem	1935	1	"	6 121	1 661	649	182	37	80
	1936	1	"	8 117	2 281	530	149	80	7,0
sodowa — razem	1935	1	"	18 043	4 788	3 231	508	87	252
	1936	2	"	20 537	5 456	3 927	1 063	252	321
Lignina	1935	1	"	377	413	391	429	20	5,4
	1936	1	"	549	599	523	571	5,6	32
Tektura ogółem	1935	2	"	4 766	1 682	4 500	1 593	379	529
	1936	2	"	5 027	1 744	4 830	1 681	528	576
w tym:									
szara (ze starego papieru) . . .	1935	1	"	156	52	143	48	38	51
	1936	1	"	236	83	262	90	51	25
drzewna biała	1935	2	"	2 893	1 053	2 838	1 034	220	275
	1936	2	"	2 817	1 020	2 791	1 012	274	292
Papier ogółem	1935	5	"	37 102	19 113	32 795	16 669	1 035	1 040
	1936	5	"	41 125	21 213	35 595	18 095	1 039	640
Pakowy — razem	1935	5	"	24 754	10 916	23 046	10 304	489	568
	1936	5	"	29 414	13 305	27 461	12 667	—	327
w tym:									
z masy drzewnej	1935	2	"	196	81 200	192	78	—	4
	1936	2	"	395	135	368	125	3,8	—

Przemysł papierniczy (ciąg dalszy).

z celulozy niebielonej	1935	4	tony	13 942	7 575	13 820	7 495	239	266
	1936	4	"	16 997	9 620	16 740	9 487	266	199
z celulozy bielonej	1936	1	"	97	81	75	62	4,9	3,6
ze starego papieru i odpadków papierowych	1935	2	"	9 772	2 954	8 204	2 436	250	293
	1936	2	"	10 813	3 147	9 252	2 694	—	124
Drukowy — razem	1935	2	"	3 626	1 687	3 215	1 533	89	291
	1936	2	"	1 358	744	1 347	742	—	60
drzewny	1935	2	"	3 373	1 486	2 962	1 331	65	267
	1936	2	"	1 092	547	1 066	535	—	52
bezdrzewny	1935	1	"	253	201	253	201	24	24
	1936	1	"	266	197	281	207	23	8,0
Piśmienny — razem	1936	1	"	4 667	3 197	4 563	3 129	97	201
drzewny	1936	1	"	2 942	1 722	2 880	1 684	39	101
bezdrzewny	1936	1	"	1 725	1 475	1 683	1 445	58	100
Okładowy drzewny	1936	1	"	58	46	59	46	1,0	—
Obiciowy — razem	1936	1	"	270	187	266	186	14	18
drzewny	1936	1	"	229	154	224	151	13	18
bezdrzewny	1936	1	"	41	33	42	34	1,4	—
Inny razem	1936	1	"	5 358	3 735	1 899	1 325	69	34
drzewny	1936	1	"	116	50	122	64	6,4	—
bezdrzewny	1936	1	"	5 242	3 685	1 777	1 261	62	34

Dane tymczasowe.

Przemysł drzewny.

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Jednostka miary	Produkcja		Sprzedaż		Zapasy	
				ilość	wartość zł	ilość	wartość zł	ilość	
								1. I.	31. XII
Tartaki									
Przetarto surowca	1935	44	m ³	155 770	2 509 244	—	—	18 991	18 788
	1936	39	"	167 571	3 320 754	—	—	—	13 012
Produkcja ogółem	1935	44	"	102 769	4 516 400	98 750	4 324 791	20 865	18 543
	1936	39	"	105 975	5 864 503	103 296	5 713 787	18 302	12 392
w tym:									
bale	1935	28	"	19 124	908 400	19 196	911 870	4 210	3 345
	1936	33	"	28 716	1 566 629	29 917	1 631 320	4 388	2 555
deski	1935	39	"	56 272	2 553 600	53 610	2 410 545	14 261	12 589
	1936	37	"	50 577	2 963 372	48 177	2 817 925	11 819	8 013
kantówka	1935	34	"	17 132	744 600	16 445	715 192	1 534	1 503
	1936	35	"	21 941	1 127 524	20 937	1 075 192	1 558	1 143
łaty	1935	17	"	1 295	62 000	1 199	57 016	235	286
	1936	19	"	1 813	99 078	1 762	96 295	261	259
inne sortymenty tarte	1935	8	"	8 927	244 900	8 265	226 743	600	819
	1936	6	"	2 728	101 400	2 503	93 055	—	415
Wyroby z wikliny, trzciny itp.	1936	2	szt.	—	55 155	—	47 646	—	—
Skrzynie	1935	3	"	—	123 000	—	125 080	—	—
	1936	2	"	—	127 406	—	127 712	—	—

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

				Przemysł skórzany.					
Przemysł skórzany ogółem	1936	19		—	12 054 841	—	11 611 540	—	—
Skóry podeszwowe	1935	7	kg	2 271 898	7 246 355	2 216 005	7 073 427	215 737	246 515
	1936	6	"	2 308 217	8 332 663	2 259 974	8 161 675	113 247	148 690
w tym na r-k obcy	1935	—	"	34 978	111 580	—	—	—	—
	1936	—	"	12 800	46 208	—	—	—	—
Szpalt dębowy	1935	2	"	23 183	41 729	22 287	40 072	—	1 150
	1936	2	"	6 643	15 942	6 643	15 942	—	—
Bukaty	1935	3	m²	132 507	1 668 263	116 166	1 462 606	—	19 201
	1936	3	"	100 699	1 404 751	93 794	1 308 695	3 343	10 248
Skóry cielece	1935	3	"	103 294	1 588 662	103 530	1 592 291	—	4 803
	1936	3	"	52 184	895 477	47 104	808 386	4 067	9 147
Szpalt chromowy	1935	2	"	10 823	46 864	10 456	45 281	—	912
	1936	2	"	4 088	17 905	3 997	17 546	—	91
Skóry kozle	1935	2	szt.	38 863	476 849	38 176	468 604	—	3 081
	1936	3	"	125 224	984 261	117 226	922 233	1 952	8 750

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

				Przemysł obuwniczy mechaniczny.					
Obuwie ogółem	1936	5	pary	64 317	754 515	64 178	754 898	9 329	9 468
Obuwie chromowe	1935	3	"	37 538	465 096	37 369	463 142	—	6 228
	1936	5	"	55 748	641 102	55 191	635 122	7 443	8 000
Obuwie gienzowe	1936	2	"	757	13 119	1 004	17 400	600	353
Obuwie lakierowane	1935	3	"	3 578	47 659	3 641	48 512	—	1 062
	1936	5	"	5 479	65 419	5 660	67 614	1 259	1 078

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł włókienniczy.

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Jednostka miary	Produkcja		Sprzedaż		Zapasy	
				ilość	wartość zł	ilość	wartość zł	ilość	
								1. I.	31. XII.
Przędza ogółem	1935	21	tony	7 358	22 332 224	1 304	7 408 147	303	333
	1936	19	"	7 416	21 168 459	1 477	8 442 539	334	396
w tym:									
odpawkowo-bawełniana	1935	2*	"	43*	86 206*	3*	5 957*	5,5*	3,2*
	1936	3	"	54	71 740	3,0	5 450	4,0	2,8
wełniana	1935	16	"	1 397	10 873 132	537	5 271 226	133	160
	1936	15	"	1 430	11 082 335	547	6 132 831	160	157
czesankowa	1936	3	"	498	5 799 988	491	5 856 474	98	90
zgrzebna	1935	16	"	749	6 070 151	72	586 114	55	55
	1936	13	"	776	4 677 564	48	251 203	56	62
odpawkowa	1935	7	"	160	590 981	6,6	21 488	7,5	6,5
	1936	4	"	156	604 783	6,8	25 154	5,9	5,1
lniana	1935	2	"	1 048	3 700 358	350	1 386 189	18	30
	1936	3	"	1 114	3 574 612	422	1 478 578	30	52
jutowa	1935	2	"	3 851	4 829 482	295	412 863	118	125
	1936	2	"	3 736	4 231 136	390	490 206	125	154
Tkaniny ogółem	1935	62	"	5 395	45 270 774	4 142	41 252 604	692	759
	1936	64	"	5 539	49 325 070	5 561	46 525 212	757	691
w tym:									
bawełniane	1935	5	"	57	236 952	53	223 530	5	3
odpawkowo-bawełniane	1936	5	"	66	310 494	67	312 806	4,0	3,2

*) W roku 1935 doliczono i wigoń.

Przemysł włókienniczy (ciąg dalszy).

wełniane	1935	55	tony	1 218	32 476 503	1 158	30 837 102	307	326
	1936	59	"	1 461	38 081 139	1 369	35 322 161	324	371
lniane	1935	2	"	684	5 251 503	685	5 252 760	29	25
	1936	3	"	709	5 096 373	669	4 808 215	25	83
jutowe i worki jutowe	1935	2	"	3 301	6 368 068	2 120	4 063 192	315	385
	1936	2	"	3 202	5 122 899	3 356	5 372 722	386	216
Wyroby dziane ogółem	1935	4	kg	11 215	337 572	12 205	367 485	3 340	2 250
	1936	5	"	15 041	431 677	14 419	413 848	2 460	3 082
Wata ogółem	1935	2	"	103 606	230 005	104 923	233 164	3 767	2 947
	1936	2	"	101 676	250 224	102 930	253 365	2 947	1 693
Watolina ogółem	1935	2	m	260 500	414 195	254 815	405 680	5 415	11 100
	1936	2	"	42 561	64 692	42 139	64 123	4 852	5 274
Dywany ogółem	1935	9	kg	58 758	616 065	51 052	523 706	7 011	13 057
	1936	8	m ²	9 018	461 232	9 209	476 823	4 176	3 985
w tym:			kg	26 630		27 321		12 771	12 080
dywany wełniane	1935	7	kg	27 258	553 065	23 052	467 706	6 691	12 697
	1936	7	m ²	7 781	428 367	8 084	446 571	4 176	3 873
			kg	23 130		24 101		12 771	11 800
Wyroby pasmanteryjno - szmukler-	1935	4	"	24 271	796 089	22 900	751 156	6 012	7 441
skie ogółem	1936	4	"	34 446	903 560	33 332	859 114	7 201	8 315
w tym:									
tasiemki i wstążki bawełniane .	1936	3	"	1 186	10 970	1 422	13 165	341	105
tasiemki gumowe półjedwabne									
sztuczne	1936	2	"	8 900	198 203	8 260	184 000	750	1 390

Produkcja, sprzedaż i zapasy.

Przemysł spożywczy.

A r t y k u ł y	Rok	Liczba zakładów	Jednostka miary	Produkcja		Sprzedaż		Zapasy	
				ilość	wartość zł	ilość	wartość zł	ilość	
								1. I.	31. XII.
Piwo	1935	7	hl	224 563	13 181 848	196 661	11 543 822	—	72 780
	1936	7	"	192 399	11 282 277	192 918	11 313 369	27 757	60 449
Słód	1935	6	q	48 064	—	196	—	—	15 722
	1936	6	"	41 009	—	465	—	15 814	16 632
Makaron	1936	2	"	1 271	69 936	1 356	75 161	125	12
Konserwy rybne	1935	5	"	4 983	528 150	4 808	509 029	—	78
	1936	5	"	6 957	709 582	6 796	691 711	90	135
Ryby wędzone	1935	6	"	5 785	468 559	5 650	460 206	—	4
	1936	5	"	7 175	530 923	6 952	516 801	5	216
Surogaty kawy	1935	2	"	1 450	114 550	1 051	83 000	—	251
	1936	2	"	1 552	72 932	1 100	51 727	186	217

Przemiał zbóż w młynach.

Wyszczególnienie	Rok	P r z e m i e l o n o			
		Pszenicy	Żyta	Jęcz- mienia	Inne zboże
Zakłady I—VII kat.	1935	130 091	608 093	9 004	16 981
	1936	135 363	604 599	9 127	12 743
w tym:					
zakłady I—V kat.	1936	122 088	501 013	5 834	6 496
	1935	114 803	500 692	5 473	4 950

Eksploatacja tramwajów śląskich.

	1936	1935
Liczba przejechanych wozokm silnikowych (S)	4 249 265	4 369 804
Liczba przejechanych wozokm przyczepnych (P)	635 885	686 764
Liczba przejechanych wozokm rzeczywistych ogółem (S + P)	4 885 150	5 056 568
Liczba przejechanych wozokm rachunkowych ogółem (S + P ₂)	4 567 209	4 713 186
Liczba przewiezionych pasażerów	16 920 708	17 065 046
Liczba przewiezionych pasażerów na 1 wozokm rzeczyw.	3,46	3,37
Średnia dzienna liczba wozów silnikowych w ruchu	49	49
Średnia dzienna liczba wozów przyczepn. w ruchu	9	9
Największa dzienna liczba wozów silnikowych	53	53
Największa dzienna liczba wozów przyczepnych	14	14
Średni dzienny przebieg wozu km	236,1	241,1
Ilość prądu zużytego na sieć KWh	5 259 255	5 417 963
Ilość prądu zużytego na 1 wozokm rachunk. KWh	1,14 ^{1/2}	1,15
Ilość węgla zużytego na wyprodukow. 1 KWh — kg	—	—
Cena 1 KWh (jeżeli przedsiębior. otrzymuje prąd od obcej elektrowni) w groszach	61	6,203
Długość sieci eksploatacyjnej m	76 580	76 580
Długość torów eksploatacyjnych m	106 015	106 015

Taryfa strefowa

w dzień w groszach	w nocy w groszach
20 — 90	40 — 110

Dane Śląskich Kolejek Elektrycznych S. A.

Żegluga powietrzna za rok 1936.

Rok	Liczba lotów		Przebyta droga w 1000 km.	Ogółem pasaże- rów	Przewóz towarów	Przewieziono tam			Przewieziono z powrotem		
	plano- wanych	wykona- nych				pasa- żerów	tow. ład. i bagażu	poczty i gazet	pasa- żerów	tow. ład. i bagażu	poczty i gazet

O g ó ł e m.

1935	705	688	175,5	2 112	23 556	1 024	7 074	40	1 088	9 992	6 450
1936	726	711	181,6	3 997	82 968	1 954	11 192	167	2 043	33 973	37 636

Loty według rozkładu.

Katowice—Warszawa.

1935	705	676	182,9	2 102	23 377	1 021	7 074	40	1 081	9 894	6 369
1936	726	701	179,3	3 967	81 414	1 953	10 182	167	2 014	33 170	36 895
I kwartał . . .	180	178	45,5	783	15 655	401	1 999	5	382	7 105	6 546
II „	182	182	46,5	1 221	20 645	609	3 042	19	612	9 788	7 796
III „	184	179	45,8	1 120	24 453	520	3 420	20	600	9 030	11 983
IV „	180	162	41,5	843	20 661	423	1 721	123	420	7 247	10 570

Loty dodatkowe.

Katowice—Warszawa.

1935	—	10	2,6	10	135	3	22	—	—	—	—
1936	—	8	2,1	3	1 554	1	10	—	29	803	741

Katowice—Kraków.

1935	—	2	0,2	—	44	—	—	—	—	4	44
1936	—	2	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—

Dane ze Śląskich Wiadomości Statystycznych.

Samochody i pojazdy mechaniczne na Śląsku.

	Stan na 1. I. 1936		Stan na 1. I. 1937	
	Śląsk	Polska	Śląsk	Polska
Ogółem	3 925	34 129	4 387	37 468
Na 10.000 mieszkańców	28,8	10,2	31,7	11,0
Samochodów razem	2 567	24 659	2 965	27 426
Samochody niezarobkujące prywatne i urzędowe	1 745	13 862	2 026	15 885
Dorożki	134	4 298	162	4 453
Autobusy	89	1 499	98	1 543
Samochody ciężarowe i sanitarne	599	5 000	679	5 545
Motocykle	1 243	8 395	1 295	8 898
Inne pojazdy mechaniczne	115	1 075	127	1 144

Źródło: Wiadomości Statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego.

Miesięczne obroty na Gieldzie zbożowo-towarowej w Katowicach.

Miesiąc	Ilość transakcyj			Suma obrotu w tonach			Suma obrotu w złotych		
	1934	1935	1936	1934	1935	1936	1934	1935	1936
Styczeń	1.573	1.551	1.906	16.731.400	19.794 500	20.729.500	3.730 021,75	4.052.150,—	3.807.300,70
Luty	1.256	1.619	1.979	14.390.500	16.607.000	18 505.000	3,034.652,85	3.218,732,—	3.387.678,—
Marzec	1.438	1.593	2.277	15 020.800	16.209.500	17.985.000	2 950.951,75	3.146.622,—	3.302.497,50
Kwiecień . . .	1.042	1.420	1.958	12.770.900	14 883.000	19.190.000	2.301.041,75	3.103.012,—	3 723.352,—
Maj	1.318	1.612	1.585	14 188.100	20.406.000	13.768.000	2.845,323'65	3.768.319.26	2.652,814,50
Czerwiec . . .	1.269	1.282	1.802	13.979.300	11.684.000	15 705.000	2,914.322,50	2.437.192,92	3.194.026,94
Lipiec	1.410	1.614	2.042	12.273.500	15.990.500	16.667.000	3.035.770,50	2.877,026,72	3.168.655,50
Sierpień	1.452	1.865	2.353	14.317.500	19.975.000	20.370.000	3.121.659,—	3 720.444,93	4.246.924,—
Wrzesień . . .	1.216	1.992	2.731	13.098.500	22.461.500	20,767.000	2,455.848,—	3.805.812,40	4.506.958,—
Październik . .	1.492	2.139	2.638	45.718.000	44.367 500	34.159 000	4.025 907,—	5.407.529,86	5.522.195,30
Listopad	1.474	1.827	2 254	14.969 000	18.590.750	17.852.000	2.901.445,—	3.320.100,53	4 112.218,—
Grudzień . . .	1.141	1.601	2.301	14.915 500	14.967.350	15.503.000	3.209.510,—	2.449 366,45	3.698.922,—
Razem:	16.081	20.115	25.826	202,380,000	235,936,600	231.200.500	36,526.453,75	41.306.309,07	45 323.542,44

**Wskaźniki kosztów żywności w większych miastach na Śląsku
w roku 1936 (1928 = 100).**

M i e s i a c	M i a s t a		
	Katowice	Bielsko	Chorzów
Styczeń	48,1	49,8	47,5
Luty	47,0	49,9	45,8
Marzec	46,6	49,2	45,6
Kwiecień	47,3	48,3	46,1
Maj	47,9	48,4	47,0
Czerwiec	47,5	49,0	46,9
Lipiec	48,2	49,0	47,8
Sierpień	47,8	49,0	46,4
Wrzesień	48,7	49,5	48,0
Październik	50,4	50,8	48,9
Listopad	50,5	52,2	49,6
Grudzień	50,5	51,9	49,9

Źródło: Wiadomości Statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego.

Ceny hurtowe artykułów przemysłowych za rok 1936.

Artykuł	Miara	Rodzaj ceny	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Żelazo:														
Złom żelazny kraj. . .	1 t	fr. w. st. wysyłk.	45,00	45,00	45,00	45,00	45,00	45,00	45,00	45,00	45,00	45,00	45,00	45,00
Surówka odlewnicza .	„	l. w. huta	119,50	119,50	119,50	119,50	119,50	119,50	119,50	119,50	119,50	119,50	119,50	119,50
Żelazo sztabowe . . .	„	p. w. st. Chebzie	232,00	232,00	232,00	232,00	232,00	232,00	232,00	232,00	232,00	232,00	232,00	232,00
Żelazo bednarskie . .	„	„ „ „ „	284,00	284,00	284,00	284,00	284,00	284,00	284,00	284,00	284,00	284,00	284,00	284,00
Drut walcowany . . .	„	„ „ „ „	269,00	269,00	269,00	269,00	269,00	269,00	269,00	269,00	269,00	269,00	269,00	269,00
Blacha żelazna 5 mm	„	„ „ „ „	291,00	291,00	291,00	291,00	291,00	291,00	291,00	291,00	291,00	291,00	291,00	291,00
Skóra:														
Skóry surowe bydlęce	1 kg	p. Toruń	1,04	1,13	1,01	1,04	1,10	1,30	1,35	1,42	1,50	1,55	1,54	1,39
Skóry surowe cielęce .	1 szt.	„ „	6,20	7,05	6,60	6,10	6,70	7,00	7,00 ⁶	7,00	7,20	7,50	7,50	7,60
Skóry surowe końskie	„	„ „	14,00	14,00	16,50	15,50	15,75	19,50	19,50	20,00	20,00	20,00	22,50	20,00
Podeszwowe I gat. . .	1 kg	p. fabryka	4,20	4,20	4,00	4,00	4,00	4,30	4,50	5,30	5,30	5,30	6,00	6,00
Juchty	„	„ „	5,00c	5,20c	5,10c	5,00c	5,00c	5,40c	5,60c	6,10d	6,25d	6,00d	6 40d	6,90d
Chromy czarne . . .	1 dm ²	„ „	0,16	0,16	0,16	0,17	0,18	0,18	0,18	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20

Źródło: Wiadomości Statystyczne Główn. Urz. Statyst.

Ceny hurtowe artykułów przemysłowych za rok 1936.

Artykuły	Miara	Rodzaj ceny	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Przetwory chemiczne.														
Nafta rafinowana . .	100 kg	I. Drohobycz	30,80	30,80	30,80	30,80	30,80	30,80	30,80	30,80	30,80	30,80	30,80	30,80
Benzyna 0,741/750 .	"	"	69,90	69,90	69,90	69,90	69,90	69,90	69,90	60,56	60,56	60,56	60,56	60,56
Olej gazowy . . .	"	"	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00
Olej maszyn. 4—5/50	"	"	47,50	47,50	47,50	47,50	47,50	47,50	47,50	47,50	47,50	47,50	47,50	47,50
Azotniak (N) . . .	1 kg	fr. st. odb.	1,28	1,30	1,30	1,31	1,31	1,31	1,19	1,19	1,19	1,19	1,18	1,21
Kwas siarkowy . .	1 t	I. fabryka	42,50 c	42,50 c	42,50 c	42,50 c	42,50 c	42,50 c	42,50 c	42,50 d	42,50 d	42,50 d	42,50 d	42,50 d

c — cena brutto, d —

Węgiel — koks.

Artykuły	Miara	Rodzaj ceny	Styczeń zł	Gru- dzień zł
Węgiel górnośląski gruby	1 tona	loco wagon		22,57
Koks gruby i kostka	1 tona	franco wag. fabryka		32,45

Ceny cynku, ołowiu itd. za rok 1936 na rynku polskim (w złotych).

Miesiąc	Cynk surowy	Cynk rafinowany	Blacha cynkowa	Ołów hutniczy miękki rafinowany	Blacha ołowiana	Minia ołowiana	Glejta ołowiana w łuskach	Srebro
	z a 1000 kg							za 1 kg
Styczeń	560,—	575,—	760,—	650,—	935,—	1085,—	1000,—	70,95
Luty	560,—	575,—	760,—	650,—	935,—	1085,—	1000,—	69,35
Marzec	520,—	535,—	760,—	623,75	935,—	1085,—	1000,—	—
Kwiecień	500,—	515,—	760,—	617,50	935,—	1085,—	1000,—	—
Maj	530,—	545,—	760,—	616,50	935,—	1085,—	1000,—	—
Czerwiec	530,—	545,—	760,—	612,25	935,—	1085,—	1000,—	—
Lipiec	530,—	545,—	760,—	621,50	935,—	1085,—	1000,—	—
Sierpień	530,—	545,—	760,—	623,50	935,—	1085,—	1000,—	—
Wrzesień	530,—	545,—	760,—	621,50	935,—	1085,—	1000,—	—
Październik	530,—	545,—	760,—	643,25	935,—	1085,—	1000,—	—
Listopad	580,—	595,—	800,—	689,50	985,—	1135,—	1085,—	—
Grudzień	631,—	646,—	880,—	829,50	1160,—	1235,—	—	—

Zebrane od firm cynkowych.

Ceny materiałów budowlanych za rok 1936.

nr	Nazwa towaru	Jednostka	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec
1	Cegła zwyczajna palona .	1000 szt.	30—35	30—35	30—35	30—35	30—35	30—35
2	„ sufitowa 25x33x15	„	180—220	180—220	180—220	180—220	180—220	180—220
3	„ pustakowa	„	38—45	38—45	38—45	38—45	38—45	38—45
4	Żwir rzeczny	1 tona	6,5—7	6,5—7	4,7—5,7	4,7—5,7	4,7—5,7	4,7—5,7
5	Piasek rzeczny	„	7—8	7—8	6,5	6,5	6,5	6,5
6	„ kopalny	1 m ³	4—5	4—5	4,5	4,5	3,5—4,5	3,5—4,5
7	Wapno pal. zal. od jak.	1000 kg	16—20	16—20	16—20	16—20	16—20	16—20
8	Cement w workach . .	100 kg	3,7—4,4	3,7—4,4	3,7—4,4	3,7—4,4	3,7—4,4	3,8—4,4
9	Gwoździe do trzciny . .	1 kg	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
10	Drut do trzc. ż. 1 mm .	„	0,74	0,74	0,74	0,74	0,74	0,74
11	Żelazo do bet. skł. c. z. .	1 tona	279,—	279,—	275,—	275,—	275,—	275,—
12	„ profil. do nr 24 . .	„	288,—	288,—	285,—	285,—	285,—	285,—
13	Walcówka w wiąz. . .	„	342,—	—	—	—	—	—
14	Blacha cynkowa	1 kg	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82
15	Papa nr 200	7 m ²	2,85	2,85	2,85	2,85	2,75—2,85	2,85
16	„ nr 80	„	6,—	6,—	4,9—6	4,9—5	4,9—5	4,95
17	Dachówka karp. I kl. . .	1000 szt.	100,—	100,—	100,—	100,—	100,—	100,—
18	Gwoździe papowe . . .	1 kg	0,90	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
19	Smola gazowa prep. . .	100 kg	19—20	19—20	19—20	19—20	18,5—20	18—20
20	Asfalt krajowy	„	—	—	18,5—20	18,5	18,5—20	18,5
21	Karbolineum	„	30,—	30,—	30,—	30,—	30,—	30,—
22	Dachówka cem. 22 szt. .	1000 szt.	135,—	135,—	135,—	135,—	135,—	135,—
23	Belki sosn. do 6 m dł. .	1 m ³	58—65	58—65	58—62	58—65	60—65	60—65
24	Brusy sosn. 40-50 mm . .	„	55—58	55—58	55—58	55—58	56—60	56—60
25	Kantówka sosn. wiązan. .	„	55—58	55—58	55—58	55—58	58—60	58—60
26	Deski podłog. s. h. . . .	„	80—85	80—85	80—85	80—85	85—90	85—90
27	Legary 10x10	„	55,—	55,—	55,—	55,—	56—60	55—58
28	Łaty 4-6	„	55—58	55—58	55—58	55—58	55—60	55—60
29	Szałówka sosnowa	„	38—42	38—45	38—43	40—45	40—45	40—45
30	Deszcz. dęb. park. 1 kl. .	1 m ²	6,5—7,5	6,5—7,5	6,5—7,5	6,5—7,5	7,5	7,5

	Nazwa towaru	Jednostka	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień
1	Cegła zwyczajna palona .	1000 szt.	30—35	30—35	30—35	30—35	30—35	32—37
2	„ sufitowa 25x33x15	„	180—220	180—220	180—220	150—220	160—240	240—260
3	„ pustakowa	„	38—45	38—45	38—45	38—45	36—45	40—45
4	Zwir rzeczny	1 tona	4,7—5,7	4,7—5,7	4,7—5,7	4,7—5,7	4,7—5,7	4,7—5,7
5	Piasek rzeczny	„	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5
6	„ kopalny	1 m ³	3,5—4,5	4—4,5	4—4,5	4—4,5	4—4,5	4—4,5
7	Wapno pal. zal. od jak.	1000 kg	16—20	16—20	16—20	16—20	16—20	16—20
8	Cement w workach . . .	100 kg	3,8—4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4
9	Gwoździe do trzc. . . .	1 kg	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
10	Druć do trzc. ż. 1 mm .	„	0,74	0,74	0,74	0,74	0,74	0,74
11	Żelazo do bet. skl. c. z. .	1 tona	275,—	275,—	275,—	275,—	275,—	275,—
12	„ profil. do nr 24 . . .	„	285,—	285,—	285,—	285,—	285,—	285,—
13	Walcówka w wiązk. . . .	„	—	—	—	—	—	—
14	Blacha cynkowa	1 kg	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82
15	Papa nr 200	7 m ²	2,85	2,75—2,85	2,75—2,85	2,75—2,85	2,75—2,85	2,75—2,85
16	„ nr 80	„	4,95	4,95—5,25	4,95—5,25	4,95—5,25	4,95—5,25	4,95—5,25
17	Dachówka karp. I kl. . . .	1000 szt.	100,—	100,—	100,—	100,—	100,—	100,—
18	Gwoździe papowe	1 kg	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9—1
19	Smola gazowa prep. . . .	100 kg	18—20	17,5—20	18,5—21	18—21	18—21	17,5—21
20	Asfalt krajowy	„	18,5	18,5—20	18,5—20	18—20	18—20	18—20
21	Karbolineum	„	30,—	30,—	30,—	30,—	30,—	30,—
22	Dachówka cem. 22 szt. .	1000 szt.	135,—	135,—	135,—	130—135	130—135	130—135
23	Belki sosn. do 6 m dł. . .	1 m ³	60—65	65—70	70—75	72—80	72—80	72—80
24	Brusy sosn. 40-50 mm . .	„	56—60	58—62	63—70	65—72	65—72	65—72
25	Kantówka sosn. wiązan. .	„	58—60	58—62	63—68	70—75	70—75	70—75
26	Deski podłog. s. h. . . .	„	85—90	85—90	85—90	85—90	85—90	85—90
27	Legary 10x10	„	55—58	58—62	60	65—70	65—70	70—75
28	Łaty 4-6	„	55—60	60—65	65—70	65—70	65—70	65—70
29	Szalówka sosnowa	„	40—45	45—50	48—52	50—55	50—55	52—55
30	Deszcz. dęb. park. 1 kl. .	1 m ²	7,5	8—8,5	8—8,5	8—8,5	8—8,5	8,—

**Przeciętne ceny giełdowe zbóż i paszy w Katowicach
za rok 1936 i 1935 w złotych za 1 tonę.**

A r t y k u ł y	Rok 1936	Rok 1935
Zyto	162,74	146,35
Zyto eksportowe	281,45	245,91
Pszenica	218,30	185,33
Pszenica eksportowa	358,56	315,78
Jęczmień	187,37	165,15
Jęczmień eksportowy	340,08	260,—
Owies	155,35	149,88
Owies eksportowy	260,92	234,93
Mąka żytnia	220,24	223,33
Otręby żytnie	108,30	132 29
Otręby pszenne	115,43	135,77
Makuchy lniane	175,43	182,26
Makuchy rzepakowe	156,13	133,50
Słoma prasowana	38,05	40,70
Siano koniczyna	—	—
Siano łukowe	60,14	106,62
Ziemniaki jadalne	35,89	37,25
Ziemniaki do sadzenia	79,38	58,85
Ziemniaki eksportowe	—	—
Kapusta	—	—

**Średnie ceny hurtowe nabiału w kategoriach według notowań Izby
Przem.-Handl. w Katowicach w roku 1935 (w złotych).**

M i e s i a c	Masło deser. I gat. za 1 kg	Masło deser. II gat. za 1 kg	Masło wiejskie za 1 kg	Masło kuchenne za 1 kg	Mleko pełne surowe za 1 litr
Styczeń	2,90	2,70	2,68	—	0,16
Luty	3,10	2,90	3,08	—	0,16
Marzec	3,13	2,92	2,80	2,73	0,16
Kwiecień	3,02	2,83	2,68	—	0,14
Maj	3,69	2,48	2,28	—	0,14
Czerwiec	2,40	2 13	2,—	—	0,14
Lipiec	2,65	2,50	2,38	—	0,14
Sierpień	2 65	2,38	2,28	—	0,14
Wrzesień	2,60	2,35	2,25	—	0,14
Październik	2,75	2,50	2,50	—	0,14
Listopad	3,—	2,75	2,68	2,65	0,16
Grudzień	3,15	2,90	2,80	2,48	0,16

Źródło: Protokoły Komisji Notowań Cen Nabiału przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Katowicach.

Ceny miejscowe płacone producentom za ziemiopłody i żywy inwentarz oraz nabiał.

Towar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
za quintal w złotych												
Pszenica	19,04	18,70	19,36	19,67	20,72	21,32	20,17	19,96	21,58	24,45	19,26	23,82
Zyto	14,65	13,79	14,31	14,53	15,58	15,64	14,83	14,49	15,55	18,38	14,52	18,52
Jęczmień	15,62	15,36	15,54	15,50	16 —	15,85	15,65	15,22	16,61	19,12	15,50	19,29
Owies	15,62	15,15	15,82	15,72	16,03	16,29	15,87	14,25	14,35	16,37	15,63	16,66
Gryka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Groch	26,22	25,50	24,58	22,80	23,38	—	25,11	23,17	—	22,67	24,60	21,50
Ziemiaki jadalne	5,14	5,02	5,07	4,75	4,45	4,34	4,69	5,05	4,82	5,36	4,93	5,03
„ fabryczne	4,15	3,92	3,90	3,80	3,31	3,51	3,75	—	3,58	4,45	3,86	4,30
Siano koniczyny	9,67	9,49	9,35	8,92	8,45	7,90	7,12	6,70	7,03	7,53	9,02	7,57
„ łąkowe	7,44	7,37	7,30	6,69	6,43	5,68	5,27	5,09	5,15	5,91	6,89	5,64
Słoma	4,47	4,37	4,47	4,20	4,08	3,97	3,81	3,51	3,49	3,82	4,21	3,99
za sztukę												
Koń roboczy	264,—	258,—	282,—	275,—	281,—	286,—	287,—	293,—	300,—	311,—	273,—	278,—
Krowa dojna	226,—	220,—	226,—	229,—	234,—	230,—	235,—	235,—	237,—	243,—	228,—	225,—
Owca rzeźna	21,—	17,—	18,—	21,—	18,—	21,—	—	18,—	22,—	21,—	19,—	22,—
za 1 kg												
Wieprz wagi żywej	0,88	0,82	0,78	0,80	0,88	0,92	0,93	0,91	0,95	0,93	0,91	0,91
za 1 litr												
Mleko za litr	0,19	0,20	0,19	0,19	0,18	0,18	0,17	0,18	0,19	0,18	0,19	0,19
za 10 sztuk												
Jaja 10 sztuk	1,09	0,84	0,72	0,58	0,59	0,63	0,69	0,72	0,76	0,89	0,82	1,14

Źródło: Wiadomości Statystyczne Główn. Urz. Statyst.

Obroty Izby Rozrachunkowej w Katowicach za rok 1936.

Przedst. dowody	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
W 1000 sztuk	6,636	4,5	5,2	5,3	4,4	4,9	5,3	5,4	5,2	5,8	5,7	5,2	
Suma ogółem	169,4	41,2	45,2	48,5	44,3	48,3	5,3	50,3	56,4	56,2	56,3	56,5	} miliony złotych
Wyrównanie przez kompensatę	132,1	22,3	22,4	27,2	22,9	26,4	27,7	27,1	30,7	30,1	34,2	32,6	
W proc.	78	54	49,6	56,1	51,7	54,7	54	53,9	54,4	53,6	60,7	57,7	

Źródło: Wiadomości Statystyczne Główn. Urz. Statyst.

**Nadesłane Izbie Przemysłowo-Handlowej w Katowicach świadectwa przemysłowe za rok 1936
z Kas Skarbowych Górnego Śląska.**

Katowice	Chorzów	Lnbliniec	Mysłowice	Pszczyna	Rybnik	Siemianowice	Świętochłowice	Tarn. Góry	Wodzisław	Bielsko	Cieszyn
A 4 773	A 2 830	A 695	A 1 305	A 2 037	A 1 997	A 999	A 2 486	A 883	A 879	A 1 785	A 1 633
B 2 587	B 1 518	B 578	B 650	B 1 284	B 1 317	B 599	B 1 145	B 887	B 698	B 1 656	B 1 613
D 158	D 25	D 5	D 10	D 20	D 6	D 1	D 3	D 5	D 17	D 120	D 63
KR 382	KR 89	KR 22	KR 25	KR 65	KR 44	KR 37	KR 49	KR 21	KR 38	KR 198	KR 123
Razem: 7 900	4 462	1 300	1 990	3 406	3 364	1 636	3 683	1 796	1 632	3 759	3 432

Ze wszystkich Kas Skarbowych nadesłano Izbie świadectw przemysłowych:

Razem 38 362

	r. 1936	r. 1935
handlowych	22 302	19 271
przemysłowych	14 534	12 023
komisowych	433	327
kart rejestracyjnych	1 093	1 008
Razem:	38 362	32 629

Świadectwa przemysłowe według kategorii:

	r. 1936	r. 1935		r. 1936	r. 1935		r. 1936	r. 1935
A I	63	59	B I	43	41	D II	130	111
A II	2 199	1 995	B II	16	21	D III	108	88
A III	8 539	8 028	B III	42	41	D IV	195	128
A IV	11 084	8 828	B IV	192	191			
A Va	47	40	B V	380	329		433	327
A Vb	370	321	B VI	349	283			
			B VII	611	575			
			B VIII	12 901	10 542			
	22 302	19 271		14 534	12 023			

Świadectwa przemysłowe wykupione przez ważniejsze przedsiębiorstwa przemysłowe w 1936 r.

Rodzaj przemysłu	K a t e g o r i a								Razem
	B I	B II.	B III.	B IV.	B V.	B VI.	B VII.	B VIII.	
Huty żelazne	4 (5)*	(1)	—	—	—	—	—	—	4 (6)
„ cynkowe	2 (2)	3 (4)	1 (1)	1 (2)	—	—	—	—	7 (9)
Kopalnie węgla	33 (28)	2 (2)	3 (5)	5 (3)	3 (3)	(2)	—	—	46 (43)
„ rud	1	—	—	1	—	—	—	—	2 (2)
Przemysł metalowy i żelazny przetwórczy	— (3)	1 (1)	5 (8)	20 (22)	37 (32)	26 (25)	39 (32)	69 (47)	197 (170)
Przemysł elektryczny	—	—	9 (8)	8 (9)	9 (10)	12 (13)	38 (44)	213 (248)	285 (329)
Fabryki żarówek	—	—	1	1 (1)	1 (5)	2	3	2	10 (6)
Koksownie	—	1 (1)	1 (2)	2 (2)	—	—	—	—	4 (5)
Brykietownie	—	—	—	—	1 (1)	—	—	—	1 (1)
Cementownie	—	—	1 (1)	—	—	—	—	—	1 (1)
Cegielnie	—	—	—	14 (20)	69 (34)	21 (13)	7 (8)	17 (18)	128 (93)
Kamieniołomy	—	—	— (1)	3 (2)	10 (6)	6 (14)	8 (13)	57 (68)	84 (104)
Tartaki	—	—	—	9 (8)	7 (10)	12 (9)	21 (13)	38 (45)	87 (85)
Wyroby drzewne	—	—	1 (1)	7 (4)	15 (8)	5 (1)	5 (4)	25 (20)	58 (38)
Papiernie i przemysł przetw. papier	—	1 (1)	2 (2)	6 (7)	8 (6)	4 (2)	7 (4)	8 (20)	36 (42)
Młyny	—	—	1 (1)	8 (9)	10 (11)	18 (19)	23 (24)	46 (67)	106 (131)
Browary	1 (1)	1 (1)	— (2)	4 (2)	— (1)	— (1)	—	—	6 (8)
Fabryki wódek	—	—	—	—	22	—	—	—	22
Przemysł chemiczny	1 (1)	4 (4)	3 (3)	7 (16)	16 (24)	7 (13)	18 (22)	77 (134)	133 (217)
Fabryki mydła	—	—	1 —	4 (4)	1 (1)	—	2 (1)	13 (2)	21 (8)
„ sukna	—	1 (1)	2 (2)	22 (25)	18 (20)	13 (9)	7 (10)	57 (58)	120 (125)
„ tekstylne i wykończalnie	1 (1)	2 (2)	—	6 (2)	2 (4)	3 (1)	4 (9)	15 (19)	33 (38)
„ kapeluszy	—	—	2 (2)	— (1)	—	—	1	1	4 (3)

*) Liczby w nawiasach odnoszą się do r. 1935.

Wykaz zaświadczeń pochodzenia towarów w r. 1936, wystawionych przez Izbę Przem.-Handl. w Katowicach.

L. p.	Kraje, do których wystawiono zaświadczeń pochodzenia	w m i e s i a c a c h												Razem
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
1	Afryka Połudn. (Unia)	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2
2	Afryka Wschodnia	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
3	Afryka Zachodnia	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
4	Algier	—	9	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	11
5	Ameryka (Stany Zjedn. A. P.)	—	—	10	—	1	3	2	—	2	—	3	—	21
6	Anglia	—	—	—	1	2	—	—	1	—	—	1	—	5
7	Argentyna	80	26	30	37	40	52	7	26	50	19	109	90	566
8	Austria	—	—	—	—	2	—	1	—	—	1	1	7	12
9	Belgia	2	—	1	—	—	—	1	2	1	2	1	2	12
10	Boliwia	—	2	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	4
11	Brazylia	2	1	2	—	1	2	11	5	4	7	2	1	38
12	Bułgaria	3	1	1	1	1	1	4	—	1	2	—	1	16
13	Chile	3	2	—	1	—	1	3	1	1	2	3	2	19
14	Chiny	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	2
15	Czechosłowacja	7	6	9	7	5	6	10	3	11	3	4	9	80
16	Egipt	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	1	4
17	Estonia	—	—	—	4	7	—	2	2	5	3	4	3	30
18	Finlandia	1	3	—	1	1	—	—	—	2	—	3	1	12
19	Francja	6	6	6	4	11	5	4	9	4	9	14	16	94
20	Grecja	22	27	13	14	14	15	6	3	20	12	2	14	162
21	Holandia	7	19	17	21	15	31	12	14	31	10	23	9	209
22	Honduras	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
23	Hiszpania	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	2
24	Indie Brytyjskie	1	6	3	2	3	—	2	1	1	—	—	—	19

25	Indie Holenderskie	5	2	—	15	2	4	4	3	9	13	2	6	65
26	Indie Zachodnie	2	—	—	—	3	5	7	11	10	5	6	4	53
27	Irak	—	—	—	—	4	1	—	—	2	—	—	—	7
28	Irlandia	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	1	4
29	Jugosławia	3	4	3	5	9	6	6	1	6	10	8	5	67
30	Kolumbia	1	—	8	—	—	2	1	1	—	1	—	5	19
31	Litwa	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2
32	Łotwa	6	—	2	—	—	—	—	1	—	—	1	1	11
33	Malta	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
34	Marokko hiszpańskie	6	5	2	1	—	—	—	—	1	—	—	—	15
35	Marokko francuskie	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
36	Meksyk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
37	Niemcy	—	2	2	1	12	1	3	1	—	3	3	3	31
38	Palestyna	—	—	1	—	1	—	2	—	—	—	—	2	6
39	Persja	—	—	3	1	8	4	2	1	1	1	4	—	25
40	Peru	—	—	—	—	1	—	4	—	1	—	—	—	6
41	Portugalia	—	1	2	4	—	—	—	2	1	1	—	6	17
42	Rumunia	64	56	77	35	24	35	32	106	45	69	84	82	709
43	Sudan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
44	Syria	2	2	3	2	5	1	2	6	3	10	2	1	39
45	Szwajcaria	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2
46	Tunis	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	2
47	Turcja	2	2	5	11	7	14	20	6	4	9	4	7	91
48	Urugwaj	14	7	4	3	1	3	1	28	6	15	22	15	119
49	Węgry	14	24	15	13	11	10	22	36	28	19	17	7	216
50	Włochy	8	3	5	—	—	—	1	—	—	—	8	5	30
51	Wyspy Kanaryjskie	4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	1	8
52	Wyspy Malajskie Bryt.	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Razem:		266	217	225	187	193	206	176	275	254	228	332	318	2 817

Zamknięcie rachunkowe Funduszu Emerytalnego urzędników Izby Przem.-Handl. w Katowicach na dzień 31 grudnia 1936 r.

	zł	zł		zł	zł
Saldo z 26. VI. 1936:			Wydatki:		
Przejęto:			a) emerytury — dr Opuszyński . .	4.706.40	
I. Katowice			b) bud. domu przy ul. Zamkowej .	90.294 69	
a) gotówka w M. K. O. nr 25.475	23.121.18		J. Widuch — zaliczki na budowę	25.000.—	120.001.09
b) papiery wartościowe			Saldo:		
6% Pożyczki Narodowej . . .	14.220.—		a) gotówka w kasie	10.01	
7% L. zast. B. G. K.	41.791 50	79.132.68	B. G. K. cto separ.	1.073.—	
II. Bielsko			M. K. O. nr 25.475	8.067.84	
a) gotówka			gotówka w Bielsku K. K. O. nr		
B. G. K. w Białej nr 3.367 . .	1 640.43		5.052	3.818.61	12.969.46
K. K. O. w Bielsku nr 5.052 . .	24 381.63		b) papiery wartościowe	14.220.—	
M. K. O. w Białej nr 10.659 . .	32.612.80		papiery wartościowe	33.227.32	47.447.32
Izba Przem.-Handl. Katowice —					
dotacja	3.500.—	62.134.86			
b) papiery wartościowe					
4.700 — 8% L. zast. B. G. K. .	9.832.44				
5.000 — 8% Poż. m. Poznania	3.011.25				
2.500 — 3% Prem. Poż. Bud. .	1.980.63				
10.000 — akcje Banku Polsk. .	8.663.—				
5.000 — 6% Poż. Narod. . .	4.740.—				
5.000 — 3% Poż. Inwest. . .	5.000.—	33.227.32			
Wpływy: odsetki	5.199.01				
składki urzędników	724 —	5 923.01			
		180 417.87			180 417.87

Komisja Rewizyjna:

Inż. N. Krotowski m. p. T. Kowalczyk m. p.

L. Szefer m. p.

Za zgodność z książkami:

Witold Skarżyński m. p.

biegły w sprawach księgowości, zaprzys. rewizor.

Zamknięcie Funduszu Stypendialnego na dzień 31 grudnia 1936 r.

Gotówka w M.K.O. ks. nr 29.038 .	7 579,84	Izba Przemysłowo-Handlowa za odsetki do zwrotu	329,84
		Fundusz Stypendialny	7 250,—
	7 579,84		7 579,84

Zestawienie stanu majątkowego Izby Przem.-Handl.

AKTYWA			
1. Gotówka w kasie Izby		14 550,30	
Gotówka w kasie Ekspozytury		3 637,10	18 187,40
2. Banki:			
a) Bank Gospodarstwa Krajowego		68 051,—	
b) P. K. O. r-k czek. nr 300.700		8 245,05	
c) P. K. O. r-k czek. nr 306.717		743,11	
d) M. K. O. książ. czek. nr 6.307		756,13	
e) M. K. O. w Bielsku		31 922,54	
f) Bank Raiffeisena		189,50	109 907,33
3. Papiery wartościowe			
25 szt. akcji Banku Polskiego nr dep. 35		—	2 500,—
4. Udziały:			
a) Śl. Tw. Wystaw i Prop. Gosp.		8 500,—	
b) „Informacja“ Sp. z o. o.		22 500,—	31 000,—
5. Dłużnicy		—	92 438,65
6. Nieruchomości:			
a) Dom przy Pl. Wolności 8	236 764,40		
— 2% amortyzacji	5 637,25	231 127,15	
b) Dom przy Pl. Wolności 12a	279 403,80		
— 2% amortyzacji	5 820,20	273 583,60	
c) Dom w Bielsku przy ul. Piłsudskiego 4	150 342,—		
— 2% amortyzacji	3 068,20	147 273,80	651 984,55
7. Ruchomości:			
a) urządzenie biur	40 501,37		
dopis	5 600,09		
— 10% amortyzacji	46 101,46		
— 9 465,46		36 636,—	
b) samochód	4 200,—		
— 20% amortyzacji	1 400,—	2 800,—	39 436,—
			945 453,93

w Katowicach na dzień 31 grudnia 1936 roku.

PASywa			
1. Fundusz Rezerwowy:			
z roku 1935	121 628,38		
nadwyżka budżetowa w r. 1936	71 490,54		193 118,92
2. Wierzyciele:			
a) K. K. O. pow. Katowickiego	262 500,—		
b) ubezpieczenia socjalne	1 683,06		
c) kaucje	300,—		
d) Biuro Kolejowe	234,—		
e) Izba Polsko-Austriacka	255,50		
f) wydatki r. 1936 do spełnienia w r. 1937	34 291,51		
g) różni wierzyciele	1 294 05		300 558,12
3. Czysty majątek	—		451 776,89
			945 453,93

Komisja Rewizyjna:

T. Kowalczyk m. p.

Inż. N. Krotowski m. p.

L. Szefer m. p.

Za zgodność z książkami:

Witold Skarżyński m. p.

biegły w sprawach księgowości, zaprzys. rewizor.

Spis rzeczy:

	Str.
Wstęp	3
CZĘŚĆ PIERWSZA: SPRAWOZDANIE ZE STANU GOSPO-	
DARCZEGO PRZEMYSŁU I HANDLU	5—91
I. Uwagi wstępne	7
II. Przemysł węglowy	15
III. Przemysł brykietowy	28
IV. Przemysł koksowy	31
V. Przemysł produktów węglopochodnych	37
VI. Przemysł hutniczo-żelazny	40
VII. Przemysł cynkowy i ołowiany	54
VIII. Przemysł włókienniczy i konfekcyjny	62
IX. Różne przemysły przetwórcze	71
X. Sytuacja w handlu	82
XI. Różne przedsiębiorstwa	90
CZĘŚĆ DRUGA: SPRAWOZDANIE Z CZYNNOCI IZBY	94—238
I. Zebrania plenarne	95
II. Sekcje Izby	113
III. Komisje Izby	113
IV. Podkomisje	120
V. Zarząd Izby	120
VI. Inne posiedzenia	121
VII. Dni urzędowania Izby w ośrodkach prowincjonalnych	122
VIII. Prace Izby w dziedzinie ustawodawczej	122
IX. Opiniowanie statutów zrzeszeń	125
X. Sprawy podatkowe	127
(Lista przedmiotów krótkotrwałych. Projekt rozporządzenia wykonawczego do ustawy o państwowym podatku dochodowym. Zasada inwentaryzacji przedmiotów majątkowych. Dekret Prez. RP. o ulgach podatkowych dla nabywców pojazdów mechanicznych. Sprawa świadectw akcyzowych dla fabryk wódek. Sprawa świadectw przemysłowych dla zakładów hurtowej sprzedaży własnych wyrobów. Wartość dochodu w naturze za rok 1936. Zagadnienia art. 7 ustawy o państwowym podatku przemysłowym.)	

XI. Sprawy socjalne	139
(I. Sprawy dotyczące techniki ubezpieczeniowej. II. Zagadnienia świadczeń. III. Ogólne zagadnienia ubezpieczeń.)	
XII. Obrót handlowy z zagranicą	148
(I. Zagadnienia natury ogólnej. II. Eksport. 1. Sprawy ogólne. 2. Akcja propagandowa i interwencyjna w zakresie eksportu. 3. Eksport artykułów standaryzowanych. III. Import. 1. Działalność w zakresie polityki reglamentacyjnej i kontyngentowej. 2. Podział kontyngentów przywozowych. 3. Akcja informacyjna w zakresie importu. IV. Handel kompensacyjny. V. Pośrednictwo handlowe w eksporcie i imporcie. VI. Wizyty konsularne. VII. Sprawy traktatowe. VIII. Sprawy zamrożonych należności. IX. Sprawy celne.)	
XIII. Sprawozdanie z prac referatu komunikacyjnego . .	169
(1. Sprawy samochodowe. 2. Sprawy pocztowe. 3. Sprawy morskie. 4. Sprawy taryf kolejowych. 5. Sprawy rozkładów jazdy P.K.P. 6. Państwowa Rada Komunikacyjna. 7. Biuro Kolejowe Izby. 8. Różne sprawy kolejowe i komunikacyjne. 9. Sprawy turystyczne.)	
XIV. Sprawy związane z działalnością P.K.O.	185
XV. Badania dystrybucyjne	186
XVI. Zwyczaje handlowe	187
XVII. Sprawy wystaw i targów krajowych i międzynarodowych	190
XVIII. Opinie w sprawach związanych z wykonywaniem prawa przemysłowego	193
(Koncesje przemysłowe, ustalanie rodzaju przemysłu itp. W sprawie targów gminnych.)	
XIX. Zgłoszenia procederu	202
XX. Rejestr umów o naukę w przemyśle	203
XXI. Rejestr handlowy	204
XXII. Opinie w sprawach otwarcia postępowania układowego	205
XXIII. Interwencje o polubowne załatwienie spraw . . .	206
XXIV. Dział informacyjny	206
XXV. Referat statystyczny	207
XXVI. Zawiadomienia o dostawach i przetargach . . .	210
XXVII. Zaświadczenia	211
XXVIII. Sprawy patentowe	211
XXIX. Ustawowe określenie nazwy hotel	212
XXX. Sąd polubowny i urząd rozjemczy dla spraw niewłaściwej konkurencji	212
XXXI. Działalność w dziedzinie oświaty zawodowej . .	213

XXXII. Szkoły Izby Przemysłowo-Handlowej w Katowicach .	216
XXXIII. Kursy handlowe Izby Przemysłowo-Handlowej w Katowicach	219
XXXIV. Sprawozdanie finansowe szkół Izby	222
XXXV. Rzeczoznawcy, biegli, rewidenci itp.	226
XXXVI. Ulgowe paszporty handlowe	233
XXXVII. Zbiórka na zakup samolotów szkolnych	234
XXXVIII. Akcja na rzecz Pomocy Zimowej dla Bezrobotnych .	235
XXXIX. Śląskie Wiadomości Gospodarcze	236
XL. Własność nieruchoma Izby Przemysłowo-Handlowej .	237
XLI. Kancelaria Izby	238
CZĘŚĆ TRZECIA: TABELE STATYSTYCZNE	239—299
Produkcja, sprzedaż i zapasy	240
Przemysł metalowy str. 240. Przemysł chemiczny str. 262.	
Przemysł mineralny str. 270. Przemysł elektrotechniczny	
str. 273. Przemysł papierniczy str. 276. Przemysł drzewny	
str. 278. Przemysł skórzaný str. 279. Przemysł obuwniczy	
mechaniczny str. 279. Przemysł włókienniczy str. 280. Prze-	
mysł spożywczy str. 282.	
Przemiał zbóż w młynach	283
Eksploatacja tramwajów śląskich	283
Żegluga powietrzna za rok 1936	284
Samochody i pojazdy mechaniczne na Śląsku	285
Miesięczne obroty na giełdzie zbożowo-towarowej w Katowicach	286
Wskaźnik kosztów żywności w większych miastach na Śląsku .	287
Ceny hurtowe artykułów przemysłowych	288
Ceny cynku, ołowiu itd. za rok 1936 na rynku polskim . . .	290
Ceny materiałów budowlanych za rok 1936	291
Przeciętne ceny giełdowe zbóż i paszy w Katowicach . . .	293
Średnie ceny hurtowe nabiału w Katowicach	293
Ceny miejscowe ziemiopłodów, paszy, żywego inwentarza i na-	
biału na Śląsku	294
Obroty Izby Rozrachunkowej w Katowicach	295
Świadczenia przemysłowe za rok 1936	296
Świadczenia przemysłowe wykupione przez ważniejsze przedsię-	
biorstwa przemysłowe w roku 1936	297
Wykaz zaświadczeń pochodzenia towarów w roku 1936 wysta-	
wionych przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Katowicach .	298
Zamknięcie rachunkowe Funduszu Emerytalnego urzędników	
Izby Przemysłowo-Handlowej w Katowicach na dzień	
31 grudnia 1936 r.	300
Zamknięcie Funduszu Stypendialnego na dzień 31 XII 1936 r.	301
Zestawienie stanu majątkowego Izby na dzień 31 XII 1936 r. .	302
Tabele wklejone: Zamknięcie rachunkowe Izby Przemysłowo-Handlowej	
w Katowicach za rok 1936. Zatrudnienie i zarobki w przemysłach	
przetwórczych.	

Zamknięcie rachunkowe Izby Przemysłowo-Handlowej w Katowicach za rok 1936.

Dochody

Rozchody

Dział	§§	Poz.	Przedmiot	Sumy prelimin.	Rzeczy- wiste wpływy	Różnica + —	Dział	§§	Poz.	Przedmiot	Sumy prelimin.	Rzeczy- wiste wydatki	Virement	Różnica + —
I			WŁASNE DOCHODY IZBY				I			Wydatki zwyczajne:				
		1	Dochody zwyczajne:							Wydatki osobowe				
			Dochody z opłat					1		Place				
		1	Opłaty od świadectw pochodzenia tow.	20 000,—	28 635,21	+ 8 635,21		1		Urzednicy (ustaleni i nieustaleni)	177 020,—	172 465,—	— 4 522,—	— 33,—
		2	Opłaty od zaświadczeń paszportowych	3 000,—	3 256,—	+ 256,—		2		Dietariusze	2 240,—	2 434,13	+ 194,13	—
		3	Opłaty od podań o import towarów reglament.	164 870,—	200 416,—	+ 35 546,—		3		Konsultanci itp.	19 000,—	19 444,01	+ 444,01	—
		4	Opłaty od zaśw. dot. zwrotu cła przy wyw. masła	—	—	—		4		Wozni i gońcy z dod. na umundurowanie	8 800,—	8 748 20	—	— 51,80
		5	Opłaty od zaśw. dot. zwoln. od cła wyw. masła	—	—	—				Ubezpieczenia				
		6	Opłaty od zaśw. dot. zwoln. od cła wyw. jaj	—	—	—		2		Kasa Chorych	900,—	1 027,14	+ 127,14	—
		7	Opłaty od zaśw. dot. zwrotu cła przy wyw. lnu i pakul	—	—	—		2		Inne ubezpieczenia	6 000,—	6 065,21	+ 65,21	—
		8	Opłaty od zaśw. dot. zwoln. od cła przy wyw. szczeciny, włosia i sierści	1 000,—	944,56	— 55,44		3		Wpłata do funduszu emerytalnego Izby	3 500,—	3 500,—	—	—
		9	Opłaty od zaśw. dot. zwoln. od cła przy wyw. pierza i puchu	9 000,—	8 542,27	— 457,73		4		Ubezpieczenie od wypadków	950,—	960,51	+ 10,51	—
		10	Inne opłaty	8 000,—	8 205,18	+ 205,18				Remuneracje i zapomogi	14 500,—	18 181,—	+ 3 681,—	—
		11	Opłaty związane z pomocą dla eksportu	43 000,—	66 369,10	+ 23 369,10	II			Wydatki rzeczowe				
			Dochód z nieruchomości					1		Lokal				
		1	Czynsz	21 400,—	22 438,90	+ 1 038,90		1		Czynsz za lokal i wynajem sali	—	—	—	—
		2	Wpływy dodatkowe (za ogrzewanie centralne)	200,—	486,28	+ 286,28		2		Swiatlo, opał i utrzymanie porządku	—	—	—	—
			Dochód z agend specj. Izby					3		Remont lokalu	—	—	—	—
		1	Biuro kolejowe	400,—	485,15	+ 85,15		1a		Nieruchomość				
		2	Biuro celne	—	—	—		1		Utrzymanie porządku, opał, woda itp.	10 000,—	10 204,39	+ 204,39	—
			Dochody nadzwyczajne:					2		Swiatlo, utrzymanie porządku w lokalu	7 150,—	6 093,84	— 420,83	— 635,33
		6	Przelew z funduszu rezerw	—	—	—		3		Remont gmachu, lokalu, instalacje	8 500,—	8 712,90	+ 212,90	—
		7	Pozyczka	—	—	—		4		Ubezpieczenia i podatki	2 000,—	2 003,54	+ 3,54	—
II			Dodatek do ceny świadectw przemysłowych	302 500,—	295 143,07	— 7 356,93				Wydatki biurowe				
								1		Materiały piśmienne	9 000,—	8 767,46	— 232,54	—
								2		Druki i ogłoszenia	3 000,—	3 436,62	+ 436,62	—
								3		Porto i opłaty telegraficzne	2 000,—	1 549,90	— 436,62	— 13,48
								4		Opłaty telefoniczne	11 000,—	10 426,16	— 292,—	— 281,84
								5		Inwentarz (kupno, naprawa)	17 000,—	18 204,96	+ 1 204,96	—
								6		Czasopisma, książki, mapy	5 000,—	5 176,20	+ 176,20	—
								7		Drobne wydatki	500,—	433,30	— 66,70	—
										Koszty utrzymania samochodu	3 500,—	2 410,84	— 1 089,16	—
							III			Wydawnictwa, subwencje, składki				
								1		Wydawnictwa				
								1		Śląskie Wiadomości Gospodarcze	3 000,—	3 000,—	—	—
								2		Sprawozdanie gospodarcze Izby	2 300,—	3 397,—	+ 1 097,—	—
								3		Monografie itp.	1 000,—	—	—	— 1 000,—
								2		Subwencje				
								1		Udział w utrzymaniu szkół handl. i przem.	37 000,—	37 560,36	+ 560,36	—
								2		Zapomogi, styp. dla uczni szkół handl. i przem.	8 000,—	7 374,42	— 560,36	— 65,22
								3		Zasiłki na prace nauk., nagrody, podróże nauk.	5 000,—	5 000,—	—	—
								4		Zasiłki na popieranie rozwoju przemysłu i handlu	10 000,—	10 698,50	+ 698,50	—
								5		Badanie i popieranie eksportu	12 000,—	11 076,07	— 698,50	— 225,43
								3		Składki członkowskie	11 500,—	8 023,—	— 1 097,—	— 2 380,—
							IV			Agendy specjalne Izby				
								1		Biura, instytuty, pokazy				
								1		Biuro kolejowe	2 100,—	1 571,60	— 528,40	—
								2		Wywiadownia handlowa	2 000,—	2 000,—	—	—
								2		Ekspozycja Izby	57 800,—	57 563,67	— 236,33	—
							V			Wydatki wynikające z niżej wymienionych czynności zleconych				
								1		Wydaw. zaśw. dot. zwoln. od cła wyw. masła	—	—	—	—
								2		Wydaw. zaśw. dot. zwoln. od cła wyw. jaj	—	—	—	—
								3		Wydaw. zaśw. dot. zwrotu cła przy wywozie lnu i pakul	—	—	—	—
								4		Wydaw. zaśw. dot. zwoln. od cła wyw. szczeciny, włosia i sierści	—	—	—	—
								5		Wydaw. zaśw. dot. zwoln. od cła wyw. pierza i puchu	4 800,—	4 425,56	— 374,44	—
								6		Biuro Punktu Kontroli w Dziedzicach (dot. wywozu szczeciny, włosia, sierści oraz pierza i puchu Ekspozytury w Bielsku)	5 000,—	4 613,—	— 387,—	—
							VI			Wydatki różne				
								1		Koszty reprezentacji	7 000,—	3 069,64	— 3 926,43	— 3,93
								2		Koszty podróży urzędników Izby	23 370,—	26 357,19	+ 2 987,19	—
								3		Zwrot poniesionych kosztów Radcom Izby	3 000,—	3 721,70	+ 721,70	—
								4		Splata długów	15 000,—	15 000,—	—	—
								5		Odsetki	20 000,—	19 979,70	— 20,30	—
								6		Wydatki nieprzewidziane	6 540,—	6 757,54	+ 217,54	—
							VII			Wydatki nadzwyczajne				
								1		Kupno nieruchomości	—	—	—	—
								2		Subwencja na budowę szkoły w Rybniku	15 000,—	15 000,—	—	—
							VIII			KOSZTY WYBORÓW				
										Razem wydatki	562 970,—	556 434,26	+ 13 042,90	— 6 535,74
										Razem dochody	577 370,—	639 924,80	— 13 042,90	+ 62 554,80
										Nadwyżka dochodów nad rozchodami	14 400,—	83 490,54	—	+ 69 090,54
										Subwencja dla Izb Rzemieślniczych	12 000,—	12 000,—	—	+ 2 400,—
										Przeniesiono na Fundusz Rezerwowy	2 400,—	71 490,54	—	+ 71 490,54

Za zgodność z książkami:

Inż. J. Cybulski m. p.
Prezes Izby.

Witold Skarżyński m. p.
zaprzys. rewizor i znawca ksiąg handlowych.

M. Drozdowski m. p.
Dyrektor Izby.

Komisja Rewizyjna:

T. Kowalczyk m. p.

Inż. N. Krotowski m. p.

Inż. L. Szefer m. p.

ZATRUDNIENIE I WYPŁATY W PRZEMYSŁACH.

Wyszczególnienie	Rok	Liczba zakładów	Liczba robotniko- miesięcy	Prze- ciętna liczba	Liczba przepraco- wanych dniówek		Liczba najemnych pracowników fizycznych					Liczba najemnych pracown. umysł.	Właściciele i człon- kowie ich rodzin			Liczba praktykantów i uczniów			W y p ł a t y										
					ogółem	w tym prze- pracow. przez prac. najemnych	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Chłopcy	Dziewczęta		Ogółem	pracownicy fizyczni	pracownicy umysłowi	Ogółem	podlegający ubezp. społ.	nie podlegający ubezp. społ.	Ogółem brutto	Robotnikom			Pracownikom umysłowym			Świadczenia pracodawców			
																				Brutto	Potrącenia	Netto	Brutto	Potrącenia	Netto	Ogółem	za robot- ników	za pracow- ników umy- słowych	
pracowników fizycznych w ciągu roku					czerwiec	Stan w końcu grudnia										w ciągu roku													
PRZEMYSŁ METALOWY.																													
Ogółem	1935	183	347 501	28 257	8 147 397	—	28 577	29 380	25 938	1 853	1 417	172	3 049	160	46	114	541	541	—	96 933 210	75 500 098	9 777 957	69 722 141	14 433 112	2 577 525	14 855 587	10 584 509	—	—
W tym:	1936	182	371 656	30 968	8 841 280	8 837 482	30 560	32 878	29 298	1 983	1 512	85	3 263	184	—	—	700	700	—	105 580 030	87 184 252	11 960 311	75 223 941	18 395 778	2 977 723	15 418 055	11 605 874	10 020 176	1 585 698
Huty żelaza	1935	8	192 712	16 059	4 539 071	—	15 904	16 315	15 276	614	406	19	1 531	—	—	—	21	21	—	63 140 609	52 975 081	6 987 727	45 987 354	10 165 528	1 536 231	8 629 297	7 162 494	—	—
	1936	7	201 184	16 765	4 853 409	4 853 409	16 712	17 534	16 643	549	306	36	1 705	21	—	—	—	—	—	67 195 134	56 680 966	8 402 962	48 278 004	10 514 168	1 756 902	8 757 266	7 150 835	6 361 276	789 559
Odlewnie żelaza	1935	4	3 073	256	64 217	—	240	289	208	3	78	—	20	6	2	4	2	2	—	310 816	254 159	21 912	232 247	56 657	6 445	50 212	23 305	—	—
	1936	5	9 489	791	201 847	201 847	771	818	637	36	139	6	75	5	—	—	7	7	—	1 987 264	1 619 427	198 484	1 420 943	367 837	56 764	311 073	208 662	177 520	31 142
Huty, walcownie i odlewnie innych metali . .	1935	13	46 644	3 887	1 173 074	—	3 740	3 767	3 414	343	8	2	350	1	—	1	6	6	—	12 882 388	10 435 937	1 196 333	9 239 604	2 446 451	319 081	2 067 370	1 315 333	—	—
	1936	12	46 498	3 875	1 202 743	1 202 743	3 802	4 051	3 725	308	15	3	355	1	—	—	6	6	—	13 356 955	10 924 317	1 383 702	9 540 615	2 432 638	399 419	2 033 219	1 414 850	1 092 941	321 909
huty i walcownie cynku	1935	7	37 418	3 118	941 673	—	2 958	2 995	2 680	305	8	2	270	—	—	—	1	1	—	10 554 021	8 600 414	1 028 098	7 571 416	1 953 607	305 824	1 647 783	1 106 537	—	—
	1936	6	37 391	3 116	971 372	971 372	3 135	3 247	2 956	275	15	1	271	—	—	—	—	—	—	10 896 107	9 048 430	1 202 633	7 845 797	1 847 677	317 401	1 530 276	1 233 197	951 412	281 785
walcownie miedzi, glinu, ołowiu . .	1935	3	8 789	733	220 520	—	740	740	703	37	—	—	69	—	—	—	—	—	—	2 238 241	1 771 979	161 578	1 610 401	466 262	70 544	395 718	201 838	—	—
	1936	3	8 674	723	220 640	220 640	628	764	731	31	—	2	69	—	—	—	—	—	—	2 296 720	1 778 579	173 493	1 605 086	518 141	69 030	449 111	174 126	137 180	36 946
inne odlewnie metali	1935	3	437	36	10 881	—	42	32	31	1	—	—	11	1	—	1	5	5	—	90 126	63 544	5 757	57 787	26 582	2 713	23 869	6 958	—	—
	1936	3	433	36	10 731	10 731	39	40	38	2	—	—	15	1	—	—	6	6	—	164 128	97 308	7 576	89 732	66 820	12 988	53 832	7 527	4 349	3 178
Fabryki części maszyn, aparatów itp.	1935	16	11 776	981	269 561	—	970	1 046	915	1	130	—	136	12	—	12	90	90	—	1 987 873	1 498 966	119 279	1 379 687	488 907	68 856	420 051	185 170	—	—
	1936	15	12 050	1 004	264 546	264 546	975	1 111	943	4	164	—	151	14	—	—	132	132	—	2 100 056	1 564 589	134 056	1 430 533	535 467	77 915	457 552	171 498	127 930	43 568
w tym: fabryki armatury	1935	6	3 556	296	83 676	—	291	306	220	1	85	—	34	4	—	4	24	24	—	589 794	462 837	40 591	422 246	126 962	16 252	110 710	54 974	—	—
	1936	6	3 619	302	90 875	90 875	306	310	230	1	79	—	31	8	—	—	41	41	—	677 343	513 110	49 440	463 670	164 233	25 307	138 926	43 061	33 373	9 688
Fabryki wyrobów masowych	1935	38	37 020	3 085	841 101	—	3 140	3 050	1 889	793	226	142	289	36	9	27	23	23	—	6 437 225	5 136 800	413 938	4 722 862	1 300 425	172 609	1 127 816	545 198	—	—
	1936	36	32 932	2 744	693 479	692 594	2 642	3 058	1 934	957	162	5	272	32	—	—	12	12	—	5 665 879	4 384 722	394 365	3 990 357	1 281 157	188 091	1 093 066	468 854	371 019	97 835
w tym: fabryki drutu, gwoździ, śrub, nitów, huceli, lin	1935	6	6 534	545	162 086	—	566	402	333	38	27	4	77	7	4	3	11	11	—	1 516 540	1 089 707	94 843	994 864	426 833	55 776	371 057	130 322	—	—
	1936	4	7 007	584	161 115	161 115	622	578	444	103	30	1	94	3	—	—	—	—	—	1 709 501	1 172 095	115 169	1 056 926	537 406	83 551	453 855	147 667	107 568	40 099
cynkownie i fabryki naczyń blaszanych	1935	4	23 337	1 944	510 086	—	1 961	1 948	1 142	567	120	119	130	—	—	—	3	3	—	3 950 506	3 323 665	263 034	3 060 581	626 841	86 226	539 615	334 511	—	—
	1936	4	18 666	1 556	360 218	360 218	1 446	1 794	1 037	675	81	1	114	—	—	—	1	1	—	2 922 130	2 428 626	214 060	2 214 566	493 504	71 392	422 112	234 843	199 628	35 215
fabryki okuć budowlanych i meblowych	1935	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1936	3	1 216	101	29 790	29 790	75	154	137	9	8	—	4	2	—	—	—	—	—	120 266	109 586	7 943	101 643	10 680	754	9 926	11 145	10 101	1 044
fabryki części rowerowych	1935	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1936	2	296	25	7 038	7 038	23	21	18	3	—	—	3	1	—	—	—	—	—	50 350	36 354	2 845	33 509	13 996	1 242	12 754	4 550	2 970	1 580
fabryki lamp i grzejników	1935	3	358	30	9 258	—	29	33	12	18	1	2	8	—	—	—	—	—	—	107 100	36 690	3 331	33 359	70 410	10 521	59 889	10 841	—	—
	1936	2	353	29	7 718	7 718	26	33	12	20	—	1	8	—	—	—	—	—	—	100 536	37 071	3 916	33 155	63 463	11 316	52 149	10 082	3 671	6 411
Fabryki wyrobów ozdobnych	1935	3	242	20	6 042	—	23	17	12	2	—	3	6	3	1	2	2	2	—	44 041	34 657	3 169	3 448	9 384	1 199				

ZATRUDNIENIE I WYPŁATY W PRZEMYSŁACH.

Wyszczególnienie	Rok	Liczba zakładów	Liczba robotniko- miesięcy	Prze- ciętna liczba	Liczba przepraco- wanych dniówek		Liczba najemnych pracowników fizycznych					Liczba najemnych pracown. umysł.	Właściciele i człon- kowie ich rodzin			Liczba praktykantów i uczniów			W y p ł a t y											
					ogółem	w tym prze- pracow. przez prac. najemnych	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Chłopcy	Dziewczęta		Ogółem	pracownicy fizyczni	pracownicy umysłowi	Ogółem	podlegający ubezp. społ.	nie podlegający ubezp. społ.	Ogółem brutto	Robotnikom			Pracownikom umysłowym			Świadczenia pracodawców				
																				Brutto	Potrącenia	Netto	Brutto	Potrącenia	Netto	Ogółem	za robot- ników	za pracow- ników umy- słowych		
St a n w k o ń c u g r u d n i a																	w c i ą g u r o k u													
PRZEMYSŁ METALOWY (ciąg dalszy).																														
Fabryki narzędzi i wyrobów nożowniczych	1935	13	3 241	270	76 142	—	252	279	214	48	17	—	29	11	5	6	39	39	—	453 726	385 530	32 709	352 821	68 196	6 771	61 425	43 368	—	—	
	1936	16	5 954	496	146 678	146 678	494	491	435	39	17	—	28	17	—	—	26	26	—	1 176 499	1 072 204	125 003	947 201	104 295	12 808	91 487	112 117	102 672	9 445	
w tym: fabryki pił	1935	3	851	71	19 252	—	69	76	59	39	17	—	28	17	—	—	26	26	—	149 904	132 633	12 686	119 947	17 271	1 608	15 663	15 844	—	—	
	1936	4	1 082	90	25 916	25 916	90	94	83	9	8	—	7	4	2	2	2	2	—	262 808	227 308	31 755	195 553	35 500	4 054	31 446	26 591	23 997	2 594	
fabryki i nacinalnie pilników	1935	3	252	21	4 324	—	11	11	10	—	—	—	1	2	2	—	—	—	—	20 253	18 060	1 585	16 475	2 193	153	2 040	1 850	—	—	
	1936	3	183	15	4 015	4 015	16	11	11	—	—	—	1	5	—	—	1	1	—	22 208	20 404	1 800	18 604	1 804	104	1 700	1 836	1 732	104	
fabryki wyrobów nożowniczych	1935	3	1 242	104	30 872	—	96	114	72	39	3	—	11	4	1	3	1	1	—	138 117	116 067	8 517	107 550	22 050	2 203	19 847	11 990	—	—	
	1936	3	1 260	105	31 996	31 996	101	94	58	30	6	—	11	4	—	—	—	—	—	142 634	120 428	8 587	111 841	22 206	2 503	19 703	11 988	9 630	2 358	
Fabryki konstrukcyj i urządzeń	1935	21	36 646	30 054	793 383	—	2 929	3 188	2 748	23	413	4	437	11	4	7	178	178	—	8 892 642	6 696 898	834 564	5 862 334	2 195 774	323 996	1 871 748	1 062 444	—	—	
	1936	23	41 510	3 459	933 755	932 944	3 345	3 716	3 218	25	472	1	423	12	—	—	139	139	—	10 247 643	7 992 616	1 065 955	6 926 661	2 255 027	372 549	1 882 478	1 777 892	1 558 441	219 451	
w tym: fabryki urządzeń kolejowych	1935	4	1 338	112	28 202	—	114	115	98	1	16	—	21	1	—	—	3	3	—	226 310	133 137	11 196	121 941	93 173	11 798	81 375	16 362	—	—	
	1936	6	2 747	229	70 537	70 537	221	243	211	1	31	—	47	2	—	1	3	3	—	626 488	435 846	48 342	387 504	190 642	19 096	171 546	59 531	43 497	16 034	
Fabryki silników, pomp	1935	3	917	77	21 058	—	64	85	64	—	21	—	11	5	2	—	3	3	—	128 297	107 345	8 518	98 827	20 952	2 240	18 712	9 088	—	—	
	1936	3	1 262	105	31 738	31 738	103	124	95	—	29	—	11	7	—	—	3	3	—	210 660	178 660	10 850	167 810	32 000	2 817	29 183	10 493	7 619	2 874	
fabryki pomp i narzędzi przeciwpożar- niczych	1935	3	917	77	21 058	—	64	85	64	—	21	—	11	5	2	3	3	3	—	128 297	107 345	8 518	98 827	20 952	2 240	18 712	9 088	—	—	
	1936	3	1 262	105	31 738	31 738	103	124	95	—	29	—	11	7	—	—	32	32	—	210 660	178 660	10 850	167 810	32 000	2 817	29 183	10 493	7 619	2 874	
Fabryki obrabiarek	1935	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	1936	2	1 212	101	29 714	29 714	108	116	92	—	24	—	13	—	—	—	22	22	—	163 106	131 652	9 067	122 585	31 454	3 053	28 401	12 425	8 871	3 554	
Fabryki maszyn i aparatów włókienniczych	1935	3	7 710	643	185 824	—	662	681	671	8	2	—	118	3	—	3	31	31	—	1 711 222	1 199 257	100 051	1 099 206	511 965	62 412	449 553	152 754	—	—	
	1936	2	9 539	795	237 822	237 822	790	984	950	30	—	4	135	2	—	—	121	121	—	2 220 079	1 628 935	146 488	1 482 447	591 144	77 457	513 687	174 510	127 472	47 038	
Fabryki maszyn i aparatów dla innych prze- mysłów	1935	5	496	41	12 104	—	47	42	36	—	6	—	22	7	2	5	11	11	—	82 350	62 460	5 320	57 140	19 890	1 569	18 321	6 930	—	—	
	1936	5	2 540	212	61 290	61 290	210	219	136	2	79	2	35	5	—	—	29	29	—	374 218	280 503	28 646	251 357	93 715	11 597	82 118	31 632	25 427	6 205	
Fabryki środków przewozowych	1935	4	498	41	11 322	—	46	57	46	1	10	—	3	3	2	1	—	—	—	49 144	45 618	3 483	42 135	3 526	315	3 211	4 210	—	—	
	1936	7	747	62	18 250	17 336	57	84	71	—	13	—	4	9	—	—	24	24	—	73 781	69 103	5 815	63 288	4 678	341	4 337	6 948	6 505	443	
w tym: fabryki karoseryj samochodowych i wo- zów konnych	1935	3	410	34	9 308	—	35	49	40	1	8	—	2	3	2	1	—	—	—	40 201	38 197	2 881	35 316	2 004	194	1 810	3 378	—	—	
	1936	3	328	27	8 525	7 611	30	28	25	—	3	—	2	4	—	—	11	11	—	40 479	38 125	3 500	34 625	2 354	164	2 190	4 122	3 958	164	
fabryki rowerów i części z rur	1935	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	1936	3	299	25	6 806	6 806	20	43	38	—	5	—	—	5	—	—	13	13	—	22 280	22 280	1 764	20 516	—	—	—	1 777	1 777	—	
Fabryki przyrządów pomiarowych i wyrobów precyzyjnych	1935	7	759	63	18 394	—	64	61	52	3	6	—	20	11	4	7	17	17	—	119 925	82 948	6 950	75 998	36 977	4 033	32 944	11 004	—	—	
	1936	8	1 868	155	45 927	45 927	155	158	79	27	25	27	19	12	—	—	13	13	—	223 959	165 617	15 493	150 124	58 342	7 296	51 046	19 604	14 151	5 453	
w tym: fabryki wag	1935	3	409	34	9 913	—	38	31	31	—	—	—	12	3	2	1	17	17	—	88 401	52 978	4 385	48 593	35 425	3 951	31 442	8 251	—	—	
	1936	3	377	31	9 712	9 712	32	15	15	—	—	—	11	3	—	—	13	13	—	75 998	47 661	5 041	42 620	28 337	3 300	25 037	8 485	5 317	3 168	
Fabryki instrumentów muzycznych	1935	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	1936	2	40	3	1 187	908	3	5	5	—	—	—	—	2	—	—	1	1	—	6 516	6 516	429	6 087	—	—	—	280	280	—	
Zakłady reparacyjne	1935	21	2 354	196	54 581	—	207	234	186	3	43	2	38	22	4	18	31	31	—	314 723	257 574	19 673	237 701	57 349	6 675	50 674	25 772	—	—	
	1936	19	2 057	171	51 087	50 178	169	160	127	1	32	—	20	22	—	—	28	28	—	253 936	199 623	16 187	183 436	54 313	6 093	48 220	18 248			

Wyszczególnienie	Rok	Liczba zakładów	Prze- ciężna liczba	Liczba przepra- cowanych dniówek	Liczba najemnych pracow- ników fizycznych					Liczba najemnych pracown. umysł.	Właściciele i człon- kowie ich rodzin	Liczba prakty- kantów i uczniów	W y p ł a t y					Świadczenia praco- dawców na ubez- pieczenia społeczne
			najemnych praco- owników fizycznych w ciągu roku	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Chłopcy	Dziewczęta	Ogółem				Robotnikom		Pracownikom umysłowym			
													Brutto	Netto	Brutto	Netto		
czerwiec	S t a n w k o ń c u g r u d n i a						w c i a g u r o k u											

PRZEMYSŁ MINERALNY.

Betoniarnie	1936	13	169	47 994	203	105	94	8	3	—	5	14	—	—	218 927	210 002	192 895	8 925	8 249	18 018
Huty szkła	1936	3	235	67 045	194	202	155	27	15	5	17	2	—	—	365 069	317 077	285 239	47 992	44 527	30 123
Kafłarnie	1936	8	139	42 204	187	103	59	13	28	3	3	8	21	21	136 880	124 588	116 224	12 292	11 261	11 431
Wapienniki	1936	13	157	34 336	197	53	50	3	—	—	5	4	—	—	214 517	210 629	189 853	3 888	3 468	25 967
Fabryki wyrobów szamotowych	1936	4	192	55 754	189	203	100	101	2	—	12	—	—	—	421 254	330 933	288 887	90 321	75 162	42 465
Fabryki porcelany	1936	4	946	261 958	900	1017	362	423	59	173	55	2	—	—	1 343 308	1 141 155	1 033 523	202 153	173 149	104 514

PRZEMYSŁ ELEKTROTECHNICZNY.

Ogółem	1935	27	1278	352 290	1177	1354	622	610	76	46	175	3	120	120	2 244 922	1 537 717	1 406 420	707 205	625 952	202 826
	1936	35	1663	468 527	1449	1907	954	711	158	84	242	25	139	139	2 887 311	1 958 774	1 785 830	928 537	815 126	240 031
Fabryki maszyn elektrycznych	1935	5	366	105 285	327	404	319	18	62	5	52	—	71	71	710 815	523 367	479 327	187 448	166 674	63 123
	1936	5	534	150 963	475	617	487	27	98	5	67	2	80	80	1 102 973	805 528	732 846	297 445	264 067	87 636
Wytwórnice innych artykułów elektro- technicznych	1935	22	912	247 005	850	950	303	592	14	41	123	3	49	49	1 534 107	1 014 350	927 093	519 757	459 278	171 147
	1936	30	1129	317 564	974	1290	467	684	60	79	175	23	59	59	1 784 338	1 153 246	1 052 984	631 092	551 059	152 395

PRZEMYSŁ CHEMICZNY.

Ogółem	1935	98	8188	2 333 080	7923	8081	6704	1292	64	21	1446	2	28	28	29 935 392	20 283 602	17 874 423	9 651 790	8 224 277	2 971 070
	1936	100	8538	2 562 288	8528	8813	7270	1405	113	25	1530	34	38	38	31 673 981	21 731 663	18 512 224	9 942 318	7 986 623	3 104 281
W tym:																				
Gazownie	1935	8	258	79 692	254	269	253	13	3	—	125	—	1	1	1 260 352	648 926	587 231	611 426	522 813	86 725
	1936	8	270	81 257	269	266	250	10	6	—	144	—	1	1	1 370 412	650 506	558 878	719 906	585 703	93 102
Koksownie	1935	8	1945	568 392	1942	1983	1953	26	4	—	160	—	4	4	7 071 844	5 881 859	5 011 949	1 189 985	999 272	973 241
	1936	9	2109	691 098	2078	2171	2129	30	12	—	168	—	4	4	7 695 075	6 492 494	5 470 083	1 202 581	981 538	966 573
Fabryki materiałów wybuchowych	1935	3	996	258 978	1026	1038	546	490	2	—	130	—	—	—	2 877 336	2 020 486	1 808 697	856 850	720 292	288 318
	1936	2	575	152 438	571	591	285	300	6	—	82	—	1	1	1 679 566	1 163 388	1 019 804	516 178	426 264	175 586
Fabryki nawozów sztucznych	1935	6	1688	483 853	1524	1730	1558	131	40	1	378	—	1	1	7 648 886	4 593 999	4 114 402	3 054 887	2 640 384	630 311
	1936	6	1818	544 878	1764	1939	1712	157	70	—	404	1	2	2	8 169 653	5 174 291	4 206 862	2 995 362	2 260 471	645 548
Fabryki gazów technicznych	1935	8	124	32 080	117	123	117	4	2	—	37	—	6	6	508 100	279 034	245 753	229 066	193 972	54 321
	1936	8	135	35 859	139	132	127	4	1	—	45	3	10	10	571 252	315 881	270 112	255 371	208 013	53 224
Fabryki farb, lakierów, emalii itp.	1935	4	61	17 405	66	59	46	13	—	—	29	—	1	1	191 804	87 029	78 375	104 775	91 201	13 873
	1936	5	70	20 546	69	70	54	13	3	—	25	4	2	2	209 828	96 999	88 899	112 829	94 826	16 691
Fabryki wyrobów gumowych	1935	3	28	8 120	26	39	20	15	1	3	13	—	1	1	67 604	37 559	34 751	29 845	26 595	6 210
	1936	3	124	37 077	119	135	70	62	1	2	29	—	1	1	250 484	143 663	133 930	106 821	94 623	20 619
Fabryki papy dachowej	1935	7	69	18 475	84	43	40	3	—	—	17	—	3	3	126 113	94 487	87 189	41 626	36 923	11 884
	1936	7	77	19 950	102	37	33	2	2	—	13	4	—	—	158 119	117 106	106 227	41 013	35 894	12 518
Fabryki przetworów tłuszczowych	1935	11	423	115 581	399	446	242	193	2	9	106	—	6	6	953 453	511 622	465 451	442 431	381 226	84 161
	1936	12	480	133 457	461	487	249	218	2	18	113	12	11	11	1 050 456	596 786	542 321	453 670	396 267	82 909
w tym:																				
olejarnie	1935	3	139	34 638	121	157	121	36	—	—	26	—	—	—	303 547	216 349	193 595	87 198	75 508	28 618
	1936	2	121	32 107	112	110	93	17	—	—	21	3	1	1	255 478	195 440	178 393	60 038	51 767	22 765
fabryki mydła	1935	6	265	75 438	265	266	107	148	2	9	74	—	5	5	597 196	269 763	249 680	327 433	281 233	51 266
	1936	8	339	95 677	330	352	145	188	1	18	90	8	10	10	752 015	276 038	341 726	375 977	330 269	56 266
Fabryki wyrobów farmaceutycznych	1935	3	40	11 973	40	39	10	29	—	—	13	—	—	—	131 272	49 697	46 008	81 575	73 419	11 275
	1936	3	26	7 894	19	19	6	13	—	—	9	—	—	—	129 741	41 798	38 588	87 943	77 342	9 117
	1935	3	30	9 017	30	33	8	25	—	—	24	2	—	—	118 654	27 370	25 233	91 284	77 329	9 160
Fabryki wyrobów kosmetycznych	1936	5	45	12 793	46	50	13	37	—	—	31	5	1	1	157 338	40 150	37 297	117 188	104 592	14 458

Wyszczególnienie	Rok	Liczba zakładów	Prze- ciężna liczba	Liczba przepra- cowanych dniówek	Liczba najemnych pracow- ników fizycznych					Liczba najemnych pracown. umysł.	Właściciele i człon- kowie ich rodzin	Liczba prakty- kantów i uczniów		W y p ł a t y				Świadczenia pracowni- ców na ubez- pieczenia społeczne
			najemnych pra- cowników fizycznych w ciągu roku	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Chłopcy	Dziewczęta	Ogółem			w tym podlegający ubezpieczeniu	Ogółem brutto	Robotnikom		Pracownikom umysłowym		
														Brutto	Netto	Brutto	Netto	
czerwiec	S t a n w k o ń c u g r u d n i a							w c i ą g u r o k u										

CEGIELNIE.

Ogółem | 1936 | 93 | 2444 | 720 686 | 3453 | 1360 | 915 | 382 | 38 | 25 | 85 | 46 | 1 | 1 | 3 071 246 | 2 802 857 | 2 530 262 | 268 389 | 233 871 | 275 741

PRZEMYSŁ DRZEWNY.

Ogółem	1936	109	2191	623 541	2401	2036	1575	301	118	42	133	81	162	160	2 750 637	2 361 785	2 192 259	388 852	341 740	243 457
W tym:	1935	48	752	197 129	867	559	496	54	8	1	87	21	5	5	942 545	721 506	664 691	221 039	188 970	102 107
Tartaki	1936	39	757	200 511	942	558	525	22	11	—	74	23	9	9	1 031 347	789 506	730 300	241 841	208 945	99 928
Meble zwykłe	1936	18	297	85 526	303	251	182	38	31	—	15	21	31	31	368 860	337 469	313 985	31 391	29 104	31 225
Koszyk. wiklin.	1936	2	10	2 464	6	7	6	1	—	—	1	1	—	—	7 254	6 648	6 224	606	600	554
Bednarstwo	1936	3	20	4 853	20	26	25	—	1	—	3	—	—	—	44 928	28 065	25 895	16 863	14 207	4 364
Stolarstwo	1936	43	628	186 891	669	647	546	42	56	3	25	29	121	119	881 163	811 010	751 734	70 153	62 706	78 583
Skrzynie	1935	3	36	9 045	36	36	36	—	—	—	1	4	1	1	32 532	32 532	30 240	—	—	3 255
	1936	2	22	5 803	23	23	23	—	—	—	—	7	—	—	18 327	18 327	17 177	—	—	1 742

PRZEMYSŁ PAPIERNICZY.

Ogółem	1935	23	2237	639 347	2267	2204	1463	693	18	28	208	15	27	27	5 010 921	3 870 106	3 495 854	1 140 815	979 488	477 273
	1936	24	2279	652 020	2350	2378	1499	817	11	51	201	15	35	35	5 101 463	3 989 607	3 620 874	1 111 856	929 832	427 630
Papiernie	1935	7	1734	504 629	1726	1738	1350	367	17	4	149	1	24	24	4 369 339	3 384 386	3 046 325	984 953	841 513	422 275
	1936	7	1726	534 167	1794	1799	1373	396	10	20	155	1	29	29	4 407 941	3 474 445	3 144 827	933 496	774 279	370 693
Wyroby z papieru	1935	16	503	134 718	541	466	115	326	1	24	59	14	3	3	641 582	485 720	441 529	155 862	137 975	54 998
	1936	17	553	117 853	556	579	126	421	1	31	46	14	6	6	693 522	515 162	476 047	178 360	155 553	56 937

PRZEMYSŁ POLIGRAFICZNY.

Ogółem	1935	46	924	270 716	875	944	464	377	40	63	134	39	51	51	2 041 897	1 653 810	1 491 585	388 087	342 671	166 020
	1936	48	934	276 710	879	942	475	366	40	61	103	39	43	43	1 952 681	1 592 600	1 441 446	360 081	323 291	144 668
Drukarnie	1935	41	887	259 784	842	902	449	367	31	55	131	35	49	49	2 017 768	1 631 011	1 470 449	386 757	341 447	164 116
	1936	43	893	264 428	843	899	465	354	31	49	101	35	41	41	1 924 464	1 567 733	1 417 983	356 731	320 165	141 878
Introligatory	1935	5	37	10 932	33	42	15	10	9	8	3	4	2	2	24 129	22 799	21 136	1 330	1 224	1 904
	1936	5	41	12 282	36	43	10	12	9	12	2	4	2	2	28 217	24 867	23 463	3 350	3 126	2 790

PRZEMYSŁ SKÓRZANY.

Ogółem	1936	19	1021	280 280	876	949	674	222	39	14	86	20	8	8	1 665 447	1 367 852	1 253 636	297 595	269 851	148 388
W tym:	1935	7	550	161 974	554	551	434	108	5	4	38	3	8	8	952 464	809 438	738 000	143 026	128 630	90 769
Garbarnie	1936	7	549	158 785	547	521	405	95	18	3	40	14	7	7	935 353	790 478	721 923	144 875	131 404	85 355
Fabryki pasów	1936	4	262	61 351	171	279	189	72	18	—	26	3	—	—	368 089	270 962	248 282	97 127	86 384	29 166
Wyprawialnie futer	1936	3	155	45 012	103	89	55	34	—	—	16	—	—	—	320 581	271 188	250 994	49 393	46 188	29 333
Fabryki szczotek i pędzli	1936	3	52	14 317	53	56	22	20	3	11	3	2	—	—	37 576	32 576	29 884	5 000	4 675	4 258

Wyszczególnienie	Rok	Liczba zakładów	Prze- ciężna liczba	Liczba przepra- cowanych dniówek	Liczba najemnych pracow- ników fizycznych					Liczba najemnych pracown. umysł.	Właściciele i człon- kowie ich rodzin	Liczba prakty- kantów i uczniów		W y p ł a t y				Świadczenia praco- dawców na ubez- pieczenia społeczne
					Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Chłopcy	Dziewczęta			Ogółem	w tym podlegający ubezpieczeniu	Ogółem brutto	Robotnikom		Pracownikom umysłowym	
			Brutto	Netto						Brutto	Netto							
															najemnych pra- cowników fizycznych w ciągu roku			
			czerwiec	S t a n w k o ń c u g r u d n i a					w c i ą g u r o k u									

PRZEMYSŁ SPOŻYWCZY.

Browary	1936	8	652	185 266	655	646	613	31	2	—	131	2	1	1	2 031 655	1 333 540	1 164 430	698 115	564 175	198 554
Fabryki cykorii, surogatów kawy i palarnie kawy	1936	2	7	1 906	7	7	6	1	—	—	—	2	—	—	7 548	7 548	7 042	—	—	584
Fabryki makaronu	1936	2	19	4 976	19	25	9	16	—	—	2	—	—	—	19 770	14 319	13 419	5 451	5 052	1 980
Wytwórnice bekonów	1935	4	129	45 838	125	131	116	15	—	—	22	6	—	—	319 601	264 545	240 830	55 056	50 220	29 694
	1936	4	140	40 506	144	138	117	19	1	1	11	7	—	—	315 436	255 958	228 954	59 478	52 412	25 781
Fabryki konserw	1936	7	87	23 664	48	120	43	70	5	2	16	5	1	1	100 208	78 755	73 717	21 453	19 796	8 564
Fabryki octu i musztardy	1936	2	17	4 978	16	18	11	7	—	—	8	1	1	1	42 136	19 481	17 748	22 655	20 147	3 639
Gorzelnie rolnicze ¹⁾	1936	27	28	8 609	2	57 ²⁾	52	5	—	—	23	14	—	—	48 802	18 206	17 502	30 596	27 806	2 944
Rektyfikacje	1936	2	10	4 602	10	11	11	—	—	—	3	—	—	—	23 801	12 597	11 835	11 204	9 852	1 826
Wódki gatunkowe	1935	25	214	60 193	207	224	105	116	2	1	103	23	5	5	492 753	236 583	218 367	256 170	230 009	43 771
	1936	25	230	67 374	217	234	108	123	2	1	106	25	9	8	521 518	251 327	233 753	270 199	243 962	55 679
Mleczarnie	1935	8	98	35 792	102	93	62	29	2	—	17	2	4	4	143 930	97 911	88 522	46 019	41 149	12 160
	1936	8	98	32 564	100	100	52	44	—	4	14	4	4	4	137 607	94 680	90 691	42 927	40 032	7 826
Napoje bezalkoholowe	1936	11	82	22 022	88	77	46	28	2	1	16	6	1	1	110 415	77 617	72 094	32 798	30 932	12 759

PRZEMYSŁ BUDOWLANY.

Ogółem	1936	277	6634	1 761 247	7813	4561	4364	83	114	—	342	220	123	123	10 525 075	9 539 678	8 590 196	985 397	866 507	1 021 937
Budownictwo naziemne	1936	183	4835	1 297 369	5957	3320	3160	72	88	—	199	145	39	39	7 605 287	7 039 379	6 343 092	565 908	498 591	731 590
Budownictwo ziemne	1936	43	1379	334 893	1413	859	842	11	6	—	86	38	1	1	2 045 526	1 803 199	1 618 620	242 327	209 995	220 301
Dekarstwo i szklarstwo	1936	5	46	12 639	62	38	38	—	—	—	4	3	3	3	86 854	76 394	68 350	10 460	10 013	11 493
Zduństwo	1936	2	18	4 775	17	15	12	—	3	—	—	2	5	5	17 545	17 545	16 177	—	—	1 118
Malarstwo pokojowe	1936	19	142	40 125	144	106	99	—	7	—	—	16	24	24	209 644	209 644	188 888	—	—	18 553
Instalacje centralnych ogrzewań, kanalizacji i wodociągów	1936	19	173	51 720	183	178	168	—	10	—	41	13	34	34	428 804	312 635	281 652	116 169	104 206	29 443
Instalacje siły i światła	1936	6	41	19 726	37	45	45	—	—	—	12	3	17	17	131 415	80 882	73 417	50 533	43 702	9 439

¹⁾ Rok gospodarczy 1935/36.

²⁾ Grudzień 1935 r.

ZATRUDNIENIE I WYPŁATY W PRZEMYSŁACH.

Wyszczególnienie	Rok	Liczba zakładów	Liczba robotniko- miesięcy	Prze- ciężna liczba	Liczba przepraco- wanych dniówek		Liczba najemnych pracowników fizycznych					Liczba najemnych pracown. umysł.	Właściciele i człon- kowie ich rodzin			Liczba praktykantów i uczniów			W y p ł a t y											
					ogółem	w tym prze- pracow. przez prac. najemnych	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Chłopcy	Dziewczęta		Ogółem	pracownicy fizyczni	pracownicy umysłowi	Ogółem	podlegający ubezrp. społ.	nie podlegający ubezrp. społ.	Ogółem brutto	Robotnikom			Pracownikom umysłowym			Świadczenia pracodawców				
																				Brutto	Potrącenia	Netto	Brutto	Potrącenia	Netto	Ogółem	za robot- ników	za pracow- ników umy- słowych		
pracowników fizycznych w ciągu roku																				w c i ą g u r o k u										
					czerwiec	S t a n w k o ń c u g r u d n i a																								

GRUPA MŁYNY.

Ogółem zakłady I—VII kat.	1935	67	4 064	339	90 342	—	292	308	250	57	1	—	56	66	56	10	6	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1936		4 025	335	95 540	82 308	267	302	243	57	1	1	57	60	—	—	9	9	—	589 073	378 416	29 708	348 708	210 657	22 500	188 157	52 794	33 210	19 584
W tem zakłady I—V kat.	1936	21	2 926	244	73 255	70 196	220	249	193	55	1	—	57	17	—	—	6	6	—	539 121	328 464	27 175	301 289	210 657	22 500	188 157	48 372	28 788	19 584
	1935		2 890	241	67 698	—	236	251	194	56	1	—	56	21	11	10	5	5	—	533 211	330 764	26 027	304 737	202 447	20 861	181 586	49 423	—	—